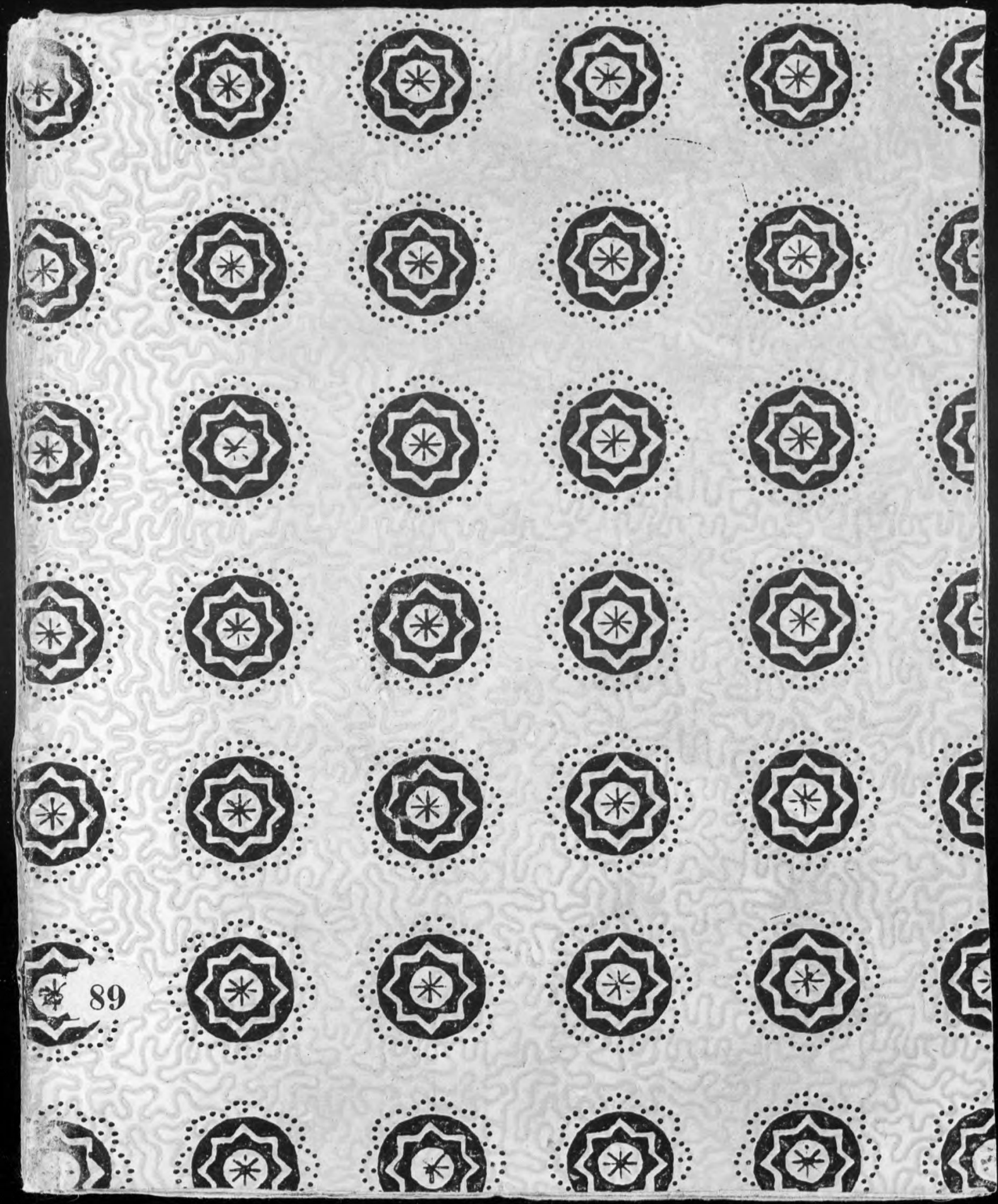

UBL: BKN00G 89

Boekennoogen
89

Een Schoone en Wonderlyke

HISTORIE

18089

V A N

VALENTYN EN OURSSON,

De twee Edele vroomen Ridders, Zoonen van den Mogen-
den Keyzer van *Grieken* en Neven van den Edelen Koning *Pepyn*,
toen ter tijd Koning van *Vrankryk*.

Uyt het Frans in 't Nederduyts overgezet:

Van nieuws overzien en verbeterd met eenige schoone Figuren.

Tot AMSTERDAM,

By S. en W. KOEN-~~F~~ / Boekdrukkers / Boek- en Papierverkoopers /
in de Boom-straat / 1804.

(3)
 Hoe Koning Pepyn trouwde een Edele Vrouw, genaamd
 Bartham, van groot Geslagt en Afkomst.

Het eerste Capittel.

Het is waaragtig dat men vind in de
 Chroniken/ dat de koning Pepijn van
 Frankrijk getrouwt heeft een Edele
 vrouwe van groot Geslagt/ seer wijs in
 haar tijd/ welke vrouwe gzoote tribulaties
 leed en verjaagd werd uit 't geselschap van
 haar Man/ door een valsche vermaleopde
 vrouwe/ die de eerste nacht haar oudste Dogter
 te bed sogt te brengen in de plaats van de ko-
 ningin: sy overleide de sake so bevraderlijk/ dat
 sy haar Dogter in de plaats van de Bruid te
 bed bzagt by den koning/ die daar by gelwan
 twee Soonen/ de een genaamt Hanesroi en de
 andere Hendrik/ die hienieder tijd 't Land van
 Frankrijk seer belasten en verboeven/ en wa-
 ren seer kwaaden hoeverdig van herte/ so dat
 die nooit Frankrijk goed deden. Deze twee
 Broeders waren oorzaak dat de goede vrouwe

Barthem in elende geset werd/ en een lange
 tijd haar jong leven versleet met sugten en
 liermen. Dog in dit verdriet wesende/ so heeft
 Godt genadig haar aangeseen en haar ehr-
 delijk laten vertroosten/ en beroerde met barm-
 hertigheid 't hert van koning Pepijn/ die sijn
 Raad ontbood en hen lieden geopenbaard heeft
 de verderffnisse van sijn landen/ also dat de
 Edelen besloten dat hy Barthem weder ont-
 fangen sou: Also dat de koning sijn vrouwe
 weer ontfing. Niet lang hier na baarde War-
 them een Soon die genaamt werd Carolus/
 welke was de hoog vermogende koning harel
 de Grootte/ die in sijn jonckheid groot verdriet
 en bevaad leed/ en verdreven werd uit Frank-
 rijk/ door toedoen van Hanesroi en Hendrik
 sijn Broeders/ als gy hier na nog hooren
 sult: maar om tot onse materie te komen/
 wil ik alleen schryven van bejentyen en ouer-
 son/ (die twee Broeders waren van keiserlijk

MU. DER NED.
 LETTERKUNDE
 TE LEIDEN

(4)
geflagt) en van hem beider leven. Het is waeragtig dat koning Pepijn had een Sus-
ter gelieten Belesante / schoon en behagehijk / sy
had den koning haren Broeder seer lief; 't is
gebeurd doo; de goede naam / dat sy geprezen
werd / so wel van groote als ook van de
kleine. Die maar liep so ver / dat keiser A-
lexander van Constantinoplen self hoorde
van Belesante / die ontflecken werd met haar
kiesde / so dat hy toog na Frankrijk met een
groten staat van veel Hertogen / Gra-
ven / Bynsen en Edelen / elk op 't kostelijste. Doo
ordineerde de keiser eenige van sijn Heeren tot
Ambassadeuren / om aan den koning van
Frankrijk te senden en te verzoeken sijn Sus-
ter Belesante aan hem te geven ter Egt. De
koning dit hoorende / was seer verblijd / so
dat hy al sijn Heeren by hem heeft vergaderd /
en haar doen openen de mening van den keiser
van Constantinoplen / die met den koning
gesloten hadden / dat men de keiser sijn begeer-
te soude toestaan. Dit besloten wesende / heeft
men de Ambassaten doen komen by den ko-
ning / deselve aldus aansprekende. Gy
Edele Heeren / gy sult u verootmoedigen en
segge den Hooggebooren keiser Alexander /
als dat ik met mijn Heeren besloten heb sijn be-
geerte te volgen. Dese maake is doo; al het
Land geresen / daar doo; groote blijdschap is
gewees / en dat om de groote alliantie tusschen
de keiser en de koning van Frankrijk. Als
de sake gesloten waren / is hoort daar na de
Bruiloft gehouden met groot genoegen en see-
ste / daar was alles dat men bedenken mozt.
Dat feest duurde een maand lang. Als dese
feest gedaan was / nam de keiser met alle
sijn Heeren oorlof van den koning Pepijn / liet
sijn Schoonbroeder / om na Constantinop-
len te reisen met de schoone Belesante sijn
Witbrout. De koning Pepijn liet sijn He-
eren bereiden / om den keiser met sijn Sus-
ter te geleiden / al die te hoven bleven scheiden
seer om 't vertrek van de schoone Belesante.
De koning Pepijn geleide de keiser met een
schoon geselschap / tot dat sy kwamen op de
Haven daar de keiser te scheep soude gaan.
Doe nam den keiser oorlof van den koning /
bedankte hem seer doo; de eer / dat sijn Edel-

heid geconsenteert had sijn Sus-
ter hem te ge-
ben tot een Witbrout / en van alles dat hy
hem en sijn volk bewesen had. Na dese woor-
den heeft den keiser de koning in sijn armen
genomen en hem gekust. De koning seide:
Hoogvermogende Heer / gy sult weten dat
ik u Edelheid ontvangen nog ciere gedaan
heb / als u keiserlyke Majesteit toe be-
hoord; dog de gratie en dankbaareheid die u
Edelheid my bewesen heeft / dat u Majes-
teit belieft te wille hebben mijn Sus-
ter tot Gemalinne: so wil daar op vast staan / dat
ik u nu vooz al sulke vziend wesen sal en be-
reid tot alle plaatsen vooz u mijn lijf te set-
ten in de avonturen van der dood. Daar
na ging de koning tot sijn Sus-
ter Belesante en
seide mijn alderlieffte Suster / laet u dog ge-
denken van wat Geslagt gy gekomen sijt / ve-
geerd u also dat het bloed van Frankrijk / eer
daar doo; hebben mag / want gy sult in vzeem-
de Landen reisen / van Bzienden en Maagen /
regerd u by wyse Brouten / en bewaard u
vooz kwaade raad of ligtelijc te geloven / op
dat gy niet in zwaerigheid en komt / en nam
haar in de armen en kustte met weenende oog-
gen om haar vertrek wille. De Edele Brout-
we Belesante was 't herte also bang / dat sy
niet een woord spreken kon. Doo namen alle
Heeren aan beide syden oorlof / als ook alle
Brouten en Jonkbrouten / die daar wa-
ren / edel en onedel. Daar wierd menigen
traan gelaten aan alle syden / boden al van
de schoone Belesante. De koning keerde na
Frankrijk met sijn geselschap. En de keiser
ging te scheep met sijn Brout / de wind was
den keiser so behaagen / dat hy in korte tijd
kwam te Constantinoplen / daar hy seer eer-
lijc ontvangen werd / en in 't intreken van sijn
Land / werden van verscheiden Natien eent-
gerlei Satamenten gespeeld en vzeugd bedree-
ven / dat hier te lang om te schryven is / maar
eilaas het duurde niet lang / de groote eer die
de schoone Belesante gedaan werd / die ver-
anderde in droeffnisse / weenen / kermen en
klagen / want de goede Broutwe Belesante doo;
een valschen Ridder verzaaden en uit het gesel-
schap van de keiser haar Man verjaagd
werd / so gy hier nog hooren sult.

Hoe

(5)
Hoe een Ridder des Keisers van Con-
stantinoplen, op de Keiserinne ver-
liefde.

Het II. Capittel.

In de Stad van Constantinoplen was een
Ridder daar den keiser sijn vertrouwen op
sette / also dat hy hem van niets verhoef bo-
ven al sijn Heeren die toen ter tijd in sijn hof
waaren / ja maakten hem Regent van Con-
stantinoplen / en van sijn hof een opperste
secrete raad / van welke weldaden den keiser
daarna kwalijk gelooid werd / van dese val-
sen Ridder / niet bedenkende de eer en hoogheid
die de keiser hem gedaan hadde. Op een tijd
so werd desen valschen Ridder ontflecken met
kwaade begeerte op de keiserinne; haar siende
alleen in de saal / stelde hy hem by haar / be-
gon de goede brout aan te sien met vziende
kiesde / daar af dese Edele Belesante geen ag-
terdogt had / want sy rein van leven was.
Daerna gebeurde 't dat hy sitende by de Ede-
le brout / sprak in deser manieren: O! mo-
gende en hooggeboorne brout / ik ben u oot-
moedige Dienaar / u edelheit belieft my te
hooren spreken en verstaan een sake die ik u
segge sal / en langen tijd in mijn hert gedragen
heb / dat is dat ik in u kiesde behagen heb / so dat
ik magt nog dag rusten kan / en waameer ik
uit mijn slaap gekomen ben / mag ik eeten
nog drinken / als ik denk op u schoonheit;
nu bid ik u edelheit my te ontvangen tot u
Dienaar in kiesde: O! mijn Beminde die in
alle deugden vermaard sijt / wild dog de oor-
zaak niet wesen van mijn dood / wild n: n ver-
troosten en ontfermen: op sulke conditie dat
ik u Edelheit getrouwe sal wesen tot 'er dood:
hier mede zweeg de Ridder / en de keiserinne
antwoorde seer eerlijc: Wa! gy valsche on-
trouwe Ridder / hoe sijt gy so stout / dat gy
doest sulke sleinige woorden spreken tegens
des keisers eere / die u van niet so hooglijc op-
gevoed heeft tot eere en hoogheid boven alle
andere Heeren die in sijn hof sijn? Hoe sijt gy
gekomen tot dese maledictie / dat gy soude wil-
len wesen de oorzaak van ons beide berdoeme-
nisse; Godt wil nimmermeer geheugen dat
het bloed van Frankrijk onteerd soude wesen

door my. O! vals vermaledyde Mensch /
aansiet wat gy doet / wild gy my onteeren /
mijn ligghaam in schande / en mijn siele in de
eendwige berdoemens vzenge? verzaader / laet
varen u kwaad voornemen / want van my
sult gy geen troost verwerpen / ik raad u sulke
woorden niet meer te spreken / of ik sal den
keiser de saak te kermen geven: gaat van my
gy vermaledyde / spreek niet meer a sulke
woorden. De Ridder was bedoest en be-
schaamt van dese woorden / doest niet een
woord meer spreken / en is so geschieden van
de keiserin / beklagde de groote sotheid die
hy begomen had / en vzeesde dat hy ver-
jaagt sou worden / en sijn eer en hoogheid
verlezen mozt; daar doo; sijn kiesde in
verzaader verzaerde / en de keiserin nog
groot liden aan deed.

Hoe de valsche Ridder de Keiserin voor de
Keiser van Overspel beschuldigde.

Het III Capittel.

Den Ridder sozgende dat den keiser sou
komen te weten sijn onbehoorlyke kies-
de tot de keiserin / so heeft hy (om sijn schan-
de te bedenken en de dood te ontgaan) bedagt
een schandelijc verzaad tegen de keiserin / en
om 't selve te beter berwe te geven / so is hy op
een Hemelvaartsdag gegaan in 't hof by den
keiser spanceeren / allen sijnde heeft hy tot
de keiser geleid; mogende Heer / hoewel ik
niet en twyffel of de reden / die ik u Majesteit
te verklaren heb / u droeflijc ja ongelooft sal
wesen / nogtans bewij ik al mijn welvaren /
eer en vermogen van uwe Majesteit ontvan-
gen heb / so is het meer als rede dat ik u eer en
welvaren voozta / ook verhindere en tegen sta
't geene dat sou mogen strekken tot u nadeel /
al sou 'er mijn leven aanhangen. De sake mo-
gende keiser is van groote importantie en so
schandelijc dat ik my ontfel en schaam deselve
te verhalen: want sy die u Majesteit verkoor-
ren heeft tot keiserin en so hooglijc verheven
hebt / is de geen die sulke weldaad vergeten
heeft en haar in hoerreye te buiten gaat: het
kwaadte van allen is / dat sy secht u Persoon
met behendigheid van kant te helpen / om in
meer-

me eder vryheid haar Hoordom te vreegen. Hierom Heer keiser siet by tyds toe / ik sulks weete / heeft mijn gemoed en consciencie niet gerust voer en aleeer ik u Majesteit 't selve heb te kennen gegeven. Wefen balfen Ridder sine woorden geeindigt hebbende / is weg gegaan / heeft des keisers gelaat gantsch ontscheid geveest / om dat hy de balfen Ridder te veel gehoog gaf / niet twijfelende of 't was waar het geene hy hem gesegd had. De keiser in sijn Hof komende / deed niet als fugten / welk sijn Heeren gewaare woynende / sogten de oorzak hier van te weten en hem te vrede te stellen / maar te verges : want hoe de keiser meer in hem selve overleide de schande / die hy meende dooz sijn vrouwe geschied te sijn / hoe hy meer ontscheide werd / dat hy ten lesten niet langer sijn gramfchap kon bedwingen. Coen is de keiser in sijn kamer gegaan / haar vattende by het hoofd / heeft te aarde neder gestooten en getraceerd dat 't bloed haar over 't aangezicht liep. De schoone Belefante over dese wrechtheid bitterlijck schreijende / vzaagde sijn den keiser / welke de oorzak sijn toonighheid was / dat hy haar dus sloeg / want ik sulks niet verdiend heb / dooz dien ik u Edelheid geen uitcontou bewefen heb / maar ter ontfack gesogt u majesteit met lijf en siel te behagen. Daar op de keiser antwoorde / ha valfe Hoer / wan u eerbaerheid ben ik wel geïnformeed / so dat ik den dag en ure veruloekt dat ik kennisse aan u hzeeg / en sloeg de Edele Vrouwe wederom met sulken toonighheid / dat sy haar kragt verloor / so dat haar Staat-dogters niet anders wisten of sy was dood / dies sy sulken geroep maakten / dat 't de Heeren hoorden en in de kamer kluamen lopen / daar of dat een van de Heeren de schoone Belefante op hielp / de andere spraken de keiser toe / seggende : o! minogende Heer / hoe hebt gy so sellen hert dat gy u Vrouwe verdoen wild / die ban alle menschen geprefen word en nooit in oneer beboonden is geweest / dus hebt gy haar met onrecht geslagen. De keiser seide / ik weet hoe sy haar leuen leid tot mijn schanden / dus heb ik voer om gepreuen haar te doen sterben een schandelike dood / en ik rade niemand daar tegen te seggen / want ik sal haar 't leuen benemen en haer possessie en erfentisse. Doe sprak een

wijs Heer tot de keiser : Mogende keiser / aansiet en overdenke wat gy doen / wild / gy weet dat de Vrouwe die gy getrouwt hebt / is de Susier van de koning Pepijn / een magtig en moedig Heer / groot van herten / en indien gy iets laat misdoen aan sijn Susier Belefante / het sy schade of schande / hy is een Man om hem te wrecken / by sulken manieren dat alle u landen bedoyben sullen worden en menig Edelman verlagen sal blyben / en u persoon verjaagt sal worden uit u landen / dat een groote schande sal wesen : en dat meer is / so is dese goede Vrouwe gebonden met de band der natuuren aan u Edelheid / dus is 't sogelijck dese Vrouwe te misdoen. Na dat dese goede Heer sijn woorden geeindigt had / so viel Belefante op haar knien voer de keiser haar Man / sprekende met schreijende oogen : o! mijn Heer hebt medeleiden met my / want ik nooit van mijn dagen gedagt heb / dat tegens u hoogheid sou mogen wesen / indien gy my niet ontfemen wild / so wild ontfemen de vruge die ik dzage / daar af my God sal ontbinden en my verlossen : ik bid u ootmoedelijck / wild my in een tooren setten / ter tijd toe dat ik ontbonden ben van de vruge die ik dzage / en so haast als ik verlost sal wesen / doet dan met my wat u belieft. De keiserin dus met schreijende oogen / fugten en kermen sprekende / so was daar niemand so hart of hy moest tranen laten / of was bevangen met barmhertighheid / maar des keisers hert was so ontfeken van gramfchap / sprak : gy ontroutwe Vrouwe / ik mag my wel beklagen dat gy met 't kande sijt / want ik ben so geïnformeed / dat ik u geen genade doen en sal ? want dooz u ongetrouwheid hebt gy my begeben en een ander verhooren. Als de Heeren sagen dat den keiser om ge. nderhande saken sijn gramfchap vrecken nog eesferen en wilden / so hebben de Heeren den keiser uit de kamer van Belefante met schoone woorden in des keisers paleis geleid / maar de Vrouwe is gebleven in haar kamer / wiens aangesigt met bloed geberst was / dog de Vrouwen hebben haar schoon water gebragt / om haar te wassen van den bloede. Hier en tussen sijn Blandemijn haar kamerling gekomen / seide sijn vrouwe aldus ghanterd / seide hy : eilaas lieve vrouwe / ik sie wel dat gy bezraden sijt /

nu bid ik dat den persoon moet beuvaldeid wesen die u dat kwaad heeft bereid / neemt tog een luttel patientie en vertroost u / wild my geslooben en beiroutwen / ik sal u in Frankryck by u Broeder den koning brengen / die u my te bewaren heeft gegeven / geloof mijn raad en reisen wy weder in Frankryck / of sijt selier / de keiser u korteling sal doen schande en oneer. Doe sprak Belefante / ha Blandemijn goede vruge / dat ik so reisen sou dat waar my groote schande / want men dan niet reden had te seggen / dat ik aan de saak schuldig waar / ik heb lieber de dood te sterben voer al de Wereld / dan schande te hebben / daar ik onnosel in ben / dat weet de Minogende Godt. De keiser sittende in sijn saal met sijn Heeren / sijn gramfchap wat over sijnde / deed hy halen sijn Vrouwe / die daar gebragt wierd / en so als hy haar sag / werd sijn hart bevende / so ontsag hy den koning haar Broeder / da hy haar niet misdoen doz / maar sprak : Gy ongetrouwe Vrouwe / by u is mijn eer verlooren / so moet my Godt helpen / ten waer dat ik 't niet en liet om u Broeder / ik sou u levendig doen verbranden / maar om des konings wil sult gy op dit pas u lijf behouden / dog ik be-last u mi uit alle mijn Landen te vlieden en mozen uit de Stad / indien ik u daar binden / so sal ik u van stonden aan doen sterben een schandelike dood / so doe ik ook alle de geenen wreeten die in mijn land sijn / dat niemand so koen sy die u geleiden of geselschap houden / op hun lijf te verliesen / dan alleen Blandemijn / die gy met u uit Frankryck bragt / gaat van stonden aan daar 't u belieft / want gy u leuen mijn bedde niet meer verwoeren sult. De edele Vrouwe sou haar gaerne verantwoord hebben / maar de keiser wou niet een woord van haar hooren. Doe is van stonden aan dooz 't gebod des keisers de edele Vrouwe gescheiden van den keiser en andere Heeren / oorlof nemende met groot fugten en schreien / en seide : Edele keiser en Heer / ik heb nooit gedaan dat u Hoogheid of u eer te via mag gaan / adieu mijn Heeren / ik blijf u getrouwt tot in mijn dood / adieu mijn Heeren en Vrouwen / dit scheiden baft my o! te zwaar / och eilaas ! of ik van mijn vaders vercheiden waer / en dat de Mar-

de haar opende / so soude ik mijn siel geben en offeren de Minogende Godt / en mijn lichaam in de aarde om te bezrotten. De Heeren en Vrouwen dese woorden hoorende / waren in ser groote berlegentheid / sonder alleen den keiser / die so ontscheiden was met gramfchap / dat hy geen woorden en agte / nog medeliden met haar had. So is dese edele keiserin met haar Dienaar Blandemijn opgesteten te Paard en reed in de Stad. Als de edele Vrouwe in de Stad gekomen was / so rees daar een groot rumoer onder 't Gemeen ont haar vertrek en scheiden / ja 't gekrijt was so groot dat het niet te schryven is / eikelij om oorlof te nemen / so wel Mans als vrouwen / haar Godt bevelende : maar sy dozten haar niet verder geleiden dooz 't gebod / dan tot de poorten van dese Stad. Dese vrouwe die so deerlijck bezraden was van de Ridder / heeft haar weg genomen na Frankryck / en so haast als sy uit de Stad was en kwam op 't wyde veld in schande en oneer verjaagt / so bedagt sy de afkomst daar sy afgekomen was en haren Hooge staat daar in sy geweest was / seide dat heer fortune so verkerde / seide sy : eilaas waarom wagt de dood dus langer / dat sy niet en komt ont mijn dink ten einde te brengen ? och ter kwaader tijd ben ik gebooren / ik ongeluklike vrouwe op dese aarde / alle mijn dagen sijn nu geset in fugten / kermen / klagen en weenen / mijn laggen is in schreien veranderd / mijn singen met dzuk bereid / mijn spreken in zwippen / in stee van mijn goude kleederen / stuwelen en sijn lakenen / daar dit ongeballige lichaam mede berclerd plag te wesen / sijn verkerd in snode kleederen / als een arme Dienstvaagd : voer mijn kostelike steenen / die niet te tarceren waren / daar voer moet ik nu gaan doosen in vrende landen als een bedrukte vrouwe / bedekken mijn kleederen met tranen / op 't mijn leuen ten einde komen mag : o! gy Schaapherders aansiet mijn groot verdriet daar ik in geset ben : och had Godt genadig belieft dat ik getoest had van sulken kleine afkomst / dat ik was de armste vrouwe van die op aarde sijn / op dat my niemand en kende in dese elende en armoede / och eilaas waarom bescheind my de Son ? och waarom

gaet de aerde niet opom my te verflinden! want myn leven niet en is dan schreyen / sugten en kermen / en myn oogen en sullen niet wesen dat een fonteyn van tranen: **O** valse for-um / ik behoor u wel te vermaledyden / dooz u ben ik verjaegt / en ben de allerbedroeffte die op der aerden leeft: och myn broeder! wat sult gy denken als gy dese tydinge hooren sult? gy sult wenschen dat ik niet gebooren geweest en had; en aldus beklagende haer verdriet / so begon sy te zynghen en was byna van den paerde gevallen. Als Blandemijn dit gewaer werd / so trad hy om haer op te houden en zeyde: **O!** mijn lieve vrouwe / neemt patientie en vertroost u / seid u herte in Godt / hy sal u vertroosten / also waeragtig als gy in dese saken onschuldig zijt. En dit seggende / sag Blandemijn een schoone fonteyne / daer hy belesante by brogt om te rusten. Nu so wil ik hier zynghen van de Edele vrouwe en spreken van den verrader die ook verhard was in syn vermaledyde boosheyt.

Hoe de valse Ridder vervolgde de Vrouwe Belesante, om met haer zyn wille te doen.

Het IV. Capittel.

Als de valse Ridder sag dat de vrouwe gearst was / nam hy voo haer te volgen / liet zyn dienaar van hem gaen / trok andere kleeven aen en reed so hard als hy kon / en vragde al die hem te gemaet kwamen / of sy geen vrouwe gezien hadden? en eindelijc wierd hem de weg gewesen: aldus so reed hy na een bosch agie daer de schoone Belesante by een fonteyn sat met haren dienaar Blandemijn / en haer wat te rusten / want sy seer verneemd was. Sy dus sittende / beschreyde haer avontuur die haer gebeurde / so seyde Blandemijn: Och mijn vrouwe seid u te vreden / Godt sal u vertroosten. Onderwijl kwam dese siode Ridder by de vrouwe / maer sy kende hem niet om dat hy verkleed was / voo dat hy nader kwam / doe word ze al zugtende / sprekende: **O** Godt / nu zie ik hier komen den verrader die my in dese elende gebragt

heeft / ik heb groote zorg dat hy hier komt om my te ontcreen. **O** valse Blandemijn: **O!** mogende kerser in / weest niet verbaerd / indien hy hier komt om u iets kwaeds te doen / sal ik my tegen dien verrader setten en beschermen u tot 'er dood: al sprekende naderde de verrader / tredende van zyn paerd / groete haer zeer hooglijc / seggende: Indien gy my wild consentieren mijn begeerte / ik sal so veel doen dat de kerser u weder outvangen zal en u in meer heerlijchheyt stellen dan gy opt geweest hebt / want ik doe 't om u eere en profijt. **V**a vermaledyde Creatuure / zey de Edele vrouwe / waer vooz zou ik u lief hebben: want dooz u groote valsheid ben ik in dit verdriet gekomen / gy hebt my in dese droeffnissen gebragt. **O** mijn Edele vrouwe / zeyde de valse Ridder / laet zulks te spreken / dooz my hond gy weder kerserinne worden: **D**eese woorden zeggende neyde hem de valse Ridder om haer te kussen. Als Blandemijn dit zag / schoot hy vooz den Ridder en gaf hem zulken slag dat hy ter aerden viel en brak twee tanden in zyn mond. **D**e valse Ridder stond op / toog zyn zweerd opt om Blandemijn te slaen / maer hy nam zyn Jabelyn en bevoogten makanderen / so datse beyde zeer gekwist waren. Aldus begtende / kwam een Man opt vrendende Landen / die sprak: **G**y Heeren laet slaen u begten / wild my zeggen u geschil / op dat ik hooren mag wie dat van u beyde regt of onrecht heeft. **O**ch! zey Blandemijn / laet ons begaen / ik wil met dese verrader geen pens maaken / vooz al eer ik hem ter dood gebragt heb. **L**ieve vriend / sey de Edele vrouwe tot de koopman / wild ons bystaen / desen valse Ridder verbolgt my om mijn Eere te benemen tege mijn dank / 't is de valse Ridder die my verraden heeft tegen den kerser / so dat ik opt zyn geselschap verstoeten en opt zyn Landen gebannen ben en dat dooz zyn valse woorden. **D**e koopman hoorende dese woorden van de Edele vrouwe Belesante / had medelijden met haer / sey tot de Ridder: **L**aet slaen u gevegt / raakt de Edele vrouwe niet / dat de kerser van u kwaad opset wel gemis-meerd wierd / hy sou u een schandelijc dood doen sterben. **D**e valse Ridder verstaende des koopmans taale / liet zyn begten en vlood hi

't bosch / want hy hadde gemeend dat hy tot zyn meening soude gekomen hebben / maer hy hadde een zaek onderwonden die hem kwalijc bekwam / zyn bezraed wierd ons nauwelijc ontdekt / als gy hooren sult. **N**a dat de valse Ridder gewecken was / bleef de schoone Belesante in 't bosch by de fonteyne / met Blandemijn seer bedrukt. Blandemijn was seer gekwist / en verbond sijn wonden als hy best mogt. **D**e koopman seyde tegen Belesante: eplatie vrouwe / ik sie wel dat gy van dien valse Ridder bezraden sijt: ik bid God dat hy my wil gracie geven / dat ik sijn bezraed mogt uitzingen / en sijn dood verolgen tot u eere / ik wil u God bekeelen / die u vertroosten wil in u verdriet. Blandemijn hielp sijn vrouwe te paerd / en sat ook op / en reed in de herberge die daer by was / daer bleeben sy rusten agt dagen lang om Blandemijns wonden te genesen. **D**oen hy genesen was / sielden sy haer wederom te reysen na Brankrijk / doe begon de schoone vrouwe te sugten en te kermen met groot verdriet / seggende tot Blandemijn: wat sal de koning Pepijn mijn broeder seggen / als hy hooren sal de nieuwe maere van myn verdriet daer ik in geset ben / so schandelijc verjaegt uit des kersers geselschap / als een wijf die onerlijc geleest heeft by haer man; ach / ik ben in groote sorge dat mijn broeder die sake gelooven sal / en my een schandelijc dood aen doen sal / meenende dat ik hier in schuldig ben. **D**rouwe / ik ide Blandemijn / hebt geen sorge vooz u broeder / ten is geen sake om te gelove; my broeder is wijs / wel voozsten van goede raedsliden / om te nemen raed op dese saken / hebt vertrouwen op God / die u vertroosten sal in nu kwade avontuure: en aldus rydende dooz verscheyde landen / kwamen sy in Brankrijk / passeerde de schoone stad Olyens om na Parijs te reysen / alwaer de koning sijn Hof hield. Aldus kommende buiten de steden Olyens / in 't bosch dat seer groot en lang is / gebeurde de edele vrouwe een deelijc avontuur / als ik verhaelen sal.

Hoe Belesante baarden twee Zoonen in 't Bosch, waarvan den eenen heetten Falentyn en den anderen Ourslon, en hoe zy de twee Zoonen verloor.

Het V. Capittel.

De edele Belesante rydende in het bosch / swaer sijnde van kinde / so is den tijd gekomen dat sy niet langer ryden mogt / so dat sy van 't paerd moest treden / haer beklagende van haer misval. Blandemijn vragde haer: mijn lieve vrouwe / wat is 't dat u ebelheyt dus kermt en klaegt / ik bid u vriendelijc dat gy u te vreden stellen wilt / in 't hoort sullen wy wesen daer gy rusten sult: eplaes / seyde Belesante / neemt my van 't paerd / en set my onder een boom / en gaet / haelt vrouwen / die my te baet komen / want de tijd is gekomen dat ik niet langer ryden mag. Blandemijn heeft haer van het paerd geset / en sette haer onder een hooge boom / op der aerde / om de plaets te beter te kernen en haer beter te konnen binden. **D**oen kwam Blandemijn ras te paerde / en deed groote naersighheyt in 't ryden / om vrouwen te kypgen / die de edele Belesante helpen souden. **Z**p bleef alleen elendig / sonder geselschap van vrouwen of mannen / dan alleen God / die haer bystond / so dat sy vaerde in korte tijd twee schoone soonen / maer eplaes / de goede vrouwe had niet veel blydschap van haer twee kinderen / want so haest als sy verloft was / kwam daer loopen een groote wilde beer / seer yselijc huplen en blaesen / nam een van dese twee kinderen in sijn mayl / en liep 'er mede boschwaerd in. **D**ese vrouwe die sien- de / was seer bedroeft van herten / niet sonder oorzaak / dies sy seer weende / en begon deelijc te schreyen om haer kind / dat de wilde beer haer kind ontnomen had / so begon sy te knypen op handen en voeten in 't bosch na haer kind / om dat de beer weder te ontnemen / maer eplaes / het hulp niet dat sy den beer verhoigde / want sy haer kind niet meer sien sal / dan dooz de geheugenis Gods / als gy nog hooren sult. Aldus knypende dooz 't bosch / op handen en voeten / kermende

en slaegende om haer kind / dat sy so deerlyk verlooren had ; sy was so vermoed / dat haer een grote siekte aenkwam / en werd swinnende / so dat sy bleef leggen op der aerde als of sy dood geweest had . Iki sal hier dan laeten bliuen om van Belesante meerder te spreken / maer sal seggen van haer ander kind / dat daer bleef leggen onder den boom in 't bosch . Het geschiedde op den zeluen dag / dat den koning Depijn nit Parijs reed met een schoon geselschap van Heeren / om te reisen na Constantinopolen / by syn suster Belesante ; so nam hy sijn weg na Orleans / en is gekomen in 't bosch van Orleans / aldaer sijn suster was verscheiden van twee schoone kinderen : maer hy wist niet dat sy so kwade avontuur daer in 't bosch leed . Nu is 't of 't God hebben wilde / dat de koning in 't bosch ryende / sag onder de groote boom 't kind van Wel-sante alleen leggen op der aerde / so reed hy na den boom / seggende tot sijn Heeren / siet hier tog wat ik hier vinde : o almogende God ! ik heb een seer schoon kind gevonden : waeragtig / heer koning / gy segt waer / seyden de heeren . Doe seyde de koning / ik wil dat dit kind opgevoed sal worden op myn kosten / so lang als 't God sal laeten leven . Andien dit kind komt tot sijn jaeren / ik sal 't seer wel boozien van alles dat hem van noden sal wesen . Doe riep de koning een van de ridders / die hy last gaf van dit kind / seggende / neem dit kind / bzing het te Orleans / en laet het doopen / soek hem een voedster / en laet hem doen al wat hem van noden sal weesen . De koning had wel regt dat hy 't kind lief had / want 't was sijn susters soen / al wist hy 't niet . De ridder nam 't kind / bzingt 't binnen / liet het doopen / en noemde 't Falentijn ; so was ook des ridders naem . Doe sogt de ridder een voedster / so de koning hem belast had . De koning nam sijn weg na Constantinopolen / om te sien sijn suster Belesante / die hy lief had . Den koning dus ryende in 't bosch kwam Blandemijn de koning te gemoet ryden / die een voutwe met hem bzagt om de edele voutwe by te staen in haer nood . Blandemijn de koning kennende / verscheijde seer / rzad van het paerd / en groette den koning . Doe sprak de koning tot Blandemijn : wat tydning van mijn suster hoc gaet 't

met haer ? hoogmogende koning / veel goeds te seggen van uw suster kan ik niet / de saken gaen niet wel / en dat dooz verzaed van een vermaledyde ridder / die haer bezacden heeft / waerdooz de keijser uw suster verbannen heeft nit alle sijn landen / en hadden 't des keijfers heeren niet gedaen / uw suster stond in groote sozge dat de keijser haer sou hebben doen doden . Doe sey de koning tot Blandemijn : ik hou de keijser booz sot / dat hy mijn suster niet heeft laeten doden : ik seg u Blandemijn / in dien ik mijn suster had / ik sou haer een schandelyke dood doen sterben . Nu / mijn heeren / sey de koning / onse reys is opgesegt / laet ons weder heeren / ik wil niet verder reysen / ik weet tydning genoeg van haer . Met dese woorden heerde de koning weder na Parijs / en ryende behlaegde hem de koning van sijn suster / seggende : o almogende God / hoe is een man ont-eerd dooz een voutwe / ach latie ! nu ben ik verschooven en onteerd / ik had gehoopt van mijn suster te hebben blydschap en vrede met de keijser Alexander ; maer ach ! dooz haer is Dankrijck ontcert . So reed de koning klagen-de ober weg / tot dat hy kwam tot Orleans . Als Blandemijn de koning dus sag tzeuren / boezg hy sozge boez Belesante / liet de koning al-teen / en reed na den boom daer hy de edele voutwe gelaeten hadt : maer hy vond haer niet / waerdooz hy seer bedroefd was . Doe rzad hy van sijn paerd / bond dat aen een boom / en ging se soeken dooz 't bosch / daer hy haer vond leggen in onmagt / sprekende niet dan met groote pijn . Blandemijn hief haer op van de aerde / met de voutwe die hy ghaelt had ; maer eplaes ! 't was om niet / want sy mogt gaen nog staen . Blandemijn bzaegde wie heeft u hier gebzagt ? ach Blandemijn / alle dagen was my verdriet en droefnisse / want sodza als gy my verlaeten had / baerde ik twee soonen . Doe kwam daer een beer loopen / nam een van mijn soonen / en liep daer mede in 't bosch / toesteide ik my om hem natevolgen / om mijn kind te beschermen / maer kon niet van weemoedighed . Om mijn voutwe / sey Blandemijn / ik kom van den boom / maer heb geen kind gesien . Als Belesante dit hoorde viel sy in onmagt ; Blandemijn nam haer in sijn armen / en bzagt haer weder onder den boom / daer sy haer

haer kinderen gelaeten had . Als sy haer kind niet vond / bedreef sy groote rouw / dat 't scheen dat haer herte bzeeken sou / seggende : ach / heer keijser / gy sijt de oozsack van mijn verdriet / en dat dooz kwade raed die gy geloofd hebt / daer ik geen schuld toe en heb / 't welk u beliest my in dit verdriet te seten / ik heb niets gedaen daer gy schande af meugt hebben / ik heb verlooren de soonen daer mede ik van u swanger was : ach / mijn liebe kinderen ! ik sie u nimmer weder / hoewel gy sijt geboren van keijserlyke en koninglyke geslachte . Ach / dood ! komt dog / haelt my nit dit leven : want gy my liever sijt dan 't leven . Blandemijn bzezoofte haer so als hy mogt / sette haer op haer paerd / met de voutwe die hy met hem gebzagt had / en reden tot dat sy kwamen in een doyp / daer sy haer kwam hield . Blandemijn tzoofte haer al / waer dooz sy een wepnig te vzeede was / want daer is geen droeffnisse so groot op aerde / of sy passeerd met 'er tijd . Als sy haer kerligang gedaen had / doe vzehaelde Blandemijn sijn voutwe / hoe dat hy de koning haeren vzoeder gesproken had / en dat de koning hem gebzagt had / hoe 't met haer was / en ik sey de koning van 't groot verzaed dat de valsche ridder bereid had . Als de koning Depijn dit hoorde / was hy gestoord in sijn herte / en sprak niet een woord ; daerom / mijn liebe voutwe / ben ik booz u bedugt / indien gy by uw vzoeder komt / dat gy by hem niet gesien silt wesen / want ik laet my drinken dat hy u de schuld geeft . Ach latie ! sprak sy / is 't niet daertoe gekomen daer ik booz gefozgt heb ; hoe wel mag ik seggen dat ik ben de veragte voutwe die ooit geboren is / dat 't een vermaledyde dag was doe ik tzoowde : ach / of ik geboren geweest had van de armste mensch op aerde . o Blandemijn / ik wil niet na Parijs / ik wil my setten in Gods hand / en bezre reysen / dat geen mensch weeten sal waer ik ben : want indien mijn vzoeder my had / hy sou my doen doden / en ik sou niet mogen verantwoozden / ik sou de schuld moeten hebben / so is 't beter dat ik sijn oorn ontga . Ach / seyde Blandemijn / wilt aldus niet klaegen / uw edelheid sal seker weeten dat ik by u leeben en sterben sal : ik ben daertoe gesfeld om u te dienen / waer dat gy reysen wilt . Daer op seyde sy / ik dank u van

uw goede wil / ik sal al mijn bertzouwen op u setten . Aldus is Belesante een weg ingeslagen met haer dienaar / reysende in vzeemde landen / boozwaer een deerlyke sack booz so eene edele voutwe / te scheyden van vrienden en maegden / in vzeemde landen te gaen doolen / verstoeten van haer man en verag van haeren vzoeder ; eplaes ! is sy niet de allerbedruktste voutwe die hier op aerde is geboren ; na sal ik hier laeten te spreken van de schoone Belesante / en seggen van de beer die 't kind weg boezg in 't bosch by sijn jongen .

Van den Beer die een van de twee Zoonen van Belesante weggedragen hadt by zyne Jongen .

Het VI. Capittel .

Den beer / die een van de twee kinderen genomen had / boezg 't kind in sijn hol / dat seer diep en duyster was / in 't welk hy had drie jonge beeren / die 't kind soude etten ; maer God / die de sijnen niet verlaet / beletten de beeren dat sy 't kind geen kwade deden / maer kande het met haer klaentwen / en likten het met haer tongen . Als den ouden beer sag dat de jonge beeren 't kind geen kwade deden / so soog hy 't een jaer lang ; doe werd 't kind dooz 't woedsel van dese beer so raetu als een wilde beer / maer was so schoon van fatsoen als een mensch wesen mogt . Als hy nu groot en sterk gewoeden was / begon hy de wilde beesten te verslaen / en ontsagen hem so wel leeuwen / beeren / herten als hinden ; want 't kind was vzeeffelijck gewoeden in sijn wassen / sodat hy niemand / so wel menschen als beesten / ontsag ; in dusdanige staet leefde dat kind als een beest / tot hy vijftien jaeren oud was / so dat niemand dooz 't bosch dozst ryden of gaen / dat hy bond dat velde hy ter aerde / en at het al raetu als andere wilde beesten doen ; hy was genoemt Guffon onder de menschen / omdat hy opgevoed was van een beer / pder vzeerde dese wildeman ; de lieden die daeromtrent woonde / waren geraden om hem te vangen / maer 't was al om niet / want hy ontsag geen wapenen nog messen / maer bzakt se in stukken / als of hy een pijl in de hand had

geschad. Aldus leste desen widdeman in het bosch / als een beest / sonder klederen aen te hebben / nog een woord te spreken. Maer de schoone Belesante peynsde vast om haer twee soonen die sy verlooren had / altoos seer ernstig biddende dat hy haer twee soonen bewaeren wilde. Sy reysde met haer dienaar / en is gekomen in een haven in Portugal / daer een schoon kasteel stond / daer een Knecht op woonde / so groot en sterk / dat hem geen paerd draegen mogt / wiens naem was Faragus. Als dese Knecht dat schip sag / is hy mit sijn kasteel gekomen na de haven / en is in 't schip getreden om sijn tol te hebben van de geene die daer voorzij reysde / klimmende in 't schip daer de edele vrouwe in was / 't welk vol was van alle kostelike koopmanschap / so heeft hy aengesien de schoone Belesante / die hy nam by de hand / en leyde haer in sijn kasteel / by sijn vrouwe / die uit Spanje was / en Blandemijn volgde sijn vrouwe na. De Knecht outwing haer met gzoote blindschap / heette haer welckiem / en belaste sijn vrouwe dat sy Belesante bewaeren soude met haer dienaar / maer sy was 'er niet bedrukte her te / als sy dagt om haer twee kinderen / so schreyde sy so dierlijch / als een vrouwe doen mag ; waer dooz haer de vrouwe van de Knecht troofte / (want sy haer seer lief had) so dat sy eeten nog drinken mogt sonder Belesante. Een lange tijd bleef Belesante in 't kasteel in gzootten dulk en lyden. Dog hier sal ik Belesante laeten / en spreken van de Knecht Alexander / en vande valsche ridder.

Hoe dat de valsche Ridder nieuwe Pagten opgezet hadt in de Stad van Constantinopelen, waar door zyn ver-raad tegen Belesante uitkwam.

Het VII. Capittel.

De Knecht Alexander / na dat hy sijn vrouwe verjaegt hadde / beslaegde hy 't in sijn herte / maer de ridder onthield den Knecht altoos in syne kwaede opinie. De Knecht gaf de bevrader gzoote magt / want dat hy gebod dat was gedaen / also dat hy in de stad van Constantinopelen nieuwe accysen opsatte te-geen regeerenden ; so was in de stad van Con-

stantinopelen een jaermarkt / die men hield op den 15 dag van september / tot dewelke de koopman kwam uit vzeemde landen ; waermeer de tijd gekomen was om markt te houden / so was daer ook in de stad gekomen de koopman die Belesante beschermde van desen ridder. De Knecht liet de markt bewaeren na gewoon-te / waertoe hy last gaf aen de valsche ridder / met hem nemende 200 mannen / om de tollen in te manen. De voozicende koopman / die dese ridder wel kenide / geliet hem / of hy hem niet gekend had / want hy sozjde altoos dat hy sijn bevrader uitbzengen soude / dies hy gacue de koopman soude gebzagt hebben ter dood / maer hy kon niet. Dese koopman was wel gefozterd van alle goederen / als van goude en spde laken / waerdooz hy meer verhoegt dan iemand anders / so dat de koopman een gzoote somme schuldig was. Als de markt ten ende was / sond de ridder sijn dienaar aen den koopman / om sijn tol te betaelen. De dienaren kwamen by den koopman / seggende / gy moet geeben de tiende peuning van 't geene gy verkoopt. De koopman seyde / hoe is dit dat men so een gzootten tol geeben moet ? gaet weg / eiseht niet meer van my / dat is de ontzouwe valsche ridder / dat hem God vermaledyde / ik hoop dat hy nog een schandelyke dood sal sterben. Over dit seggen nam een van dese die-naers een stoff / en sloeg de koopman op sijn hoofd / dat hem 't bloed over sijn aengesigt liep. De koopman / hem gekwetst voelende / toog sijn swaerd / en sloeg den sergiant dat hy dooz 'er aerde viel / waerdooz een gzoott runoer kwam / en den koopman gebangen werd / en vooz de valsche ridder gebzagt / die hem wilde doen dooden sonder berac / en dagt dat hy sijn tijd wel verwaagt had / en sijn sache nu niet uit-komen sou. De koopman spzakt / sield my te regt na de costume van den lande / dat ik ge-hooyd mag worden. De tolsman seyde dat hy geen regt hebben sou / want hy openbaer den doodslag had gedaen / maer de regter heeft het de koopman vergund / en vooz de Knecht ge-sleid. Als de koopman vooz de Knecht stont / deed de ridder vooz de adboract seer strengelike tegen de koopman pzoederen / en seyde dat de koopman was gekomen in de vyzheid van Constantinopelen / en daer vermooyd een van

des

des Knechts dienaar / en daerenboven heeft hy onbetacmelyke woorden gesproken tegen de eere van desen Ridder. De koopman viel op sijn knien vooz den Knecht / en begon te spreken : O hoognuedige Prince / indien u edelheid belieft my te hooren spreken / ik hoopet is wigtigs te seggen / daer u Majesteit mede beladen is. Koopman / seide de Knecht / spreek byelijch. Mogende Knecht / sey de koopman / doot de poozten (so sijn Majesteit belieft) van uwo hof sluyten / opdat daer niemand upt en mag / 't geen geschiedde. Doe sey de koopman / hooyd na mijn woorden / de tijd is gekomen dat het bevrader van dese valsche ridder uytkomen sal. Heer Knecht / dit is dat gy uwo vrouwe niet onrecht hebt verjaegt / u edelheid heeft opgeboed een vermaledijdt mensch / die uwo vrouwe verfoegt heeft tot oncer : by haer komende in haer kamer alleen / en sy sulks met gzoote reden afflaende / is hy beschaemd weggegaen / vzeefende vooz gzoote schande / en dat sijn bevrader uitkomen sou / dies hy so veel gedaen heeft dat gy uwo vrouwe verjaegt hebt uit al uwo landen. Maer om dit te beter te werten / sal ik uwo Majesteit seggen / hoe dat ik dese sache kom te weet : het is waeragtig / dat op dien selven dag als gy uwo vrouwe gebannen had / kwam ik gereden in een bosch / daer ik dese valsche ridder vond / die in sijn wapens was / en bogt tegen Blandemijn / welke in sijn bewaering had Belesante / so riep ik met luyder stemme : mijn heeren / laet staen uwo gebegt. De edele vrouwe / die seer deerlijch scheyde / bad : ach ! koopman / wilt my tog beschermen tegens den valschen ridder / die mijn eer beneemen wil / eplacs ! hy is het die my in dit verdziet gebzagt heeft / daer dooz den Knecht my gebannen heeft ; doe stak ik mijn paerd met spoore / om te beschueten 't gebegt / maer so haest de bevrader sijn naem hooyde noemen / nam hy de blugt dooz 't bosch. Mogende Knecht / ik heb meening een reis gebagt / om dit u te kernen te geben / maer dese bevrader was altoos by u / waerdooz dat ik by uwo hooghheid niet konnen mogt : indien gy deese sache niet bevind waer te sijn / so doet my een schandelyke dood aen / als dat behoort. Als den Knecht den koopman hooyde spreken / so begon hy swaerlijch te sugten en deerlijch te schreyen / seggende : gy valsche en ongezoutwe

dienaar / ik heb my altoos gebogt om u gzoote te maeken / en gy loond my met dit bevrader / want gy my genomen hebt mijn eer / so moet my Godt helpen ; heeft het my niet altyd om mijn hert gelegen / dat gy my nog bevraderen sondt / gy hebt gedaen dat ik ben geworden de all'vminste van alle prinzen. Ach ! ik be-hooy u te doen dooden / want ik dooy u ver-looren hebbe het allermeeste dat ik op aerde begerende was ; ter kwaeder ure heb ik uwo raed geloofte : want ligtelijch te gelooven ver-ging nooit een man wel. O mogende Knecht / sey de valsche ridder / ik ben niet verstooyd in 't geene dat dese koopman spreekt / want ik onschuldig ben en sal my ook so houden. Doen sey de koopman / gy liegt daer aen / gy valsche ridder / gy mag u niet onschuldigen / ik wil u doen lyden in een kamps / daer vooz ik mijn lijf sette in hauden van sijn majesteit / ik sal 't u doen belpden dat gy aen dit bevrader schuldig sijt / en om dat te effectueeren gebe ik u hier mijn hand. Doe den Knecht sag dat de koopman sijn hand nederwierp / sey hy tot de valsche ridder. Nu is de tijd gekomen om tegen de koopman te begten / of de saekt te belpden. Doe antwooyde de valsche ridder / gy behoort te werten dat my geen kamps toebehoort te begten tegen ondere lieden / als den koopman is / ik ben van edele afkomst geboren. By mijn kzoon / sey de Knecht / in dese sache behooyd niemand onschuld te hebben / 't moet wesen dat gy den kamps begten sult / en indien gy dat niet doen wilt / en honde ik u schuldig. Als de valsche bevrader dit hooyde / was hy bedrukt / en seyde tot den Knecht / als het u belieft / sal ik mijn lijf aboutuaren en ver-antwooyde. Hy dagt dat hy hem met sijn stont spreken son ontlasten / maer de Knecht beval dat men hem bewaeren sou / also deed hy ook den koopman. Doe vergaderde den Knecht sijn raed / en de dag werd aengeseyd om de kamps te begten. God is een regebaerdig rig-ter / want 't bevrader van die natuere is / dat het loond sijn meester / als gy hier nog hooren sult.

23

Hoe

(14)
Hoe den keyzer by de raad der Wyzen den koning Pepyo deed haalen, om te weeten de waarheid tusschen den koopman en de valche ridder.

Het VIII. Capittel.

Na dat den dag van de kamp geordneerd was / heeft de keyser verstaen dat koning Pepijn te Homen was / om de Paus te ontfetten tegen de ongelovigen / waerom de keyser versogt dat hy soude gelieven te komen als men den kamp begten soude / om dat de keyser hem te beter konde ontschuldigen / also hy merkte dat hy sijn vrouwe onschuldig verstootten had ; dus sijn de Ambassadeuren gecerst van Constantinopolen / tot dat sy te Homen sijn gekomen by koning Pepijn / dewelke sy aldus aengesproken hebben : edele mogende Christus koning / wy presentereeren u hoogheid hier byleven van onsen keyser Alexander : welke byleven den koning aemant en dooz sag se / sprekende booz al sijn Heeren : siet hier de mogendheid Gods / die groot is / ik heb hier groote tydinge. De keyser ontbiedt my / dat hy mijn suster Belesante sonder regt of reden afgeset heeft uit sijn geselschap / en uit sijn land gebannen dooz een valsche bezraeder / en nu is sijn bezraed uitgekomen dooz een koopman / die daerom een kamp begten sal / gelijck hy de valsche ridder aengesegt heeft ; waer op den koning antwoorde : nu den dag geset is / so wil ik my bereiden om de kamp te sien begten / en nog eens mijn suster te aenschouwen / en indien de keyser mijn suster niet onrecht verstootten heeft / so sweer ik by mijn hoon / dat ik daer waerhe af neemen sal / want de schande niet te verwinnen is. So gebod den koning dat al sijn heeren haer bereiden souden om na Constantinopolen te reisen / hy wilde daer wesen om den kamp te sien begten. Dus trok de koning van Homen / en heeft sijn reis geboorde / tot hy is gekomen met sijn geselschap op de haven van de see / daer hy te scheep ging / daer heeft hem de wind so gediend / dat hy in 't kozt gekomen is in de haven van Constantinopolen. Als de keyser vernam dat de koning gekomen was / werden de klokken geluid en alle vrom-

de bedreben. De keyser sat te paerd met een groote staet van ynzelen en heeren / entooz uit de stad om den koning te ontfangen. Als de keyser den koning sag / en denkende om de edele Belesante / begon hy so deerlyk te sugten en te schreien / dat hy niet een woord sprekken kon / beklagende sijn onbehoorlyke sententie die hy gegeven had. De koning Pepijn was met toornigheid ontflecken / so dat hy de keyser geen vrendeschap toonde / maer seyde met strenge woorden : heer keyser / laet uw schreien staen / verstaet u niet om dat gy mijn suster verlooren hebt / want die een onoverdare vrouwe verliest / behoort geen conw daerom te hebben ; indien mijn suster haer outgaen heeft / so denkt om haer niet meer. Eplaes / sep de keyser / wild sulke woorden niet sprekken van uw suster / ik geloove dat in haer niet en is dan eer en gestadigheid / die ik sonder reden van my verjaegd hebbe. By myner trouw / seyde de koning / so hebt gy meerder schande dat gy dooz kwaed ingeben van een valsch mensch so ligtelijck mijn suster als een oberpaelster van u verjaegt hebt / daerom gy wel weeten meugt dat gy het bloed van Byzankrijk onteerd hebt / 't welk ik wreken sal. Als de keyser verstaen had de woorden van den koning / was hy bedroeft / en antwoorde : heer koning / wil u niet verstooren / ik hoop dat de waerheid nu bekend sal worden. De koning sprak : mijn suster is verjaegd uit uw geselschap en moet doolen in vreemde landen / dat men niet weet waer dat men se vinden sal / gy behoort u wel bedagt te hebben om sulck bonnis te geeven / maer 't is spade / wy sijn beschaemd in alle landen. Dus sprekende sijn se gekomen binnen Constantinopolen ; den keyser begeerde dat den koning in 't hof logeeren soude / dat hy weigerde / maer giug by een rijck burger logeeren.

Hoe de koopman en de ridder te samen vogten, om te weeten van het verraad.

Het IX. Capittel.

Den dag gekomen sijnde dat men de kamp begten soude / gebod den keyser dat men by twee campioens soude booz hem be-

gen /

(15)
gen / in beide wapenen. De dienaers van den valsche ridder gingen hun heer wapenen in groote triumphe. Den keyser bebal dat men den koopman soude in sijn presentie brengen / en hem wapenen als sijn eigen ver soon / sloeg hem ridder / en beloofde hem te geeven sieden en slooten / indien hy de valsche ridder konde verwinnen. Als nu de twee campioens gewarend waren / met haer schilden aen den hals hangende / bzagt men hen paerden / saten op / en treden na 't perk daer sy begten souden : de eerste was de koopman / niet lang daerna kwam de valsche ridder met een schoon geselschap / daer was ook tegentwoordig den koning Pepijn / die den koopman aensprak / seggende : God moe u sterken / ik mijn goede vrend / en sijn al / seggende : God moe u sterken / ik mijn goede vrend / indien gy de valsche ridder verwint / en ik de waerhepd van mijn suster mag weeten / ik sal u stellen in mijn hof boven alle Heeren. Den koopman dankte den koning / seggende : God sal 't heben doen blyken dooz my / waer ober den koning de beurdicte gaf / en boozt scheijende. Terstond liet den heraut hun beide weeren na gewonen / en 't perk ruimen / sonderde allen de twee campioenen / deed den heraut een teken / 't welk sy siende / gaben sy beide haer paerden de sporen / en hebben hun lancien geveld / en sijn maikander te gemoet gekomen / so fel / dat hun beide lancien bzaken / en sijn also booz by elkanderen gepasseerd tot het einde van 't perk / daer hebben sy hun paerden omgekeerd / hun swaerden uitgetogen / en hebben elkanderen so hevig bevogten / dat hun beide schilden in stukken ter aerde vielen. De koopman beboogt de ridder so seer / dat hy hem niet wist te beschermen dan met bezraederpen / want hy dacht dat hy hem aldus tydende houden sou tot dat de avond aengekomen was ; (want de regelen sijn / so wie een de kamp bied / en hy sijn wederparty niet verwint booz somen ondergang / die sou moeten hangen.) Dus reed de ridder hier en daer / sodat de koopman by hem niet komen mogt. De koopman siende de valschepd van de ridder / heeft hem in 't laetst verbolgt / en sulken slag gegeeven / dat hy hem sijn ooz affloeg / en een stuk van sijn harnas / dat stael was / breeken-

de daer op sijn swaerd in twee stukken. Als nu de ridder sag dat de koopman sonder paerd was / so reed hy met groot geweld na de koopman / slaende sijn paerd een oog uyt. Als 't paerd hem aldus gekwetst boelde / so sprong 't so seer / dat de koopman de sadel ruppen moest / en viel ter aerde / ja / dat nog erger was / hy bleef met sijn voet in de stegelijck hangen / en wierd so van sijn paerd gescept / dat 't deerlyk was om te sien / pder had medelyden met den koopman / daer was geen hoope booz hem. De koning Pepijn dit siende / beklagde den koopman / seggende : eplaes / ik sie wel dat uw leven gedaen is / nu mag ik wel denken dat mijn suster schuldig is in de saeke daer sy mede befaemt woord / ach / of sy niet geboren had geweest / of dat God haer gehaald had / doe sy haer doopsel ontfangen had / maer latie ! nu is 't bloed van Byzankrijk dooz mijn suster onteerd / gewiselijck / indien ik haer had / ik sou haer doen sterben een schandelyke dood. In dusdanige maniere van sugten en klaegen was de koning. De ridder dit siende dat de koopman aldus gescept werd van sijn paerd / deed hy groote naerstigheid om de koopman te overpden / maer kon niet / want hy hem niet genaekten kon / dat een groot miraciel was om aen te sien : so lang was de koopman van sijn paerd gescept in 't perk / dat 't paerd ter aerde viel van vermoepdhepd. Doe stond de koopman haestelijck op / als een vroom en welgemoed man / om de kamp te volbrengen : de ridder dat siende / gaf hem een slag op sijn hoofd / dat de koopman stont of hy geballen sou hebben / tzedende waer aen een syde om sijn adem te verhaelen ; die verhaeld hebende / trod hy na de valsche ridder met een leuwinmoed / en gaf hem so een groote slag / dat 't bloed ter aerde uit sijn lijf ley / so dat hy sijn swaerd uit sijn hand moest laeten vallen. De ridder stelde sijn hert en sin om de koopman te oberballen met sijn paerd. De koopman / siende de valschepd van de ridder / toog een mes uit sijn scheede / en wierp het 't paerd van de valsche ridder so kragtelijck in 't lijf / dat het paerd begon te springen en te loopen / dat de ridder mede ter aerde vallen moest. De ridder opstaende om hem te ver-

were-

weeren / kzeeg een grooten slag dat hy ter aerde moest vallen. Doe schoot de koopman toe met grootte kragt / hield hem onder sijn voeten so sizenghlyk dat hy de va sche ridder sijn helm van sijn hoofd afnam / en wilde hem de hals affceken. Den ridder / die vol was van verraed / seide tot den koopman met scheyende oogen: ach! mijn goede vriend / ik bid u dat gy my barmhertig wil wesen / en geeven my tyd dat ik nog biechten mag / opdat mijn siel in geen verdoemenisse en konit / ik geve my in uw handen / en beken schuldig te weesen aen dit verraed. Als den koopman de ridder dus hoorde spreken / geloofde hy de schoone woorden / so dat hy hem liet opstaen. Als de vermaledijde op sijn vyze voeten stond / had hy geen sui om nu te biechten / maer moest sijn verraed weder toonen. De goede koopman / om 't verraed te openbaeren / na den keiser gaende / is dese verraeder toegefehooten / heeft hem van agter en bespongen / onder sijn voeten gewoepen / hem wel vast houdende / dat hy hem niet verraeden mogt / seggende met grammen moed: koopman / nu meugt gy de dood niet ontgaen / gy moet sterben een schandelghe dood / ten ware dat gy doen soudt willen dat ik seggen sal; ach / seide de koopman / die hem aldus verraeden sag / heer ridder / ik sie en beken dat ik in uw handen ben / en dat gy doen meugt met my al dat u believen sal / so gy my seggen wilt dat u belieft / ik sal 't volbringen / op dat gy mijn leven beschermen wild; koopman / sey de verraeder / mijn begeren is / dat gy voor den keiser en den koning Pepijn gaen sult / en seggen / dat al 't geene daer gy my mede beschuldig hebt / verclerd en valschehlyk gelogen is / en dat gy mit haet my valschehlyk voozgelogen hebt / ik beloope u by mijn trouw / dat ik u beschermers sal van den dood / en peys maeken voor den keiser en den koning Pepijn; en nog so sweer ik u by mijn riddersehuy / indien gy dit doet / dat ik u geeven sal (indien 't u belieft) een schoone maegd ten huwelijck / hare mynen bloede / met honderd duysend kroonen / dan meugt gy wel seggen dat gy gelukkig sijt / siet wat gy doen wild / of gy liever hebt te sterben dan te leven. De koopman was in grote soege / niet sonder

oorzacke / roepande God vuerighlyk aen / dat hy hem verraesten wilde tegen de verraeder: seide / heer ridder ik ben te vrede te volbringen uw begeren / en set mijn bezoutwen dat gy my beschermen wild van de dood; ja / sey de ridder / hebt daer geen twyffel aen / laet ons gaen voor den keiser en den koning / ik sal u onschuldigh van de sacke daer ik u mede beschuldigde. Doe liet de valsche ridder den koopman opstaen / maer hy dagt om dat verraed / hoe hem de ridder bedrogen had / dus dagt de koopman / hoe hy den valsche ridder loonen wou / om dat hy hem te voeren so verraederlyk sogt te dooden / maer God was niet myn / want so hy mijn doen wou deed ik hem: seggende / gy verraeder / siet nu dat gy u verweerd / en schoot hem toe met sulck een kragt dat hy hem onder de voeten wierp / en seide: heer ridder / gy hebt my dit geleerd. Doe dagt de valsche ridder hoe hy 't sou mogen ontgaen / en gaf de koopman veel schoone woorden / maer de koopman geloofde hem niet / seggende / gy sult my niet meer bedriegen met u schoone woorden / en gaf hem so deel slagen / dat hy hem niet verweeren kon. Doe riep de koopman de kampschouwerder / en sey: mijn heer / nu meugt hier sien wat ik gedaen heb met de valsche verraeder / wanneer 't my belieft mag ik hem sijn leven beneemen / daarom bidde ik u dat gy den keiser wild laeten komen niet den koning Pepijn / die daer kwam en om te waerten de waerheid van den verraederse ridder / die sijn misdaed openbaerlyk bekende voor den keiser en den koning / dat hij in de sacke schuldig was / die den koopman hem opgeleyd hadde / seggende: o Edele keiser! ik legge hier verwoonen voor uw voeten / ik bid u dat gy niet te willen ontfermen. Als de keiser de vermaledijde ridder sag / en de waerheid verstond / bedreef hy so grote rouw dat 't niet te beschyppen was / so dat hem niemand van weenen kon onthouden: maer daer was grote blydshap by koning Pepijn / dat sijn suster onschuldigh was / maer de keiser was bedroeft / die daer ober sijn heeren te rade geroepen heeft / om te sien wat dood men dese verraeder aendoen soude: eindelijc is de sententie gegaen / dat men hem lebendig in

een ketel sieden soude / also 't ook gedaen waerd. Als 't recht voldaen was / toog olt na sijn logys. Als de koning in sijn logys was / kwam den keiser met een bedrukert hert by den koning / viel hem te voet / sy niet scheyende oogen / o koning! ik heb my ontgaen tegen u dat niet te verwinnen is / ik heb u suster de schoone Belesante verctoten en verjaegd / welke misdaed ik u bidde om Gods wille my te willen vergeven / ik presenterre my om my in u handen te geven / nevens het kysertyk van Gizeken / ik ben niet waerdig een kysertyk naem te hebben / maer ik sal wesen als een van u minste dienaers. Als de koning Pepijn dit hoorde / vergaf hy 't hem in tegenwoordigheid van al sijn heeren. Na dat de peys gemaeht was / hebben sy besloten dat men boden senden sou in alle landen / om te soeken Belesante. Doe heeft de koning oorzlof genomen aen de keiser / om weder te ryfen in Byzantyn.

Hoe den koning Pepijn oorlof nam aen den keiser / en reisden na Frankryk / en daar na / Romem / tegen de Sarazyne / die Romem gewonnen hadden / en weder gekregen door de kloekheid van Falentyn.

Het X. Capittel.

Den koning reisde van Constantinopolen / na dat alle saken gered waren na Byzantyn / nam sijn weg na Olyens / want hy daer geerne was / om de boschegagie die daer ontrent ligt. Daer werd bevolen dat men houden sou open hof om den koning te eeren. Als de dag was van den feest / en de koning ter tafel was geseten / is daer gekomen de ridder die Valentyn opgevoerd had / nam de songeling by der hand / presenterde hem voor de koning / seggende: Heer koning hier is het onnosse kind dat gy vond in 't bos van Olyens / dat gy my belaste om op te voeden / ik heb hem op doen voeden tot heden. Nu bidde ik u dat gy dit kind in u me-

orie houden wild / want het woord groot. Als de koning de ridder hoorde spreken / en hem Valentyn hoorde noemen / nam den koning 't kind by der hand / en besag 't onder sijn cogen / om de manieren die 't kind besat / so dat hy en al sijn heeren hem verwonderden / belasten dat men Valentyn sou opvoeden by sijn dogter Engeltyn / om dat hy niet ouder was dan 12 jaren / was 't ps en geleerd / so dat al de heeren eer en doud van hem seiden: dese twee kinderen werden aldus te samen opgevoerd / so dat sy malkander seer lief hzegeu / dat de een sonder de ander niet weesen mogt. Valentyn werd 15 jaren / schoon van lighaem / in alle manieren wel geleerd / hy had de paerde lief / de wapenen hanteerden hy geerne. In wat sickspeel ofte tomojen dat Valentyn kwam / daer verheeg hy altoos de peys. Koning Pepijn siende de bzoornigheid van Valentyn / gebood dat men hem een paerd en harnas geveu sou / om hem daer meden te onderhouden. Valentyn hzeeg in hoer so grooten eer / dat men in alle landen van hem wist te spreken: boven al in 't hof van Pepijn. Daer waren eenigen in 't hof die hem beyden / verweeten dat hy een vordeling was / opgevoerd in des konings naem om Gods wille; van welke woorden Valentyn menigmael sigte en scheyde. Als dit Engeltyn sag / orbood sy Valentyn / vzaegde wat hem gebaen. Hy antwoorde my gebreckt niet / dan ik peyse altoos om de weldaede die de koning en gy my bewys / hoe dat ik 't soude mogen vordienen. Sy seide 't is u eerbareheid dat gy de sacke aldus beantwoord. Sijn vzaeder Oueffon was in 't bosch van Olyens / loopende met de wilde beesten / al rauw bewassen van hair als een beer / sijn leven leuende als de wilde beesten / also gy nog horen sult. Als de koning tot Olyens gekomen was / kwam daer een Bode van den Paus / dat sijn edelheid soude believen tot Romem te komen / om te weerstaen de ongelovige Sarazyne die Romem in hadden. Als de koning sulck verstaen hadde / maekte sy allen gered wat tot de ryjs behoefde / maekte Valentyn Capittyn van alle de voet knegten. Als Engeltyn dit verstaen hadde / was sy seer bedroeft /

en so haest als hy by haer gekomen was / septe hy met sigtende herte: eplatie/ Valentijn / ik sie nu wel dat wy scheiden sullen / en niet meer bydschap hebben / maer gy moet niet mijn vader tzeiken tegen de selle Sarasphen / my dunkit dat gy uw jonge leven laeten sult: ach / of 't God geliefte had dat ik een dogter alleen van dit rijk was / ik sou u maeken koning van Byzankrijk. O mijn edele vrouwe laet staen uw begeerte / gy weet dat ik niet en ben dan een bondeling / om Gods wille opgevoed van den koning / u vader / dus ben ik geen persoonagie vooz u of vooz de minste jongvrouwe in uw hof / want ik vader nog moeder en ken op deese waerheid: O vrouwe / denkt van wat afluiste dat gy gekomen sijt. Met deese woorden nam Valentijn oorlof / laetende haer in haer verdriet. De koning opgeseten sijnde om na komen te ryden / septe hy tot sine heeren: gy weet dat in mijn land is een groot rumoer van den wildeman / die hem in 't bosch onderhoud vooz welcke ik gzoote begeerte hebbe / eer ik verder reyse / om dese wildeman te sien vangen / op dat 'er geen meer slagten en komen. Op de jagt rydende / vingen wy veel wilde beesten / maer daer was niemant so stout die dese wildeman (dan alleen Valentijn / wiens broeder hy was / al wist hy 't niet) gaerne bevogten sou hebben. De koning reed so ver in 't bosch / dat hy sag de plaets daer de wildeman sig ontfie / sijnde een donker perck / wel beplant met doornen / staende op 't veld by 't donkere gat / daer hy opgevoed was van de beeren. So haest hy den koning sag / vtzong hy op / liep den koning te gemoet / vatte hem in sijn handen / die caeuw waren / en wierp hem tegen de aerde dat hy meende te sterben / en niet luider stem om ontfet riep. Doe kwam een stoute ridder gereden: als de wildeman hem sag / verliet hy den koning / vatte hem aen / smect hem en 't paerd gelijck onder den voet / vzak sijn degen aen twee / en scheurde doe de ridder aen stukken / onderwijl rachte de koning te paerd / en reed na sijn volck / die hy sijn recontozte verhaelde / en de dood van den ridder. Hier dooz waren de heeren seer verwondert en besloten dat men rijen soude na 't gat om hem te vangen of dooz te slaen / maer

wat sy sogten sy bonden Dursson niet / maer wel den verslagen ridder. (God en wou nog niet gehengen dat Dursson sou gevangen worden / dan van Valentijn sijn broeder alleen / die hem hierna bong / als gy hooren sult. De koning / siende dat hy de wildeman niet vangen konden / reysde vooz na komen: daer komende / heeft hy sijn volck in ordonantie gesteld / en belaste de heer Dangler de olifboomen te beschermen vooz de ongelovige Sarasphen. Daer was de hertog van Zylien met sijn broeder / de hertog van Bourbon / en nog meer andere gzoote heeren. De koning / vzaegende na de maniere van de Sarasphen / so heeft men hem verhaeld als dat de Sarasphen bedreeven hadden / hoe dat 'er een magtig Turk komen ingenomen heeft / en vele Chyristenen gedood / en de heilige kerke te niete gemaekt heeft / de Pars willen dwingen dat hy versaken sou sijn geloof / en aenbidden haere afgoden. Als de koning dit hoorde / was hy seer bedroeft dat so vele Chyristenen verslagen waren / en heeft vooz sijn heit in vier deelen verdeeld / en komen belegerd / en riep doer sijn heeren te samen / seggende: mijn heeren / gy weet dat dese Sarasphen gedood hebben so vele Chyristenen / en de heilige kerke ontfend / daer God in geerd vleg te wesen / dat moesten wy wreken. Dus ben ik gesind haer te bevegten / en vertzoutwen dat ik haer uit komen met Gods hulpe sal verdryben: nu moet men sien wie een bzief aen den hobaerdigen Admirael opdraegen sal om hem den oorlog aen te seggen / en hem buiten te dagen: maer al de heeren sweegen sijn / uitgenomen Valentijn / die vees op / seggende: heer koning / indien 't u beiest / ik sal 't aenneemen den bzief te draegen aen den Admirael / en hoop dooz de mogendheid Gods also te spreken vooz al de Heydenen / dat gy sult weten dat ik de boodschap gedaen heb tot uw profijt en eer. De koning met sijn heeren waren seer verwondert van Valentijns stoutheid / also hy nog een jongeling was van 11 jaren / dog verblipde haer over sijn resolutie. Ter stond wierd de bzief geschereven / en hem in handen gegeven: hy oorlof van de koning neemende / is na komen gereist / vertzoutwende op sijn Salignaeker. De Sarasphen hem siende / heb-

heb-

hebben haer soo seer verwondert om sijn schoonheid als om sijn stoutheid / dat hy alleen binnen komen doozt komen / en nog meer verwondert waren sijn / doen sy hem hoorde spreken / en sijn manier en stoutelijck ryden sagen na den Admirael. Valentijn tzad van sijn paerd / ging op 't paleis / daer de Admirael sat by al sijn heeren / en groette hem in deser maniere: Jhesus / die gebooren is upt Maria / en vooz ons gestorven is aen 't hout des kruis / moet bewaeren den mogende koning Pepijn / en uw God mahometh die moet uw edelheid beschermen. Als Valentijn sijn woorden geijndigd had / stond de Admirael op / en septe: gode gaet van hier / segt uw koning / die in Jhesus geloof / dat hy in mijn God geloof / en sijn Chyristenheid verjaekt / indien hy dat niet doen en wil / sweer ik by mijn God mahometh / dat ik dan sal komen in sijn land / en doen hem sterben een schandelyke dood / dat ik al sijn landen sal vernielen en verbranden. Bode / een gzoote sotheyd hebt gy u onderwonden / dat gy dus stout komt in mijn paleis / om sulken boodschap vooz my te doen / wist ik dat gy deese hoodschap aengenomen hadt dooz vermetelheid / gy soud sterben. Als Valentijn de Admirael aldus hoorde spreken / was hy in sozge van sijn lijf / want de dood was hem nader dan hy wist. Dus Valentijn sprak: mogende heer / wist dat niet vertzoutwen dat ik hier gekomen ben dooz hobaerdije / maer wist gy de saeken / uw edelhepd sou u verwonderen. Segt ons dan / waerom dat gy hier gekomen sijt / septe de Admirael / ik sal daer in verstaen / dus spreekt vpyelijck. Doe stond Valentijn op / en seide: heer Admirael / het is waer / dat ik vooz de koning valscheelijck belogen ben / dat ik my beroemd had by u te komen / en dat ik wederkeeren wou in Byzankrijk / waer dooz hy op my is verstoord geweest / also dat hy my liet haelen / om my te doen sterben / en doe ik sag in sulken perckel te sijn / en om mijn leven te verlengen / vermat ik my gzoote sotheyd / en sweer vooz den koning / dat ik hier vooz uw hooghepd sou komen van koning Pepijns wegen / om u den oorlog aen te seggen / en dat eger was / vermat ik my dat ik eijsschen soude dziemaet te

reinen niet een scherpe glabie / lijf om lijf tegen u / nogtrans weet ik wel te vooren dat 't mijn leven kosten sal: maer genadige heer / wist my de begeerte niet ontfeggen / anders sou ik niet weder duzben keeren vooz koning Pepijn / want hy sou my laeten doden sonder barmhertighepd. Doe septe de Admirael / by mahometh / 't sal niet geweygert wesen / ik sweer u dat ik dziemaet tegen u steeken sal / omdat de Fzancopfen sullen sien uw vzoornighepd / ik sal de kamp bukten de stad doen maeken. Ik dankie u / antwoorde Valentijn / hem neygende ter aerde / om den Admirael sijn voeten te kussen / in teken van ootmoedighepd. Valentijn werd vermaerd in 't hof van de Admirael vooz een vzoorn ridder / hy bad God dat hy hem gratie wilde geeben tegens den Admirael / dat hy hem verwinnen mogt. Dus in sijn gebed leggende / septe de Admirael / ik sie dat gy sijt in groot gepeyns. Het is waer / septe Valentijn / 't en is sonder reden niet / want ik weet dat ik de doodssteek ontfangen sal / daerom bid ik dat gy my wilt verguunen een pziefter om my te biegten. Doe beval de Admirael dat men een pziefter haelen sou. Als die gekomen was / septe de Admirael: siet hier is de biegtvader / segt hem uw biegt / ik gevee om uw biegt niets. Valentijn nam den pziefter aen een spde / en septe: o heer / gy sijt een pziefter der H. kerke / en gy weet dat den Admirael een vband van de heilige kerke is / wild verstaen dat ik seggen sal. Gy weet wel dat ik mozgen sterben sal tegen den vermalechide Admirael / die een vband is van onsen Godsdiens. Ik weet wel dat de Sarasphen uit de stad komen sullen om het steekspel te sien / dat buiten de stad geordineert is / daerom sult gy gaen so heimmelijck als gy moogt tot de Chyristenen die binnen de stad sijn / en seggen dat sy hun houden alle heimmelijck in 't harnas / en als de Sarasphen uit de stad sijn / laet de Chyristenen de poorten slupen / en hun muuren wel bewaeren. Laet die opset de koning weten / om sijn volck in order te houden / en de Sarasphen te bevegten met de Chyristenen die uit de stad komen sullen / so gy die ordineren sult om de koning te baet te komen / so sullen de vbanden in 't midden wese / en wy sullen haer

verstaen / en de stad weder huygen. Doort
blegte hi hem / en nam oxford aen de pries-
ter / seggende: volgt nu lust / 't geen den
pries-ter in Gods naam belooft / en scheyden.
Doe beval den Admirael dat men Falentijn
in sijn kamer soude bynegen om mit hem te
eeten. Als Falentijn ter Tafel was geseten /
hield hy hem so manerlyk dat al de heeren hem
daer af verwonderde. Als de maeltijd gedaen
was / riep de Admirael sijn neef Salates /
en beval hem dat hy Falentijn soude leiden
in de sale / om een schoon harnas aen te
doen / als of het vooz sijn eigen Persoon
ware / en belaste ook dat hy hem geeven sou
het allerbeste paerd dat in de stal was: maer
Falentijn nam sijn eigen paerd / en de Ad-
mirael was ook opgesten op sijn paerd /
seer heerlyk. Doe reden dese twee te samen
bupten de poort / daer den koning met sijn
heveleger lag / daer de kampf geordneerd
was. So haest Falentijn bupten de poort
was op 't veld / nam hy sijn schild aen sijn
hals / 't welk was een buffels vel met een
hert daer in geklonid / en met randen van
sabelen / en by 't hert een boom. Dit wa-
pen had koning Pepijn selver geordneerd /
tot een teken dat hy in een bosch gebonden
is. Als de Francosen sagen deese twee cam-
pioenen te velde komen / waren sy seer ver-
blyd / en wierden gevolgt van de meeste Sa-
rasphen die in de stad waren. Als de Chris-
tenen sagen dat al de heidenen uit de stad
waren / sa hebben sy hem gewapend in de
poorten geset / dat niemand in komen mocht.
Ondertusschen liet koning Pepijn sijn volk
wapenen om Falentijn te hulp te komen. Nu
was de tyd gekomen dat deese twee stecken
souden: so sprac van den anderen getzeden /
est op een spde / hun lancien in de hand ge-
nonen / en haer paerden met spooren ge-
stookten / en sijn malkander so sterck te gemoet
gereeden / dat beyde haere lancien bzaken /
en de stukken onder 't volk vielen / so sprac
ten eijnde aen de bataille gekomen / daer sy
sijn paerden omwonden / om den tweeden
steck te doen / en sijn doe weder de een tegen
den ander so sel gekomen als sy mogten. Fa-
lentijn heeft den Admirael so sterck gestoken
door sijn schild / dat de lancie door sijn lijf

achter wyl kwam / en viel dood ter aerde van
het paerd. Als de Sarasphen sagen dat
hun heer dood was / hebben sy Falentijn sterck
bespongen / om te wyeken huns heeren dood /
maer hy was stout en onbesaegd / en stak sijn
paerd met spooren / en reed onder de Sara-
sphen so manerlyk / dat daer niemand was
of hy rupinde hem de plaetse; want hy hadt
'er wel 21 doot geslagen van de allerbeste hee-
ren / sonder de geenen die gekwetst waren.
De koning dit siende / kwam met al sijn magt
om Falentijn te ontfetten / en begaf hem onder
de Sarasphen / so dat hy in grooten nood was
van sijn lijf / want hy van sijn paerd gestoo-
ten was / en moest te voet vegen. Falen-
tijn dit siende / reed onder de Sarasphen / die
den koning bevochten / en sloeg onder hen so
vreeselijck / dat hy den koning ontfette / en
hiel hem weder te paerd. Als de koning
weder te paerd was / seyde hy tot Falen-
tijn: soone / gy hebt mijn leven behouden /
ik beloove dat ik u loonen sal. Doe sey Fa-
lentijn: heer koning laet ons doen dat u edel-
heyd voozgenomen heeft. Met deese woor-
den sijn sy onder de Sarasphen gereeden met
sulk een kragt dat sy wyken moesten. De
Christenen die in de stad waren sijn ook uitge-
komen / en hebben de Sarasphen ingevallen /
en staken des konings baniere van de wal-
len / sy wierden als honden en katten dood
geslagen. In desen stijd sijn gebleven van
de Sarasphen wel een en twintig duysend
mannen / en dat door Falentijn / die hem so
vroom gedraegen heeft / dat hy op dien dag
de koning van vrankryk byzemael bescherm-
de van de dood. Falentijn verloor vier paer-
den / die onder hem dood bleeven / so dat hy een
paerd kzeeg van de Sarasphen / die dood ge-
slagen waren / waerdoor de stad van Rome
weder in handen van de Christenen kwam /
tot blydschap van die van Rome. De Paus
Clement kzoonde de koning Pepijn met de
keiserlyke kzoon / tot dankbaerheyt van sijn
arbeid. Doe nam de koning oxford aen de
Paus / die hem hartelijck bedankte / als mede
Falentijn / van sijn getrouwicheyt / en schey-
den met schreyende oogen / hem God bevee-
lende.

Hoe Hanefroy en Hendrik grooten haat
en nyd hadden op Valentyn, om dat
de koning hem begunstigd, had,
en hoe Valentyn weg trok.

Het XI. Capittel

Na dat de koning Pepijn de ongeloo-
bige Sarasphen uit Rome / en alle de Lan-
den daer omtrent gesaegt heeft / is hy geyft
na Frankryk / komende tot Orlens / en is
van de koning Varrhem sijn soon Carolus /
en doecht Engelyne met blydschap ontfan-
gen / om dat sy den koning en Valentyn weer
niet victorie in gesondheid sagen. Het leed
niet lang / of de schoone Engelyne ontbood
Valentyn / die ter stond kwam. Als sy Valen-
tyn sijn / seide met soete woorden: Valen-
tyn mijn vriend / welckom moet gy sijn / want
gy hebt alle andere de pyp heb behaeld. O
edel vrouwe seide Valentyn / 't is u eerbaer-
heid my die lof te geven: maer geeft de eere
God. Wengaende my / so heb ik niet gedaen
daer men my in pypen mag / boven also heeft
de koning u vader my betwefen groote eer / die
ik nimmermeer verdienen mag. De schoone
jongvrouwe en Valentyn dus sprekende / sijn
de twee geboeders Hanefroy en Hendrik niet
een needig hert gekomen in de kamer van de
schoone Engelyne / seggende met een toornig
hert tot Valentyn: gy Raubont wat doet gy
hier in de kamer van onse suster / gy maekt
u te stout / want laet gy u dunken / gy sijn
maer een schyter / men weet niet wie dat gy
syt / of van wat afkomstie dat gy bent; gae
van stonden aen uit de kamer / en wagt u
meer te komen by onse suster / of 't sal u kwa-
lyk bergaen. Valentyn stond op / en seide
tot Hanefroi / hebt geen sorge vooz u suster
van mynent wegen / ik heb nooit myn dagen
op haer begeert dan eerbaerheid: al weet ik
niet van wat afkomstie dat ik ben / nochtans
soud ik node doen dat tegen de koninglyke
Wajesteit soude wesen. Ik weet wel dat ik
opgeboed ben van de koning / en ik waere
een verdrer als ik 't bloed van Frankryk
ontcrden / dat my op houd en boed. Met
deese woorden is Valentyn uit de kamer ge-
gaan. Engelyne is daer alleen gebleven

met haere jongvrouwen / haer beschlagende
van haer broeders / seer wrenende over de
sindige woorden die Hanefroi en Hendrik
gesproken hadden. Valentyn is in des ko-
nings paleis gegaen / om des konings ta-
fel te dienen / daer dienden ook beide des ko-
nings soonen Hanefroi en Hendrik / en meer
andere heeren. Als de maeltijd gedaen was /
heeft de koning Valentyn geroepen / en ge-
seid: my myn heeren / hier is Valentyn / die
my so trouwelikh gedient heeft in myn nood /
als ik u sal verhalen / 't is waeragtig dat
hy my drie rypen beschermt heeft van der
dood / ende om desen woldaet so wil ik myn
heeren dat gy my consenteeren wild al sul-
ken gifte als ik Valentyn geven sal om hem
te onderhouden: so geef ik hem Graeffschap
van Escleremonde niet avrenen daer in alle
de genoonden eendzigtelikh consenteerden. O
mogende koning seide Valentyn / die gifte en
heb ik niet verdient / maer also 't u edel-
heid belieft met al u heeren / so dank ik u
edelheid hooglyk / want gy doet my meer
dan ik verdient heb. Als Hanefroi en Hen-
drik dit hoorden / so waeren sy seer gestoor /
seggende: dese vondeling staet wel in de
gratie van den koning / indien wy hier niet
in voozsien hy sal ons in ons vooznemen
tegen wesen / indien de koning dood waer /
souden wy doen wat wy wilden met onsen
jongen broeder Carolus / maer 't is te vree-
sen dat hy hem voozstaen sal / dus moeten
wy sien of wy hem dooden kunnen / of te-
gen onse Vader op maeken. Doe sei Hane-
froi tot sijn broeder: ik heb een manier be-
dacht waer door hy sal verdraden worden / laet
ons seggen dat hy onse suster onteerd heeft /
en dat wyse bevonden hebben by malkanderen
te bedde. Als 't de koning hooren sal / sal
hy hem laten dooden: dit werd so geacroz-
deerd. Aldus sijn dese twee geboeders ver-
hard in hun kwaedheid want sy Valentyns
dood seer begeerden: maer Valentyn diende
den koning so bekwamelyk: dat hy hoe lan-
ger hoe meer beind wierd. Valentyn van
God hem te wille verleenen dat hy mocht
weten wie sijn vader en moeder waer. En
Durston sijn broeder was in 't bosch van

Ozliens / loopende met de wilde beesten / die hem so ontsagen / dat niemand in 't bosch konnen en doest. Die slagten kwamen daggelijks tot den koning / so dat 't een jammer was om te hooren. Op den selfden dag kwam daer een arm man booz den koning / seer bebloed / seggende: heer koning / ik moet u kilaegen ober deesen wildeman / die in 't bosch loopt / van 't geweld dat hy mijn gedaen heeft / also ik met mijn wijf hebbe spijse gekogt booz deese weeke / so is den wildeman daer gekomen / en heeft de spijse genomen tegen mijn dank / en ggeeten; ja / dat meer is / hy heeft mijn wijf genomen / en sijn wil daer mede gedaen / en my dus geslagen. Doe sep de koning / segt my vziend / waer af beklaget gy u meer / van uw huizbzout of van uw kost? hy mijn tzoitu / (sep de man) van mijn wijf / want dat spyt mijn meer dan al mijn spijse. Gy hebt recht / sep de koning / gaet in 't hof / en set uw kostien in 't geschyft / so veel gy verlooren hebt / 't sal u betaeld worden. Doe liet de koning vziende booz sijn gantsche land uytgaen / dat / so wie den wildeman den koning levendig sou bzingen / sou hy hebben 2000 / en wie hem dood sloeg en leverde / 1000 hzoonen. Dies kwamen daer uyt alle Landen / Herzogen / Graeven / Ridderen / Schildmeeten en andere edele mannen / om deese wildeman te vangen / maer sy konden niet / want hy al te subtil was / en meenig edelman verstoeg. De koning dus sittende onder al sijn heeren / daer was mede Hanczoi en Hendzick / die doodbynden waren van Falentijn / die spzaken: heer koning / hier is Falentijn / die gy opgevoed hebt in groot eere en hoogheid / die onse suster begeert heeft / tot schande van uw edelheid / dat ik wel weet / so is mijn adwys: indien Falentijn gaet in 't bosch / en vangt de wildeman / die dus ontsien is / so sult gy hem geuen uw dochter Engletyne / so mag hy altoos sijn wil daer mede doen / als 't hem belieft. Na! sepde de koning / uw spzeeken is vol haer en nijd. Ik weet wel dat Falentijn arm is / dat ik hem in 't bosch gebonden heb / ik sie wel aen alle sone manieren dat hy eerbac is / waerdooz hy tot hoogheid geracht

is / daerom laet staen so te spzeeken / ik wil dat hy gaen sal in 't paleis / by mijn dochter / want van een edel hert komt niet dan deugd en eer. Hanczoi dit hoorende / werd nog meer ontleeken / maer doest dat geensints openbaeren. Doe antwoorde Falentijn / en sepde: Hanczoi heeft kiwajlich gesproken van my / ik heb den koning / ende u / niet dan eer betoefen / maer ik versta uw meening wel / gy wilde dat ik sou gaen bevegten de wildeman / op dat hy my ter dood sou bzingen / dan soude gy en uw broeder van my ontslagen weesen. Ik sweere by Gods soone / dat ik niet rusten sal tot dat ik de wildeman gebonden sal hebben / en hy mijn of ik hem bevegten / dat ik hem levende of dood hier bzingen / of hy my verwonnen sal hebben; is 't dat my God gracie geeft om desen wildeman te kypgen / en hem hier te bzingen / dan sal ik hier niet langer blyben / ik sal reysen so bezte / dat ik sal weeten wie mijn vader en moeder is / en waerom ik in 't bosch geleid ben. Als de koning dit hoorde / was hy bedroefd / want hy sijn tzoost op Falentijn gefet hadt / en vernalede byde Hanczoi en Hendzick / om dat sy doestaken waren van sulik boozneemen. Doe riep de koning Falentijn / en sepde: siet wat gy doet / den wildeman te bevegten / dunkt my onmogelijc / want gy weet wel dat meenig edelman sijn lijf gelaeten heeft booz hem / dus agt humilieden woorden niet: om u in sulik avontuur te setten / daer gy uw lijf verliesen meugt / ik neem u den eed af dat gy bezoost hebt / ik sal God booz u doen bidden / dat hy u den eed vergeeven wil. o Mogen de koning (sep Falentijn) vergeef het my / dat ik my boozgenomen heb dat ik dat sal laeten / men sal my niet verwyten dat ik mijn boozneemen heranderd heb / ook leef ik in groot verdriet / want ik niet en weet wie mijn vader of moeder is / en van wat geslagt ik gebooren ben; ik danke u voorzal de weldaeden die gy my betoefen hebt / die ik srme vandelung niet verdiend en had / ik moet gaen en wijjn opset volbzingen. Doe biel hy op sijn knien / en nam oozlof van den koning en al de heeren / om te ryssen en de wildeman te bevegten. Als Engletyne dit hoorde / sugtede sy seer / en 's morgens met den

den dag op staende / riepse een van haer staetjuffers / seggende: wilt gaen tot Valentyn en segt hem dat ik van hem begeer / dat hy my komt spzeeken eer hy reist / dat gy geen vzeefe heeft booz iernant / want ik dat van hem begeere. Als Valentyn verfond wat de jongvrouwe seide / antwoorde hy met soete woorden; jongvrouwe ik versta dat de edelen maget begeert my te spzeeken / maer ik niet het om de valse tonge laten; so bid ik u dat gy myn ontschuldigen wild / want ik om al de waereld haer geen schande sou willeken doen / de bezraders slapen niet / sy sijn altyd vol valsheid / ik weet dat Hanczoi en Hendzick myn dood soeken: dat erger is / sy souden haer suster alle schande doen dat sy konden mogen / om my ter dood te bzingen. Hierom myn jongvrouwe / gaet tot de schone Engletyne en doet myn onschuld / als ik u geseid heb. Hier mede is Valentyn op gefeten te paerd / om te ryssen in 't bosch daer de Wildeman hem onthield / en de jongvrouwe is weder gekeerd met een bedrukt herte / heeft de onschuld gedaen als Valentyn belast had / daer af Engletyne bedroefd was van herten.

Hoe Valentyn Oursson zyn Broeder in 't Bosch van Orliens overwon, als gy hooren zult.

Het XII. Capittel.

Als Valentyn te Paerde alleen met sijn dienaar sat / is hy gereden nit Orliens / na het bosch daer Oursson hem onthield. Valentyn by het bosch komende / seide hy tot sijn dienaar / geef my myn helm / en ik wil niet dat gy verder reist met my / want ik geswooren heb dat ik alleen in 't bosch sal ryden om desen Wildeman te bevegten / bid God booz my dat hy my beschermen wil / indien ik hier blyve / so bevele ik myn siele den Almogende God. Valentyn reed met dese woorden in 't bosch en sijn dienaar bleef daer al sugtende en schreyjende: Valentyn reed nu daer / om de Wildeman te soeken / maer wat hy socht het was om niet. Dus rydende is de nacht aen gekomen.

Valentyn is van sijn paerd getzeden / bouhet aen een boom / heeft wat bzoed en topu genomen om hem te berberfen. Als hy wat gesopt hadde en de nacht aenkwam / booz de wilde beeste vzeefende; is op een boom geklommen en daer de nacht gebleven. Als den dag aenkwam / heeft hy sijn broeder sien loopen booz 't bosch als een wild beest / niet wetende dat sy broeders waren. Oursson Valentyns paerd siende / is daer na tse geloopt / siende dat het paerd so schoon was / (want hy noolt sulken gesien hadden;) streekt het paerd met sijn rauwe handen / en kande 't met sijn lange nagelen. Als het paerd dit voelde en sag de wildeman / heeft na Oursson geslagen en gebeten. Valentyn nog op de boom siende / sag de vzeesselphheid van de Wildeman / riep God almachtig aen / so devotelyk als hy mocht / dat hy hem beschermen wilde booz hem / en dat hy hem verwinnen mochte. Oursson ging om het paerd te besien / dat weder begon te byten en te slaen. Als dat Oursson sag is hy toe geschoten om u paerd ter aerde te werpen en te dooden. Valentyn siende dat de Wildeman weder na het paerd ging / riep hy / en seide tot den Wildeman: laet myn paerd staen / want tegen my sult gy hebbe stryd en bataille. Den Wildeman liet het paerd staen sag om hooge na de boom; en so haest als hy Valentyn sag / heeft hy een telien gedaen met sijn routhanden / schudden sijn hoofd / wissende hoe hy hem in stukken sou scheuren. Doe bebal hem Valentyn in de handen Gods / heeft sijn swaard uitgetoogen / springende van de boom. Als Oursson dat swaard sag blinken / wierd hy verlagen / en is agterwaerds gesprongen en heeft den slag ontweken / die Valentyn hem meende te geven. Daar op is de wildeman toe geschoten met groot kragt op Valentyn / nam hem in sijn armen / smect hem onder de voet. Valentyn die een vzoom Ridder was / heeft de wildeman met geweld gevat in 't midden van sijn hof / wierp hem een stuk weegs van hem / opvzingende: nam sijn mes om Oursson te slaen: maer de Wildeman die stout was / is de slag ontweken / heeft hem versien om Valentyn te slaen met sijn routhanden / maer Valentyn week den Wildeman dat

den slag geen voortgang had. Hoe Valentyn na desen Wildeman sloeg / hy ontweck het / so dat hy hem niet raken konde. Oursson sag als een beer die verwoed / schoot met sulken kragt op Valentyn / dat hy hem vooz de rweemael in syn arm nam en ter aerden wierp / daer Valentyn af verwonderd was / en wierd mistroosig / want hy dagt op de plaats te sterben / doe hy syn voeder's sterckheid voelde / seggende: God helpt my beschermen van dese onredelyk Creatuure / dat ik myn leven dus schandelyk niet laet onder dese Wildeman. Valentyn dede menige kragt om Oursson onder hem te klypen / maer het was om niet. Als Valentyn sag dat hy hem niet verwinne mogt toog hy een mes uit / welck scherp was / en stak Oursson in 't lyp dat het bloed op der aerden neer liep. De wildeman hem dus gekwist voelende / is opgeschryngen / gaf een schreeuw dat het heele bosch dreunde / liep doe op Valentyn om hem te vercheuren. Dese twee gebroeders hebben malkanderen den geheelen dag so bevogten / dat de Wildeman Valentyns schild in stukken sloeg / en syn helm van syn kroosde. Oursson Valentyn aensien- de / verwonderde hy hem van syn schoonheid / om dat syn aensigt ontdekt was. Dus heeft Valentyn God aengeboden / dat hy hem beschermen wilde van deese Wildeman; doe nemende syn swaert in de hand / en is na Oursson gelopen / die agterwaerds trad / sag een boom / dewelke hy uit der aerde trok / schewende daer van een stiel dat verbaerlyk was om te sien / is daer mede na Valentyn gekomen / en hem daer mede een slag ge- geven / dat hy op syn knien ter aerden viel. Valentyn stond weder op / en hebben malkan- deren schrikkelijck bevogten / want ieder sogt den anderen te dooden / 't welck so lang duur- de / dat sy van vermoeitheid moesten rusten. Aldus sittende heeft Valentyn geseyd: ha wildeman! geest u op in myn handen / gy leeft hier in dit bosch als een beest / gy hebt geen kennisse van God nog syn gebod daer dooz u siele in nood staet van verdoemenisse; komt hy my ik sal u laeten doopen / en lee- ren het H. Chyristen gelobe / ik sal u te eten geven / brood / vlees en wyn / van al dat u van noden wesen sal / en kleederen om u lig-

haem te dekken / so moogt gy leven als een Chyristen mensch. Als Oursson Valentyn hoorde spreken / sag hy hem aen met minne- lyke gesigte. Valentyn dit merkende / sprak hy nog meer van Gods barmhertigheid / en leeringe der naturen der menschen. Doe mogt Oursson hem niet langer onthouden / maer viel op syn knien kussende Valentyns handen / hem wysende tekenen van vrient- schap en onderdanigheid. Als Valentyn die wonder sag / was hy verblyd / en seide: wold gy u in myn handen geven? ik sal u on- derhouden als ik geseid hebbe. Oursson neer Valentyn toe met een nedrig gelaet / waer ober hy verheugt was om syn overwinninge. Doe nam Valentyn Oursson by der hand / deed hem een teken dat hy vooz loopen sou / en wysen de weg om uit 't bosch te komen / 't geen hy dede in korten tyd. Als Oursson uit het bosch was / sag hy onder een boom kruid stien / dat hy in de wonden wreef / waer dooz hy strak's genas. Doe heeft Va- lentyn genomen een gozdel van syn sabel / heeft Oursson daer mede gebonden / dat hy niemand misdoen sou. Als Valentyn den wildeman gebonden hadde / is hy te paerde geseten / leidende Oursson als een lam / het welck een groot mirakel was. Oursson heet nog een kint sien staen / dat hy plukte; wreef het in syn handen / gaf het Valentyn om in syn wonden te leggen: als hy ook ge- daen heeft / en is van stonden aen genesen / dat een wonder was / dat so een wild mensch / dat so lange by de beeren gewoest had / dat die 't verstand had van de kintiden.

Hoe Valentyn met de Wildeman na Or- liens reed, daar de Koning Pepyn was. Het XIII. Capittel.

Valentyn de wildeman aldus gebangen hebbende / reisde na Olyens / onder- weeg kwam haer een schoon wild hart te- gen / om in 't bosch te gaen weiden: als Oursson dit hart sag / sag hy Valentyn aen / gaf hem een teken of hy het hart sou mogen vangen. Valentyn dit verstaende / heeft hem ontbonden / doende hem een teken / nam hand- tasing dat hy weer komen sou: Doe het Da.

Valentyn hem lopen na 't hert; als het hert de Wildeman gewaer wierd / keerde 't hert weder na 't Bosch. Oursson dat siende / on- dersechte het / vatte het / en sniet het tegen de aerde / nam het op syn schouder's / en bragt het vooz Valentyns voeten / brakt het met syn nagelen de lief af. Valentyn vraeg- de / wat sullen wy met dit hart nu doen? de Wildeman dit verstaende / heeft van ston- den aen 't hert op syn schouderen gewor- pen / liep so ras als Valentyn ryden kon. Als hy 't dooz genaeliten / liepen de Boeren uit vreesse in haer huis. Valentyn siende dat 't Wild weg liep / so riep hy / hebt geen forge vooz de Wildeman / hy sal u niet misdoen / siet u deur u g poorten vooz ons niet / want wy gaene logys houden om geld. Dit dat Valentyn seide / niemand die si u deur of poorten open doen doost. Doe sei- de Valentyn met een grammen moede / in- dien gy ons niet hlaet / ik zy eer dat ik den Wildeman sal ontbinden / so sal ik wel logys klypen tot myn wille. Als Valentyn sag dat

'er niemand was die hem logeren wilde / ont- bond hy Oursson en deed hem een teken / dat hy de poorten oplopen soude. Oursson die sag een groote boom / heeft hem uit der aer- den getogen / is 'er mede geloopt vooz de poorte van de herberge / en heeft daer mede opgeslagen in twee rylen / dat sy in stukken vielen / doe is Valentyn in de herberge ge- gaen. Als de waerd sag dat de poort in stuk- ken was / is met al syn volck agter uit ge- loopen / dat 'er niemand in huis gebleven is. Valentyn is gegaen met syn paerd na de stal / heeft 't daer in geset / en heeft Oursson by der hand genomen; gingen in de keuken / daer sy bonden goede spysse gebraden. Doe deed Va- lentyn Oursson een teken dat hy de spysse eten soude want het was de delicate spysse. Als de Wildeman de spysse sag / is hy toe geschoten / en heeft een deel daer af gegee- ten / als een wolf doet; hy sag niet aen of de spysse geneg gebraden was of niet. Doer na sag Oursson een hertel met water / stak 'er syn hoofd in / en dronk als een paerd.

Doer deed Valentyn hem een t'ken / dat hy
 't laten soude water te d'ynken / hy sou hem
 wyn geben. Doer nam Valentyn een groo-
 te kamme van vier potten / en seide Sur-
 fson in de kelder / en tappen de kammen vol
 wyns die hy Surfson gaf om te d'ynken /
 Surfson heeft de kan aen syn mond geset
 en proefde dat 't goed was / heeft se in een teug
 uitgedronken / werpende de kan tegen de
 vloer. Surfson dede een teken dat hy nog
 eens tappen sou / al hy dede / want hy schepte
 genoeg om te sien syn manieren. Als Va-
 lentyn de kamme vol wyn getapt hadde / gaf
 hyse Surfson / en die sag een ketel staen / heeft
 de wyn daer in gegoten / is daer mede in de
 stal gegaen hy Valentyns paerd / op dat 't
 ook wyn d'ynken sou. Als Valentyn dat sag /
 dede hy Surfson een teken dat 't paerd geen
 wyn d'ynk / maer water / Surfson dede een
 teken dat de wyn beter was dan het water /
 daer Valentyn om lagte. Hy dede menige
 klugt in 't huis / so van eeten als van d'yn-
 ken / dat het te lange is om te beschryven.
 Als 't tyd was om te eeten / nam Surfson
 de enner met wyn / d'ynk hem uit in een
 teug / wierp hem doen in sulkken / en wees
 Valentyn dat hy nog een kamme tappen soude.
 Hy tappen tot dat hy 'er ses uitgedronken
 hadde. Hadde Valentyn meer wilen tappen /
 hy soude meer gedronken hebben. Valentyn
 beklagde Surfson dat hy te veel gedronken
 had / en wees dat hy sou gaen slapen. Doer
 is Surfson gaen leggen hy den vuur op syn
 stoel / begon lustig te slapen dat men het hoor-
 de een groot stuk weegs. Valentyn dese Wil-
 deman aensende / sy: o mogende Godt!
 (wat is een mensche die slaep of d'ynken is /)
 hy verliest syn verstand en memorie: want
 de Wildeman nu kragt nog magt heeft /
 men sou hem nu doodden als een dom beest.
 Als Valentyn aldus sat dagt hy in hem sel-
 ven / ik sal syn stoutheid en kragt beproeven /
 stootende hem met een voet dat hy opsprong /
 ruyfende hem dat daer onrecht vanden wa-
 ren / die hem bevegten willen. Doer schoot
 hy op / nam syn stoel / en sloeg op de poort
 of sulken slag / dat het huis roud en schud-
 de / en Valentyn begon te lachen / waer door
 Surfson sag dat hy hem beproeven wilde.

Doer ging hy slapen als te boren op syn stoel.
 Valentyn sat de nacht by den vuure / vrees-
 de dat iemand komen mocht om hem te be-
 vegten: de roep was dat 'er niemand in huis
 doest blyuen / maer beroden haer in de kerck:
 de nacht overgaende / heeft Valentyn Surfson
 gewelt om te reisen / hy gaf hem een teken
 om het hert daer te laten vooz harer beider
 gelag / datse daer verteerd hadden. Valentyn
 is op syn paerd geseten / en heeft Surfson
 weder gebonden / en is alsof Oziens gere-
 den. Als hy nu in de stad gekomen was /
 en de lieden de Wildeman sagen / was 'er
 groot geroep dat 'er noit sulke gerugt gewest
 is: want een paelsh liep in huis / sloten den-
 ren en poorten toe / en sagen den vensteren
 uit. De tydning kwam vooz den koning
 dat Valentyn gekomen was met de Wilde-
 man / die hem seer verwonderde / en seide
 Valentyn ter goeder uur syt gy behooren / gy
 syt van God verhooren / door u beuyt gy
 ons groote tekenen. 't Volk van de stad dat
 in de vensteren lag / riep met luider stemme:
 daer leeft geen vromer nog scouter man
 dan Valentyn op aerden / daer door is hy
 alle eer waerdig / hy heeft ons verlost van
 dese Wildeman / daer wy al te samen in soegen
 om waren. Valentyn reed door de stad tot
 dat hy vooz des Konings hof kwam. De
 poortiers sagen Valentyn met de Wildeman
 komen / slooten de poorten. Valentyn dit
 siende / riep: weest niet verbaerd / maer gaet
 tot de koning / en segt hem dat ik de Wilde-
 man gebangen breng / ik stel myn lys tot an-
 der paend / dat hy niemand misdoen sal / of ten
 waere dat men hem kwaed dede. De poort-
 tier de boodschap aen de koning doende / is
 belast dat men haer in sou laten. Valentyn
 is in gereden / en heeft de Wildeman by de
 hand genomen / daer de koning was. De
 koninginne Barthem en Engletyne hoorde
 dat Valentyn met de Wildeman in het hof
 kwam / hebben sy haer kameren vast toege-
 sloten. Den koning Pappu was met een
 groot gefelschap van Heeren vergaderd in
 den raedsael / daer mede waren Hanefroi
 en Hendrik / die Valentyn groote eer bewee-
 sen: maer waren ontfieken met haer dat hy
 de eere verkezgen had: want sy gchoopt had-
 den /

den / dat hun de Wildeman sou verflagen heb-
 ben. De koning sag met verwondering de
 maniere van den Wildeman / seggende de ko-
 ning tot syn Heeren; siet tog hoe schoon dat
 syn lighaem van maeksel is / waer hy ge-
 kleed als wy / hy sou wesen een byoom kid-
 der. Doer seide Valentyn tot de koning / ik
 begere dat men dese Wildeman doopen sal /
 en hem 't heilige Chyften Schoole leeren /
 als ik beloof hebben. Doer liet de koning een
 Diester halen die den Wildeman doopen
 soude: syn Schwadert waeren koning Pe-
 ppm / den Hertog Dangler / Sampson Ga-
 nas / Valentyn met nog veel Hertogen en
 Szaden: de byoutwen waren des Konings
 huisvrouw / de Hertogin van Oziens / met
 nog veel anderen Dams / syn naem was
 genaent Surfson. Als hy gedoopt was /
 gink den koning ter tafel sitten met al de
 Heeren en byoutwen die daer waren / liet
 doer Surfson in de sael komen om te sien
 wat hy doen sou. Surfson komende in de
 sael / ging vooz de koning syn tafel staen /
 de koning seck aensende / sag dat 'er veel
 sypse stond / so nam hy uit de seijotel die vooz
 de koning gesield was / een stuk dat hy weg
 droeg at het op / op synde / wierd een
 paeruw gebrogt / die hy ook nam om te eeten.
 Valentyn dit siende / wees dat hy kwalpke
 deed / waer door dat hy beschaeid werd en
 liet den paeruw staen / want hy ontfag Va-
 lentyn als een kind. Den koning bebal dat
 men hem sou laten begaen / also hy daer ge-
 neugte in nam. Surfson dit verstaende / heeft
 den paeruw voozt opgegeeten / sag doe een
 kamme met wyn staen / die hy nam en d'ynk-
 te met een teug uit / wolerpse doe tegen der
 aerde / en hy schudde syn hoofd. De ko-
 ning met al syn heeren begonnen te laghen.
 Als de maekel gedaen was / ging een iegel-
 pke na syn ruste. Doer werd Valentyn een
 schoone kamer getwesen om te slapen / en een
 Bed vooz Surfson / maer hy wou daer niet
 slapen wat teken hem Valentyn dede / maer
 viel neber op der aerde / gelyk hy gewend was
 en bleef daer leggen.

Hoe Hanefroi en Hendrik raad namen,
 om Valentyn dood te slaan in de ka-
 mer van de schoone Engletyne.

Het XIV. Capittel.

Daer was groote blydshap dat Valen-
 tyn den Wildeman verwonnen had on-
 der allen menschen / maer boden al de schoo-
 ne Engletyne / die Valentyn met een van
 haer jonkvrouwen ontboed / dat hy komen
 wilde met de Wildeman in haer kamer.
 Valentyn riep Surfson / en gingen daer
 heen: als Valentyn met Surfson in de kamer
 kwam begon hy te laghen / en viel op een
 bedde dat daer stond / aensag de jonkvrou-
 wen heel snellpke / veel niet wilen klugten beday-
 vende / die sy niet verstonde / waerom sy
 Valentyn riepen / vzaegden wat de Wilde-
 man daer mede meenden / doer seide Valen-
 tyn: voozseker de Wildeman wyft dat hy u
 al te samen eens kussen wil. Als de edele
 jonkvrouwen dit hoorde begonnen sy te
 laghen / en sagen op malkander. Aldus lag-
 gende en koutende met de Wildeman so is
 Hanefroi tot syn broeder Hendrik gegaen /
 seggende: broeder onse salen gaen seer kwa-
 lpke: gy siet dat onse bondeling alle dagen
 meer en meer toeneemt / ja dat erger is / de
 koning heeft hem lieber dan ons / 't welk een
 groot oneer is vooz ons beide / Hendrik sei-
 de: hoorde broeder / gy weet dat wy den
 bondeling verboden hebben niet te komen in
 de kamer van onse suster Engletyne / nu is
 hy daer / so mogen wy hem niet eere beveg-
 te en dood slaen / dan sulken wy seggen dat
 hy by ons suster sijn wil deed. Dus heb-
 ben dese twee beslooten haer vzaed te vol-
 brengen als de Joden deden om den Heer te
 kruiffen / sonder regt of reden; want in Va-
 lentyn was niet dan d'ingt en eer. Doer sijn
 sy beide in de kamer gekomen van haer
 suster; en Hanefroi seide tot Valentyn / gy
 vermaleidijde mensche / nu sien wij u sotheid
 dat gekomen sijn in de kamer van onse
 suster / gij verhard u in kwaedheid / besaegd
 van dage tot dage de scharde van onse vader
 vooz onse suster / daer gij u wille mede doet

is het u bekeft / daer dooz gy sterben sult; was sprekende / sloeg hy Valentin met een buis dat hem 't bloed de neusen vutspog; doe kwam Hendrik met een bloed zwaert in de hand om Valentin te doozloopen. Oursfon siende dat sy Valentin dood slaen woude dat is toegesloten na Hanefroi / gaf hem so grooten slag dat hy ter aerden moest vallen / nam doe Hendrik in syn armen / wierp hy in ter aerden / en hadden 't de jongvrouwen niet gedaen / hy soude daer gebleven hebben. Hier dooz kwam een groot g roep in de kamer / so dat daer veel groote Heeren in kwamen; die siende dat Oursfon syn hand geslagen had aen des Konings kinderen / woude den sy hem dooden / stellende haer alle te weeren. Valentin sag dat sy al te samen velen op Oursfon / so heeft hy syn zwaert in 't getogen om Oursfon te beschermen / en seide: indien gy Oursfon slaet of kwest / ik sal 't vreeken / daer komt van wat 'er wil / ik sal syn hof beemen / hy sy wie dat 't is; doe dede Valentin Oursfon een teken dat hy stil staen sou en niemand misdoen. Oursfon is met Valentin syn broeder sonder iemand meer te misdoen uit de kamer gegaen. Hanefroi en Hendrik syn seer droevig by de Koning gegaen / seggende: Heer Koning ter kwader tyd was Valentin geboren / die gy aldus pypst / en dat hy ons gebragt heeft desen Wildeman / die ons beide tot dood gebracht sou hebben / hadden 't u Heeren niet belet / gy doet kwalyk indien gy desen Wildeman niet verdrikt of laet hangen / want hy in korten tyd u beschadigen sal / want met hem om te gaen is seer sorgelyk. Als de Koning dit hoorde / was hy bedroeft / en seide: dat niet Oursfon in een tooren sluiten sou daer hy niet uitkomen mocht / dan met consent. De Koning dede Valentin by hem komen / om te bragen de oorzaak. Heer Koning seide Valentin / ik was in de kamer van u dogter met veel geselschap van Dames / om te velen sien Oursfon den Wildeman die ik by haer bragt / so syn daer ingekomen beide u groote Hanefroi en Hendrik / niet wetende en waer syte / so heeft Hanefroi gesit met een grammen woede: gy vondeling / wat doet gy in de kamer van onse suster van

dat gy u spel speelt met haer / wy hebben die lange geweten: met dese woorden sloeg hy ny dat het bloed my de neus en mond uitliep / en Hendrik toog syn zwaert uit / om my 't leven te nemen. Oursfon dit siende / heeftse beide onder de voet geworpen / waer dooz een groot geroepe gekomen is / als u Wafseleit nu bragen kan. Is dat waer bragen de de Koning / so heeft Oursfon anders niet gedaen dan dat hy schuldig was te doen. Gy Hanefroi en Hendrik bragt een kwader herte / ik merk dat gy anders niet en soekt van Valentin te beschamen / gy moet wel wesen van kwader naturen / gy siet dat ik hem lief heb en hy is myn getrouw. So gebiede ik u vreden dat gy hem niet misdoet / nog op myn ongenade laet misdoen / ik ben seker dat hy 't bloed van Dankrpk geen schande sal doen. Dus syn de twee broeders met schande gescheiden. Oursfon is daer na in het park gegaen / en gekomen in de kerken / alwaer hy gesien heeft rouwe spys die de kok bereide sou om te eeten / nam twee rouwe caporen u die hy op at. Als de kok dat sag / nam hy een schotel / en heeft Oursfon daer mede gestagen dat hy hrom was. Oursfon nam de kok in syn armen / en heeft hem onder syn voeten geworpen / so dat hy niet wist / of hy sou dood gebleven hebben. Dese tydige is dooz den Koning gekomen / dat Oursfon de kok gedood had / en dat niemand hem doost geraken / daerom den Koning gestoodt synde / Oursfon dede dooz hem komen / en wees dat hy hem sou hangen / Oursfon ging halen den schotel / en wees den Koning hoe dat de kok hem daer mede gestagen hadde / de Koning dit siende vergaf het Oursfon / en gebood dat niemand hem sou misdoen / op wylstraffe. Valentin onderdoes Oursfon / leede hem / so dat Oursfon geen kwad meer dede daer men hem in verispen kon.

Hoe den Hertog Savoryn aan Koning Pypyn om secours zond, tegens den Groenen Ridder, die met kragt zyn Dogter wilde hebben.

Het XV. Capittel.

In die tyd als Valentin en Oursfon te samen in 't hof van den Koning haeren Oom (haerwel onbekend) waren / is daar gekomen een Ridder van de Hertoren Saborn / seggende: Mogende Koning Pypyn / de Hertog Saborn heeft my hier gefonden / of gy hem wilt bystaan tegen een ongelooibige Sarasin / genaant de groene Ridder / die des Hertogen dogter wil hebben / al sou hy al syn Land daarom bezoggen: sy is de schooneste jongvrouw die men vanden kan / en heeft nog drie broeders / die stout en kloek syn tot oorlogen. So seide de Koning / ik doe den Hertog bystand. Straks is daar een andere Bode gekomen / doende de Koning syn behooighe reverentie / seggende: Mogende Koning / wilt tog uw heit vergaderen / en zenden 't van stonden aan naa de stad Lions / want de Hoogduitsche syn vergaerd tot hondred duisend gewapende Mannen / om uw Land onder hen te bragen. Als de Koning dit hoorde / was hy seer verstoord. Het by hem kommen de Bisschop van Niemen / de Hertogen Wilken Dangler / de Hertogen Germaans / met veele andere Heeren / haer bragen de wat hy best doen soude / of hy reisen sou na Ruskanien om den goden Hertog te ontfetten / of naa Lions om syn eigen Land te beschermen. Waarop de Heeren antwoozden: 't hemd is nader dan de rok / gy behoort niet in ons Land te beschermen / en u eigen laaten verlooren gaan; daerom laat ons reisen na Lions / om uw Land en Onderfaaten te beschermen; als gy uw Broeder verjaagt hebt / moet gy reisen om den Hertog Saborn te ontfetten. Doe liet de Koning de Bode in komen / seggende: B de gy siet dat ik op dit pag uw Hertog niet ontfetten mag; ik moet na Lions reisen / so als gy mi gehoord en gesien hebt / het is myn leed; dus wilt hem seggen dat hy hem uanmelph houd tegens den

groene Ridder / als ik mijn reisen met de hulpe Gods wel bragt heb / sal ik hem te hulpe komen. Heer Koning / seide de Bode: ik siet dat uw Edelheid den Hertog op dit pag niet kan helpen / dat hem kwalyk sal komen: doch / Heer Koning / ik dank u van myns Heeren wege / en neeme oorlof. De Bode is weder gereest / en kwam in 't hof by den Hertog / die hy al 't gepasseerde verhaalde / waer ober syn Heer seer bedroeft was / want de groene Ridder bemaantude 't Land en de stad / alsoo dat sy niet een voet uit de stad setten mochten. (Gy moet weten dat deeze groene Ridder een volle Broeder was van den Heere Saragus / Koning van Portugal / welke bewaren deed de schoone Belesante / die Moeder was van Valentin en Oursfon / so als gy gehoord hebt en nog hooren sult.) Dus was de Hertog vol van gedachten hoe hy het maaken soude met deesen Ridder / die syn dogter hebben wilde tegen syn dank / en hem daarom een groote oorlog aandeed. Hier ober heeft de Hertog een gebod gedaen / dat een ieder hem soude wapnen om de groene Ridder te bebegten / so als geschiedde. De dag aangekomen synde / hebben de trompetten en clarocnen lustig geslagen / de Heeren te voet en te paard hebben sig oppemaakt in groote ordonantie / om tegen den Ridder te begten. Als de Hertog buiten op 't veld gekomen was / heeft hy syn trompetten doen blaasien / trommelen slaan / en is alsoo syn vpaand te gemoet gekomen; sy kwamen mede in de wapens / en daar rees een harde sypd. Als de groene Ridder in den sypd kwam / heeft hy met syn hamer verlagen twee Ridders die hem te gemoet kwamen. Den Hertog dit siende / is gereeden na de groene Ridder / en bogten manelph te samen. De goede Hertog hield hem seer broom in den sypd / maar het was niet om de Ridder te bebegten / want hy versekerd was dat hem niemand oberwinnen kon dan een Konings soon / dewelke moelt houten boest gesagen hadt: deesen Ridder bragt niet dat sulker kind geboren was / weinig wetende van Oursfon de Wildeman / so als gy hooren sult. De Hertog behogt deese groene Ridder een langen tyd / en hy volgde hem om te winnen / maar is van de Sara-

synen beket en beboogten / so dat de Hertog van syn paerd geslag: n werd / en soude hem gedood hebben / had het een Ridder niet belet / die hem gebangen nam en booz den Ridder bzagt / die seer verbyd was / want al hadt men hem twee honderd duysend hzoonen gegeven / sou hy niet los gekomen hebben. De Hertog was seer bedroeft / en bad God dat hy hem verzoosten wilde in syn tegenspoed. Als de Christenen wisten dat hun Hertog gebangen was / keerde sy weder in de stad / alwaar een geschrei onder de Heeren en Gemeenten raakte / maar meest van syn drie soonen en dogter / sy trost haer goudgeel hair mit haar hoofd / schreijende so seer / dat al de Heeren genoeg te doen hadden om haer te zoosten / maar sy beslaagden haaren vader van herte / seggende : eplatie dat ik nooit geboren was geweest / en dat so menig Edelman syn lyf verlooren heeft om mynent wil / en mijn vader in handen van syn doodbydand geraakt is. Ach / mijn liebe vader / uw Edelheid heeft my te lief gehad / want u liefde heeft u in dese nood gebzagt / waar dooz uw dood u genaakende is. Aldus kernde de schoone Fesone / a / sy sou haar selven gedood hebben / hadden het de Heeren en Vrouwen niet belet. Deese groene Ridder was in syne tente / en liet de Hertog by hem komen / seggende : Heer Saborn / nu syt gy in myn handen / sodat ik u 't leven beneemen kan / dan / gy sult myn wien dogter geeven tot eene vzwouw / dan sal ik sebzengen in 't groene gebergte / en se doen hzoonen tot eene koningin. Heer Ridder / seide de Hertog / als gy u niet laat doopen / en het heilige Christen geloof niet aanneemt / sal ik u mijn dogter niet geeven / doet met mij wat u believen sal. Hertog / seide de Ridder / spreek my van u geloof niet / indien gy mijn raad niet en doet / gy sult sterben een schandelyke dood / uw stad sal ik verbzanden / en uwe soonen en onderdaanen vernielen. De Hertog antwoozdde. Daar sal myn God booz behouden. Dus singterde ten hemel siende / werd de Ridder weemoedig / seggende : Heer Hertog laat staan u schreijen / veldoet mijn liefte die ik tot uw dogter dzaage / so boozseker als ik lebe / ik ben te vzeede u oozlof te geeven op sulk een conditie : indien gy kunt vinden een

Ridder die my verwinnen kan / so sal ik van de stad reisen / u Land verlaaten / en u dogter koopt schelden van myne liefte / en sal de schade / die ik gedaen heb / betaalen / en indien ik niet verwinnen werd binnen vyf maanden / so sult gy my geeven u dogter Fesone / tot een huisvzwouw / en ik sal se voeren in mijn Land / als geseft is / sonder eenige oozlof malkander aan te doen. Aldus werd dit Tractaat gemaakt met die twee Heeren / niet nog een conditie / dat de groene Ridder eens daags in de stad van Aquitanien mocht komen / om te weeten of de Ridder gekomen was / maar meest was 't hem te doen om de schoone Fesone te sien. Als nu 't bestand uitgeroepen was / heeft de groene Ridder den Hertog losgelaten / die / in sijn hof gekomen sijnde / heeft de Heeren dit accoord bekend : wie de groene Ridder bevegten wil / en overwint / sal Fesone ter Echt hebben / met het halve hertogdom van Aquitanien.

Hoe meenig edel Ridder gekomen is in Aquitanien / om te krygen de schoone Fesone.

Het XVI. Capittel.

In die tijd als 't bestand gemaakt was / so is de koning Pepijn gereist na Lions / met sesstig duysend man / en heeft verjaagt den koning Lampartys. Deese Sarasyn was koning van Holland en Dyleland / en had nog de Moremassen onder hem / daarin lag 'er een / die koning Pepijn belet / bestormende de schoone stad heel sterck / waarin hy blug overwon / en liet toe de Heidenische koning booz hem komen / seggende : wilt gy een Christen worden / en Mahomet verfaaken / so sal ik u laaten leven met al uw volck / en so niet / moet gy allegaar sterben. Och God gaf de koning Lampartys verstand / dat hy sig met al syn volck liet doopen in den Naame Jesu / en gaf de stad aan synen Maarschalk Aulon. Dit gedaen sijnde / is koning Pepijn weder gereist na Parps / daar gekomen sijnde / heeft hy blyven onthangen van den

den Hertog Saborn / behelsende haer accoord. Als de koning dat Tractaat gelefen had / heeft hy geseid : die nu een schoone vzwouw winnen wil / moet nu syn kloekheid toonen : want die den groene Ridder verwinnen kan / sal des Hertogs dogter hebben / met syn halve rpl. De Heeren desen bzief lesende / was 'er niemand so stout / die dese saek doozt aenbaerden. Doe bzagde koning Pepyn : gy Heeren / is hier iemand die den Hertog verwerwen : die sprekent nu / so mag de boode syn Heeren seggen / wie dat komen sal uit Dantepk / ik sal hem geeven 't beste paerd dat op myn stal staet / een wapen / en nog duysend goude hzoonen. De boode dankte den koning van sijn Heeren wegen / maer niemand antwoozden dan de stoute Valentyn / seggende : mogende koning / is 't dat uw edelheid bekiest dat ik mag reisen na Aquitanien / ik sal de groenen Ridder bevegten / ende met een vernemen wie dat myn vader en moeder is / want het my misjaegt / dat ik niet en weet wie ik ben / ofte van wie ik gekomen ben. Daer leid u niet aen wie dat gy syt / ik ben so magtig dat ik u mag verheffen / antwoozde den koning / dog Valentyn begeerde te betrekken / en heeft consent gekregen op conditie / indien hy den groenen Ridder verwon / dat hy weder heeren sou. Valentyn beloofde de koning sulks te doen / en heeft oozlof bekomen / waer af de schoone Engletyne bezoeft was / ontbiedende Valentyn om aen hem oozlof te nemen. Valentyn by haer komende / heeft sy geseid / ik sie wel dat ik int meer van u vzeugde hebben en sal / want gy syt gesint dit land te verlaten / och of 't Godt beliefte dat ik met u reisen mocht / so moet my Godt helpen ik sou u trouwen : maer nu 't anders niet wesen mag / moet ik myn tyd in dzoessnisse versipen / nochtans sal myn hert altyd by u wesen / tot een teken geef ik u myn steutel / en opend myn koffer / en neemt u behagen daer uit. Coele vzwouw / sei Valentyn / ik dank u van u gunst / goud nog silber heb ik van doen / myn eise is om dat ik weeten sou wie ik ben / of van wat geslagt ik gekomen ben / nu sal ik u edelheid seggen dat ik verzwegen heb tot dese dag toe / ik dzaage een

knuffe op myn schouderen / blinkende als goud / ik wet niet wat dat bediet / daerom ben ik van sin dat ik reisen sal / so ver dat ik weeten sal wie dat myn vader en moeder syn / daerom neem ik oozlof / ende seg u edelheid adieu / ik beloove u by myn der trouw / (so 't Godt belieft) dat ik mag weeten van wat geest slagt dat ik ben / en so edel sy van geboort / dat ik by u komen mag / en gy u dan verootmoedigen wild / sal ik my aen u edele verbinden. Indien niet / so sal ik altoos u dernaer wesen : met dese woozden heeft Valentyn oozlof genomen / en Engletyne alleen gelaten seer bedroeft sitende in de kamer / so heeft sy haer bedagt / dat een Konings dogter niet behoort haer selven over te geeven / om 't bloed van Dantepk in eeren te houden. Dus is Valentyn weg gereist met Oursou / tot byden schap van Hendrik en Hanefroi.

Hoe Hanefroi en Hendrik deden wagen Valentyn en Oursou / om hen op den weg dood te slaan.

Het XVII. Capittel.

Als Valentyn en Oursou gereist waren na Aquitanien / is de haer van de verdraders so groot geweest / dat sy ontboden een van hun neven / en hebben hem vzeraad aen hem te komen geeven / hem belastende dat hy met hem sou nemen dertig mannen / en dese twee Ridders in het bosch omvzengen / die booz hem togen / om 't schelmstuk te volvzengen. Kozt daer na is Valentyn en Oursou gekomen / daer de vzeerder Gzingaert met syn volck lag. Als dese vzeaders hen saagen / hebben sy geroepen / sla dood / sla dood / nu is het tyd / en hebben Valentyn scherpe lyk beboogten. Gzingaert gaf hem sulken slag met een hancer dat syn bloed op deraerde liep / seggende : Valentyn hier moet gy sterben. Als den jongeling hem gekroeft voelde / en van alle syde beboogten / heeft hy hem Godt beholen / seggende : Heeren / gy hebt my de dood gezwooren sonder regt of reden / so sal ik myn wzeeken dat gy niet al weder 't huis komen sult / wrekende. syn

zwaerd / gaf de eerste die hem te vermoete kwam sulken slag dat hy hem 't hoofd sloofde / met nog by andere. Oursson aen de andere sy schouwende met syn rauwe handen al dat hem in 't gemoed kwam / in sulke manier dat al die hy kypgen kon / beer hy met syn tanden dood / en wierpse ter aerde den een op den ander / en is so voort gepasseerd. Dit siende den verrader / is gereden op syn slot dat daer by stond / om meer hulp; kwam doe met andere by en dertig mannen en riepen: Valentyn geest u gevangen / want gy moet hier sterben. Valentyn dit siende / heeft Godt aengeroepen / dat hy hem helpen wilde. In dese nood is hy na Gyingaert gegaen / en tegens hem so gevogten / dat 't te verwonderen was. Oursson dede mee syn best / so dat daer niemand was of so ontfagen die twee vromder; dog ten laatste werd Valentyn so bevog en aen alle kanten / dat hy gevangen werd van dese verrader. Als Oursson dat sag / soo is hy komen loopen / huilende en klytende in het bosch / maer 't hulp hem niet. Doe beval Gyingaert dat men Oursson verbolgen soude / en lebedig of dood by hem brengen / maer dat was om niet; hy liep en sprong door 't bosch / dat niemand by hem dorst komen; want die hy in syn handen kreeg sekende hy met syn tand / so dat een gelyk van hem reed na het slot toe. Oursson heeftse vernogt tot aen de poort van 't Casteel / daer Valentyn op sat. Op dit Casteel was een Capitein van dieven / moordenaers en robbers / die een neve was van Gyingaert / en dedden haer roof te samen. De edele Koning Peppyn wist van dese sake niet / meenden dat 't een goed edelman was. Valentyn dus gevangen spide / hebben hem onredelyk getraceerd / sloten hem in een donkere put. Als Valentyn dus gehandrid wierd / begon hy zwaerlyk te sugten / viel op syn knien / biddende God dat hy hem helpen wilde / dat hy mit de handen van dese verraders komen mogt / seggende: o Koning ik sie u edelheid niet meer / myn dood sult gy niet weten / ik moet hier in dese diepen put sterben. Wieu Oursson / gy hebt de dood om mynent wil geleden / gy vernide myn toben alle menschen / so dedt ik ook / als of gy myn elken

vroeder geweest had; ik begeerde te sien myn moeder / maer nu sal ik van haer geen kennis hebben / daerom ik in groot liden bendus als 't Godt belieft / sal ik myn lichaem de verraders geven / en myn siel den Almogende God. De verraders namen raed wat hy niet Valentyn doen souden / eenige wilden dat men hem voogt sou dooden. Doen si Gyingaert van die optie ven ik niet / men sal hem houden in desen tooren / en ik sal gaen by Hancroep en Hendyck / en seggen dat wy hem gevonden hebben / het geen 't goed bonden; en Gyingaert is gereist na Parys. Oursson was onderwyl in 't bosch / makende groot misbaer / rustende onder een boom; als de dag ankam / heeft hy hem na Parys begeeren / om den Koning te kennen te geven hoe Valentyn gevangen was / en geleid op een Casteel. Hy liep so ras als een paerd / maer Gyingaert is eer te Parys gekomen als Oursson / ging voogt na Hancroep en Hendyck / en heeft verhaeld hoe Valentyn gevangen was / waer in hy verbyd waren / vzaegden of sy Oursson meden hadden? doe seide Gyingaert neen en dat Oursson hen outgaen was. Doe kregen sy verbyd maer sy troosten malshandere; om dat hy niet speken kon. Oursson roefde niet lange / hy kwam te Parys of hy dol geweest had / so dat al de Burgeren haer deuren sloten voor de Wildeman. Des daegs daer na soude Gyingaert rypen na 't Casteel / om Valentyn te doen dooden; maer God die syn vriende niet verlaet / heeft Oursson gesonden in s' konings paleis / daer de Koning ter tafel sat te eten. Als de Koning Oursson sag meende hy dat Valentyn weder kwam / daer de Koning hem in verbyde. Oursson ging in de sale gints en weder seer bezoeit / sloeg voor syn borst / waer over de Heeren haer verwonderden. Oursson siende gints en weder / heeft hy Gyingaert de verrader gesien / sitende aen tafel onder d' andere Ridders / syn hoofd nederhondende / om dat Oursson hem niet kennen son. Oursson siende dat het Gyingaert was / heeft syn hoofd opgehouden also hy hem wel kende / en gaf hem so groote slag met syn rauwe hand / dat syn oog op de tafel viel: hem verhalende: sloeg hem van onder in syn aengesigt / dat al

syn sinden vzaeken in syn mond / en syn eene oog uit. Doe begon de verrader seer te kypen / dat al die in de sale waren medelyden met hem hadden. Doe is Oursson agterwaerts getreden / gaf hem sulke slag op syn hoofd / dat hy ter aerde stote onder de tafel. Doe smeet Oursson de tafel om / met al dat 'er op stond / waer af de Ridders verstoord waren. Gyingaert sou dood gebleven hebben / had 't niet gedaan een stout Heer / die hem uit Oursson handen met kragt trok. Eilaas seide de Prussen tot den Koning / siet hoe dese Wildeman de Ridder geslagen heeft / doet justitie over hem / want hy is een sorgelijc Man. Doe sei de Koning / op dese sake moeten wy ons beraden / ik geloof niet dat hy sonder oofsaak Gyingaert geslagen heeft / doet hem hier komen / so mogen wy weten waar door dit gebevt gekomen is. Oursson wierd voogt den Koning gebragt / die hem vzaegde / waarom hy desen Ridder geslagen had: Oursson deed tekenen dat Gyingaert had vermoord Valentyn in een bosch / wpsengde wonderlyke tekenen / dat hy Gyingaert bevegten wilde in een kamp / om hem 't verraad te doen belyden / smytende sijn Capzoen voor Gyingaerts voeten / rot een teken om tegens hem te vegten. Als de Koning dit sag / seide hy: Mijn Heeren / gy hebt gesien dat de Wildeman mijn Ridder geslagen heeft / en ik heb hem na de kweft gebraagt / so laat ik myn denken dat hy een kamp wil vegten tegen Gyingaert: mijn Heeren wild hier in helpen raden / en u aller opinien segge / wat ik hier in doen sal / ik ben bedugt voor een verraad / dat ons nakende is / daerom sou ik den kamp consenteeren / 't geen al de Heeren toefonden: 't selbe wierd Gyingaert geseld / die daar weinig lust toe had / vzesende dat 't verraad uitkomen sou / dat dus lang verholen was geweest: Gyingaert sag Hancroep en Hendyck aan / die hem wenkten / seggende men met een bezoeft aangesigt / seef sozgt niet / wy beloven dat wy u peis maaken sullen / indien gy verkwomen word. Eilaas seide hy: mijn saken gaan seer kwalijc / ik sie dat ik sterben moet om uweit wil / dit seggende / is hy by de Koning gegaen / en seide: Hoogmogende

Koning / ik bid u dat u Hoogheid my ontfasten wil / tegen de Wildeman de kamp te vegten / het is een Man daer geen Ridder eer af behalen mag / want het geen natuurlyc Mensch is. Gyingaert seide de Koning u ontschuld mag u niet baten de kamp is geconsenteerd by al mijn Heeren / hebt gy regt / 't sal te wel beschermen. Van dit antwoord was Gyingaert bezoeft: maer Hancroep seide / verstaot u niet / ik sal u so wapenen dat de Wildeman u niet misdoen mag. Als Oursson verstonde dat hy den kamp vegten sou / bezoeft hy groote blydschap / en wees de Koning dat Valentyn dood en vermoord was / waer af de Koning hem seer verwonderde / van de tekenen; altoos stond Oursson om Gyingaert te staan; de Koning wees dat hy hem niet slaan soude voor dat hy in den kamp waer. Doe sei de Koning tot Gyingaert / wapent u / en denkt om wel te doen. Och Eilaas / Heer Koning / seide Gyingaert / ik heb u lang gediend / maer ik word geloond dat ik moet vegten tegen een onredelyc Creatuur. Gyingaert / sei de Koning / hebt gy regt / so wild niet sorgen / u goed regt sal u beschermen. Ik sal u doen wapenen / Oursson sal ontschuld wapend / gy sult te Paard sijn / en hy te voet: gy bewijst wel dat gy onrecht hebt / doet u best / bescherm u regt / Godt wil u beide behaeren.

Hoe de Koning Peppyn gebood dat men de Kamp voor syn Paleis maeken soude, om te sien Gyingaert en Oursson te samen vegten.

Het XIII. Capittel.

N dat Gyingaert veel onschuld gedaen had om tegen Oursson te vegten / so heeft den Koning de kamp doen bereiden voor sijn Paleis. Als 't bereid was / stond Oursson om Gyingaert te wagen / die al gewapend was by Hancroep en Hendyck. Oursson in de kamp wesende / heeft menig bewijs gedaen met sijn handen / hoe hy Gyingaert bevegten sou. Als Gyingaert wel gewapend was / heeft hy oofsof getonnen aan Hancroep

en Hendrik / seggende Mijn Heeren / ik moet
desen kamp begten / maar ik weet wel dat ik
verwonen sal worden / en dat ik de dood moet
sterben om utwant wille: zwijgt / seide Hane-
strot en Hendrik / hebt goede moed / inden gy
van de Wildeman verwonen word / sullen
wy u reis maken tegen onse Vader / so dat
gy geen zorg hebt voor u lijf / inden de ko-
ning u lets sou willen misdoen om de sake /
daar sou liever om sterben honderd duysend
Man: maar sijt secrete / en meld van die
saken niet. Aldus is Gzingaart gereden na
de kamp / die voor 't Paleis was. Als nu
Gzingaart in den kamp gekomen was / seer
hoogmoedig stak hy sijn Paard met spooren /
en reed na Oursson / en seide: Ha! valsche
Verrader / gy hebt mijn eene oog uitgeslagen /
ik sal u bewysen dat gy my onrecht gedaan
hebt. Als Gzingaart na hem toe kwam /
heeft hy hem bewysen veel tekenen / stak sijn
handen omhoog / gysfende met sijn tanden so
breeffelijks / dat die 't sagen / daar van verbaard

waren. Gzingaart liet sijn lans dalen / stak
sijn Paard met spooren en liet 't loopen na
Oursson. Oursson sprong agterwaarts / so
dat sijn lantie in der aarde stak / doe is Our-
sson toegeschoten / heeft de lantie uit Gzin-
gaarts hand met geweld genomen / gaf hem
met deseibe sulke slag / dat hy verdooft in de
sadel sat. Gzingaart hem boeide gestagen /
stak hy sijn Paard met spooren / en reed in de
baan / nu hier / dan daar: Oursson liep hem
na / gysfende met sijn tanden. Doe Gzin-
gaart hem sag in busdanigen last / seide hy:
Ha Hantrot en Hendrik / nu is mijn tijd ge-
komen / hier moet ik om u beider wille sterben.
Hy rpdende heen en weer / heeft Oursson de
lantie uit sijn handen geworpen / loopende na
Gzingaart / het Paard by den hals genomen /
en so vast gehouden / dat het niet en voer
voort en kon. Gzingaart meende sijn zwaard
te reekken / maar Oursson dat siende / heeft
hy het Paard met kragt onder sijn voeten ge-
worpen / so dat Gzingaart sijn sadel verminen
moest.

moest. In 't opstaende verloor hy sijn schild.
Doe is Oursson toegeschoten / gaf hem sulke
slag met sijn hand / dat hy ter aarde vallen
moest! gling op sijn Paard sitten / en deed daar
veel wonderlike kuuren mee. De koning
seide / ik verwonder my seer van dese saak / ik
weet niet wat ik hier uit nemen sal / ik laat
my denken dat hier een groot verraad uit ko-
men sal / maar waar van daan weet ik niet.
Oursson sittende op 't Paard / reed na Gzin-
gaart toe / gaf hem nog een slag dat hy weder
ter aarde moest vallen. Doe nam hy sijn zwa-
ard / gaf hem nog drie wonden in 't
lijf / en een in de arm / so dat hy voor dood bleef
leggen op de aarde. Doe heeft de Verrader
geroepen om sijn saak te mogen bekenen / de
bewaarder van de kamp die vzaagde hem wat
sijn begeeren was. Doe seide Gzingaart laat
de koning komen / ik sal hem het verraad
ontdekken / laat dese Wilde man my niet meer
siaan. Den Ridder wees Oursson dat hy
hem niet meer slaan sou / en Oursson was te
vreden.

Hoe Gringaart aan den Koning het ver-
raad ontdekt, als hy verwonnen was
van Oursson, en hoe Valentyn na A-
quitaniën trok, en tegen den Groenen
Ridder vogt.

Het XIX. Capittel.

Als Gzingaart den koning sag / heeft hy
om genade gebeden / en seide: o ko-
ning ik heb my ontaant tegen u / hier toe heb-
ben my gebzagt u Soonen: want om hen te
believen / heb ik Valentijn gevangen in een
bosch en onse raad is also gefloren / dat men
Valentijn sou doen sterben. De koning de
waarheid verstaan hebbende / gebod dat men
Gzingaart hangen soude. En de koning is
met eenige Heeren na 't kasteel gereden / om
Valentijn te ontfetten. Oursson is voor den
koning geloopt / wissende den weg so regt /
of hy deselve gemaakt had. Den koning sei-
de: Het is een vzeende sake van de Wildeman /
dat hy Valentijn so lief heeft / ik sal hem goed
doen: het was geen wonder / want het was

sijn Suffers Soonen / al wist hy 't niet: ook
mogt de koning niet weten wie dat Valentijn
en Oursson sijn / dan door een hoofd dat Escler-
remonde bewaarde in een kasteel / dat Far-
agus een Getuise toe behoogde. Dit hoofd is van
een Spin / dat met de konst van Begroman-
tie gemaakt is / en toekomende dingen voor-
sied / en is van sulke aard dat 't niet vergaan
sal / voor dat in het kasteel komt de alder-
vroomste Man / die op Karde leeft / dan sal
dat hoofd sijn vzaak en kragt verliesen / daar
sal een komen die 't te niet doen sal: nament-
lijk Valentijn / en Escleremonde kypgen.
De koning by 't kasteel komende / hebben sy
hun poozten gesloten / en de Pooztiers bevo-
len op hun lijf / geen poozten te openen. De
koning dat siende / liet het Sloot bestozmen:
De gragt gevult sijnde / vzaaken sy de muu-
ren / sijn met magt in 't kasteel gekomen /
hebben de Verraders gevangen / doen gaande
in een diepe donkere Loozen / daar Valentijn
in lag met groot verdriet. Als hy den koning
sag / is hy op sijn knien gevallen / hem danken-
de dat hy hem verlost had van den dood. Doe
vertelde de Heeren Valentijn van Oursson /
hoe dat hy een kamp bevochten had tegen Gzin-
gaart / daar door dit verraad uit gekomen
was. Valentijn dit verstaande / nam Oursson
in sijn armen en heeft hem gekust / deden
malkanderen groote vriendschap. Doe liet de
koning de Verraders in het bosch aan boomen
hangen. Doe seide de koning / mijn lieve
vriend Valentijn / doet mijn raad en reis met
my wederom / so sult gy wijselijc doen.
Heer koning / seide Valentijn / vergeef 't my /
ik sal niet wederkeeren / voor dat ik weten
sal van wat geslagt dat ik gekomen ben. Ik
sal gaan reizen na Aquitaniën / so als ik ge-
zwooren heb / om de Groenen Ridder te be-
vegten / ik bid u dat gy my oorlof wild ge-
ben / om mijn opset te volbrengen / ik sal
altoos u armen Dienaar blijen. Aldus is de
koning Perrijn gescheiden: nu sal ik voort
spraken van Valentijnen Oursson / die na A-
quitaniën reisde / om de Groenen Ridder te
bevegten. Als de Landlieden vernamen dat
daar kwam een Ridder met een Wildeman al
ruig bewassen / liep elk om hem te sien / die

al maskt en rug als een Beer was. Valentijn liet hem een cofak van rood aermosijn maken / daar dooz hy te wilder sag. Als hy dus gekleed was / befag hy hem selve / en hield een ij baardige manier / dat een genugte was om te sien. Dus reidende heeft Valentijn sien komen een jong Ridder / die seer schzeide. Valentijn vzaagde / waarom schzeide gy aldus? heeft u iemand leed gedaan / so wil ik u bystaan? Eilaas seide de Jongeling / 't en is dat niet / ik heb mijn Heer verlooven / die heeft een strijd om de schoone Fesone tegen den Groenen Ridder aangenomen / en is verwonnen / daar leeft geen Ridder die hem overwinnen sal / daar op is hy so hobaardig / dat hy de Ridder / die hy verwinde / aan een boom laat op hangen / ik heb 'er al drie-en-twintig geteld / mijn Heer die hangt ook daar. Doe seide Valentijn so het Godt beliest / sal ik daar na toereiden / en beg en lijf om lijf / ik heb ook so veel gehoort van dese Jonkbyoutwe haare schoonheid / ik hoopse in korten tijd te sien. Heer / seide de Jongeling / gaat daar niet om hem te bevegten / want het is altemaal verlooren arbeid dat gy begint / wild gy u lijf tegen sulke een dwaas setten / want hy verfloutte Ridder heeft verflagen / ik so; ge ook voor u lijf in leven / indien gy tegen hem begint. Om sion wets Valentijn niet tekenen / dat hy op de schoone Fesone verliest was / en daarom de Groenen Ridder bevegten wou / daar Valentijn om lagten / en reisde voort na Aquitanie / Valentijn de Stad van bezre aansende / heeft een Man geroepen die daar kwam gegaan / en vzaagde / waar hem de Groenen Ridder onthield? Heer seide de Man / ik geloof niet dat gy hem wild gaan bevegten? Ja / sei Valentijn / Och Heer gy neemt een groote stoutheid aan / gy sul nimmer victorie tegen hem verlijzen / komt hier op desen berg en siet aan de boom / daar hangen meer dan veertig die hy al gedood heeft / binnen veertien dagen sal hem den Hertog moeten geven sijn Dogter / een der schoonste Jonkbyoutwe van de Waereld. Mijn liebe Briend / sei Valentijn / Godt sal den Hertog helpen. Als Valentijn sprak met de Man / kwam daar een Man van seventig jaar / als

een Pelgrim / met een langen grysen baard / het was Blandemijn / die Belesante des Konings Suster en Valentijn en Cursson Dochter diende / die hy het Slot was / daar de Keuse Faragus hem onthiel / als wy hier te booren gesid hebben. Valentijn vzaagde van waer hy kwam? Hy antwoorde van Constantinopolen / maar ik mogt daar niet in / om dat de Turken de Stad belegerd hadden. Pelgrim / seide Valentijn / segt my van de Groenen Ridder / is hy niet weerd? Mijn Heer / seide hy / indien gy my geloven wil / vade ik u dat gy niet tegen hem begint / al waren 'er honderd / hy sou u alle 't lijf benemen. Dooz vzaagde hy Blandemijn / waar sijn reis heen was? die hem seide / na de koning Pepsyn / om hem aan te dienen / dat de koning Faragus begeert een kamp te begeten tegen de keiser / die Belesante sijn Quisbyoutwe onrechtlyk verjaagt heeft / 't welk den koning van Byzankryk Suster is / en by hem onderhouden word. Doe bad Valentijn in Godts Naam / dat hy geliefde te wagten / tot dat hy den Groenen Ridder verslagen had / dan wilde hy met den keiser een kamp begeten / want hy in niemant so gehouden was / dan in koning Pepsyn. De Bode sloeg het of // seggende: Hy moest de boodschap van Belesante doen / daar op Valentijn belaste de groetenis aan den koning Pepsyn / en segt dat gy my hier gesien hebt met den Wildeman. Dus reisde hy heen / Valentijn heeft de Stad aangefien / die seer schoon was / en siende een Fontijn / is daar na toe gerden / ging sietten rusten onder een boom / want hy seer vermoeid was / ook begerde hy wat te slapen / en Cursson bewaarde hem. Doe Valentijn wat geslagen had / is hy opgestaan / toen kwam daar een Ridder / die dooz sijn hobaardigheid / den hobaardigen Ridder geheeten was / want hy was so opgeblasen / dat hy niemant gzeeten / en so hem iemand ontmoet en hem geen eer deed / die moest tegen hem begeten / waar dooz hy menig een ter dood vzagt. Dese hobaardigen Ridder komende by te Fontijn / trad van sijn Paard / Valentijn hem aansende / niet wetende wat sijn meening was / om dat hy van sijn Paard trad. Cursson

ging nebens hem staan / hem meerstig aansende / dat de Ridder seer speet / die hem een slag gaf / dat hem 't bloed ten neuse en mond uit liep. Toen heeft hem Cursson in sijn armen genomen / hem ter Harde werpende / dat al sijn Leden vzaaken / heeft doe sijn mes genomen / en stak hem daar mede een groote wonde / dat 'er het bloed overbloedig uit sijn lijf liep. Dese hobaardigen Ridder hem aldus gekwetst boelende heeft luide geropen. Doe sprak Valentijn: Heer Ridder gy hebt onrecht dus danigen Man te slaen / die niet spreken kan. Doe seide de Ridder / gy Rabaut / waerom doet gy my geen heugheid? meeneide hem met sijn zwaard te slaen / Valentijn dit seide / sloeg de Ridder dat hy dood ter Harde bleef leggen / seggende: so sal men leeren goede Heeren gzoeten. De Ridders Soldaten dit siede / sijn met schrik na de Stad gelogen // vzagten tyd ing aan den Hertog / die hieron seer gestoord was / want hy was van sijn naaste bloed. Valentijn hoorde 't geroep van

't Volk binnen de Stad om de doodslag / is te Paard gerden in de Stad / in een rijt Burgershuis / nam daar sijn rust plaats. Dit werd dadelijk de Hertog aangehied / die hem dooz een Bode heeft laten halen: komende by den Hertog / vzaagde hy: gy Heeren / wild my seggen of gy Ridders sijt of niet / en uit wat Land gy sijt? Heer Hertog / seide Valentijn / wy sijn Ridders / en Dienaars van de koning van Byzankryk. Ridders / sei de Hertog / gy hebt mijn Heef gedood / het welk Valentijn skoutelijc bekende / en verhaelde 't van woord tot woord / gelijk 't geschied was / seide voort / wy sijn gekomen om de Groenen Ridder te bevegten / en de schoone Fesone te winnen: maar gy Hertog heb kwalijc gedaan / dat gy dooz den hobaardigen Ridder u wegen onbeilig hebt laaten maaken / wy hebben ons Lijf verwoerd / u wegen bezeid / en open weg gemaakt voor alle Ridders / die om u Dogter te winnen / hier komen: dus sijn u onstrafbaar / maar gy strafbaar: dooz welke

rede den Hertog haar beide pardonnerde / seggende: Heer Ridder / also gy gekomen sijt om de Goenen Ridder te bevegten / sult gy in mijn Paleis komen / en besien mijn Dogter / om welke gy gekomen sijt / by haar sult gy binden nog veertien Ridders / die ook gekomen sijn om den Goenen Ridder te bevegten. 't Is de manier dat alle Ridders die hier komen om mijn Dogters wil / die moeten eerst in de Sale komen en met haar spreken / eer sy de Goenen Ridder bevegten / sy sal u geven een goude ring / wild die bewaren ter liefde van haar. Dus is den Hertog met Cursson en Valentijn in de Saal gegaan / daar de schoone Fefone en de Ridders waren. Doe Valentijn de schoone Jonkvrouw sag / heeft hy haar eerwaardighlyk gegroet / en seide overluud: Edele Jonkvrouw dooz gantsch Christenlyk weet men van u schoonheid te spreken / Godt moet u bewaren vooz de Goenen Ridder / die niet waardig is u te genaken. Dus sal u believen te weten / dat de koning van Frankryk ons alhier gefonden heeft / om ons lijf te abontuuren tegen de stouten Man die op Warde leest / so men seid: Hier is ook een allerboomste Man / hy ontfiet hem geen wapen ter Waereld / hoe danig dat sy sijn / nog geen Man op Warde: hy heeft nagelen aan sijn handen / sneidende als scheermessen / dat hy spreken kon / sijnz gelijck en waar op Warde niet gebonden. Edel Vrouwe gy moogt seker weten / indien dese Man mag begten tegen de Goenen Ridder / hy sal niet lang tegen hem anogen stan / maar sal hem schandelyk op moeten geven. Fefone antwoorde seer beleefdelijk: Ik dank den Edele koning van Frankryk: Mijn Heer / vooz de grooten arbeid die hy om mynent wille gedaan heeft: Zegt my Ridder kend gy hem niet? het is een schoon Man van maaksel / 't scheinde een stout Man van herten te wesen / ik geloof waar hy gebaart in een stowe / sijn lijf sou wit wesen als andere Mans. Edele Vrouwe / seide Valentijn / hy heeft van sijn leven geen kleederen aangehad / dan nu eerst / om te sien hoe dat hy hem houden sou / ik heb hem naakt in Parys gebragt by den koning / hy ontfiet koude / bitte nog wind.

Dus koutende / aansag de schoone Maagt Cursson / en verlesde op hem boven alle andere Heeren en Ridders die daar waren / daarom men gemeenlyk seid: daar is geen Ales lelijk. Als Valentijn dus sprak tegen de Jonkvrouw / seide hy / hoe hy een edel gedaan had / om de Goenen Ridder te bevegten in een kamp / om haar Edelheids wille / en niet wederkeeren vooz hy hem verlagen / en haar verlost had. Eilaas seide de schoone Fefone / set u lijf in de abontuure niet om my / want wie een ander lieber als hem selve heeft / die heeft een ongeregelde liefde: daar sijn om mynent wil so veel gestorven / dat het my verdriet langer te leven / dog Godt Almagtig wil u victorie verleenen. Doe nam Fefone twee goude ringen / gaf den ene Valentijn / en de andere Cursson / daar na sijn dese twee Ridders gaan sitten aan de tafel / daar de andere zaten. De Hertog deed hertlieden eerlyk dienen / dan Fefone heeft altijd haar oogen op Cursson geslagen / meer dan op de andere Ridders / so dat haar hart was ontfieken met liefde. Terwyl de Heeren aten / is de Goenen Ridder vooz de Poozt gekomen / om de schoone Fefone te sien / want het tractaat also gemaakt was / dat hy eens daags komen soude. So haast als hy in 't Hof was / seide hy met inder stemme: Heer Hertog / hebt gy Ridders om my te bevegten? Ja / seide de Hertog / hier sijn 'er nog veertien / die hun lijf abontuuren willen om mijn Dogters wil / en tot dien einde uit vyre Landen gekomen sijn. Doe seide de Goenen Ridder / laatsse my sien: ende schoone Fefone ook. Dus tredende in de Saal / heeft hy de Ridder aangesien / en seide: gy Heeren / sijt gy hier gekomen om my te bevegten / so sijn gy verdwaald? Eer / dunkt / en maakt goede cier / morgen sal 't wesen den lesten dag / ik sal u alle hangen aan de hoogsten tak van mijn boom. Valentijn dit hoorende / was seer verstoord / heeft den Ridder geantwoord: Heer Ridder / sulke woorden te spreken / hoord gy u te schaamen / de dag is nu gekomen dat gy bevogten sult worden so sterck als gy ooit geweest sijt / hy is nu gekomen die u verwinnen sal. Cursson sitende ter

tafel / sag den Goenen Ridder aan / verstond wel dat men van hem sprak / is opgestaan / en na hem toetredende / nam hem in sijn armen / wierp hem op sijn schouder / als of hy een kind geweest had / kuisjende so met hem heen en weer / wierp hem ten lesten tegens de Muur / also stijf / dat hy meende de hals te breken / want Cursson wel verstaen had / dat het de Goenen Ridder was / die so veel Ridders had laten hangen. Als den Goenen Ridder opgestaan was / ging Cursson aan de tafel sitten / en wees met tekenen / dat hy 'er wel drie sulke Ridders op sijn hals nemen soude: Coe begomen sy altemaal te lagelen die in de sale waren / en seiden: dat nu gekomen was die de schoone Jonkvrouw hebben soude. Doe Fefone Cursson sag / wierd sy te meer ontstoken met liefde. Godt die alles vooziet / heeft haar beider herten ontstoken met de band van vernis / so dat het kwalijk is om te schryven. Den Goenen Ridder beklaaude hem seer / van 't geene dat hem geschied was / seggende: Mijn Heeren / dese Man heeft my bezaft / is aan my gekomen sonder te spreken / ik beloobe hem dat ik hem so straffen sal / dat gy aan hem een exempel nemen sult / en tot sijn van hem sal ik een Galge doen maaken / om hem daar aan te hangen. Cursson verstond wel dat hem den Goenen Ridder beklaaude van de maat die hem gekend was / doe is Cursson opgestaan / heeft sijn hoofd gefehud / beweeg met tekenen dat hy hem 's anderen daags wilde bevegten / tot een teken heeft hy sijn Capzoen uit getogen / en dese lve vooz des Goenen Ridders voeten gewoopen. Toen sprak Valentijn tot den Goenen Ridder: siet hier het pand van den Wildeman / hebt gy nu een vroom heer / so heft hem op. Dit spret den Goenen Ridder so seer / dat hy niet een woord sprak. Coe seide de Hertog / gy sult strijd hebben tegen dese Wildeman / indien gy hem verwinnt / so moogt gy roemen dat gy sijt de Bloem van alle Ridders. Wy mijn Godt / seide den Goenen Ridder / Aldozgen so sult gy 't sien wat sijn sterckheid is / hy sal niet levendig uit mijn handen komen / ik sal hem hangen boven alle de an-

dere. Met dese woorden is hy uit 't Casteel gegaan in sijn Pabeljoen om te rusten. Den Hertog is gebleven met sijn Heeren in de sale / by de schoone Fefone / die groote blijdschap en vreugd bezeven / seggende: Hier is de Meester van den Goenen Ridder. Daar was groote spraken in de Stad van de Wildeman / elk begeerde hem te sien / waar dooz sy groote meenigte Dolke kwam in 't Paleis / dat men de Poozt moest sluiten. Als Cursson 't gerugt hoorde / stak hy het hoofd te bengster uit / om beter gesien te kunnen worden / en om enige Waterment-speelen te sien / die geeindigt sijnde / is elk gaan slapen. Valentijn in sijn rust sijnde / deed hy Cursson een teken / dat hy by hem te Bed komen sou / maar Cousson ging leggen op de Warde / deed als hy gewoon was. Doe den dag aangekomen was / is Valentijn en Cursson in de sale gegaan / eer de Hertog met sijn Dogter kwam. Daar waren de veertien Ridders / die gekomen waren om te begten / ieder hoopde op de schoone Fefone. Doe sprak daar een Ridder van groote geboorte / seggende: Mijn Heeren indien 't u alle belieft / ik ben bereid om de Ridder te bevegten / 't geen hem van de andere Ridders geconferreerd werd / hy heete Gallerant / was een Fransman / hy hem haestlyk gewapend bevende / kwam by Fefone sijn afscheit nemen / is gereden na de Tent van de Goene Ridder. Toen den Goenen Ridder sag dat daar een Ridder kwam om te begten / is hy te Paard gefeten / kwam met een hobaardig gemeod tegen den Ridder Gallerant / sekende hem ten eersten van het Paard dat hy ter Narde viel / nemende vooz de helm van 't hoofd / daar dooz Gallerant verbaard werd / en bad om genade / maar 't hielp hem niet / hy toog hem sijn Darnas uit / en hing hem aan den Boom / by de andere. Om de dood van dese Ridder was in de Stad een groot geschrei / want hy een volpfezen Man was. Cursson verstaende de dood van Gallerant / deed een teken met sijn handen / dat hy den Goenen Ridder van stonden aan bevegten soude / en sijn vleesch van den anderen scheuren: maar Valentijn seide dat hy de eerste moest wesen /

so heeft hem Cursson ontzien en is weg ge-
gaan. Toen is Valentijn hem gaan wapenen;
gewapend sijnde / is hy gegaan by de schoone
Fefone; om oorlof te nemen. Men heeft
niet te vragen of 't daar sigten of kermen
is geweest: och! sei de schoone Jonkvrouw /
ik bid Godt Almachtig! dat hy u beware
wil vooz dese Gzoenen Ridder / die mijn Maag-
dom soekt. Na veel reden heeft Valentijn oor-
lof genomen aan de Jonkvrouw: sy heeft
hem Godt bevolen / haar sin was altoos by
Cursson / daar sy reden toe had / dooz dien
dat 't Godt believede dat het geschieden soude /
dat Cursson haar tot een Huysvrouw sou
hebben / als gy nog horen sult. Doe is Va-
lentijn te Paard geseten / om den Gzoenen
Ridder te bevegten / maar op de weg sijnde /
is daar gekomen een Ridder die op de schoone
Fefone verliefte was / roepende: Heer hebt
een luttel patientie / laat my dog vooz gaan.
Jonk Heer gaat inden Naam Godts / ant-
woorde Valentijn: Ik geef u oorlof / Godt
moet u beware: hy was genaamt Cyprus /
gebooren uit Sabojen / hy had al sijn goed
verteerd / daarom sette hy hem in de abon-
titure / nam oorlof aan Fefone / en aan alle
de Ridderen / en is so gereden vooz 't pabel-
soen van den Gzoenen Ridder. Toen de Gzo-
enen Ridder Cyprus sag komen / is hy uit sijn
Cent gekomen als een hoogmoedig Man.
Cyprus seide / Heer Ridder sit op u Paard /
en denkt om u te beschermen. Den Gzoenen
Ridder gebood dat men sijn Paard brenzen
soude / en is daar op geseten / heeft sijn Gzo-
enen schild aan sijn hals gehangen / de lancie
in sijn handen genomen / en sijn op malkan-
der gereden in so een grooten rijd / dat den
Gzoenen Ridder Cyprus dooz sijn lijf reed /
dat hy dood ter Aerden viel / die hy als de an-
dere met een hooyd aan een boom hing. Toen
Valentijn sag dat Cyprus was gehangen /
mishagde hem dat seer / en beval hem Godt /
had hem debotelijk aan / dat hy dog weten
mocht wie sijn Vader en Moeder waar / dat
hy daer herkint af kypgen moet vooz sijn dood.
Doe stak hy sijn Paard met spooren / en
reed vooz de Cente van den Gzoenen Rid-
der / en ghing daar in. Den Ridder kende Va-

lentijn wel / dooz dien hy Cursson geantwoord
had / waar dooz hy Valentijn meer ontsag
dan alle die daar waren / seggende: Heer Rid-
der / ik ben te vreden dat gy weder keerd in
u Land / want my verzoet u ongeluck. Toen
seide Valentijn / Ridder dat mag niet sijn /
ik heb beloost en gezwooten dat ik mijn magt
tegen u proeven sal / dus ontfegt my niet.
Den Ridder seide / indien gy my wild be-
proeven / so moet gy halen mijn schild / die
daar hangt aan den boom. Toen seide Va-
lentijn / gy hebt Dienaars / doetse die hal-
en. By mijn wet / seide den Gzoenen Ridder / gy
sult mijn schild halen wild gy tegen mijn
begten / indien gy mijn schild niet en haald /
so sal ik u geen strijd leveren. Als Valentijn
sag dat den Gzoenen Ridder sijn onschuld daar
op nam / so is hy als een vroom Ridder ge-
reden na den boom / om den schild te halen /
maar wat hy trok / hy kon het schild niet los
kypgen / 't geen hem verzoet. By mijn ge-
loobe / seide den Gzoenen Ridder / mi desen
Jongen Ridder mijn schild niet hinderen mag /
so neemt hy een soue daad hem vooz / my
denkt dat hy my met verraad soekt te over-
winnen / ik sal hem wpen dat sijn voorn-
men en al sijn practyken / een schandelyken
voortgang sal sijn tot groote schande. Coe is
den Gzoenen Ridder te Paard geseten / roe-
pende sijn Dienaar Corert / die hem haalde
een sleje / daar Balsen-olij in was / die uit
het Paradijs gekomen was / welke Olj is
van sulke kragt / dat indien iemand ter dood
gekwest is waar / en hy met die salve op te
wonde sreekt! hy sou van stonden aan gene-
sen worden. Dese Olj heeft dese Gzoenen
Ridder lange tijd by hem gehad / en in me-
nige slag hem geneesen. Doe hy wel voorsien
was / heeft hy sijn lancie in de kling geleid /
en sijn malkanderen te gemoet gekomen met
sulken kragt / dat hun beider lancien bren-
ken / en de stukken in de Lugt vloegen; aldus
voorzhy malkanderen passerende. Coe sy we-
der keerden / hebben sy hun zwaarden uit
getogen / om malkanderen te bevegten. Va-
lentijn sloeg den Gzoenen Ridder sulken slag
niet sijn zwaard / dat 't dooz het harnas in
sijn Lijf ging. Den Gzoenen Ridder hem ge-

kwest /

kwest boelende / heeft sijn Zwaard op ge-
heven / en sloeg Valentijn op sijn dpe / dat hy
hem een groot stuk van sijn Harnas af sloeg /
seggende: Nu meugt gy weten / Heer Rid-
der / of ik kan speelen met het Zwaard / gy
hebt my gekwest / darom sult gy moeten
sterben. By sijt ter kwader tijd hier geko-
men / ik ben verskerd dat ik van u hand
niet sterben sal / nog verwonnen worden /
maer ik sal u in kort hangen aen den hoog-
sten Cal van den Boom / by de andere / die
't leven gelaten hebben dooz hovaerdy. Rid-
der / seide Valentijn / van u ben ik niet ver-
baerd / wild u beschermen / want gy 't van
nede sult hebben. Coe is de strijd weder be-
gomen. Valentijn gaf den Gzoenen Ridder
sulken slag / dat hy hem een groot stuk van
sijn Schild sloeg / so dat het op de Aerde viel.
Den Gzoenen Ridder dit siende / sloeg Va-
lentijn met sulken kragt op sijn Helm dat
sijn Zwaard in twee stukken brak / so dat
Valentijn verdoofte sat / moest de Sadel ruy-
men en viel ter Aerde / dog stond van ston-
den aen op. Toen den Gzoene Ridder sag
dat Valentijn op stond / toog hy een Mes
uyt / wierp na Valentijn / meende hem dooz
sijn lijf te werpen. Valentijn is den woep
ontsprongen. Coen den Gzoenen Ridder sou-
der zwaard of gewer was / keerde hy we-
der na sijn Cent om andere Wapenen te ha-
len / daer hy hem mede verweeren sou /
maer Valentijn was hem te ras / en sloeg
sijn Paard een Been af / sodat den Gzoenen
Ridder ter Aerden viel / maer stond datelijck
op / is doe by Valentijn gekomen / hebben
malkanderen voort bevogten / so dat sy be-
de gekwest waeren / elk heeft sijn uytterste
kragt getoond. Om kort te maeken / sloeg
Valentijn den Gzoenen Ridder so groote won-
de in sijn lijf / dat men meende hy sou van
stonden aen gestofen hebben. Dat bate
Valentijn luttel: want wat wonden hy hem
sloeg / sreeck hy datelijck met sijn olj / die
hy by hem droeg / daer af hy van stonden
aen geneesen was. Dus langen tijd seer
strengelijck tegen malkanderen veggende / is
den Dag ge-eyndigt / sijnde beyde seer ver-
moepd. De Gzoenen Ridder was seer be-

droeft / om dat hy Valentijn niet verwonnen
had / seggende: Ridder wy moeten desen
strijd laten / ik sie dat gy vermoepd sijt en
den Dagt komt aen / dus keerd mi weder in
Aquitainen / en rust desen Dagt; gy moogt
wel roemen boven alle Ridders / dat ik moyt
so stouten Man gebonden heb: komt Moz-
gen weder / neemt oorlof aen alle Dzienden /
want gy dan sterben moet. Valentijn was
blide dat hy den Gzoenen Ridder verlaten
sou / want hy seer moede en gekwest was
Coe is Valentijn na Aquitainen gereden. Als
die van de Stad sagen dat hy weder kwam /
bedreven sy groote blijdschap / gingen uyt
om hem eerlijck te ontfangen: Cursson nam
hem in sijn armen en kuste hem. Doe sy
in 't Paleys waeren / vzaegde den Hertog hoe
dat het met den Gzoenen Ridder stond? Heer /
seide Valentijn / hy is in sijn Cent en rust
hem daer / hy is de vroomste Man die ik opt
gesien heb; daer is geen vromer op aerden
dan hy / men mag hem niet verwinnen / ten
waere by Godts gracie. Den Hertog seide /
gy hebt u vroom gehouden tegen hem / gy
alleen sijt weder gekeerd / sy allegaer sijn
een schandelyke dood gestofen / maer gy
hebt bewesen / dat gy sijt een Bloem van alle
Ridderen. Valentijn seide: Edele Heer /
van hem mag ik my niet vermeten / op Moz-
gen vzoeg sal ik weder Strijd hebben: ik
bid Godt dat hy my beschermen wil tegen
desen Ridder / want sonder Godts hulpe
mag men hem niet verwinnen. Doe is Va-
lentijn ontwapend / en gegaen in de Kamer
van Fefone / elk dede Valentijn groote eer om
sijn vromighepds wil. Coen het tijd was
om te eeten / sette den Hertog Valentijn aen
sijn eppen Tafel / speekende van menigerhan-
de materie. Coe de Maeltijd gedaen was /
is Valentijn op gestaen / nam oorlof aen de
Heeren / en is in sijn Kamer gegaen om sijn
wonden te verbinden / want hy seer gekwest
was. Doe hy verbonden was / is hy gaen leg-
gen om te slapen. Den Gzoenen Ridder was in
sijn Pabelsoen / die van sijn Meester sijn wonden
dede sneren: hy en hadde geen wonden so groot /
of so haest als hy gesmeerd was / so was hy also
gesond als hy opt had geweest van te woen.

F

Uoe

Hoe Valentyn Oursfon zond om 'sanderen daags den Groenen Ridder te bevegten, en hoe Oursfonden Groenen Ridder verwon, die hem zeyde dat hy een Konings Zoon was.

Het XX. Capittel.

Aldus lag Valentyn al de Dag / sonder iet te slapen of te rusten / fugtende / en seggende met klagelijke woorden / o Almogende Godt / mi sie ik wel dat ik mijn opser nimmer te boven komen sal / het sy dooz u gratie / so bidde ik u Almogende Godt / dat gy medelijden met my wild hebben tegen desen Groenen Ridder / die mijn de dood gezworen heeft. Och ik had my voor genomen / dat ik niet rusten sou voor dat ik geweeken had de Vader die my Wan / en de Moeder die my ter Waereld gebragt heeft in 't Bosch van Orlens. Maer mi beken ik dat 't al om niet is: want ik heb een sot werk aengenomen / dat ik desen kamp begeten wil tegen den Groenen Ridder / mi my de Foytyn tegen is: want niemand hem verwinnen mag / of hy moet wesen van Koninklijke geslagt / en die van geen Vrouw op geboed is / nog geen Vrouwten Borsen gesogen heeft: die ben ik niet / ik ben so werdig niet / dat ik een Konings Zoon soude wesen / ook ben ik in mijn jonckheyt so niet op-geboed: dus sie ik geen hoope nog troost in mijn voornemen / die my van der dood beschermen mag dan Godt / die my beschermen wil / dat ik so schandelijck niet en stercken moet. Dus klagende / so wierd hy denkende op Oursfon den Wideman / die hy in 't Bosch verwonnen had / want hy geen Vrouwen Borsen gesogen had / en dat het mogelijk geweest is een Konings Dogter / die hem in 't Bosch gebaerd hadde. Den nacht gepasseerd sijnde / is Valentyn op gestaen en gegaen by Oursfon / hem wijfende dat hy hem Wapenen soude / om tegen den Groenen Ridder te begten. Oursfon seer verblijd sijnde / spijngende en danffende over de

Zale / bewees met tekenen / dat den Groenen Ridder nimmer wt sijn handen konnen soude; so heeft hy hem boozsien met een grote zwaere knodse van hout / leydende op sijn hals / schuddende sijn hoofd / willende geen ander Wapen of Harnas hebben. Valentyn seide: Mijn goede vriend / dat mag so niet wesen / ik wil dat gy met mijn Harnas gewapent sijt / en mijn Schild die mijn den Koning gegeven heeft / en mijn Paerd; dus was Oursfon te vreden. Doe gebood Valentyn dat men Oursfon daer mede soude wapenen / om daer mede ten strijde te gaen. Als hy gewapent was en sag 't Harnas blinken / so maekte hy tekenen met sijn armen / eer dat het Middag waer / soude hy den Groenen Ridder verwonnen / of gedood hebben / waerom den Hertog met alle sijn Vreeten lagten. Oursfon nam oorlof aen den Hertog en alle de Heeren; daer na nam hy Valentyn in sijn armen / kusten hem / en nam oorlof. Dus is Oursfon gescheppen / maer eer hy te Paerde ging / is hy in de Zale gegaen om oorlof te nemen aen de schoone Fesons / die hy versogt om te kussen / waerom hy hertelijck begon te laghen / met al de Heeren en Vrouwten die daer waeren: Hy debe haer een teken / dat hy om haer wil ging begten / om haer liefde te verkerijgen. De schoone Fesone die vol eerbaerheid was / besloste hem / dat hy hem byzom handen sou tegen den Groenen Ridder / en inden hy weder keerde en den Groenen Ridder verwonnen had / so sou hy haer liefde verwonnen hebben. Aldus is hy gaen sitten te Paerd / werdende niet een groot geselschap gelepd buyten de Stad. Oursfon reed met de Wapenen van Valentyn / daer af de Groenen Ridder geen kennis had / komende voor de Tent van den Groenen Ridder sonder een woord te spreken / stak met het pfer van de lancie aen de tafel / tot teken dat hy wt komen soude / om hem strijd te lederen / het welck den Groenen Ridder seer speet / zwoer hy sijn Godt dat hy hem de hoogmoedighend soude vergelden / eer de avond kwam; is hy op sijn Paerd gaen sitten / nam sijn lancie in de hand / die wel sterk was /

is gekomen in 't Perck om te stecken tegen Oursfon. Doe Oursfon dit sag / trok hy sijn Paerd agterwaerds / en hebben hun lancien laten dalen / en reden malkanderen te gemoet in sulken manier / datse bepde ter Aerden sijn geballen. Doe sijne op gestaen als byzome Ridders / hebben hun zwaerden wt getogen / om den een den anderen te bevegten. De Groenen Ridder was seer toornig sloeg Oursfon eerst so grooten slag op sijn Helm / dat 'er den Gulden Knop af viel / en een stuk van sijn Schild / van welke slag Oursfon seer gekwetst was. Als Oursfon sag dat het bloed wt sijn Harnas kwam / wierd hy selder dan een Leentw / hy keerde sijn Oogen / schudde sijn Hoofd / en heeft sijn Zwaerd verheben en sloeg den Groenen Ridder so grooten slag / dat het dooz sijn Helm ging / en nam een groot stuk van sijn hoofd met hant / en al dat 't ter Aerden viel / en nog een groote wonde in sijn arm / so dat 't bloed overbloeijst wt loopen kwam. Den Groenen Ridder maekte van de wonde geen werk / hy

nam van de Balsam-olij / en strectse daer mee / en wierd van stonden aen geneest / daer af hem Oursfon verwonderde / dogt in hem selben dat men desen Ridder niet verwinnen sou mogen / want hy hem genas met de Olj daer ik van gesegt heb. Doe heeft Oursfon hem bedogt / heeft sijn wapenen van hem geworpen / is met een selle moed gelopen op den Groenen Ridder / hem vernende in sijn Armen so vast / dat hy hem niet roeren kon / en wierp hem ter Aerden onder sijn voeten / doende hem de Helm of om 't Hoofd te konnen kloven / daer lag hy onder so zwaeren last van sijn lijf / dat hy hem over gas aen Oursfon / en had om genade. Oursfon die niet verstaen won sijn bidden / maekte daer geen werk af / hield hem vast als of hy hem sijn hals af stecken wilde. Terto is Valentyn daer gekomen / die Oursfons naniere wel kerde / doende een teken dat hy hem niet dooden soude. Doe hiel hy op van hem iets te misdoen / maer liet hem leggen so lange als Valentyn tegen hem sprak. Doe

seyde Valentyn: Heer Ridder/ gy moet nu weeten dat gy verwonnen sijt / en geen magt hebt om u te beschermen tegen dese Man/ dooz welken gy den dood moet sterben en u leven laten/ so schandeijck als gy dese andere Ridders hebt gedaen/ die gy hebt gehangen aen desen Boom/ daer sult gy ook aen hangen. Och! seyde de Goenen Ridder/ myn dunkt dat gy sijt een Edelman seer heylig/ daerom bid ik u dat gy medelijden hebben wild/ en myn lijf beschermen. Ridder seyde Valentyn/ dat sal ik niet doen of gy sult gelooven in Iesum/ den levendigen Godt/ sijn Zoone/ en sult u laten doopen; als gy dit volbragt hebt/ sult gy reysen na Dancryck by den Koning Pepyn/ en seggen dat u daer gesonden heeft Valentyn en Oursfon/ die u verwonnen heeft/ geef my antwoord hier op. Hy antwoorde: ik ben te vreden dat gy op myn begeert/ en versake van dese uure af mijn Wet en de valse Godden die ik gediend hebbe/ en neeme aen 't Geloof van Iesum Christum/ den levendigen Zoone Godts/ en wil daer in leven en sterben: ik becoof u (als u Dienaer:) dat ik sal reysen tot den Koning Pepyn/ als u gebangen/ en presenteren my voor den Koning. Toen de Goenen Ridder sijn Ed gedaen had/ heeft Valentyn een teken gedaen aen Oursfon/ dat hy hem op laten soude. Oursfon heeft den Goenen Ridder sijn Wapen en Harnas ontnomen/ op dat hy hem geen leed soude doen. Den Goenen Ridder opstaende/ sprak tot Valentyn: Heer Ridder/ mijn dunkt dat gy sijt de gene daer ik gisteren tegen voegt; die my nu verwonnen heeft/ die is de gene die my in 't Hof van den Hertog tegen de aerden wierp. Het is waer/ sep Valentyn: Ik moet u wat seggen/ sep de Goenen Ridder/ send dese die my verwonnen heeft aen de hooge Boom/ mag hy mijn schild dat daer hangt/ af nemen? dan mag ik wel seggen dat hy de gene is die my verwonnen sou/ want van niemand sou ik anders verwonnen worden dan dooz dien/ die dese Schild af nemen mag. Hy haest als Oursfon aen de Boom gekomen was om den Schild af te nemen/ so viel hem 't Schild in sijn handen. Als de Goenen

Ridder sag dat Oursfon hem 't Schild bragt/ sonder kragt/ bekende hy dat Oursfon de gene was daer hem van gepropheteerd was/ die hem verwinnen soude. Hy viel Oursfon te Dact/ woude hem sijn Doeten kussen. Oursfon woude dat niet liden/ nam hem by der hand en hief hem van der aerden. O mijn Heeren/ seyde den Goenen Ridder/ ik behooz u alle eer en reberentie te doen; ik weet dat hy de vroomste Ridder is die 'er leeft/ het is seker dat hy is een Konings Zoon/ van een Koningsme gekomen/ en heeft geen Vrouw en Borsien gesogen. En dat die waer is/ dat sal u verklaerd worden op het Slot/ daer mijn Suster Esclermonde woond/ daer moogt gy de waerheid vernemen; sy heeft daer een Spinnen-hoofd/ het welk alle dingen van avonturen weet te seggen/ en van wat geboorte hy gekomen is; Dit hoofd sal staen en seggen de lieden haer avontuur/ tot 'er tijd toe dat daer in komen sal de vroomste Ridder van der Waereld. Hy sal hem antwoorden: al dat hy vraegen sal; als hy antwoorde ontvangen heeft/ sal dat Hoofd sijn kragt verliesen/ en sal hebben mijn Suster Esclermonde tot sijn Hupsbrouw/ sy is het schoonste Wijs dat op aerden leeft/ ik wilde dat gy mijn Suster had/ want gy een vroom Ridder sijt/ en om by haer te komen/ brenge haer dese Ring/ die sy my gaf doen ik oorlof nam van haer: Ik sal gaen by Koning Pepyn om myn eer te kwyten: in 't wederkeeren sal ik komen in 't Casteel/ daer mijn Suster woond. Valentyn verstaende van de schoone Esclermonde/ wierd boozt met haer lief de bevangen; nam booz daer na toe te reysen: De Goenen Ridder liet boozt sijn volk af trekken/ sonder eenige schade te doen/ en hy wierd met groote blijdschap van een pderbinnen Aquitanien gebragt/ en daer van den Hertog seefselijk verwelkomt. Als den Goenen Ridder booz den Hertog stond/ heeft hy gesepd: Mijn Heeren/ gy behoord desen Ridder wel te eeren/ die mijn verwonnen heeft: met sijn kragt: Weet boozwaer dat hy een Konings-kind is/ en heeft noyt Vrouwen Borsien gesogen/ anders sou hy my niet verwonnen hebben. By nijnder trouw/ seyde den

den Hertog/ ik wil dat men hem alle Eer doe die men bedenken mag. Doe heeft den Hertog sijn Dogter ontboden/ seggende: Dogter siet hier den Goenen Ridder/ die dooz u liefde gedwongen heeft het meeste deel van mijn Rijk/ die tot mijn vzeugd verwonnen is: Ik geloof dat Godt desen Ridder hier gesonden heeft/ om u te hebben tot een Vrouw/ daerom wild op dese saken antwoorden/ want gy mijn troost op dese Waereld sijt. Moegende Heer/ seyde de schoone Maegt: gy weet dat gy mijn Vader sijt/ so waer't geen regt dat ik u niet gehoorzaem wesen sou/ ik ben bereyd u gebod te volbrengen. Gy weet dat gy beloof hebt dooz u Mandementen/ wie dese Goenen Ridder verwonnen magt/ die soude gy u Dogter geven; nu is hy verwonnen: Nu is 't reden dat ik hem neeme tot een Man/ 't en soude u ere nog de mijne niet wesen/ so wy het lieten. Ha/ lieve Dogter! seyde de Hertog/ gy hebt eerlijk gesproken/ en u antwoord behaegt my wel. Nu moeten wy vragen of hy u hebben wil tot sijn Hupsbrouw/ ik sal hem geven het halve Rijk van Aquitanien met u Houwelijck/ daer was Oursfon en Valentyn in presentie. Valentyn dede Oursfon by tekenen verstaen/ of hy de schoone Fesone hebben wilde tot sijn Vrouw. Oursfon wees dat hy anders geen hebben en wilde dan haer. Den Hertog liet komen een Bisschop om Oursfon en de schoone Fesone in Onder-trouw te verkieven.

Hoe een Engel Valentyn openbaarde; dat hy met Oursfon reysen soude na 't Casteel van de schoone Esclermonde: En hoe Koning Pepyn bescheyd kreeg van zyn Zuster en haar kinders.

Het XXI. Capittel.

Als Oursfon versekerd was van de schoone Fesone/ wierd daer groote blijdschap dooz al 't Land bedreven/ so dat dien Dag in blijdschap en genoegen is gepasseerd/ daer na is pder in sijn kamer ge-

gaen om sijn ruste te nemen; ontrent de Middernacht openbaerde hem een Engel booz Valentyns Bed/ seggende: Weet dat Godt u gebied dat gy moegen vzoeg met Oursfon/ dewelke den Goenen Ridder verwonnen heeft/ reysen sal na 't Casteel van Faragus/ daer gy binden sult de schoone Esclermonde/ dooz welken gy weeten sult wy wat Stam gy gekomen sijt/ wie u Vader en Moeder is/ en dat wel eer u gesel Trouwt de schoone Fesone. Van dit vijoen/ was Valentyn in groot geveuse/ de Magt doozgaende/ en de Dag aankomende/ heeft Valentyn Oursfon op gewekt/ sijn in de zale gegaen daer den Goenen Ridder was by de andere Heeren/ om te verbeiden den Hertog Saborn. So haest als de Hertog in de zale was/ heeft de Goene ridder gesproken met behoorighe reberentie: Moegende Heere/ het is waer dat tusschen u Edelheid en myn gemacht is een Contract/ 't welk ik verlooren heb/ so heb ik geen reden te epfchen u Dogter/ ik schelde u kwijt. Dan ik bid u dat gy my wild laten Doopen. Als den Ridder by de wonte was om sijn Troffel te ontvangen/ sprak Valentyn: Mijn Heeren/ indier 't den Hertog belieft/ so noemt desen Ridder Pepyn/ na den Koning van Dancryck/ die my op geboed heeft/ 't geen den Hertog toe stond/ welke Naem hy ook behield tot sijn eynde. Doe ontbood den Hertog van Aquitanien Valentyn en Oursfon/ om te Trouwen Fesone. Valentyn dede booz hem en Oursfon sijn excusatie/ hoe dat sy beloof hadden/ indien sy den Goenen Ridder verwinnen mogten/ so souden sy de Stad van Jerusalem met de Heilige verselen/ dooz welken onschuld de Hertog oorlof gaf/ mits dat Oursfon zweeren sou weder te keeren/ so haest als hy sijn Bedevaerd voldaan hadde/ om van sijn Dogter te Trouwen. Valentyn vzaegde den Goenen Ridder na den Ring die hy beloof had/ om te vzeugen sijn Suster Esclermonde/ die hy hem gaf/ seggende: bewaer den Ring wel/ want den Steen die daer in staet/ is van sijnen kragt/ die hem heeft sal niet verdrinken/ nog niet onweg verdoord worden. Valentyn nam den Ring/ stakse aen sijn vlin-

ger / en nam oorlof / om haer Bedevaerd te volbrengen. Den Groenen Ridder nam oock oorlof / om na Byzantijns te reysen. Oursfon en Valentin sijn te Scheep gegaen / en in korten tyd gesepid na 't Casteel van Faragus / also de Wind en Zee haer gunstig was. Den Groenen Ridder (nu genaemt Peppin) reysde mee spoedig te Lande: dog eer hy in Frankrijk kwam / is te Parys gekomen. Blandemyn / die de schoone Belesante / des Konings Suster bevaerd heeft / als ik hier vooren geseyd heb / die Valentin ontmoete als een Pelgrim. Blandemyn heeft den Koning Peppin gegroet. Doe den Koning hem sag in sulken habyt / sijn baerd grijs sijnde / heeft hy hem gebragt of hy een Pelgrim was? Heer Koning / antwoorde hy / ik ben een Bode van uwe Suster / de schoone Belesante / dewelke sander regt of reden / van den Keyser Nicander schandelijck wylt alle sijn Landen gebannen is / en in armoede haer leven geleyd; gy moet wel een steenen hert hebben / dat gy haer niet te hulp komt / gy sijt de Moegende Koning die in het Christenryck is / toont nu u magt tegen den valscheyn Keyser / of anders sou men u niet voor een vrouwen Broeder houden. Doe den Koning hoorde van sijn Suster / heeft hy seer gesuyt / want het wel twintig Jaer geleden was / dat hy geen teydinge van haer gehoord hadde / seggende: Segt my waer mijn Suster is / en hoe het met haer staet. Heer Koning / seyde Blandemyn / ik heb haer behoest niet te seggen in wat plaetse sy is / indien gy nadenken hebt dat sy in die sake schuldig is / daerom sy verjaegt is / maer ik sal hier een bzenge / die tegen een Man begien wyl een slyd in u tegenwoordighheyt / en indien hy verwonnen word / is hy te vreden dat men hem hangt tot sijn groote schande / en de Vrouw is te vreden te liden een schandelijcke dood. Och! seyde de Koning / ik begeer geen onschuld van mijn Suster / dan dat de goede koopman de vermaleyde Ridder in een kaamp heeft doen liden / die het verzaed bekind heeft voor alle Menschen. Ik weet dat mijn Suster niet onrecht verjaegt is / ik heb se laten soeken in alle Landen / maer ik kan van haer geen tey-

ding hooren: Ja / dat my het meeste deerd en op mijn Part seyd / dat is / dat mijn Suster zwaer ging met kinde / nu weet ik niet / of sy Gebaert heeft of niet. Heer Koning / seyde Blandemyn / van die sake weet ik wel te spreken / u Suster scheidde van haere kinderen in 't Bosch van Orlens / maer als den tijd kwam om te Saeren / sond sy my in een Doy dat daer by stond / om Vrouw te haelen / die haer helpen soude in haer nood / ik dede al myn vijft die ik mogt / maer ik kon so haest niet wederom komen / of sy had gebaerd twee schoone Zoonen: terstond kwam daer geloopt een Wilde Beer / die heeft een van haer kinderen genomen in sijn Muyl / is 'er mede in 't Bosch geloopt / sy kroop op handen en voeten om 't kind te beschermen / maer sy wist niet waer dat 't gebleven was / so vermoeyd sijnde / is sy onder een grooten Boom blyven leggen / als of sy dood gewest had. Doe ik op de plaetse kwam daer ik se gelaten had / en niet en vond / so heb ik haer gesagt in 't Bosch / en vond se leggen onder een Boom vooz dood: ik nam se in mijn Armen / hebse getroost na mijn beste vermogen. Als sy wat bekomen was / fugie sy deerlijck / en heeft my verteld hoe dat sy haer kind verloor had door een Wilde Beer / en dat sy 't ander kind gelaten had onder den Boom. Doe ik dat hoorde / heb ik se na den Boom geleyd / daer komende / is haer verdriet verdubbeld / om dat sy haer ander kind niet en vond / dat sy daer gelaten had. Aldus sijn de twee kinderen van u Suster verloor in 't Bosch / anders weet ik daer niet meer af / ik ben Blandemyn / die u Suster bevoien was. Eplaes Blandemyn / sey de Koning / hoe langen tijd is het geleden / dat sy van haer twee kinderen scheidde? Heer Koning / seyde Blandemyn / dat was op den selven Dag als gy mijn vond in 't Bosch van Orlens / doe ik u seyde / dat sy gebannen was wylt des Keyfers geselschap. Doe Koning Peppin dit versond was hy in groot gewepnis / werd denkende dat hy dien selven Dag gebonden hadde Valentin / en dat Valentin Oursfon in 't selve Bosch verwonnen heeft. Op dese

sacks

sack was de Koning lange tyd bedenkende; hy ontbood de Koningin Barthem / en sijn dogter Engletyne / met al sijn Heeren die in 't Hof waren / om hem te seggen de woorden van Blandemyn / seggende: Valentin / die ik in 't bosch van Orlens vond / is van mijn suster Belesante gebaerd. Oursfon / de Wildeman / die by Valentin verwonnen is / sijn broeders / kinderen van den Keiser van Constantinopolen. Van deese tyding was de Koningin Barthem seer blyde / en alle de Heeren. Daer waren de vanden van Valentin in presentie / te weten Hanefroy en Hendrik / die met geblevde harte almede blydschap toonden. Blandemyn was seer verwonderd / als hy hoorde van deese kinderen / en vzaegde den Koning / of hy niet wist in wat Land deese twee kinderen waren? Waerop de Koning antwoorde: ik heb de eene opgeboed aen mijn Hof / sodat hy groot / sterk en stout is geworden / en heeft sijn broeder in 't bosch van Orlens gebangen / daer hy een leeven leide als een wild beest / en deed al 't Land hier omtrent groote schade. Als hy hem gebangen had / heeft Valentin deese Wildeman gebragt in mijn Hof / daer se beiden eenigen tyd sijn geweest / nu sijn se na Aquitanien / om aldaer te bevegten de groene Ridder / ik heb sedert geen tyding van haer gehad. Heer Koning / seyde Blandemyn / deese twee daer gy af spreekt / heb ik gesproken by Aquitanien / en hebben my nog de groeten aen sijn Majesteit belast. Daer wierd Blandemyn in 't Hof wel getacteed. Op den selven dag kwam de groene Ridder in het Hof van den Koning / zeedende van sijn paerd / en doende hem groote reberentie. Als den Koning sag dat hy gewapend was met het groene Wapen / was hy seer verwonderd / en vzaegde wie hy was? Hoog Moegende Koning / seyde de groene Ridder / ik ben uit Portugal geboren / van de kenagie van den Koning / ik heben heel jaer my opgehouden in het Land van Aquitanien / onder mijn subiectie / eindelijk maelte ik een bestand / dat / so ik in ses maanden van geen Ridder overwonnen wiero / dan sou de Hertog my

sijn dogter geeben. Daer kwam een beele Ridder om te kampen / maer sijn van my alle overwonnen en gehangen / behalven twee Ridder / de eene genaemt Valentin / en de andere Oursfon / welcke Valentin een geheele dag tegen my kampte / tot den avond aenkwam / so dat wy ons begten moesten laeten. Des anderen daegs is sijn gesel Oursfon met Valentijns harnas en wapen in den kamp gekomen om te begten / hy deed anders niet of 't was Valentin; hy deed my een teken / toen trad ik uit mijn pavelsoen om hem te bevegten / maer mijn hage hielp my niet / want in 't kort was ik van hem verwonnen. Hy deed my beloven dat ik soude ontbangen het H. Doopsel / oock dat ik hier vooz u konien sou / en geeben my gebangen in uwe handen / daerom ben ik hier gekomen om mijn Eed te krupten / op dat gy met my doet also het u believen sal / 't sy my te doen sterben of leven. Ik ben nu een Christen / en geloobe in Jesum / nu sal ik daer in leeven en sterben. Toen ik mijn Doopsel ontbangen sou / heeft Valentin de Hertog van Aquitanien gebeden / dat men my heeten sou Peppin / na uwe Edelheid / en ik ben genaemt Peppin. Doe de Koning gehoord had de woorden van de groene Ridder / heeft hy hem vriendelijck geantwoord / en seyde: Heer Ridder / gy sijt my welckom / maelit goede Ciere en sijn vrylyk / ik verscher u wylt / maer segt ons / waer sijn de Ridder gebleven die u verwonnen hebben? Heer Koning / seyde hy / se sijn in Aquitanien / by den Hertog / die hen beide houdt in groote eere.

Hoe Koning Peppin reisde na den Keizer van Grieken, en hoe hy oorlogde tegen de Soudaan, die de stad van Constantinopolen belegerd had.

Het XXII. Capittel.

Als nu de Koning tyding had van sijn suster Belesante / heeft hy hem ge-

ceerd

reed gemaakt om te reysen na Constantino-
pelen / by den Keyser van Grieken / om
hem de tepdinge te brengen van sijn Vrouw /
en is in korten tijd gekomen tot Romem /
alwaer hy eerst ontvingen wierd van den
Paus. Als sy by den anderen waeren / is
daer gekomen een Bode van den Keyser van
Grieken / die den Paus en den Koning groe-
ten / seggende: Heylige Vader / gy sult
weeten / dat de Sarazynen met groote magt
de Stad en al 't Land van Constantinope-
len in bedwang houden / daerom is de be-
geerte van den Keyser van Grieken / dat
gy hem bystand wilt doen / of anders sal de
Stad en al het Land verlooren blijven. Den
Paus dese tepding hoorende / was seer be-
droeft. Den Koning die daer in presentie
was / troosten hem seer / en seyde: Heylige
Vader / wild gy my doen een redelijck getal
van u Volk / ik sal se leyden booz de Stad
van Constantinopelen / en sal met Godts
hulp de Sarazynen / het Land van Grieken
doen ruymen. Doe den Paus Koning Pe-
ppyn hoorde spreken / heeft hy hem bedankt /
seggende: Koning van Godt moet gy ge-
benedyd sijn / onder alle Koningen sijt gy de
Bloeme / indien gy de saek aen nemen wilt /
sal ik u een deel Komemmen leveren / om te-
gen de ongeloozige Sarazynen te vegten.
Dus liet de Paus een deel Volk vergaderen /
yder zoeg een kruys op de Borst / na dat sy
de Benedicte ontvingen hadden / sijn se met
de Koning Peppyn te Scheep gegaen / sijnde
seck honderd-en-vijf-en-tagtig-duyfend / Man
sonder de Vrouwen en Kinderen / so dat se in
korten tijd kwamen by Constantinopelen /
en sagen de Soudaen Morand / de Stad
harde belegerd hadde. Dese Soudaen hadde
niet hem gebragt twintig Koningen / om het
Christen geloof te niet te brengen. De Key-
ser van Grieken dede al de Christenen by
hem vergaderen / en de Stad seer wel voorsien
van Volk / alstijd sigte hy om sijn Hupsvrouw
Belesante / als hy overpeynde in wat staet
hy se van hem geset had / dagte dat sy dood
was / want het wel twintig Jaeren geleden
was / dat hy geen tepding van haer gehoort
had / die hy kortelijck kwam te hooren van

den Koning Peppyn / die op twee Missen na
by Constantinopelen gekomen was / stellende
sijn Volk in ordonantien. De Wagters dit
siende / hebben den Soudaen geseyd dat twee-
honderd-duyfend Man daer gekomen waere-
ren / maer widen 't daer niet gelooven.
Egter sielden hy sijn Volk mede in Batailje.
Doe heeft den Koning Peppyn een brief geson-
den aen den Keyser van Grieken / dat hy
daer gekomen was om hem te ontfetten. De
Keyser was seer verblijd / heeft al sijn Heeren
doen Wapenen / is daer mede getrokken uit
de Stad van Constantinopelen / om de Sara-
zynen te bebegten / die den strijd verwtagen-
de waeren. So haest als den Keyser op het
Veld was / sag hy den Standaard en Baniere
van den Koning Peppyn / met so veel Volck
dat het niet te seggen was / die tot hem kwa-
men aen trekken / met geluyd van Trom-
petten en Schalmpen. De Soudaen dit
siende / sond twee Ridders uit / om kendschap
te nemen hoe sy in Batailje stonden / en van
waer sy kwamen: de een was Claryn / en
de ander hieten Daudyn. Den Groenen Rid-
der wierd haer gewaer / en reed dese twee te-
genmoet / de lancie in de hand hebbende als
een vroom Ridder. Als de twee Sarazynen
sagen de Groenen Ridder alleen komen / had-
den sy schaemte te blien booz hem / maer sijn
tegen hem gekomen met sulken kragt / dat
den een sijn Harnas van sijn lijf viel / en het
Paerd onder hem / had 't Daudyn niet ge-
daen / den Groenen Ridder sou sijn gesel ge-
dood hebben: maer Daudyn heeft hem ge-
nomen en te Paerd geset / vliugende booz
weg / latende Daudyn in de pekel / die sul-
ken steek kreeg / dat hy dood ter aerde viel.
Doe is de Koning met sijn Volk gereden in
't Heer van den Soudaen / dat datelijck on-
der den anderen gemengt is / daer werd me-
nigen Schids doozhouwen / en Lancien ge-
broken aen alle sijden. Milioen Dangler
siende de Koning van Danquellen groote moort
onder de Christenen doen / is hy gereden na
hem toe / heeft hem een slag gegeven met
een Harer / dat hy hem 't hoofd vloofde /
en nog drie Sarazynen daer toe / die hy 't
leven benam. Dooz bevel van den Sou-
daen /

daen / werd Milioen Dangler aen allen sijn-
den so bevogten / dat sy sijn paerd een been
afstoggen / daer dooz hy ter aerde vallen moest /
sy souden hem dood geslagen hebben / hadde
't niet belet den groenen Ridder / die tegen
haer aen kwam / hy sloeg so afsgriffelijck
dat hy plaetse maekte / en Milioen Dangler
wederom te paerd hielp. Den Koning Pe-
ppyn met sijn volck / deden op dien Dag de
Heerden groote schade / egter soude sy het
veld verlooren hebben / hadde 't niet gedaen
den Keyser van Grieken / die niet al sijn
Heeren stontelijck kwam aen aen ander seyde
de Heerden in vallen. Den Koning dit
siende / begon weder moed te grijpen / roe-
pende tegen alle de Heeren / toid nu u broos-
mighyd. Met dese Woorden was de Key-
ser blinde / en sijn kragten dubbeleerden / hy
behoofde sijn volck groote giften en rijckdom-
men / so sy hem vroomelijck helpen warden:
met dese woorden sijn sy weder aengevallen /
eik aen een besonder eynde / so dat de Sa-
razynen begamen te wijken / en dat meest
dooz den groenen Ridder. De Soudaen Mo-
randy begon te twiffelen aen de Wapenen
van den groenen Ridder / dat hy de broeder
van den Heuse Faragus was / maer om
dat hy een Heiden was / dagt hy niet dat
hy daer komen soude. Doe werden de Sa-
razynen so benamot / dat sy geen hoope had-
den / daer dooz sy de vliugt namen. Den
Koning van Slavonien die de Agtes-guarde
bewaerden / kwam met vijftien-duyfend Man.
Als de Keyser en de Koning gewaer wier-
den de komste van de Sarazynen / en mer-
kende dat hun volck maede was / en haer
volck vers / so besloten sy dat sy haer niet
wagten souden / maer retireerden in goede
orde na Constantinopelen. Als de Sou-
daen sag dat de Christenen in de Stad waere-
ren / dede hy de Stad beleggen / so vast /
dat 't de Keyser nog Koning niet mogelijck
was om daer uit te komen. Ik sal nu
hier laten te spreken van dese materie / en
spreken van valentyn en oursfon / die om
de liefde van Escleremonde sijn op Zee / als
ik u te vooren verleid hebbe.

Hoe Valentyn en Oursfon kwamen aen
't Casteel daer de schoone Esclere-
monde was, en hoe zy kennis kregen
van hun beyder Geboorten.

Het XXIII. Capittel.

Als Valentyn en Oursfon lange tijd ge-
weest sijn op de Zee / hebben sy gesien
een Epland / daer in stond een schoon Ca-
steel / gebekt met Latoen / dat klaer-lij-
gende was / so bagte Valentyn dat het dat
Casteel was / daer den Groenen Ridder hem
van geseyd had. Als hy daer was / so vrag-
den hy wie dat Casteel toe behoorde? Doe
wierd hem geseyd dat 't in bewaringe was
van een Maget / genaemt Escleremonde /
Suster van den Heuse Faragus / 't is ge-
maekt van een rijck Sarazyn / in de kamer
staet een seer schoon uptgenomen pylar /
daer op staet een Sphinn-hoofd / met sub-
telheyt van Nigromantie gemaakt / 't welck
een yder antwoord geeft / van alles wat men
hem vraegt. Als valentyn dit verstand /
was hy verblijd / en reed met Oursfon booz
de poorte / sy hebben daer gebonden Cien-
duysend groote Mannen / stout en groote-
lijck sterck / die de poorten bewaerden. Als
dese Wagters sagen dat sy geen bannen we-
sen wouden / so seyden sy; Mijn Heeren
vertrekt / want in dit Casteel mag niemand
komen dan de Hoog-geboorten kinderen / en
dat met verlos van een schoone Maget / die
het bewaerd. De poortier is op 't verzoek van
valentyn gegaen by de schoone Escleremon-
de / die uit haer venster ging leggen op een
gulden suik lakens / en seyde tot valentyn:
Wie sijt gy / die so stout doet brengen om
in dit Casteel te komen? Edele vrouwe /
seyde valentyn / ik ben een Ridder die mijn
Weg rijdt / en wilde wel dat 't u Edelheyt
beliefde / dat ik mogte spreken 't Sphinn-
hoofd. Ridder / seyde sy / gy moogt hier
niet komen sonder een treken van mijn twee
Broeders / te wecten van den Koning Fa-
ragus / of van den Groenen Ridder: of

ngt by conditie / dat gy moogt oozlof krij-
 gen van de Casteleyn / die ik buiten den
 poort sal doen komen / om vijf of ses reysen
 te steeken lijf om ijs / anders moogt gy
 hier niet in komen / siet wat gy doen wild
 van dese twee saken. Edele vrontu / seyde
 valentyn / laet de Casteleyn komen / ik heb
 liever een kamp te begten / en winnen den
 ingang met steeken / dan ik sou gaen bid-
 den om in te komen. Oe de schoone Es-
 cleremonde sag sijn vromtuyt / wierd sy in
 't herte met sijn liefde ontstecken / en is ge-
 gaen in de kamer daer het Spinnen-hoofd
 was / seggende : O Hoofd / segt my de
 waerheyt / wie is die geen die niet sulken
 moed wil komen in dit Casteel ? Vrontu /
 seyde 't Hoofd / van desen Ridder sal ik u
 niet seggen / vooz dat gy hem vooz my be-
 zogen sult. Om dese antwoord was Esclere-
 monde verwondert / seggende : Mogende
 Godt / wie mag desen Ridder wesen / daer
 mijn liefde so plotselijc op vald / indien 't
 Hoofd mijn wil doen woude / ik sou anders
 geen Man nemen. Doe ontbood sy haer
 Casteleyn / seggende / Heer Casteleyn Wa-
 pend u / want gy een groote strijd hebben
 sult / ik heb sozge dat gy 't beklagen sult /
 en rade u / dat gy u lijf in geen sozge wild
 setten. Vrontu / seyde de Casteleyn (die een
 hobaerdig Man was) al eer hy hier komt /
 sal hy mijn lijf hebben of ik het sijn : met
 dese woorden is hem den Casteleyn gaen
 Wapenen / en ter poortzen met gereden / met
 een sterke lancie in de Hand / en Esclere-
 monde is na een venster gegaen / om te sien
 het Steek-spel. Als Valentyn den Caste-
 leyn sag / heeft hy sijn Lancie laten dalen /
 en stak sijn paerd. met sporen / sijn mal-
 kanderen also te gemoet gekomen / en sta-
 ken dat haer beyder Lancien in sulken bren-
 ken. Van stonden aen hebben sy weder an-
 dere Lancien genomen / en sijn so strengelijc
 op den anderen gekomen / dat den Casteleyn
 en paerd ter aerden viel. Valentyn heeft
 soetelijc tot den Casteleyn geseyd : staet op
 en gaet te paerd sitten tot u begeren / gy
 sult geen Batalije hebben vooz gy te paerd
 sijn / ik sou geen eer daer af hebben. Den

Casteleyn was verblijd / en pries Valentyn
 van sijn heusheyt / en is weder te paerd ge-
 seten / nemende een lancie in de hand / kwam
 met een sel hert tegen valentyn / die mede
 wel voozsien was van een goede lancie / daer
 hy wel mede spelen kon / gebende den Caste-
 leyn al sulken steek / dat hy sijn helm van
 sijn hoofd stak / en met 't paerd ter aerden
 viel / seggende : Ridder ik weet niet van wat
 land gy sijt / maer ik heb van al mijn leven
 geen vromer Ridder gebonden. Ik geef
 my op in u handen / op conditie dat gy de
 schoone Maget niet toe spreken sult dan by
 mijn oozlof. Wel sot / seyde valentyn / ik
 ben om haer liefde de Zee over gekomen /
 en sal van haer niet schepden of ik sal tegen
 haer gesproken hebben / als ook tegen het
 Spinnen-hoofd. Als valentyn en de Caste-
 leyn dus te samen spraken / seyde Esclere-
 monde tot haer Magden / hoe sot is dese
 Casteleyn / ter kwader-tijd is hy geraekt om
 tegen sulken Ridder te begten / die hem over-
 lang gedood sou hebben / had hy 't dooz sijn
 beleeftheyt niet gelaten / ik verwoorde my
 wie desen is / die so grooten begeerte heeft
 om in dit Casteel te wesen : ondertusschen
 wies de liefde hoe langer hoe meer. Als
 valentyn sag de hobaerdigheyt van den C-
 steleyn / seyde hy / sit op te paerd / en laet
 u hobaerdige woorden / ik sal u om geen
 oozlof bidden / om in dit Casteel te komen.
 Doe syzong de Casteleyn te paerd met veel
 toorn / nam sijn lancie in de hand / en sijn mal-
 kanderen te gemoet gereden. Valentyn heeft
 den Casteleyn also gestoken / dat de lancie
 dooz lever en longe gegaen is / en hy dood
 ter aerden viel / daer dooz Escleremonde ver-
 blyd was / beval de poortiers dat sy op doeren
 souden. De poortiers hebben gedaen als haer
 bevolen was / en valentyn en ouersson gebrogt
 by de schoone Escleremonde / alwaer beyde
 de Ridders wel ontvangen wierden / seggende :
 Mijn Heeren sijt welleskon / geen vromer
 nog stoutere Ridders sijn in dit Casteel geko-
 men / gy bewijst dat gy gekomen sijt van Es-
 delen-staw / ik wou u beyder Namen geerne
 weeten. Doe verhaelde valentyn sijn begin
 tot het eynde / als mede van ouersson / so als

Wy hier vooren verhaeld hebben / toonende
 haer den ring / die hem den Groenen Ridder
 gegeven had. Als sy den ring sag / so heide
 sy den ring wel / en seyde tot valentyn / Heer
 Ridder / indien gy my den ring had laten
 sien toen gy vooz de poort stond / ik soude u
 in hebben doen komen sonder u lijf te avon-
 tuwen / maer gy hebt betoond u vromig-
 heyt die in u is. Terwijl valentyn en de
 schoone Escleremonde te samen spraken /
 wierd de tafel gedekt / en valentyn werd te-
 gen Escleremonde over geset. Valentyn wierd
 met groote liefde ontstecken / seggende : och
 of ik noyt gebooren geweest had / so was ik
 niet in dese liefdens-streik verballen / en de
 Maget beklagde haer in haer herte nog veel
 meer : want haer verwe alle ooggenblik ver-
 anderde / so dat sy haer maniere verloor.
 In dese benauwtheyt waeren sy beyde / so
 dat men merken moogt aen hun gelaet / dat
 sy malkanderen lief hadden. Doe de tafel
 op genomen was / heeft Escleremonde va-
 lentyn by der hand genomen / en geseyd :
 Heer Ridder / gy hebt so veel gedaen met u
 vromigheyt / dat gy waerdig sijt in de ka-
 mer te gaen daer het Spinnen-hoofd staet /
 't welk u seggen sal de afkomst / daer gy
 af gekomen sijt / keant met my / en neem
 u gesel met u / want ik heb groote begeerte
 om te hooren wat het Hoofd u antwoorden
 sal. Valentyn was verblijd als hy Esclere-
 monde so hoorde spreken : sy sijn gegaen daer
 het Spinn-hoofd was / 't was schoon geoz-
 deneerd / als sy vooz de deure waeren / von-
 den sy aen de een sijde van de deure een ver-
 baerlijc groot Monster / hebbende een zwae-
 re pfer knodse op sijn hals / aen de andere
 seyde van de kamer-deur lag een groote
 leeuw / sterk / sel en hobaerdig / dese twee
 verbaerlijke beesten waeren geozdneerd om
 de kamer te betwaeren / dat daer niemand
 in komen sou sonder oozlof van Esclerem-
 de / of te begten tegen den leeuw en den ver-
 baerlijken Man. Als valentyn sag dat sy
 haer ophieven om hem te benemen den in-
 gang / so vzaegde hy wat dat bedieden / of
 wat sy doen wilden. Heer Ridder seyde sy
 dese twee sijn gesteld om de deuren te betwa-

ken / dat daer niemand in komen mag / son-
 der tegen haer te begten / dooz welken meer
 dood gebleven dan in gekomen sijn ; maer de
 Leeuw is van sulken natuur / dat hy geen
 Konings-kinderen misdoet. Valentyn wilde
 de avontuur af wagen / trad na dit ver-
 baerlijc Beest : de Leeuw nam Valentyn in
 de armen : maer so haest als hy de ring had /
 liet de Leeuw Valentyn gaen / en dede hem
 geen kwaed / hy tredende agterwaerds / be-
 wees hem vromtuyt. Ouersson was aen
 de ander sijde / tegen den verbaerlijken Man /
 maer eer hy op konde komen / nam hy hem
 in sijn armen / en heeft hem tegen den Wand
 gelwoopen / so sterk dat hem sijn pfer knod-
 se ontviel / die Ouersson op nam / en heeft
 de Man so grooten slag gegeven / dat hy
 ter aerden is gevallen : hadde 't Esclerem-
 de niet gedaen / hy sou de Man gedood heb-
 ben : aldus was de Leeuw en de Man ver-
 wonden by dese twee Ridders. Doe wierd
 de deur op gedaen / en gingen in de kamer
 die schoon vercierd was / en van vijen gou-
 de en Lazuur geplaveyt / en met veel koste-
 lijke gesteenten beset. De Wand hing vol
 Capitzepen en gulde Takhenen / daer in ston-
 den kostelijke stenen en paelen / in dese ka-
 mer waeren vier pylaren van Jaspis / fees
 kostelijc gemaekt / de eerste twee blinkten
 schoonder dan goud / de derde was schoonder
 dan eenige groene Zoon in de May / de
 vierde scheen schoon-rooder dan vuur. Tuss-
 schen dese vier pylaren stond een schoone kast
 van grooten rijksdom dat het niet te seggen
 is / daer dat Hoofd in besteten was / staende
 op een schoone pylaar. Valentyn dede de kast
 op / en bezwoer 't Hoofd / dat het hem seg-
 gen wilde van wat staet hy gekomen was ;
 Doe sprak 't Hoofd also klac en overluyd /
 dat het elc verstaen moogt / seggende :

Heer Ridder, ik seg dat uwen naam
 is Valentyn, die allerfoutste Man die
 nu ter tijd op aerden leeft, en geen vrom-
 mer Man is hier binnen gekomen, gy
 zijt de geene die deze schoone Esclere-
 monde hebben sult : Gy sult weeten,

dat gy tyt des keyzers Zoon van Grieken, en u Moeder is de Vrouw Belisante, Suster van den koning Pepyn, die met onrecht verjaegd is uyt des keyzers gefelschap. U Moeder is nu in Portugael, in 't Casteel van Faragus, die daer bewaerd is den tyd van twintig jaeren. koning Pepyn is u Oom, en u Gesel, die gy met u leyd is u Broeder, gy twee zijt gebaerd van de schoone Belisante, in 't bosch van Orlens, in groot verdriet en droeffnisse. Toen gy gebooren wierd, kwam daer een wilden Beer, die u Broeder nam, en is by hem op gevoed in zyn Hol, en gy wierd op dezelve tyd gevonden van koning Pepyn, in 't Bosch, sonder van u eenigekennis te hebben, en heeft u doen opvoeden, en ik zegge u, dat u Broeder die hier tegenwoordig is, dat hy nimmer spreken en sal, voor dat gy hem hebt laten sneyden den riem-tonge, die onder zyn tonge leid, en so haest als hy gesneden is, so sal hy so klaer spreken, dat gy hem verstaen sult. Nu denkt om wel te doen, als gy begonnen hebt, doet wel; alles goods sal u toe komen; nu gy gekomen tyt in deze kamer, daer door mynen tyd geleden is, en ik sal nu voortaan nimmer antwoord geven.

Doet 't Hoofd aldus gesproken had / so liet 't dat hangen / en sprak niet meer / en valentyn was seer verblijd / trad by Oursfon / begon bitterlijck te schrepen. Oursfon nam Valentyn in den arm seer sugtende. Doe seyde Escleremonde / Heer Ridder ik verblide my van u komst / want doot u ben ik gekomen uyt verdriet / daer ik over tien Jaeren in geweest heb / ik verwaecte die my verlossen soude / en die ik hebben sal tot een Man: Ik se dat gy deseide sijt / want niemand sou

dat Hoofd sine Spraeck benomen hebben / had gy de Ridder niet geweest; nu begebe ik my in u Handen / als u eppen Dienaresse / tot u liefde als een goede vrouwe schuldich is te doen / nu zweer ik u mijn Vrouw: Edele vrouwe / seyde valentyn / ik bedanke u hooglijck / het is wel reden dat ik u lief heb boven alle andere Koninkvrouwen: Gy sijt my gegeven vooz Aquitaniën / by den groenen Ridder u broeder / die by my en mijn broeder verwonnen is geweest: Indien gy aen Christusum Iesum gelooven wilt / als u broeder gedaen heeft / sal ik u Dienaer wesen. Heer Ridder / antwoorde sy / ik sal volbrengen 't geen gy eyscht. Doe wierd daer groote vzeugde / so wel van de kleine als van de groote / en seyden tegen den anderen: Nu is den Ridder gekomen die Escleremonde hebben sal / also 't Hoofd sulks geseyd hadde: maer de groote blijdschap van valentyn en Escleremonde / veranderde in groote droeffenis / als gy hier na nog wel hooren sult.

Hoe Pacolet den Tovenær, de Reuse Faragus seyde de teydinge van zyn Suster en Valentyn, en van 't verraed van den selven Reuse.

Het XXIV Capittel.

In het selve Casteel van Escleremonde / was een Dwerg Pacolet genaemt / die sy op geboerd had / was van groote subtielheyt / wel geleerd in de vyse-konsten van Magromantien / hy hadde gemaakt een klein paerd van hout / en in dat Hoofd van 't paerd stak hary van sulke kragt / dat als hy op 't paerd sat / en in vzeemde landen wesen wilde / draide hy dat haryken subtielijck na de landen of plaetsen daer hy wesen wilde / en kwam daer in korten tyd / sonder enig kwaed te geschieden. Dat paerd was so gemacht dat 't doot de lugt voez / rasser dan een vogel. Dese Dwerg sag de manier van valentyn / en dagt in hem selven na Portugael te reysen / en vertellen de wonderlijcke dingen / tegen den koning Faragus / en de koninne van valentyn.

tyt. Hy is op 't paerd gaen sitten / heeft 't Paer gedraht na Portugael toe / 't paerd heeft hem op geheben in de lugt / so dat hy daer in 't kortste gekomen is / brengende den koning dese nieuwe teydinge. Als Faragus hoorde Pacolet's woorden / was hy seer bedroeft / dat valentyn hebben sou sijn Suster Escleremonde / en in het Christen-geloof aen nemen wilde. Hy zweer by God dat hy 't wyreeken sou / maer hy toonde niet vooz Pacolet de kwaedheyt die hy in sijn hart hadde / en seyde: reys wederom by mijn Suster / en segt den Ridder die se hebben wilt / dat ik van u komst seer verblijd ben / dat ik in korten tyd by hem komen sal / om de Bruylost met hem te houden / met een schoon gefelschap van Ridderen / en sal hem geven een groot deel van mijn Land / daer sy beyde af leven mogen. Heer koning / seyde Pacolet / ik sal doen als gy mijn beveeld. Doe is Pacolet op sijn paerd geseten / en weder in korten tyd gekomen by Escleremonde / seggende: Edele vrouwe / ik come van Portugael / heb gesproken u

broeder Faragus / die seer verblijd is van den Ridder valentyn / die gy hebben sult tot u Man / hy sal in 't kortst komen op u bruylost. Och Pacolet / sey sy / ik weet niet wat my daer af konnen sal / ik sozge dat mijn broeder verraed in sijn harte heeft / want ik weet dat hy nimmermeer de Fransoufen lief hebben sal / die het Christen Geloof houden. Doot ben ik bedroeft / dat ik niet geweten heb dat gy in Portugael reysen soude; ik sou u bevolen hebben / dat gy gevraegd soude hebben / na een Edele Christen-vrouwe / die in 't Casteel van mijn broeder is / en daer langen tijd geweest heeft by mijn broeders Wif. Edele vrouwe / seyde Pacolet / ik sal van stonden aen gaen reysen / en sal u Moorgen vooz middag wederom teydinge brengen. Valentyn seyde / dat kund gy niet doen / dan doot de konst van Magromantien: Doe seyde Escleremonde tot valentyn / laet hem begaen / hy is so wel geleerd in sijn konst / dat hy op een Dag honderd mijlen reysen kan. Doe was valentyn verheugd / dagt in hem selven

hoe het toegaen moete. Doe riep valentijn
Oursfon / om by Escleremonde te komen /
allwaer een Meester kwam / die hem uyt ge-
togen heeft een Draed / die hy onder sijn
tong had leggen / so haest als den Draed uyt
was / heeft hy beginnen te spreken geheel
perfectelijck. Doe vertelden Oursfon / dat
hy een langen tijd op geboed was geweest in
't bosch van de Wilde Beeren. Doe bekende
hy klaerlijck dat het Spinnen-hoofd hem
verklaerd hadde / de waarheid van haer le-
ven en afkomst. De schoone Escleremonde
hoorde Oursfon gaerne die vyeemde dingen
vertellen. Als de Dag gekomen was / is
Dacolet in de zale gekomen by valentijn / heeft
hem gegroet / seggende; Heer ik komne van
Portugael / en heb gesien u Moeder. Wel-
keion moet gy wesen / seyde valentijn / ik
heb groote begeerte om haer te spreken en te
sien / want ik al mijn leven in armoede haer
gesogt hebbe. O Valentijn / sey de schoone
broutw / neemt een goed herte : indien mijn
Broeder hier niet konnt / so sullen wy by hem
reysen / daer sult gy u Moeder sien / daer gy
so na verlaugt. Edelc broutw / seyde Daco-
let / weet dat u Broeder Faragus hier wesen
sal in 't kout / volgens sijn belofte. Och /
seyde sy / ik dngt dat mijn broeder ons bereyden
sal een saet / daer dooz onse vzeugde tot dzyk
en lijden sal komen : want ik te Nagt een
zwaren Doorn heb gehad / die my in groot
geynis gebragt heeft / als ik rusten soude /
Droonde ik dat ik was in een groen diep
Water / daer ik in verdronken sou hebben /
hadde 't niet gedaen een Aengsig / 't welck
my daer op uyt haelde. Daer na sag ik een
Gyffioen komen / die my nam in sijn klau-
wen / en droeg my so ver / dat ik niet weet
in wat land dat ik was gekomen. Liebe
broutwe / seyde valentijn / verclaet u niet van
Doornen / wie in Doornen gelooven wil /
die sou veel te doen hebben / dat is waer seyde
sy. Met dese woorden sijne gegaen in een
schoone Boomgaerd / bereyerd met schoone
kruiden en bloemen / en allerley welreken-
de boomen / en aerdige gewassen / allwaer sa
langen tijd dwisferden van haer liefden. Het
gebeurde dat op dien selven Dag den koning

Faragus kwam in het Casteel van Escle-
monde / die niet anders in sijn hart hadde /
dan valentijn ter dood te brengen. Als Es-
cleremonde wist dat haeren broeder gekomen
was / is sy hem te gemoet gegaen / om hem
welkekom te hreten. Faragus seyde / Sister
ouder alle Creaturen levende / heb ik u be-
geerd te sien / ik bid u dat gy my seggen wilt /
wie de Ridder is / die u Trouwen sal? Mijn
liebe broeder / hier moogt gy hem sien / ant-
woorde sy. Doe is valentijn de koning Fa-
ragus te gemoet gegaen / hebben malkander
seer hooglijck gegroet. Heer Ridder / seyde
Faragus / welkekom moet gy wesen / en veel
geluk hebben met mijn Sister. En also
mijn Broeder den Groenen Ridder u hier ge-
fonden heeft / die gy verwoonen hebt / dooz
dien hy het Christen Gelooue aengenomen
heeft / so is mijn sin het selfde mede te doen.
Heer koning / seyde valentijn / van u begeerte
moet Godt geloof sijn / dat is den rechten
Weg om u Ziel in de eeuwige glorie te brin-
gen. Als de Keuse Faragus aldus gespre-
ken had / seyde valentijn : Heer my is ge-
seyd / dat gy binnen u Hof hebt een Christen
vrouw / Belesante genaemt / die gy hebt ge-
houden twintig Jaeren of daer ontrent / de-
welcke ik gaerne sien en spreken sou / want
het is mijn Moeder / des konings Pepyns
Suster / en des Keisers van Constantina-
pelens Dinsvrouw. By mijn God gy segt
waer / seyde den koning / om dat gy het te
beter geloben moegt / sult gy met my reysen /
dan sult gyse sien en spreken / of sy 't is daer
gy my na vzaegt: Ik dank u hooglijck /
seyde valentijn / ik sal 't verdienen niet al
mijn magt. Doe liet Faragus sijn spre-
ken / om sijn verraed te volbrengen / en is
in de kamer van sijn Sister gegaen / en sey-
de : Mijn Sister daer al mijn troost op staet /
ik begeer u te bereeren en ben verblid / dat
gy gevonden hebt so broomen Ridder / die
u Trouwen sal. Ons is mijn begeeren / dat
gy met my naer Portugael reysen sult / op
dat ik de huyptoet te hooglijcker bereeren mag.
Dit geseyd hebbende / deed hy sijn Schee-
pen bereyden / en ontbood valentijn / die seer
blijde was / dat hy met sijn lief Escle-
monde

monde reysen sou : want hy dacht dat den
Keuse hem daer gelepde om hem eer aen te
doen / en dat den Keuse met al sijn volck
Christenen sou worden / dooz het welck valen-
tijn en oursfon verraeden wierden. So haest
als Faragus op 't Water / en de twee ge-
broeders in 't schip waren / dacht hy dat sy
nu de dood niet ontgaen souden. In 't be-
gin van de reyse betoets hy haer groote vzeind-
schap / en machte goede Ciere : maer als 't
tijd was om te slapen / is den verrader in
de Nagt op gestaen met sijn volck / en heeft
de twee broeders gebangen genomen / heeft
hen handen / en voeten en oogen gebonden /
als of sy ter dood gewesen waeren. Als Es-
cleremonde sag haer lief valentijn so gebon-
den / bedreef sy groot misbaer : Och latie /
sey sy / Heer nu is onse vzeugde veranderd
in groote droeffnisse / gy hebt mijn liefde
dier gekogt / als gy den Dood om my lij-
den moet / het waer beter dat gy nuyt ge-
booren had geweest / in dzyk en arbejd hebt
gy my gheregen / en in dzyk en lijden sal ik
moeten leven. Och ! mi mag ik wel kla-
gen / dat om mijn liefde moet sterben de
broomsten en Coelsten van al de Waereld.
Ha ! Faragus / mijn broeder / gy houd u
oneerlijck / gy sult wetten / so gy dese twee
doet sterben / dat gy daer om lijden sult / want
van haer dood sult gy geen profijt hebben / in-
dien gy immers haer dood begeert / so werpt
my in de Zee. Aldus was Escleremonde in
lijden / sy sou haer selven verdronken hebben /
hadden 't de Heeren niet belet. Als Faragus
dit sag / deed hy sijn Sister bewaeren / en
beval dat men se niet sou laten spreken tegen
de gevangenen. Epilatie / seyde valentijn /
hoe is ons de Fortuin contrarie? Ik heb al
mijn dagen in dzyk en lijden versteten / en
dat om te ondersoeken van wat geflagt dat ik
oeboreen ben. Nu ik gekomen ben tot mijn
begeeren / dat ik mijn Moeder sien en spre-
ken soude / so ben ik ter kwader uwe geko-
men in de handen van mijn Dood-vranden /
die mijn dood begeeren. Och latie mijn broe-
der oursfon ! ons blijdschap is haest veran-
derd / want wy nimmer vader of Moeder
sien sullen. In dit verdriet lijden sy haer le-

ven / sijn so met de Sarazmen geseid tot sy in
Portugael kwamen / op 't Casteel van Fa-
ragus. Zo haest als de koningin Belesante
hoorden / dat Faragus gebragt had twee
Christen gevangen / is sy gegaen om die te
besien. Als sy valentijn en oursfon sag : die
sy niet en kende / so heeft sy gebragt : Gy
Heeren / uyt wat land sijt gy geboren? vrou-
we wy zijn uyt de landen van Byzantijck. Als
Faragus sag dat Belesante sprak tegen de
twee Ridders / seyde hy : vrouwe laet staen u
spreken / gaet in u kamer / sy sullen nim-
mermeer haer geslagte sien / ik salse in de ge-
vanknisse doen sterben / en gelooven in onse
Wet. Hy ontbood den Stokbewaerder / en
beval dat men haer niet sou geven dan water
en droog brood. Doe sloegen de Sarazmen
met groote stokken op de twee Ridders / als
of sy op houten geslagen hadden / en sloense
in een diepe put. Als sy daer in waeren /
vielen sy op haer knien / hebben Godt aen
geroepen / want sy geen hoop en hadden om
daer uyt te komen. Doe deed de Keuse sijn
Suster Escleremonde vooz hem brengen / die
so deerlijck schreyde / dat haer aensigt van de
tranen nat was. Sister / seyde Faragus /
laet staen u schryen / keerd u herte van de
Ridders; by mijnder trouw / gy hebt te lan-
ge geloof 't Spinnen-hoofd / dat u geseid
heeft te trouwen een vzeemde Man / die van
onse Serte niet en is. Gy hebt wel ver-
dwaelde sinnen / dat gy lief hebt een Dood-
vrand van u broeder den groenen Rid-
der / indien gy my gelooven wilt / ik sal u
geben den koning Trompaert / daer dooz gy
geagt en geerd sult worden / vergeet de twee
Christenen / want ik salse doen hangen. Broe-
der / seyde Escleremonde / ik behoor u te
gejoosamen in saken die redelijck sijn / maer
dwang doet dikwijls kwaed doen. Na dese
woorden ging Faragus in de zale / en de
koninginne oock / die Escleremonde welkom
hiete / seggende : Ik heb lange begeert om
u te sien en te spreken. Vrouwe / seyde Es-
cleremonde / ik danke u dunsend-sont / maer
ik ben bedroeft om dese twee Christenen / die
mijn broeder onder 't deksel van vzeindschap
heest doen komen over zee alhier / en haeste

in zijn gevangnisse doen steecken / en gewo-
ren dat hy haer dodden sal : Och my ! wylt
verhooren Suster / het is waer / dat ik een
van dese twee ridders hebben sou ten hantwe-
lijst / hy is 't die my niet kragt gewonnen
heeft / wild my helpen raden wat ik doen
sal / wild my ook wijzen de Christen vrouwe
die gy hier in dit Casteel langen tijd behouden
heest. Schoon-suster / seide de koninginne /
hier meugt gys sien. Doe sprak Belesante /
vrouwe wat gelieft u ? Ik / seide Escle-
remonde / ik breng u nicuwe repdinge / daer
of gy seer verblijd sult wesen / en daer na seer
bedroeft : gy sijt de suster van koning Pe-
ppin / en vrouwe van den keiser van Grie-
ken / die u sonder recht gevangen / en myt al
sijn landen gejaegt heeft / en niet lange daer
na haerde gy twee zoonen in 't bosch / daer af
u een zoon genomen werde van eenen Wilde
beer : gy en weet niet hoe gy de anderen ver-
tooren hebt / u twee kinderen sijn nog in het
leven gebleven / ik weet waer dat sy sijn /
siet dat gys krijgt. Met dese woorden viel
Belesante in onnagt van blydshay / maer
Esclemonde hief haer voeten op haere ar-
men. En als sy nu op geheven was / so
vraegde sy / van wie sy de repdinge gehoort
had ? Doe vertelde Esclemonde hoe sy 't
wiste myt het Spinnwe-hoofd / en hoe dat Fa-
ragus dooz schoone woorden de twee ridders
verraden heeft / en in sijn gevangnisse hield.
Doe bedreef Belesante groote rouwe / en be-
gon deerslyk te scheynen / dat de koninginne in
de zale kwam / die haer vraegde / waerom
sy so grooten misbaer maekte ? 't welk Es-
clermonde vertelde. Och mijn liebe vrouwe /
seide Faragus Wijs / sield u te vreden / en
maekt van dese saek geen zwartigheyt / want
so den koning het wist / het sou haer meer
vragteren dan vorderen. Als dese drie vrou-
wen te samen saten / so is Pacolet den Co-
re naer daer in gekouwen / met sijn paerd.
Och Pacolet ! wat kwaed heb ik u misdaen /
dat gy my so schandelijck wild benemen mijn
vriend ? Ik heb u op geboed en doen leeren
in de konsten / het wylt gy my nu kwaelijck
loond : Pacolet antwoorde : genadige vrouwe /
wylt mijn dat ik onschuldig ben / ik sal de

gevangenen los maeken dooz mijn konst / siet
maer te vreden / ik sal u trouwe blyden tot
'er dood. Mijn vriend / sey de keiserin / hi-
dien gy kond so verlost mijn kinderen myt de
gevangnisse / sy sullen u arbejd loonen. E-
dele vrouwe / seide Pacolet / siet blyde / ik
sal met mijn konst also werken / dat gy wel
te vreden sult wesen / ik sal hem sijn verra-
derpe wel beloonen : een koning / behoort
geen verrader te wesen.

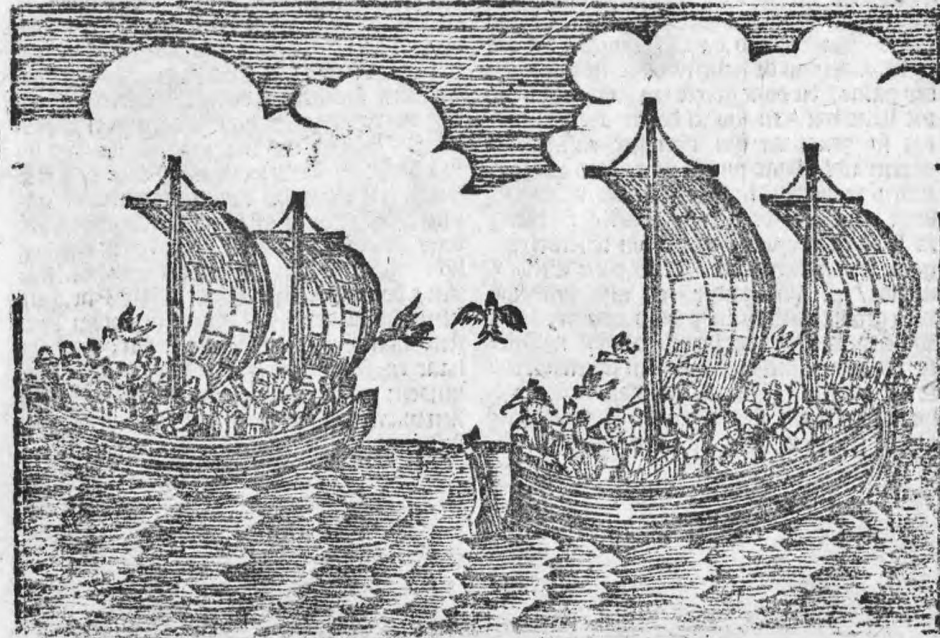
Hoe Pacolet met zyn konsten Valentyn
en Oursfon myt de Gevangenis ver-
loste, en hun Moeder Belesante, en
de schoone Esclemonde te Scheep
bragte, en voerde na Constantino-
pelen.

Het XXV. Capittel.

In deselve Dagt als koning Faragus te
Iuste was / vermoed van danffen en
spelen / so is Pacolet gegaen na den Cooren /
daer Valentyn en Oursfon gevangen lagen :
komende dooz de poorte die van sijn Lactoe-
nen waeren / heeft deselve dooz sijn konst ge-
opend / gaende na den put daer de gevan-
genen in lagen / welke deuren hy als de
voorgaende / heeft open doen springen. Als
de twee ridders de deuren hoorden openen /
hebben sy Gedt in de dunskeernisse aen gero-
pen / biddende om een salig steruen / want
sy anders niet en wisten of den koning dede
haer halen / om te doen steruen. Valentyn
weende om de schoone Esclemonde / daer
oer hem Oursfon vertroosten / seggende :
Ik sal mijn dood hen hier genoeg verhoep-
pen / den ersten die de hand aen mijn neend
te slaen / sal 't hem niet beroemen / nemende
een groot Hout in de hand / dat hy hem
stond. Pacolet die stonde / seide hy : Gy
Heeren hoeft vooz my niet te vresen / want
ik sal u terstond doen sien die geene die u ge-
haerd heeft. Valentyn was seer verblijd als
hy pacolet so hoorden spreken : maer ours-
fon hem seer sel aen stonde / wou hem niet
gelooven / dies pacolet agterwaerds trad van
ber-

verbaardheid / maer Valentyn versekerde hem
dooz Oursfon. Doe nam Pacolet de twee
ridders / leidense in een kamer / daer de
twee edele vrouwen waeren / fugtende en
scheypende. Al die in 't hof waren had hy
so vast doen slapen / dat niemant van haer
uitkomst wist. Als de heeren in de kamer
kwamen sijn de vrouwen op gestaan / sonder-
linge de keiserinne Belesante. Als hy haer
kinderen sag / mogt sy niet een woord spre-
ken / viel ter aarden / of sy dood geweest had.
Esclemonde seide tot Valentyn ; edel rid-
der / 't is u moeder / die aldus ter aarden in
swym leid. Valentyn en Oursfon sijn toe
geschoten / hebben haer moeder opgehoben /
en gekust / seggende : liebe moeder / spreek
ons aan. Doe lag de edele vrouwe / en
konde niet een woord spreken / waar dooz de

twee Doeders ook in onnagt vielen op haer
moeders hof / so dat Esclemonde seer be-
gon te scheynen. Als de moeder en kinderen
bekomen waren / seide de moeder al scheyen-
de : mijn liebe kinderen / dooz de liefde die
ik u drage / heb ik geleden veel verdriets /
meer dan ik uit spreken mag : maer nu
God u bewaard heeft / dat ik u beide nog
eens gesien heb / so is myn verdriet ten einde
gekomen. Liebe kinderen / wild myn segge
op wat manier gy opgeboed syt / sedert de
tyd dat ik u baarde. Valentyn en Oursfon
vertelden haer moeder al haere abontuuren /
die sy geleden hadden. Waar uit Belesante
verstond dat 't haer kinderen waeren / dies sy
weder in onnagt viel. Pacolet seide ; ede-
le vrouwe / laat staan u scheynen / peinst te
komen uit dit casteel / want het is tyd / in

bien gy uit de handen van Faragus weesen
wilt : Och latie ! seide Esclemonde tot

Valentyn : myn goede vriend / laat u geden-
ken aan de ced die gy my gedaan hebt / houd

u beloften / en neemt my tot u vrouwe. Doe seide Valentijn / al dat ik belooft heb sal ik houden / dog nu leid my meer op 't herte / myn moeders liefde / die ik niet sulken arbeid verkiezen hebbe / dan alle vzeugde van de Waereld / maar twyffel niet myn lief / ik sal niemand anders trouwen dan u. Doe heeft Oursson Pacolet gebeden / dat hy de hamer van Faragus open doen wilde / hy sou de koning syn hals breeken / en wraak over hem nemen / 't geen Pacolet aannam / maar wierd dooz Escleremonde belet / seggende : de dood van myn broeder consenteeren ik niet / syt seker als gy 't al gedaan hebt so soude gy de vziendfchap verliesen van myn broeder den goenen ridder / dewelken u nog eeniger tyd ni lasten helpen mag / 't geen Valentijn doe belet heeft. Doe is Pacolet dooz gegaan / heeft de poozten seer soet op gedaan / dat daar niemand van wist / en heeft se alle uit de stad geleid dooz 't land van Portugal / tot dat sy kwamen op de haven / daar sy gingen in een galeie / die daar gereed lag hadden de wind tot haar wil / en sy so de zee over gefeild / tot sy gekomen sy aan het casteel Escleremonde / daar sy op gegaan om henlieden te verliesen. Valentijn die altyd bedugt was booz de koning / wilde niet lang in 't casteel blyben / maar sy te schrey gegaan met syn moeder / de schoone Escleremonde / en syn broeder / en also heimelyk weg gereist / als sy in 't schip waren / heeft Valentijn gefeild / dat hy reisen wilde in Gzycken te Constantinopolen / om te sien syn vader / 't welk sy alle consenteerden / namen so haar kours na Gzyckenland. Des moorgens als de stondbewaarder de twee gevangen rid-

ders miste / en de deur open vond / is hy haastelyk gelooopen by den koning / valsende op syn knien / begeerde met verbaast gemoed syn lyps-genade / seggende : heer koning / de twee gevangen ridders sy uit gebroten / en ik heb de poozten en deuren die ik nogtans wel gesloten hadde / wyd open gevonden. Terwoyl de stondbewaarder syn klagen deed / is daar een ander gekomen / seggende : heer koning / in desen nacht is de chyzisten vrouwe / die gy so geerd en getraecteert hebt / deur gegaan / en heeft mede genomen u suster. Den koning Faragus die teiding verstaande / begon te roepen / als of hy rasende geweest had / dede alle syn volk wapenen / om de twee ridders na te reifen. Faragus nam een groote yfere knodse op syn hals / is booz al syn heeren ter poozten uit getogen sonder paard / want hy groot en swaar was / dat hy kwalyk een paard kypgen kon / dat hem kon dragen. Hy had een groot hoofd / 't hait swart als een wild berken / syn armen en knien waten so groot als een os / syn lighaam was agtien voeten lang. Als hy uit de stad was / so riep hy syn volk te samen om syn suster te agterhalen. Al de geene die hun te gemoet kwamen / vzaagde sy of sy niemand gesien hadden / maar niemand die haar bescheid geven kon / want Pacolet had al het volk doen slapen / daar sy boozby reisden. Als Faragus hem niet vinden kon / stoorde hy dat hy 't casteel van syn suster beleggen sou / hy dagt haar en Valentijn / met de anderen daar in te binden : maar als hy hoorde datse vertrokken waaren / so wierd hy rasende van kwaadheid.

Hoe Koning Faragus om wrake te nemen van Valentijn en Oursson, en van zyn Suster Escleremonde, al zyn Magt vergaderde, en kwam zo voor Aquitanien.

Het XXVI. Capittel.

Als Faragus sag dat hy Valentijn en Oursson niet konde binden / gebod hy dooz alle syn Landen / dat al die in hem gehouden waaren / haar gereed maaken souden ten oorlog / om met hem over zee te reifen / tegen de Chyzisten. Op dit bevel sy vergaderd een groot getal volk / en sy te scheep gegaan. Als sy op zee waaren / gebod de koning Faragus de Schipper te seilen na Aquitanien / want hy meende haar daar te binden. Valentijn en Oursson sy in de stad van Aquitanien gekomen als Passagiers / sonder eenig gerugt te maaken / en

sy gaan Logeren in een borger huys. Valentijn had geerne gegaan in 't hof van den hertog Savorpn / maar Oursson bedagt hem / en seide tot syn broeder Valentijn / de nature van een vrouwe is ligtelyk verkeerd / hierom ben ik van sintz in 't hof te gaan / sonder te klemente geven van onse komst / tot 'er tyd toe dat ik sien en weten mag van de schoone Fesone / of haar hert verkeerd sal wesen / dan of sy gestadig gebleven is : Valentijn seide / gy segt wel / en doet so. Doe kleeide Oursson hem in een habyt van een ridder / die sy abontuure sogt / en nam Pacolet met hem als een dienaar / sy also gegaan na 't paleis / en gingen in de sale van den hertog. Als hy booz den hertog kwam / heeft hy de behooylyke reberentie gedaan. Als hy de hertog gezogt had / besag den hertog Oursson seer naarstig / om dat hy hem so wel geleek maar om dat hy spzak / kende hy hem niet. Doe seide hy / ridder segt my wat is u begeerte ? edel heer / sei Oursson /

son / ik ben een Ridder / en soek een goet heer om te dienen. Doe sei de hertog / gy sijn schoon en sterck / indien gy myn dieneu wilt / ik sal u dienst geven en maake u hofmeester van myn hof / ik sal u geven honderd pond / vooz de dienst die gy doen sult. Oursou was wel geleerd / bleef in des hertogs hof eeten / en hield hem by de andere Ridderen. Den hertog met al syn heeren verwonderden haar seer van syn goede manieren / boven al wierd hy besien van de vrouwen / selfs van de schoone Fesone / (die syn geswooren wyf was) maar sy dagt niet dat 't Oursou was / want hy verkeerdt was in habijt en spraek / na de maastrop riep den hertog syn Chesaurier / deed hem geven honderd pond parafis / so als hy hem behoofte hadde. Oursou bedankte den hertog / behoofde hem te dienen in alle saken. Oursou nam wylf op dat pas / en ging na syn logys / daer de vrouwe hem verwagte. Als hy by hem gekomen was heeft hy verteld hoe den hertog hem ontfangen had vooz een Soudener / en had hem daer gegeven hondert pond / daer dooz sy seer begonnen te laghen. In deselvede week kreeg den hertog teidinge / dat Faragus was gekomen in syn land / om tegen hem te oozlogen / hy ontbood al syn heeren / dat sy hem bereiden souden om den koning te wederstaan. Den hertog dede syn stad vooyssen / vooz die of hier jaeren / ontbood al syn ondersaken / dat sy haar gereed maaken souden om syn land te helpen beschermen. Den koning Faragus belegerde Aquitanien / op de selve plaats daer de Goenen Ridder syn broeder gelogen had / die by Oursou betrouwen was / als gy geschied hebt. De hertog dede syn volck wapenen / om tegen de Sacaspen te gaan vegten / en haar te ontsetten. Dus spuse uit Aquitanien getogen / ondertusschen is Valentyn en Oursou met Pacolet onder de heeren gekomen / sonder eenige heimis te maken in 't hertog van den hertoge. Als den hertog sag de groote magt van de Sacaspen / so verbaal hy hem God / met al syn volck / verzoekende dat hy hem dien dag helpen wilde. Den ordincerde hy

syn bataillie / deed syn trompetten slaan / is op de Sacaspen gekomen / die met een hoovaardig hart haar verwagten. Daer was die dag een sterke stynd / en bleef menig edelman aan beiden seiden / so dat 't bloed liep op der aerden / als of 't een Rivier geweest had. Den Keuse Faragus kwam in den stynd by syn nebe Doymandyn / die syn Baniere droeg / die heeft dien dag ses Riders verslagen / te weten Blandemyn / Baldys / Galie / Galeram / Antonis de goede Maarschalk / en den stouten Glorian / die doen naast den hertog van Aquitanien waren / ja deden de Christenen wplien. Den hertog was oncingeld / dat hy alleen bleef sonder eenige hulp / dog hy hield hem vroomelyk / dat geen Sacaspen hem genaken doest / hy riep Aquitanien (dat was 't woord) maar syn vroomheid hulp hem niet: want so haast als Faragus hem kende / is hy na hem toe gegaan / en heeft hem gevangen genomen / hem wel doen betrouwen / en gebonden geleid in syn Pabelsoen. Daer na is Faragus weder gekeerd in den stynd. De Christenen hadden dien dag veel te lyden: want sy wouden allegaar vlieden. Doe kwam Valentyn en Oursou / en riepen met luider stemme: vroomme Riders van Aquitanien / toond u Riderschap / so gy nu hier in falseerd / sal 't u staan tot groote spot en schanden: God sal u helpen. So hebben de twee Riders 't volck van Aquitanien getzoost / die op nieuwoed namen / en syn weder gekeerd tegen de Sacaspen / en begonnen de stynd sterker dan ooit te voeren. Doe de tydinge kwamen binnen Aquitanien / dat den hertog gevangen was / so begonnen alle te schryven om haren heere / boven al so was de droefheid van fugten / kermen en klagen van de schoone Fesone / wzingende haar handen / en trefkende 't hertog uit haar hoofd / dat schoonder scheen dan goud / schreyende menigen bitteren tzaan / seggende: och latie / ik ben de ongelukkigste vrouwe die op aerden levendig is. Och myn goede vader / gy moet nu sterben / ik sal u niet meer sien / maar alleen blyben als een arme weese: o Oursou! myn getrouwe vriend / u lang toeben doet myn verdriet / ward

waard gy hier tegenwoordig / myn vader sou wel ont'er worden. In dese maniere fugte en kermde de schoone Fesone: onderwyl was de bataillie harder dan ooit geweest had. Daer was den edelen Valentyn onder de Sacaspen / en sloeg met swaard al die hem ontmoeten / so dat daer niemand so stout was die by hem doest komen. Oursou was aan de andere seide / swoer by God dat hy liever had te sterben / dan den hertog te laten blyben. Pacolet was by Oursou / die hem tzooste / en behoofde by te staan. Doe stak Oursou syn paard met sporen / kwam onder de Sacaspen houdende seer vreeslyk. Als Oursou en Pacolet de bataillie doozgezoken waren / hebben sy hun wapenen af geleid / en de Sacaspen aan den hals gevangen / daer haeren Afgod in stont / en syn gegaan na 't Pabelsoen / daer den hertog gevangen sat. Pacolet kende haar tale wel. Doen heeft hyse allegaar dooz syn korst doen slapen: als sy slieten / is Oursou gekomen by den hertog / seggende / edele heer / komt met my / sit op dit paard / ik sal u verlossen. In den

de Ridder die in u hof kwam om soldy te winnen / gy deed myn geven honderd pond / hebt geen soorge vooz de Sacaspen / ik sal u seiden in u heere. Den hertog bedankte hem vooz / seggende: ik sal u geven myn dogter tot een wouts / ik hadse gegeven een Ridder die seer wild was / en niet een woord sprecken hoort / dat niet lang geleden is en dat hy niet weder komt / behoef ik dat niet te houden / daer toe sult gy hebben de helft van myn rijk. Oursou bedankte den hertog en haasten haar om uit de Sacaspen handen te komen / 't geen geschiede / want sy gesond in 't leger kwamen van den hertog te wyl dat Oursou den hertog gehaald had uit de handen van de Sacaspen / was Valentyn bezoest / meende dat syn broeder dood was: dus disperaet synde / is hy onder de Sacaspen getreden / sloeg 'er ses gelyk dood. De koning Faragus dit siede / wierd Valentyn kermende / is na hem toe getreden / heeft hem so benant / dat hy syn paard onder hem dood stak / daer dooz hy ter aarde viel: daer wierd Valentyn gevangen / vast gebonden en

jammerlijk weg geleid/ sweerende by syn Goden dat hy wraak over hem nemen sou. Als hy hem seide dooz 't veld/ is den hertog en Oursson met Pacolet/ den koning Saragus te gemoet gekomen. Den hertog seide: by den Heere/ ginter word een van onse ridders gebangen geleid. Doozwaar/ sy Oursson/ syn wy vroom/ hy sal ons niet outgaan/ en reed na den ceuse/ en stak op hem so sterck/ dat man en paard ter aarden moest vallen/ en Valentyn mede los laten/ die hy op syn paard gebangen had. Den ceuse is van stonden aan op geseven/ en geboden van verbaardheid. Oursson siende dat 't Valentyn was/ heeft geroepen: broeder staat gy/ en tred agterwaards/ hebt geen sorg/ hier is een paard/ sit daar op. Pacolet/ die in dat heit was/ riep in Sarasynse sprakelied en sterck/ Portugaal de besse. En dooz dese roep syn sy dooz de Sarasyn en in 't Christen leger gekomen/ uit de handen van haar vanden. Als den hertog verloft was en binnen Aquitanien in van riep de boogers met luider stemmen/ bide de grabe/ en vielen op de Sarasynen/ datse gelidlytig wierden. Als de Christenen sagen datse dlytig waeren/ liet den hertog syn Trompetten slaan/ om weder te keeren en te rusten. Als den hertog in de stad was/ is Valentyn met Pacolet in syn logys gegaan/ en Oursson in 't Paleis/ met den hertog Savoryn/ en de heeren; die by hem ontbood syn dogter Dafone. Doo riep hy Oursson en vzaagde: hoe is u naam? Oursson seide: ik heb geen naam ontbangen. Doo sei den hertog/ weet myn heeren dat ik gebonden ben aan desen ridder/ u wil dat man hem eere als myn eigen peesoon/ want ik dooz hem weder gekomen ben in Aquitanien/ hy heeft my verloft uit de handen van myn dood vanden/ daarom is myn begeeren myn dogter/ dat gy desen ridder nemen sult tot u man/ want ik hem boven alle ridders lief heb; 't geen dooz al de ridders geconsenteerd wierd. Oursson was daar present/ maar woude syn syn niet seggen/ tot dat hy dees edele vrouwe haar heit beproeft had.

Hoe Oursso wilde beproeven de trouweheid en gestadigheid van de schoone Fesone, eer hy ze Trouwen wilde.

Het XXVII. Capittel.

Oursson die supiel en wys was/ eer hy trouwen wilde de schoone Fesone/ woude hy weten of sy standvastig was van haar beloften/ die hy hem gedaan had. So seide hy tot den hertog; moogende heer/ van de eer die gy my aandoet/ ben ik schuldig u te danken/ maar de wil van u Dogter hoorde ik te weten daarom soude ik geen tegen haar spreken alleen. Ridder/ seide den hertog/ u begeren syn deugdelijk/ gaat in haar kamer/ ondersoekt van wat opinie sy is. Oursson in de kamer komende nam de schoone Fesone by der hand/ seggende: edele vrouwe/ u schoonheid heeft my bevangen/ dat ik sonder u niet leven mag/ gy syde schoonste vrouwe die op der aarde leeft en nademaal dat u heer vader den goeden hertog belieft/ dat gy my nemen sult tot u getrouwe man/ daar behoort gy mede te vreden te wesen/ ik beloove u edelheid/ dat ik u getrouwe wesen sal tot het einde mijns iebens/ dus bid ik u/ dat gy my ontfangen wilt in goede gratie. Heer ridder/ sei de maget/ van sulke reden sult gy patientie hebben/ want gy u arbeid verliest; ik heb lief alle de ridders/ maar boven al heb ik een uit verhooren die ik niet verlaten sal so lang als ik leve/ ik sal hem getrouwe blijven als ik hem gestwooren hebbe/ ik sal myn syn niet veranderen Jongvrouwe/ seide Oursson/ als 't u vader beliebe behoort gy syn wil te doen. Ridder/ seide de maget/ het is reden dat ik myn vader obediere/ maar niet dat met myn gemoed streyd. My is gegeven dien die den groenen ridder verwoonen heeft/ ik had liever alles te verlaten/ dan myn beloften te verbreken. By mynder trouw/ seide Oursson/ ik ben wel verbreemt/ dat gy dus verliest spt op dese ridder/ want gy weet dat hy is van een wilde natuur/ en kan

kan niet een woord spreken. Ridder/ seide sy/ liefde en saeferd niet/ hy behaagd my/ ik en zal hem nimmermeer verlaten. Oursson was blyde van haer wysheid die sy hem getoond had/ en ging uit de kamer sonder oorlof te nemen by den hertog/ seggende sy weder baren. Den hertog antwoorde en verstaet u niet/ want 't is haer magt niet/ weest te vreden/ ik sal met haer broeder spreken. Doen ging Oursson uit na het logys van syn broeder Valentyn/ en vertelden de antwoorde van Fesone. Broeder/ seide Valentyn; gy hebt wysheit gedaen/ nu meugt gy wel bekenen de liefde die sy tot u draegt/ maer laet ons te samen gaen in des hertogen hof/ so haest als hy my sien sal/ sal hy ons wel ontfangen. Broeder uwe wille geschiede/ seide Oursson. Doo is Valentyn hem gaan verkleeden/ Oursson heeft syn Casak van genomen/ die hy te vooren had doe hy in Aquitanien kwam/ gaande so in 't paleis/ met Pacolet; onderwyl was den hertog by syn dogter/ om haar van Ourssons liefde af te zekken; waar op sy antwoorde tot haeren vader/ waar af sreekt gy myn? gy weet dat ik myn trouw gegeven heb den Ridder/ die ons verloft heeft van den Groenen Ridder/ het waar schanden dat gy u eed zeken sult/ eer dat gy myn daer toe brengen wilt met kragten/ so sult gy oorsaak wesen van myn verdoemenisse/ het welk u booz God ende waereld een schanden sal wesen. Als de hertog aldus sprak met syn dogter/ is Valentyn en Oursson daar gekomen/ die van alle heeren wel ontbangen werden. Als sy de hertog de reverentie gedaan hadden/ is Oursson gegaan by de schoone Fesone/ die van blydschap begon te laghen/ seggende: welkomen moet gy syn/ u lang toeben/ is my groot verdriet geweest/ erindien gy niet gekomen waerd/ myn vader sou my aaneen ander gegeven hebben. Myn liebe vrouwe/ seide Oursson/ sedert dat ik van u geweest ben heb ik leeren spreken; ik ben die geen die van daag in u kamer heeft geweest/ om u liefde te verkygen. Sy was so verblyd dat ik 't niet vertellen kan. Doo heeft Oursson hem heerlyk gekleed/ met kleeden

die Pacolet hem na droeg/ en is also in de saal gekomen. Als de hertog hem keude/ is hy opgestaan/ en heeft hem in syn armen genomen/ en geleid/ myn Schoonsoon/ wilt myn vergeben dat ik myn dogter aan een ander besteden wilde/ ik dacht dat gy niet weder komen sult. Edele heer/ seide Oursson/ ik vergeef 't u van herten. Doo heeft Oursson den hertog verteld: hoe datse syn soonen/ van den keiser van Grieken/ genaamt Alexsander/ en dat haar moeder is de Suster van koning Peppin van Frankryk/ welke wy gebonden hebben in Portugaal/ genaamt Belesante. Als de hertog verstond haar groote afkomst/ was hy nog meer verblyd dan te vooren/ seggende: Sij snt de bloeme van heel Christenryk/ ende de edelste op aarden levende. Maar ik ben hertelyk bedroeft van u Vader den keiser/ en u oom Peppin/ die in de stad van Constantinopolen/ van de Sarasynen seer strengelyk belegerd syn; indien God hen geen ontfet doet/ ik duchte dat sy hen sullen moeten opgeven in hun vanden handen. Als Valentyn hoorde dat syn vader/ en den koning syn oom/ in sulken verdriet waeren/ so bedreef Valentyn groote rouw/ dat hem niemand troosten magte; boven al beklagden hy den koning Peppin/ die hem opgevoed hadde. Doo seide Pacolet/ heeren laet staan u zwaren/ indien gy my gelooven wilt/ ik sal u brengen eer 't morgen middag is/ in de stad van Constantinopolen. Doozwaar seide Valentyn/ hy sou wel sot syn die u gelooven sou/ of gy saeferde/ so magt ons den dubbelt weg nemen met sijn en hof. Doo Pacolet besprak hem/ dat hy mede soude reisen na Constantinopolen/ maar den hertog begeerde eerst dat Oursson syn dogter Fesone soude trouwen/ liet de Brulofstouden/ die so rpselyk was/ dat 't te lange soude syn om te beschryben. Het feest was so groot van trompetten en musiek/ dat 't in der Sarasynen heit gehoord wierd/ daar af sy verwonderde. De hertog deed te twee edele vrouwe Belesante en Escleremoude/ in syn paleis leiden. Daar was een bespieder die de vergadering had gesien/ en

ende is gegaen by de Künse Faragus / seide: heer / ik kom uit de stad van Aquitanien / daer ik heb gesien Belesante / die gy so lange bewaerd hebt / en u suster Escleremonde / ook de twee ridders die gy gevangen had / daar by de kleine Pacolet / die ik begraden heeft. By myn God seide de reits / ik mag wel d'oorbig wesen / van den begrader / die my myn suster ontvoerd heeft / die ik soo behendig met de twee Christenen in myn castel gebragt hadde / ik salse alle gader doen hangen aan een boom.

Hoe den Koning Faragus ontbood den Koning Trompaart, dat hy hem te hulpe komen wilde met zynen Conventaer Adriaan Mein, ende hoe Valentyn reisde na Constantinopolen.

Het XXVIII. Capittel.

Faragus was seer toornig / om dat hy geen wreke nemen mocht van syn suster en de twee ridders. Hy liet schreyen aan koning Trompaart / dat hy moest komen met al syn magt / by soude hem ten houwelyk geben syn suster Escleremonde / en dat hy mede byenge soude Adriaan mein / den tovenaer; de bode de byes hebbende ontfangen / is heen geyst. Nu sal ik laten te spreken van Faragus / en spreken van Valentyn / die binnen Aquitanien was / dewelke oorlof nam aan al de heeren / en aan de schoonen Escleremonde / die van syn vertrek bedroeft was / en seide: lief / waerneer sult gy my trouwen; houd u belofen / want al myn troost staat aan u. Doe seide Valentyn / zorgt so niet booz my / ik sal houden al dat ik u beloof hebben / daar en boven sweer ik u by myn trouw / so haast ik weder kom van Constantinopolen / u te trouwen / sonder langer te triden. D'or seide Valentyn tot den Hertog / en Gueson syn broeder: Myn heeren / ik sal hier laten Escleremonde myn lief / bewaerde als u eigen hof / en bid

u vrendelijc / so haast als 't u te was komt / dat gy haer laet doopen / ende in geender maniere haeren naam verandere; 't geen den Hertog beloofde. Doe nam Valentyn oorlof van den hertog / nemende niet traanen syn afscheid / als mede van Gueson / die hem belaste de groetenis aan syn vader den keiser: Aldus syn de twee broeders aan malkanderen gescheiden / seer bedroeft van herten. Doe is Valentyn in syn logys gegaan / by syn moeder Belesante / die om syn vertrek seer verstoord was. Als sy hem meende te kussen / oorlof te nemen / kon sy niet een woord spreken. Valentyn hield haer in syn Armen / seggende: lieve moeder / laet staan u droefheid / hebt geen sorge booz my / indien 't u te belieft / ik sal haast weder keeren. Hebt ondertusschen het oog op de schoone Escleremonde / ik sal haer trouw blijven tot in mijn dood. Och latie: myn lieve kind / seide Belesante / ik mag wel sigen / ik hoop nog dooz u vromigheid dat ik onschuldig bevonden sal worden / daar ik mede onschuldig ben. Als gy tot Constantinopolen syt / segt dat aan den keiser Alexander u vader / en aan myn broeder Peppin / dat ik 't neme op de verdoemnisse van myn siel / dat ik onschuldig ben in de saek daer ik mede onschuldig ben: ind en daar iemand is die my beschuldigen wil / so wil den kamp booz my aan nemen: indien gy verwonnen word / sal ik verhoord worden tot een ewige schande. Lieve moeder / seide Valentyn / indien 't u belieft / sal ik veel doen / dat den keiser myn vader / u om vergiffnisse sal bidden. Belesante verfocht dat hy Pacolet senden sou so haast als hy mocht / om tdinge van hem te hebben / 't geen hy beloofde te doen / trad doen in den kramer / daar hy Pacolet vond / die syn paard al bereid hadde. Pacolet seide / het is nu tyd dat wy reisen / sit nu op myn paard / en houd u vast. Doe sat Valentyn op 't paard by Pacolet / die d'or 't hal van 't paard so perfect / dat het haer op hief in de Lugt /

en boer haer ober de Zee en Steden / zo dat zy 's anderen daegs 's Doozmiddeags by Constantinopolen kwamen. Valentyn was zeer verblyd dat hy zo nabij de stad was / en dat booz 't Middagmael. op den zebenen tyd was den kysen en den koning in de Sael geseten om te eeten. Pacolet seide Valentyn in de Sael / die seer verwonderd was als hy so grooten geselschap sag / Blandemyn en de groenen ridder die in de Sael waeren / wierden Valentyn kennende / deden hem groote eer. Dit siende koning Peppin / seide tot den kysen: Mogende kysen / nog is u Uinagie niet al dood / siet daer de stoutste ridder / die u eigen Soon is. Als den kysen dit hoorde / veranderte syn Bloed / en werd verweloos. Daer na stond hy op syn Soon te kussen / en welkcom te herten; maer den Groenen ridder was so verblyd van Valentyns komst / dat hy de eerste was die hem welkcom heete / en daer na koning Peppin. Doe kwam kysen Alexander / die half van blydschap en van rouwe wopde / nam syn Soon in syn armen / die hy kustte / en seide: myn lieve Soon / wil my vergeven wat ik u Moeder misdaen heb / want sy in de saek onschuldig is. Blandemyn / die syn Vaer grys was / kende Pacolet / die hy in Portugael gesien hadde / en vzaegde wat tdinge hy vragt van de Edele Belesante. Pacolet verhaelde al de sake also so geschied waeren. Daer was groote blydschap in de Stad / van de komste van Valentyn / die des kysers Soon was. Doe is Valentyn opgestaan / en seide in deser manieren booz al de Heeren / myn Heeren die hier vergadert syn / de eer die gy my doen wild / daer dank ik u alle af / en boven al dank ik myn Oom / die my opgeboerd heeft want ik meer gebonden ben aen hem / dan aen enig Man op aerde levende / ja meer als aen myn Vader die hier present is / want ik my wel te beklagen hebben ober hem / dat ik booz een Dondeling opgenomen ben / en opgeboerd van Helmoessen. Godt / die alle dingen boozsiet / heeft 't uys belieft / anders

mocht ik in armoede en elende vergaen hebbe. De geene die my gebaerd heeft / dat is de edele Belesante / die booz den vermaledyden ridder vzaaden was / daer booz sy in elende is geweest twintig Jaer; om te toonen dat sy in de saek onschuldig is / so wil ik (die een Soone ben) booz haer een kamp begten / tegen den vermaledyden ridder. Als den kysen hoorde syn Soon / spreken / die van so grooten hert was / om de liefde van syn Moeder / begon hy bitterlyk te schreien / seggende / myn liebe Soon / ik weet dat gy myn Soon syt. Nu dat gy met goed regt wild booz u Moeder een kamp begten / die ik booz k'waed aenbrengen en ligtelyk te geloofbe / gevonden hebbe in elende en verdriet / maer een kamp te begten is van geene noode: De valsche ridder is verwonnen van eenen koopman / en heeft bekend in presentie van u Oom / my en al de Heeren / dat hy haer beslogten had / daer ober ik hem laten doode. Daer na heb ik heeren gevonden in alle Landen / om u Moeder te soeken / maer ik kon nooit tding van haer vernemen / daerom myn liebe Soon / weet gy eenige tdingen van u Moeder / wild 't my niet verbergen. Vader seide Valentyn / weet dat ik tegen haer sprak g'steren booz Middernacht / in de Stad Aquitanien. Den kysen sei / dat is onmogelyk / dat gy in soo een korten tyd so veel wecks ryfen soud. Doe verhaelde Valentyn hoe dat Pacolet booz syn konsten hem daer toe geboerd hadde. Als de Sarafnen hoorde den de groote blydschap die in de Stad was / so syn se ter Wapen gegaen. Als sy gereed waren / deed den Soudaen Morandp vergeselschapt met tien koningen / de Stad sterckelyk bedegten / die vol volks was / en groot gebrek van Victualie hadden so dat de mensche en beesten van honger stoyden. Als Valentyn booz sag de menigte der Sarafne / en het verdriet van Constantinopole / so sprak hy booz al de Heeren / wy syn in dese Stad in groot gebrek van Victualie / en moogen 't niet verbeteren / dan dooz vroomigheid op de byanden te toonen. Ik sou van opinie wesen / als dat wy souden uitrekken met een

groot getal van volck / om victalie te ver-
krygen / en sal d'eerste weesen. Dan dat opset
waren al de Heeren verblid / en sijn met Va-
lentijn uit der Stad gereist / tot 20000 man-
nen / die dooz den honger hun Lijf met Va-
lentijn avontuurden. Als zy buiten de poort-
ten waeren / zyn zy op de Saraspien niet
zulkien moed geloopen / dat zy in korter ston-
den 300 wagens met victualie / die sijn
dreeben na Constantinopolen. De sondaen
die van dit verlies seer kwalpt te weeden
was / sloeg onder de Christenen / om de
victualie wederom te neemen. Als koning
Peppin sag dat den sondaen de passagie ge-
stoten had / stak hy zyn paerd met spoor-
ren / seide de Lantie in de kiling / reed
met een moed vooz den sondaen / dat hy
het aan sag / en stak den koning van Ca-
pernaum Moragon / van den paerde / dat
hy dood ter aerden viel / zoek doe zyn zwaerd /
en sloeg een hoogmoedig voeten / rydende
dooz de Saraspien / kwam dooz den sou-
daen / en gaf hem so grooten slag / dat hy
ter aerden moest vallen van zyn Elefant
daer hy op sat. Dien dag wierd dooz Va-
lentijn en de groenen Ridder / den koning
Moraldus dood geslagen / en nog vyf konin-
gen / en den Admiraal Damoris sloeg hy
sijn armen af. Dese twee ridders om eer
te krygen / hebben hem beiden te diep on-
der de Saraspien begeven / want sijn beiden
omcingeld / en met sorg gevangen wierden /
en wel vast gebonden vooz den sondaen ge-
bragt. Zo haest als hy se sag / zwoer hy
by al sijn Goden / dat hy se aen een hooge
galge sou doen hangen. Valentijn en den
groenen ridder hadden geen hoop meer / om
uit der Saraspien handen te komen. Die
van binnen sagen / dat de haeren in nood
waren / hebben een gebod doen uitgaen /
dat alle menschen geestelike en waereld-
like / uit de stad oude gaen / soo wel

vrouwen / kinderen / noemen en baggen /
en elk souden vooz haer boest hebben een
teken des h. Kruis / en gaen also in de eere
ons Heeren Jesu Christi / om hun vziende te
ontfetten. Dit getal was so groot van deese
vergaderinge tot 40000 toe. Als de Sara-
spien sagen dat 'er uit de stad kwam soo
grooten getal van volck / so sijnse agterwaerds
geweken / en hebben de Christenen te victualie
gelaten die de wagens binnen bragten: maer
eer de Saraspien in hun tenten konden ko-
men / bleven 'er wel 10000 dood / en van de
Christenen 4000. De kysser en koning waer-
ren seer bedroeft van 't verlies van sijn heeren /
maer boven al van Valentijn en den groe-
nen Ridder / die groote vromigheid gedaen
hadden. Dese twee heeren bedreeven groote
misbaer / maer Pacolet troosten de heeren /
seggende / myn heeren / laet staen u wee-
nen / gy sult goede tydigen van haer hoor-
ren / al eer gy het meent. Myn vziend
seide / den kysser / God moet u geeven die
magt / indien gy hun lieden hier vzingen
meigt / en hun verlossen uit de handen van
de Saraspien / die haer dood geswooren
hebben / soo sult gy de gelukkigste weesen
van al u vzienden / en ik sal u eeren bo-
nen alle myne heeren. Doe nam Pacolet
sijn paerd dat van hout was / en sonder
meer woorden te spreken / reisde hy na
den Soudaen toe / die was in sijn tente /
om Valentijn en den groenen Ridder te ver-
wypen.

Hoe Pacolet den Tovenaar, Falentyn
met den groene Ridder verlost, uit
de Gevangenisse van den Soudaen,
ende hoe hy hem bedroog.

Het XXIX. Capittel.

Als den Soudaen in sijn tente was /
liet hy komen Valentijn en den groe-
nen Ridder / seggende: myn heeren / siet
dese twee / die ons veel spijts gedaen hebben /
nog daer en boven den groenen Ridder / die
ons geloof afgegaen is / het sou goed
wee-

weesen / dat wy se senden tot den koning
Faragus / die sal hun beide een schandely-
ke dood aendoen. Heer / seiden de Sara-
spien / laet morgen een hooge Galge maer-
ken / om hun beiden aen te hangen. Myn
Heeren / seide Morand / u raed is goed /
so wil ik doen / en dat morgen vroeg / dat
al die van de stad het sullen mogen sien /
aen haer een exempel neemen. Doe is den
Soudaen na sijn tente gekeerd / om te gaen
eeten / daer Pacolet by hem kwam / en
heeft hem staetelyk gezocht. De Soudaen
heete hem welkom / hem vooz bragende
na Faragus. Heer / seide Pacolet / hy
gebied hem in u goede gunste / en hy ont-
bied u by my goede tydigen / die secreet sijn.
Doe trad Pacolet op een syde / zeggende:
mogende heer / weet dat ik kom van Portu-
gael / en ben hier gesonden van Faragus /
wyf / die op u verliefd is / so dat sijn niet rus-
ten mag: sijn ontbied u vziendelyk / dat gy niet
laten wild of kom haer bespelen / want den
koning in Aquitanien is. o Pacolet / sei-
de den Soudaen / gy verblid my seer / want
boven alle vrouwen heb ik haer lief / maer
nooit kon ik iets binden / om haer myn se-
creet te heimen te geven: nu hoop ik moe-
gen vroeg te reysen met u na Portugael /
om met haer te spreken. Pacolet sende dat
de Soudaen so verblid was / seide in hem
selven / eer morgen middag is / sal hy die my
nu aldus eerd / endie ik sijn vzoedert / ver-
bloeken / de uure dat ik geboren ben geweest.
Valentijn en de groenen ridder waren in de
tente van den Soudaen / wel vast gebon-
den: sijn kende Pacolet wel / en dagten dat
hy daer gekomen was om haer te verlossen:
maer sijn hielden haer of sijn hem niet gekend
hadden. Pacolet beweeg den Soudaen groo-
te eer / en besag de gevangenisse / en seide
overluid: heer Soudaen / hoe sijn gy so be-
leest / dat gy den groenen ridder sijn levende;
die boven al sijn broeder Faragus groot
leed gedaen heeft / en het Christen gelove
aengewomen / en de manier geboonden heeft
om sijn suster te ontvoeren / en te geven een
ridder die Christen is. Den Soudaen sei-

de: op morgen sal ik hem doen hangen / en
gebood dat men de gevangenissen wel bewaren
sou / en ging slaepen met al de Saraspien.
Doe sloep Pacolet niet / maer beliden sijn
konst / dat sijn allegaer so vast slaepen / al had
men haer tente omgeworpen / sijn en souden
niet ontwaken hebben. Doe is Pacolet tot
Falentijn en den groenen Ridder gekomen /
en heeft gesegd: myn heeren ik sal u nu
uit de handen van den Soudaen verlossen
(Men behoeft niet te vragen of zy verblid
waer u.) Zy traden terstond uit de tente /
sonder woorden te maken / gingen heim-
lyk dooz der Saraspien Oer / tot in de stad /
Pacolet lieerden weder / en hield hem stil.
Als den dag aankwam / ging hy in de tent
van den Soudaen en seide overluid: heer
Soudaen / u saken gaen seer kwalpt / gy
bewyft niet wel de liefde die gy hebt tot de
brouwe van Faragus / die u so seer begeer-
rende is / staet op vertoest niet lange. Als den
Soudaen / Pacolet hoorde spreken / is hy
wakker geworden / en verhaelde hem sijn
droom / seggende: myn dagt dat mij een
kzaen vroeg dooz de lucht / daer see en
land aldus vliegende / is daer gekomen
een groote vogel / die met sijn beel my
stak dat 't bloed ter aerden liep / ik vreesde
dat den koning Faragus dit opiet weet. Heer
Soudaen / seide Pacolet / gy hebt een slaentz
hart / dat gy om een droom laeten wild
sulkien schoone vrouwe. Doen reys hy sijn
kammerling / en kleden hem / en seide tot
sijn dienaar dat hy secreet weesen souden.
Indien my oom bystant na myn vzoegt /
sult gy seggen dat ik myn wat vermeiden
ben met Pacolet. Doe trad Pacolet op sijn
paerd / deed den Soudaen agter op sitten /
en hem wel vast houden. Als sijn beiden op
het paerd saten / heeft Pacolet 't haer ge-
druet / en 't paerd heeft hem begeben in
de lucht / en sijn in korten tyd gekomen
binnen Constantinopolen / in des Kysers
paleis. Als nu de Soudaen sag dat Paco-
let wagt / seide hy / sullen wy hier loge-
ren: doe seide Pacolet / wy sijn in Portu-
gael / in 't Hof van Faragus. Myn God

Mahon / seide den Soudaen / ik ben betwoonderd / hoe de duivel ons dus geringe hier gebragt heeft. Pacolet seide / gaet in den saele / ik sal in de kamer van Faragus wyf gaen / en seggen haer u komst / dan kond gy by haer slaepen. Vriend seide den Soudaen gy doet myn lagchen / gaet haestig. Pacolet liet den Soudaen in de sael alleen staen / daer al de deuren en vensteren wel betwaerd waeren / dat hy niet uit komen mogt. Doe ging Pacolet booz de deur van de kamer van den Keiser / en sloeg aen de deur van de kamer een grooten slag / dat de kamerling op sponng en vragde : wie syt gy / die by nacht hier dus stout komt kloppen booz des Keisers deur; Heer kamerling / seide Pacolet / hebt geen vrees / ik ben Pacolet / en kom uit het heir van den Soudaen / ik heb Valentyn met den groenen Ridder verlost / nog daer en boven heb ik den Soudaen alhier met my gebragt / die anders niet weet of hy is in Portugael. Als den kamerling deese tydingen hoorde / is hy by den Keiser en den Koning Peppyn gesaen / en haer dese tydinge gesegd. Den Soudaen die in de sael was / begon oberluid te roepen : ha ! gy valschen verrader / Mahon moet u vervloeken / ik heb u hooren spreken dat gy my met u schoone woorden verraden hebt / by die doet die ik hou / sal ik my nog eens aen u wyeken. Doe trok den Soudaen syn swaerd uit / en sloeg op de deur en de muren / dat 'er vuur uit de marmersteen vloog / en bylden als of hy dol gewees had. Den Keiser en Peppyn sijn gekomen in de sael by den Soudaen. Als hy den Keiser en den Koning sag / seiden hy hem lustig te woen / en verfloeg booz Des vons boeten een Ridder die hem houden wilde. Den Koning Peppyn dit spytenden / heeft den Soudaen so grooten slag gegeven dat hy ter aerden viel. Doe wierd hy gevangen en gebonden / en Valentyn met den groenen Ridder sijn in de saelen gekomen van den Keiser / daer sy sagen den Soudaen. Den Keiser en Koning waeren seer verbijp van Valentyn en de groenen Ridder / dat sy mit

de handen van den Sarasynen verlost waren. Den Keiser dankte Pacolet dat hy sijn soon non Valentyn verlost had. Peppyn seide tot Pacolet / wild myn wyfen te draegen 't haer van uw paerd. Pacolet antwoorde / wild gy op myn paerd sitten / ik sal u voeren al woud gy weesen booz de poort van den hel : vriend seide den Koning daer moet ons God booz betwaeren. Verder ging men te raede wat met den Soudaen morandp soude doen : daer wierd besloten dat men hem hangen sou aen de hoogste tooren van de stad als ook gedaen wierd. Als de Sarasynen sagden dat de Soudaen gehangen was / waeren sy seer verwondert hoe hy in de stad gebragt was; den Kamerling Zyulant verhaelde / hoe dat hy met Pacolet gereist was / de Sarasynen bedreeven groote droeffenis om de dood van hunnen Soudaen. Dit geflyns en misbaer wat over spinde / hebben sy hun raed vergaderd / en kosen Zyulant den Koning booz hun Capteia / die oom was van den Soudaen. Dit aldus geschied spinde / heeft Pacolet oorlof genomen aen den Keiser en Koning / om weder te keeren na Aquitanien by Escleremonde / als hy beloofd hadde. Doe kwam Valentyn en sei / goede vriend als gy komt in Aquitanien / groet dan myn moeder Belesante en myn lief Escleremonde / myn broeder Oursson / de goede Hertog van Aquitanien / en de Heeren van den hoven. Geeft deesen brief myn moeder / waer dooz sy klaerlyk verstaen mag hoe dat het hier staet. Heer seide Pacolet / ik sal de boodschap doen. Doe nam Pacolet sijn paerd / dat in eene venster van marmersteen gemackt stond / sat daer op / en voer in de lugt als hy te booren gedaen hadden. De Keiser en Koning stonden in 't venster / sagen hem na : by al dat 'er leeft sei den Koning / so woude ik daer niet meedere yfen. Des anderendaegs heel vzoeg kwam Pacolet in Aquitanien / groeten den Hertog vriendelyk van Valentyns wegen / doe ging hy / daer hy Oursson vond / sijn moeder en Escleremonde / hy groeten se seer eerbiedlyk van Valentyns we-

wegen. Doe vragde Oursson / hoe staet 't met den keiser myn vader : heer / hy haert seer wel hier is een brief van de edele vrouwe Belesante / die Valentyn haer send. Doen siep sy een van haer dienaers die den brief las / daer uit sy verstond dat den keiser seer blijde was dat sy daer was / en verlangende om haer te sien. Pacolet seide verder / als hy verlost sal wesen van de Sarasynen / die met groote magt Constantinopolen belegert hebben / sal hy komen met den groenen Ridder om u edelheid te haelen. Als Belesante die tyding hoorde / bespemde sy van blijdschap. Oursson namse in sijn armen tot sy bekomen was. Doen seide Belesante tot Oursson liebe kind ik kan Godt niet ten volle danken / om dat de keiser weet dat ik onschuldig ben van 't kwaed daer mede ik valschelyk belogen ben. Och of mij Godt de genade doen wilde ! dat ik in 't kozt booz den keiser mogt come / dat ik my verontschuldigen mogt / dan wil ik gaarne sterbe.

Hoe Koning Trompaart den Koning Faragus te hulp kwam, en met hem brogt Adriaan Mein, de Tovenaar daar door Pacolet verrade wierd, en hoe koning Trompaart, Escleremonde wegvoerde.

Het XXX. Capittel.

Op denselven dag dat Pacolet in Aquitanien kwam / kwam de koning Trompaart in 't heir van de koning Faragus / om bystand te doen tegen de Christenen / die seide : heer koning van u komst ben ik seer verbijp / want ik hoope dat ik gewozen sal worden van die geene die myn suster my ontvoerd heeft / ik weet dat sy is tot Aquitanien / ik ben so magtig niet dat ik se kypge mag sonder u hulp / indien dat het so komt dat ik se kypgen mag by u hulp / so bejobe ik u / dat ik se u geven sal tot u vzoent heer koning sei Trompaart / sozgt daer booz niet / want ik met my gebragt heb den to-

venaer Adriaan mein / die sal Pacolet haest bedzeigen / want hy meer weet van de konst van Magomantie dan al die op aerden leven. Faragus seide / ik ben seer verblijp van sijn komst : indien hy my Pacolet levert / ik sal hem so boozsien van eyndom dat hy al sijn magen te boven gaen sal. Heer / seide Adriaan Mein / ik sal u so dienen / dat gy het in kozt sien sult. Adriaan Mein bereide hem om sijn konst in 't werk te stellen / ging by de stad van Aquitanien / gekleden met victriale / en heeft begeert dat men hem in laten wilde / om de spysse te verkopen. Hy was subtel en kof wel houten tegen de poortier dat hy in kwam / van sonden aen-

verhogt hy syn victualie / daer na ging hy
 na het paleis / aldaer hy Pacolet vond / die
 hem kende / heeten hem welchom / vragde
 hoe syt gy hier gekomen ; Adriaen seide : gy
 weet dat ik lang gediend hebbe den Koning
 Trompaert / so is 't gebeurt dat 'er een was
 die my sloeg / om dat ik hem niet leeren wil-
 de myn konst : als ik voelde dat ik gekwetst
 was / heb ik myn mes getrokken en hem ge-
 stoken : doe ben ik gelieven uit het hof / dug-
 rende dat sy my dooden sou / en ben hier geko-
 men / om dat ik al myn trouwen op u set.
 Ik ben te vreden / sei Pacolet / maekt goede
 cier en socht dooz niemand. Doe deed Jaco-
 let / Adriaen Adriaen eerlyk dienen. Als sy nu
 goede cier maekten / sag Adriaen Mein de
 schoone Escleremonde / suster van Faragus /
 die trouwen sou met een vroom Ridder. Op
 die tyd kwam daer Dursson by die twee ge-
 sellen / ende seide Heeren speeld een weynig
 van u konst vooz de eer van u beiden. Doe
 nam Adriaen Mein een kop / settende onder
 een pylaer. Doe dagten alle die daer waren
 dat 'er een rivier kwam loopen daer men ger-
 hande visschen in waeren. De Heeren dit
 seide / waeren sy alle verbaerd / so dat se hun
 klederen op hielden / en begosten te roepen als
 of sy verdrinken souden. Pacolet / die die
 werlt oock sag / begoft van syn konsten te to-
 nen / ende daer dooz de rivieren konnen lo-
 pen een groot hact / dat al ter neder vooz dat
 hem te gemoet kwam. Doen dagt haer dat
 'er veel jagers kwamen volgen om 't hant te
 vangen. By myn trouw seide Dursson / gy
 hebt wel gespeeld. Doen stonden de twee Ge-
 sellen op / en gingen in Pacolet's kamer om
 daer de nacht te rusten / want na de midder-
 nacht dede Adriaen Mein syn konsten / so dat
 se allegaer begosten te slapen / so seer / dat
 dooz geen geringe iemand kon ontwaken / en
 dede Pacolet inede slapen als de andere. Doe
 ging hy na 't paert dat in de kamer stond aen
 een venster / dat hy wel gesien had / is doe ge-
 gaven in de kamer van Escleremonde / die hy al
 slapende kleden dooz syn konst / sette haer op
 't paerd : en sat mede op / en draide 't hant
 van dat paerd ; want hy de konst doe oock wel
 wist / en syn also gekomen in des Konings

Trompaert's Pabeloen. Doe riep Adriaen
 Mein tot den Koning / Heer Koning wils
 nu niet slapen / maer staet op / siet de
 schoone Escleremonde die ik gescoelen heb
 in Aquitaniën / als oock het paerd van
 Pacolet. Och myn vrend / sei de Koning
 Trompaert / nu sie ik dat gy my getrouw
 syt ; daerom ben ik weder aen u gehou-
 den is dit niet des Konings Faragus sus-
 ter ; ja 't / sei Adriaen / ik hebse suplielyk
 Pacolet ontfolen en syn paerd mede. Doe
 wees Adriaen Mein den Koning al de
 maniere van 't paerd / en hoe hy 't hant
 draien sou / en 't paerd regeeren : als den
 Koning dit gesien had / dagt hy in hem
 selven dat hy 't nemen wou / en reisen
 daer mede in syn land met Escleremon-
 de / om aldaer te trouwen. Doe nam hy
 haer in syn armen / (want sy noch sliep
 dooz de konst van toverye /) en settense
 op 't paerd. Adriaen Mein sei : Heer
 Koning indien gy mist van 't hant draien
 sult gy u in grooten last stellen / en de
 schoone maegt mede. Doe draiden den
 Koning 't hant na syn meenige en sin
 vooz den dag gereist honderd myl. Op
 deseibe tyd wierde Escleremonde wakker /
 die bedroeft wierd als sy sag dat sy in sin-
 ken staet was / bezweelt van benauwtheit /
 daer dooz Koning Trompaert seer ontfeld
 was / want hy dagt dat sy dood was. By
 draide die klare was om te sien. Als hy de
 vrouw van 't paerd geset had op der aer-
 de / nam hy wat water en gootet in haer
 aengesigt / om wat te bekomen. De edele
 vrouw dooz de hoelicheit van 't water / deed
 haer oogen een weynig open en begoft deer-
 lyk te roepen en te seggen / dat de Koning
 Trompaert anders niet en meende of sy sat
 dood gebleven hebben van de rouw die sy
 bedroef : daer was juist een Dastoor by den
 Koning Trompaert / die een stuk brood
 had / 't welk hy gaf aen Escleremonde /
 en wat van 't fontein water om te gorge-
 len / daer dooz sy heel bekwam ; sy wat be-
 ginnende te spreken / word seer deerlyk
 scheyende / en sei : och ellatie ; wat droeber
 dag is my aengekomen. Ach wat heb ik

ik verlooren myn troost en toeverlaet / en dat
 dooz een vermalleyd bevradschap. Ach
 myn troost Falentyn / hoe heb ik u dus
 verlorren / al myn troost en toeverlaet / want
 wy nu gescheiden syn / als den Koning Trom-
 paert de klagen hoorden die sy dede om
 Falentyn / seide hy met een selle moet ;
 vrouw laet staen uw klagen van de Kerste-
 nen of ik belobe u by myn God Mahon /
 dat ik u het leven benemen sal / het is beter
 dat ik u tot een vrouw neem en maekie u Kro-
 nigin van myn rijk / dan dat gy neemt een
 Man die geen goed of land en heeft / dit
 seggende / boog hem om haer te kussen /
 maer sy / die van hem geen vriendschap be-
 geerde / gaf hem een slag dat het bloed ten
 neuse en mond uit spoug / daer dooz hy
 seer toornig en beschaemt was / en nam
 haer niet een toornigen moet / settense op
 syn Paerd / om in syn Land te voeren : maer
 de weetenschap niet vast hebbende / draide
 het hant contrarie / so dat hy uit den weg
 reysde meer dan 200 mylen / en kwam in 't
 Land van Indien / in een groote Plaets daer
 het Jaermacht was. Al 't volk sag den
 Koning met de schoone Vrouw ter aerde
 dalen / van welke saekie sy verwonderd wa-
 ren. Den Koning van groot Indien pre-
 senterde Escleremonde tot Kronigin te
 maekien. Twee masesteit presenterde my
 meer dan ik waerdig ben : weynig dagen ge-
 leden / heb ik om sekere oorzaken onse God
 Mahon beloften gedaen / geen man te trou-
 wen bliuen een Jaer / ik hoop syn mase-
 steit my niet sal inneedig soeken te mae-
 ken By Mahon / sy de Koning / gy segt
 niet dan redelyk / ik ben te vreden. Nu sal
 ik laten te spreken van haer / en van den
 Koning van Indien / en spreken van den
 grooten rouw die bedreven werd in Aquita-
 niën over het verlies van Escleremonde.

Hoe Pacolet hem gewrooken heeft aen
 den Tovenaar Adriaan Mein, die
 hem zyn Paerd en de schoone
 Escleremonde ontvoerd hadde.

Het XXXI. Capittel.

Als de nacht gepasseerd en elk ont-
 waekt was / en bevonden dat Paco-
 let bevraden was van Adriaen Mein den
 Tovenaar / was daer een groot rumoer in
 't Paleis dooz 't verlies van Escleremonde.
 Als Pacolet verstonde dat Adriaen Mein weg
 was / was hy bedugt vooz syn Paerd / en
 siende dat hy 't verlooren had / toog uit syn
 hant / en maekten groot misbaer / seggen-
 de : ha valsche bevrader / gy hebt my myn
 Paerd ontfolen en de schoone Escleremonde
 verboerd / ik mag wel myn leven hant /
 dat ik dus van u bevraden ben : Ach ! doos
 kom haeld my uit dit strenge leven. Tins
 klagende sou hy sig selve dooz steeken hebben /
 had het Dursson niet belet. De Koninginne
 Belcante ging haeslyk by Fesone / be-
 druyvende groote rouw om Escleremonde.
 Als Pacolet sag 't verdriet en liermende dat
 een iegelyk bedroef / seide hy : myn Heeren /
 ik zweer u by Godt dat ik geen vrede soek /
 vooz dat ik gewooken heb het leed dat den
 bevrader Adriaen Mein aen ons ons gedaen
 heeft. Met deese woorden heeft Pacolet
 hem verkleed in het habyt van een Jonge
 Vrouw / wel rphelyk gecierd van klederen.
 In desen staet is hy gegaen in 't Heir van
 den Koning Faragus. So haest als hy daer
 kwam / ontmoete hy een groot Heer die
 hem groete / meenende dat hy een Vrouw
 was / want hy had syn aengesigt met een
 supriël Waterken gewassen / so dat al die
 hem sagen / seiden dat sy nooit so een scho-
 ne vrouw gesien hadden : sy wierd besien van
 al de Heeren / elk begeerde hem vriendschap
 te doen / het gene hy weigerde / seggende :
 Heeren vergeest 't my / ik ben verlost aen

Wdzaen Mein / die my onderhond / gande aldus na syn Cente. Als hy Pacolet sag / dight hem dat hy nooit so schoone vrouw gesien had / dus bad hy Pacolet dat hy die nacht daer blybe wilde / 't geen Pacolet toe stond en seide: ik ben versogt van veel Heeren / maer myn dunkt dat gy voor hoorst te gaen. Doe beval Wdzaen Mein een van syn Dienaers dat hy haer dienen sou ter Casel / en hy is gegaen by koning Faragus om hem te dienen. Pacolet by de dienaers wesende / vzaegde waer koning Trompaert was / die hem seiden / dat hy weder gekeerd was in syn Land / en heeft mee genomen Escleremonde op een paerd van hout / dat myn meester hem heeft gegeven. Doe was Pacolet seer bedroeft / maer heeft 't niet laten bliuen. Daer na kwam Wdzaen Mein in syn tent en ging sitten by Pacolet / en seide: Jongvrouw het is tyd dat wy gaen slapen siet daer het bedde daer wy rusten sullen. Heer als 't u belieft zeide Pacolet / en Wdzaen Mein is te bed gegaen / meende dat sy by hem komen sou: maer so haest als hy te bed was / speelde Pacolet syn konst / deed hem so vast slapen / dat hy door geen ding gewekt mogt worden vooz s' andere daegs morgens / als ook alle die daer ontrent waren. Als zy nu al te mael slapen / heeft hem Pacolet ontkeerd / en gekleed met de kleederen van Wdzaen Mein: doe heeft hy een zwaerd genomen dat daer hing / en heeft Wdzaen Mein syn hoofd daer merde afgeslagen / en vzoeg 't met hem op de punt van syn zwaerd. Dat gedaen spunde / ging hy in de tent van Faragus / deed daer ook de Sarasphen altemael vast slapen / bindende Faragus syn Gydel om den hals / hem leidende als een beest dicht by de Stad van Aquitanien / daer hy den Hertog met veel Heeren vond. Als sy Pacolet sagen / soo vzaegde de Hertog waer de schoone Escleremonde was: myn Heeren seide Pacolet / hebt een weinig patientie / ik ben gewoeken van Wdzaen Mein / siet hier syn hoofd. Nog vzeig ik hier den koning Faragus in syn slaep. Doe seide Oursson / gy hebt wel

gedaen. Nog heb ik meer gedaen sy Pacolet / daer is in al 't heir van Faragus geen Heidenen / of sy syn in slaep / daerom wild gy wesen van haer ontlast / so is 't nu tyd dat gy u vzeeken meugt / 't geen sy wilden. Doe wierd Faragus gesloten in een kluwer / wel bewaerd / en sy syn uit de stad gereist met 10000 gewapende mannen / so stil als sy mogten / en syn gekomen onder de Sarasphen / die sy alle ver slagen hebben / so dat 't veld bedekt wierd met dooden. Doe syn de Christenen in de tenten gegaen / hebben gerooft hun kleder rykdom en sulweelen / en syn met groote blydschap wederom gekeerd in Aquitanien. Doe liet den Hertog in syn Paleis vooz hem vzingen de Keus Faragus. Als koning Faragus ontwaekt was / was seer bedroeft / en begon bitter te schreien / dat een iegelyk dacht dat hy uit syn sinnen geweest hadden. Doe seide den Hertog / wilt niet mis troostig wesen / indien gy u wild laten doopen en het Christen gelooue aennemem / so sal ik u leven behouden / en sal u eren als een koning toe behoord. Zy myn God Mahon seide Faragus / ik had liever te sterben. Doen gebood den Hertog dat men hem dooden soude / sonder lang te beiden. Also is Faragus gestorven / daer door 't volk van Aquitanien seer blyde was. Oursson bedankende Pacolet's voozigtigheid / sy hem: Ik beken dat gy een getrouw dienaar syt / en dat gy om onsen wil u set in groot avontuur daerom wil ik dat gy by my blyden sult / Heer / seide Pacolet / ik dank u hooglyk / en beloofde dat so lange als ik leve / en in wat plaats ik wesen sal / u getrouw te blyben. Doe nu Aquitanien verlost was van de Sarasphen / is Oursson by den Hertog gekomen / en heeft ooyf begeert om na Constantinopolen te ryfen / seggende: dewyle het God beliest heeft victorie te verleenem / so is 't reden dat ik myn vader te hulp treck / die so langen tyd belegerd is geweest / ik sal met myn neemen myn moeder Belesante / die soo lang van haer man verstoeten is geweest. Myn soone / seide den Hertog / dewyle gy dit doen

doen wild / so ben ik te vzeeden u te vergeschappen met onsen magt / om den keiser en den koning Depijn te ontfetten. Oursson was seer verblijd / en dankte den Hertog. Het leed niet lang / of den Hertog deed syn volk gereed maaken / en sette een goed Heer in syn Stad / die 't Land bewaeren sou. Doen sijne te Scheep gegaan / om Oursson te geleiden met syn moeder Belesante. Sy waren wel voozien van volk en van victualie / en in 't hoort gekomen in de see van Grieken / soo dat sy Constantinopolen sagen / daar sy seer af verblijd waren / doch konden daar niet in komen sonder hulp van Pacolet / welke seide: hebt geen zorg / ik sal een maniere vinden dat wy 'er wel in komen sullen: ik sal in de Stad gaan / en sal myn konst en opset daar verhaalen. Myn vriend / seide Oursson / segt Valentijn van de kluwaade forstin van Escleremonde niet. Pacolet seide / kluwaade tyding komt altoos vzoeg genoeg. Doe is Pacolet uit het Schip gegaan / om Valentijn en den Groenen Ridder te verlossen / die op die gevangen waren / als gy hier hooren sult.

Hoe de Christenen uit de Stad springen om victualie te verkrygen / en hoe Valentyn en den Groenen Ridder gevangen wierden.

Het XXXII. Capittel.

DEn keiser en koning Depijn waren zwaerlijck belegerd. Valentijn siende het gebrek van victualie dat onder het volk was / is door syn vzoemigheid met de Groenen Ridder opgefeten met 20000 Mannen / daar mede sy een uitval deden / om victualie te verkraygen. Sy hebben genomen 300 wagenen victualie / en hebben se al dood geslagen die de wagenen bewaaren wilde. Als sy nienden de victualie in de Stad te vzingen / is daar gekomen den Soudaan / den koning Ozamagan en Alfalean / die de uitballers besprongen. Daar dree Valentijn so een groote

vzoemigheid / dat hy dood sloeg den koning Ozamagan en den Ridder Clerijn / met nog veel meer andere Ridders die hier niet genoemd sijn. Den Groenen Ridder sloeg koning Morienem een arm af / met een schijd / en des konings Broeder Abelan / met tien Ridders: maar hun vzoemigheid mogt hiu niet helpen / sy wierden so be-nautwt dat sy beide gevangen wierden en vooz den Soudaan gebracht / die daarom seer verblijd was: maar in de Stad was groote vzoefheid / also de tyding kwam datse beide ver slagen waren. Valentijn en den Groenen Ridder waren in de tent van de Soudaan wel vast gebonden / dat Valentijn seide: ach Escleremonde ! nu sal ik u niet meer sien / daer door mijn hert bedroeft is / gy hebt my lang verblijd in d'zulk / ik heb u verkraygen met groote arbeid / ik had gemeend dat wy ons beider leven geleid soude hebben in blydichap / dat ik mijn verdriet te boven gekomen was / maar eilaas neem ! ik moet nu een schandelycke dood sterben. Adieu mijn vader en lieve moeder / gy hebt weinig troost van mijn gehad / nu sult gy van my hebben d'zulk / sugten en keremen. Adien mijn lieve Broeder Oursson die my uit goeder herten hebt lief gehad / adieu in eeuwigheid. Doe seide den Groenen Ridder / Heer Valentijn / vergeet vader en moeder / en laat ons God bidden / dat hy ons uit dit verdriet wil helpen / en onse sielen in sijn handen setten / en hebt vercrayven in God / die vooz ons den dood geslozen is. Den Soudaan die in sijn tent sat / seide vooz al sijn Heeren / ik heb een eed gedaen by mijn God Mahon / dat ik dese twee vermaledyde kerstenen / die ons so groote schade gedaen hebben / sal laten dooden / so wild u beraden wat dood ik se aanden sal. Oudertwyl is Pacolet mede in de tent gekomen daar den Soudaan te recht sat / toonende sijn konen / so dat niemand hem keunen mogt van Valentijn en den Groenen Ridder / die daar seer verblijd om waren. So is Pacolet vooz den Soudaan op sijn knien gevallen / en heeft hem gegroet in de Sarasphenische taal / seggende: Veremoegende Heer / weet dat ik ben een Goode van den

mogende Koning Boart van Bergien / utw
 Broeder / detwelke u te hulp komt (om de
 Kerstienen ten onder te brengen /) met vier
 koningen en veel volk van wapenen; hy ont-
 bied u / dat gy my wpsen sou waer hy liggen
 sal / en indien gy eenige Kerstienen hebt ge-
 vangen / dat gy se hem senden sou / dan sal
 hy se voozde ploeg laaten trekken als de beeg-
 ten / my dunkt dat ik hier twee sterken boe-
 ven sie / die daar wel toe dienen soude. Doe
 blies Pacolet den Soudaan in sijn aansigt /
 en deed sijn konst van negromantier: den Sou-
 daan was seer verblijd van die tydning / en be-
 val dat men dien nagt hem daar honden sou-
 de / en loonen vooz sijn arbeid. Als de nagt
 gekomen was / so is Pacolet gegaan by de
 wagt / en groetense by haren God Mahon /
 die hy alle deed slapen. Nemende twee paar-
 den / is daar mede gegaan tot de gebangenen /
 die vast aan een pplaar gebonden waren. So
 dra hy se ontbonden had / reden sy weg. Als
 sy op 't veld waren / uit de handen van hui
 vpaand / so heeft Pacolet gesegt / myn Heeren
 weest vzijsk en getroost / want den Hertog
 van Aquitanien met Oursson hier gekomen
 sijn / met veel volk / en brengen mede Beles-
 tante en Fesone. Valentijn vzaagde na Esle-
 remonde / maar Pacolet seide datse seefick
 wierd / en so wederom keerden / belastende
 dooz de Heeren / te trekken na Constantino-

polen / en s' morgens met al haar magt uit te
 komen / om tegen den vpaand te begten. Als de
 dageraad aankwam / sijn de Heeren uit de
 stad gereden / om de Sarasnen te bebegten.
 Als sy op 't veld sijn gekomen / sloeg elk
 hui trompetten / waer dooz groot rumoer
 kwam in 't heir van de Sarasnen / en sy
 uitcriepen: armee / armee / en sijn also uit
 haar tenten gesprongen / en seide sig wel te
 weer / maar daar bleef wel vijftig duisend
 man. Poe sei de Soudaan / ik hoop op mijn
 God Mahon / dat den dag vooz ons wesen sal /
 dat wy de Kerstienen onder sulken brengen.
 Dooz dat woord hebben de Sarasnen moed
 genomen / om de Kerstienen te bebegten / en
 dat met sulke couragie / datse wphen moesten.
 Maar den Hertog van Aquitanien en Oursson
 dit siende / hielden de haare tot stand / die
 daar weder op invielen / en versloegen al de
 Sarasnen / tot op drie en dertig na: dus
 wierd de Stad ontfet. Daar na is Valentijn
 naar sijn Broeder Oursson gegaan / om hem
 welkcom te heeten en sijn doen gegaan by den
 Keiser / seggende: Vader hier siet gy mijn
 Broeder Oursson / die gy nooit gesien hebt /
 die op dese dag u te hulp gekomen is. Doe
 nam de Keiser Oursson in sijn armen / be-
 gon bitterlijk te schreien / seggende: liebe
 Soon / welkcom moet gy weesen / dooz
 u is mijn blijdschap vermeerderd. Doe sei-

de

de de koning: Hebe staet u niet vooz dat
 ik u hangen woude in 't bosch / dat gy
 my met 't Paard onder de voert wleerp.
 Doe vergaderde de keiser en koning / Va-
 lentijn / Oursson en den Groenen Ridder /
 met den koopman die den valsche Ridder
 verwonnen had / en sijn also te samen ge-
 gaan in groote triumph na de Tent /
 daer de keiserin en Fesone in waren. Als
 Belesante wist dat sy op den weg waren /
 seide sy tot Fesone / Schoon - Dochter maakit
 goede ciere / gy sult terstond sien den
 keiser mijn Man / en Vader van Oursson /
 u Man / Moeder! seide Fesone /
 die te sien heb ik groote begeerte. Dus
 sittende / is daar gekomen den keiser met
 al sijn Heeren. Als de Drouwen dat ver-
 namen / so sijn sy op gesiaan / en hebben
 haare verwelkomt. Als den keiser Beles-
 tante sag / trad hy van sijn Paard / en
 sonder een woord te konnen spreken / nam
 hy sijn Drouw in sijn armen / die op bez-
 de haare knien viel met weenende oogen /
 want sy mallikander in geen twintig jaeren
 gesien hadde / so dat sy in onmacht vielen.
 Als Valentijn en Oursson dat sagen / be-
 gonnen sy bitterlijk te schreien / en al de
 Heeren die daar waren. Als de stautote
 wat ober was / seide de Edele Drouw /
 't verdriet daar ik in geweest heb / denk
 ik niet meer om / so haast ik u gesien
 heb / heb ik al mijn verdriet vergeeten;
 dan wild my wpsen den goeden koopman /
 die de verraderij openbaar gemaakt ende
 den Ridder verwonnen heeft; die haar ge-
 wesen wierd. De keiserin bedankte hem
 hooglijk. Doe vzaagden Valentijn aan sijn
 Moeder / na Esclermonde; die hem seide
 dat sy gesolen was / en ober geboerd in
 handen van koning Compaart. Valentijn
 dit hoorende / meende dat het Pacolet ge-
 daan had / wilde hem slaan. Pacolet die
 hem wel kende viel op sijn knien en seide:
 ik bid u om Gods wil / wild op my niet
 vertooyd weesen / weet dat ik selfs ver-
 raden was na een Cobenaar / die ko-
 ning Compaart met hem vragt / hy heeft
 my ontfloolen mijn Paard van hout / dat

ik in so groote waarde hiel; maar niet
 tegenstaande / ik heb my so gewroken /
 dat ik sijn hoofd afgeslagen heb. Doen
 hebben de Heeren hui berid om na Con-
 stantinopolen te keeren / en de Priefers
 en al de Inwoonders sijn met groote devo-
 tie gekomen / met processie / gingen al
 singende en lovende God Almagtig van
 de victorie / en bragtense tot in de groote
 kerk. Als sy hui devotie gedaan en Godt
 gedankt hadden / is den keiser met den
 koning gegaan in 't Paleis / daar sy seer
 groote feest bedreben / veertig dagen lang
 en hielden open hof vooz alle Man.

Hoe Koning Pepyn oorlof nam aan den
 Keiser / om in Vrankryk te reisen /
 en 't verraad van Hanefroi en
 Hendrik / tegen Oursson.

Het XXXIII. Capittel.

Na dat Constantinopolen verlost was
 van Gods vpaanden / nam koning
 Pepijn oorlof aan den keiser / om weder
 te keeren in Dantzijk. Oursson dat ho-
 rende / seide: ik heb groote begeerte met
 u te reisen; doe seide den koning / ik ben
 te vreden / en om dat gy my dienen wild
 sal ik u met mijn nemen / en maaken u
 te Constantinopolen regeerder van het rijk.
 Oursson seide / Heer koning / ik dank
 u duisendmaal: maar ik soude gaarne
 met my nemen Fesone / 't welk de ko-
 ning toestond. Doe ging Oursson om
 oorlof te nemen aan sijn Moeder / maar
 om sijn groote dwoeffenis die hy had om
 haar te laten / mogt hy niet een woord
 spreken / dan hy namse in sijn armen /
 en kuffese. Na dat hy oorlof genomen
 hadde / so wel aan de groote als aan de
 kleine / is de koning te schep gegaan /
 met al sijn geselschap. De keiser seide de
 koning tot op de haven van de see / heerde
 doe weer na Constantinopolen. Daerna
 is Valentijn by den keiser gegaan seggende:
 liebe Vader ik bid / dat u Edelheid niet kwa-

ik 2

lijkt

ik neemmen wilt / my oorlof te geeven / om de
 felome Esceremonde te soeken / want ik se
 nu t gebaar van mijn leven berkeegen heb / en
 waerom ik se niet verlaaten kan. Als nu de
 keiserinne hoorde dat Valentijn reisen wil-
 de / was sy seer bedroefd. Barcolai was Le-
 reid met Valentijn te reisen / dooz de liefde
 van Esceremonde. De keiser en Belesante
 sijn Moeder waren so bedroeft / dat het
 niet om te beschypben was / so dat de keiser
 met sijn vrouw in sijn kamer ging / sonder
 oorlof te neemen / en Valentijn is te paard
 geseeten en heenen gereist. Daarna seide
 Hanefroi / myne Heeren / verstaat wat ik
 en mijn Broeder hebben beslooten / een saak
 daar ons en u een groot profijt afkomen
 sal / wy sullen u groot maaken / dooz dien
 gy ons aldernaaste Vyanden sijt / dat gy ons
 bedanken sult: 't is sulks / gy weet dat
 onse Vader ons niet bernind / en altoos vren-
 den op getrouwen heeft boven ons / daarom
 heeft mijn Broeder en ik beslooten den Koning
 te doen sterben: dat gedaan sijnde / sullen
 wy onder ons bieren / het land regeeren /
 maar de saak moet gedaan wesen by een van
 u beide: ik laat my dunken Gernier / dat
 gy dat best by brengen sult: want gy Ko-
 nings Kamerling sijt / die altyd in de kamer
 is; als den Koning slaapt / wilt hem dan
 den hals affsteeken; en als de dag gekomen
 is dat men seid dat de Koning dood is /
 sal de schuld op Oursfon gelegd worden /
 want hy alle nagten in sijn kamer slaapt /
 dan sal men hem by de justitie doen dooden /
 dan sullen wy den jongen Carolus verwoz-
 gen / en het Rijk vreedig besitten. Aldus werd
 de verraaderij beslooten tegen den Koning. Den
 selfden avond werd Gernier met sulke een nijd
 op den Koning sijn Broeder ontfleken /
 dat hy een mes nam / dat heel scherp was /
 en ging al heimelyk in de kamer / verber-
 gende hem agter een Tent / so dat men hem
 niet sien mogt. Als den Koning sou gaan
 slaapen / beval hy hem in de hand Gods;
 en al de Heeren gingen uit de kamer / behalven
 Oursfon alleen / die by hem bleef houden;
 maar als hy sag dat de Koning wilde staa-

pen / ging hy mede te bedde op sijn ketse
 die daar by stond. Omtrent middernacht is
 de Verrader gekomen dooz 's Konings bedde /
 om den doodslag te geven / so dagt hem dat
 den Koning wakker was / daar dooz hy 't
 mes uit sijn hand liet vallen op 't bedde / en
 viel neder bleef daar leggen een lange tijd
 sonder hem te durven bezoeven. Daar
 na stond hy wederop / maar hem kwam so
 groote vrees aan / dat al sijn leden begon-
 nen te beven / en stak 't mes onder 't bed-
 de / ging hem verbergen op dese lve plaats /
 daar hy hem te vooren verbergen hadde /
 wenschte hem wel honderd mylen aan de an-
 dere syde der see. Oursfon lag in sijn bed /
 van geen kwaad wetende / droomde een
 verbaarspke droom / hem dogt dat 'er een
 was die sijn Droom onteeren wilde / en dat
 'er waren twee dieven die een groot ver-
 raadsechap tegen hem opgenomen hadden;
 daarna sag hy twee groote Reigers / staa-
 de op de kant van 't water / die tegen een
 Sperwer vogten / en dede hem best om den
 Sperwer ter dood te brengen / maar de Sper-
 wer verwon de twee Reigers; gy souste bek-
 de gedood hebben / hadden 't niet gedaan de
 menigte der vogelen / die daar kwamen om
 den Sperwer te dooden / maar hy werd door
 een grooten Vriend ontfet. Als Oursfon ont-
 waakte / was hy seer verwonderd van desen
 droom / seide God wil my bewaaren booz
 verraaderij / en mijn Broeder troosten dat hy
 goede ydinge van Esceremonde mag hoor-
 ren. Doe openbaarde hem den dag / en
 Oursfon is opgestaan Als Gernier sag dat
 hy weg was / ging hy in stilte / daar hy de
 twee Broeders Hanefroi en Hendrik met Flo-
 rens vond / die hy den handel verhaalde seg-
 gende; ik ging de sake niet weder aan om
 al het goed dat in de Waereld is / maar ik
 heb een ander raad bedagt: 't mes dat ik
 in de kamer byagt / heb ik geleid onder des
 Konings bedde / daar op heb ik my bedogt /
 dat wy Oursfon dat verraad opleggen sullen /
 en seggen dat 'er sijn / dien de Koning met
 Carolus sijn Soone willen dooden / daar af
 Oursfon de principaalse is / die sijn mes al-
 rede

rede in 's Konings bed geleid heeft. Indien
 de Koning ons vzaagde hoe dat wy dit wee-
 ten / sullen wy seggen / datse waren in een
 kamer / en dat wy booz de deure waren /
 en hoorzen dese raad. Dus was 't ver-
 raad twee man beslooten tegen Oursfon. Den
 Koning in de saal sijnde / is gaan sitten om
 te eeten / daar Hanefroi en Hendrik / die den
 Koning dienden Oursfon groote vriendschap
 toonden. Als Gernier sijn tijd sag / is hy
 in de saal gekomen / en seide / mogende
 Koning / u edelheid heeft my Ridder ge-
 maakt / en meer dan ik waardig ben gege-
 ven / so dat ik niet behoor te weeten; daar
 dooz u edelheid vernederd soude worden /
 sonder te ontdekken / op dat gy u wagten
 moagt / en uwe byanden wederstaan. Segt
 my de saak / seide de Koning. Doe seide
 Gernier / doet Oursfon wel bewaaren / op
 dat hy u niet ontga / hy is den Verrader
 daar 't verraad uitspuit: weet dat 'er sijn
 bier van de meeste van uw hof / die beslooten
 hebben u te dooden / daar af Oursfon de prin-
 cipaalste is / die u vermoorden sal als gy
 slaapt. En op dat gy my beter gekoeben
 meugt / ik was op een secrete plaats / daar
 sy hun raad beslooten / maar sy wisten van my
 niet. Oursfon seide tot de andere / dat hy
 het mes geleid had onder u bed; daar hy u
 't leven mee beneemen sou; is 't dat u maje-
 steit dat gelieft te bezoeken / gy sult de sake
 waaragtig soo bevinden. Den Koning was
 seer verwonderd / sag op Oursfon met me-
 nigherhande gedagten / en seide: o valsche
 verraader man! hebt gy sulke valsche gedagten
 dat gy mijn dood begeert! ik / die u dus
 hooglijc boven myne kinderen vereerd heb.
 Mogende Heer / seide Oursfon / wilt niet
 te ligt tegen my geloben / want ik mijn le-
 ven nooit verraaderij en dagt. Spreekt niet
 meer / seide de Koning / het mes is onder
 mijn bed gebonden / ik behoef daarvan geen
 nader getuigen. Doe ontbood de Koning
 al sijn Heeren / en seide: ik was mijn lee-
 ven nooit meer verwonderd als van dit ver-
 raad. Daar Milioen Dangker antwoor-
 de / ik kan niet geloben dat Oursfon zulks
 doen soude / maar laat ons gaan sien na 't

mes / gelijk gedaen wierd; konne de aan 't
 bed / heeft de Koning 't mes gebonden / so
 als de verraader Gernier selegt had. Ach!
 seide den Koning / op wien sullen wy ons
 betrouwen? ik sie dat mijn eigen Neef /
 dien ik opgevoed hebbe / mijn dood begeert;
 nu dit also bevonden is / sweer ik dat ik
 hem sal laten hangen. Daar was een
 vroom ridder / Simon genaamd / die ging
 by Oursfon / en seide: mijn vriend / salbreet
 uw lijf / want de Koning heeft het mes ge-
 bonden / gelijk Gernier selegt heeft / en
 heeft geswooren dat hy u sal doen hangen /
 sedra als hy uit de kamer komt. Dorgt
 niet / seide Oursfon / ik sette mijn betrouwen
 op God / die mijn recht bewaaren sal. Met
 een kwam de Koning in de saal daar Oursfon
 was / die met vijftien sterke mannen bewaard
 was.

Hoe Oursfon, als men hem veroordee-
 len wilde, een kamp begeerden te-
 gen die hem accueerden, 't welk
 geconfecteerd wierden van de
 Twaalf Genooten.

Het XXXIV. Capittel.

Als Oursfon booz den Koning en den
 raad gebragt was / die daar vergaderd
 waren / om hem te veroordeelen / heeft hy
 stoutelijc booz hem selven gespooken / seg-
 gende: gy Heeren / gy weet dat 'er geen
 man op aarde is / die hem wagten kan
 booz 't kwaad spreken; maar om dat ik
 aangeliaagt ben als een verraader / so begeer
 ik recht vooz des Konings paleis / dat is /
 als een ridder beschuldigd word van moord
 of verraaderij / en hy zig beschermen wil
 met een kamp te bevegten / dat hy behoort
 ontfangen te worden; nu ben ik een rid-
 der / die my houdt sonder blame / en onnosel
 van de saak / so is mijn begeeren / dat ik / na
 de ordonantie van 't hof / mijn gerechtigheid
 met een kamp sal verweeren; indien ik
 in de kamp overwonnen worde / so doe met
 mijn lighaam so als 't recht uitwysen sal. Doe

seide Gernier / gy mag wel zwijgen / hadde 't God niet belieft te openbaeren / het sou onse Koning niet wel vergaan hebben. Ha! valsche Bezrader / sei Oursson / het is so niet / men behoort een saak eerst te ondersoeken / my dunkt dat gy vrees hebt dat het op u kop sal komen. Op dese woorden geboden de twaalf genooten van Frankrijk / dat men Oursson en de twee broeders soude doen uitgaan / om de reden van Partyn wel te overleggen / toen wierd ontboden Gernier en Florens. Doe vzaagde den Hertog Milloen Gangler wie de ander waren / die met Oursson dit Bepraad op geset hadden. Gernier antwoorde: vzaagde my niet meer daarna / ik seg het u niet met al dat in Frankrijk is. Dangler seide: ten regten sult gy den kampf opnemen / gy en u Broeder sult tegen Oursson vegten / indien gy niet noemen wilt de geene die hier in schuldig sijn. Die blyde was dat was Oursson / die wierp sijn Paard vooz de twee Bezraders / en seide de mijn Heeren siet hier mijn handschoen /

die ik u lever op sulke conditie / indien ik de twee Bezraders niet verwinnen mag is mijn begeere dat men myn lighaam doe hangen vooz u allen. Doe sei de Koning / gaat voozt / het is also gewesen / maar om dese kampf te volbrengen / sal ik elke party bozge stellen / om op den geseiden dag daer te weesen. Doe wierd Hanefroi en Hendzijk bozge vooz Gernier en Florens en Hertog Milloen / Sampson / Galerman en Garmans seiden hem vooz Oursson / en beloofden hem te vzenge op deselve dag als hem geseid sou worden. Als de dag gekomen was / hebben de Heeren Oursson gewapend / en geset op sijn Paard / met den schild aan den hals die wel rpkelijck gemaekt was. Doe reed hy dooz de stad met groot geselschap / regt na de plaats daer de kampf geydonneerd was / buiten de stad aan den oever / daer hy sijn vbanden vertwagte. Het leed niet lange of daer kwam Hanefroi en Hendzijk / die hem neven vzagten in den kampf / wel rpkelijck gewapend / maar Gernier en Florens

rens

rens waren bedugt vooz hun wederparty / maar Hanefroi en Hendzijk troostense / en belcoofde hun te ontsetten. Als de partynen in den kampf waren / kwam den Wardsbiffchop van Parijs by hen / nam de eed na de gewoonte / doe kwam de Herant en de bewaarders van de kampf / deden uitgaan die daar in waren / sonder die drie / die den kampf vegten soude. Hanefroi had diehonderd Man geleid in een huys / by de plaats daer men de kampf vegten sou / en gebood hun lieden / so haast als hy sijn hoozn blyes / datse by hem komen soude / als de kampf bewaarders bevolen was / dat een iegelyk sijn best doen sou. Oursson nam sijn lancie / stak sijn Paard met spooren / kwam also tegen sijn vbanden met een stout hert / reed eerst op Gernier / en stak hem met sulken kragt dooz sijn schild en harnas / dat hy van sijn Paard moest vallen. Florens kwam van de andere syde / die seer de dood van Oursson begerde / gaf hem een groote slag op sijn helm / maar den slag schaade Oursson niet. Op vermalledopde Bezrader / seide Oursson / gy hebt my valschelijck belogen / nu sal ik wipen de ontrouwicheit die gy my doet. Met dese woorden toog Oursson sijn zwaard en sloeg Gernier met sulken kragt dat hy den sadel ruimen moest / en viel ter aarde. Oursson spzong van sijn Paard / nam Gernier den helm van sijn hoofd / soude hem den hals afgesnooken hebben / had Florens niet belet / die Oursson so sloeg / dat hy Gernier begeben moest. Oursson rees op / en sloeg Gernier het rechter ooz af. Doe seide Oursson / de Meester die vpraad soekt / behoort te winnen aan de hoop. Daar begon de bataillie seer streng tusschen de drie kampfvegters. Gernier sette sijn helm weder op / en kwam met al sijn magt tegen Oursson. Oursson deed groote arbeid om dese twee Broeders te verwinnen / die seer wel gewapend waren / en moed hadden / op Hanefroi en Hendzijk / die hun hadden beloofd te ontsetten / soo dat hy Gernier seer kwetsten / die van sijn Paard tead / en sloeg Ourssons Paard ren been af / dat het ter Warde viel: maar / by die wijs was / spzong van 't Paard / en na Gernier

trekende / nam sijn schild van den hals / en wierp hem ter Warde. Als Florens dit sag / stak hy sijn Paard met spooren / om sijn Broeder te ontsetten / en gaf Oursson sulke slag op sijn helm / dat hy suifeide. Oursson liep na Florens / sloeg 't Paard dat het dood ter Warde viel / en nam de helm van 't hoofd / hy wist hem anders niet te verweeren / dan voozt te lopen en sijn hoofd te beschermen en Oursson is hem na gelopen. Broeder / seide Gernier / denkt u te beschermen / heden sal hy van ons overwommen woode. Met dese woorden hebben de bezraders Oursson so geslagen / dat hem 't bloed uit 't harnas kwam loopen. Als hy hem dus gekwetst voelde / heeft hy God aangeroepen / en sloeg Florens met de punt van sijn zwaard de rene arm af. Ondertusschen was Fesone in de kerck / seer schreyende: en bad God dat hy haar lief Oursson beschermen wil. Het Volk was seer verwondert van Oursson / dat hy al sulken vroomicheit bedreef. Florens die sijn arm verloren had / liet daarom niet na Oursson te bevegten / met al sijn magt: maar Oursson trad agtertoewards als of hy wipen sou / en terstond lieede hy weder / en sloeg Florens dat hy ter aarde viel / en seide tot Gernier / valsche bezrader / gy sult die gang mede gaan / of gy sult 't vpraad liden dat gy gebeyntwen hebt. Doe seide Gernier / anders sal 't gaan / gy hebt mijn broeder dood geslagen / ik sal heden vzaak neemen. Hanefroi seide tot sijn broeder / onse saaken gaan kwalijk. Oursson heeft reeds een verlagen / Gernier sal hy ook in 't koft het vpraad doen beyden / daer dooz wy al ons leeven sullen onteerd werfen. Broeder / seide Hanefroi / (die vol bezrader was) so haast als wy sien dat Gernier verwonnen is / al eer hy dit ontdekken sal / sullen wy in den kampf gaan / in tekenen van vziendeschap / en Oursson en onsen Neef het hoofd afflaan / dan sal 't vpraad nooit uitkomen. Oursson seide tot Gernier / gy siet dat gy 't niet langer uithouden kunt / daarom geef t op en beleid my vpraader / ik beloof u dat ik vzeede sal maaken tegen den Koning / en dat hy u senden sal by den keiser van Bizien / mijn vader / die om mynent

wil

wil u daer sal behouden. Doe sei Gernier/gy
traboot u verlossen staan my niet aan / ik heb
een ooz verlooren / daarom soude ik in geen
plaats geacht worden / so heb ik liever mijn
lijf te ontvuren / en u te doen sterben een
schandelijke dood. Zy mijn trouw / seide
Gurffon / gy hebt u Meester gebonden / het
is u laastien dag / is also gegaan tot Ger-
nier / nam hem in sijn armen / hem wer-
pende onder de voet. Doe Hanefroi sag dat
Gernier verwonnen was / heeft hy geroe-
pen: Heef Gurffon wild hem niet doodslaan /
wy sien wel dat hy onrecht heeft / daarom
sullen wy justitie doen / beleid u misdaad.
Doe tradense by Gernier / seggende: wy
sullen so veel doen by den Koning / dat hy 't u
vergeeven sal. Mijn Heeren / seide den Ber-
rader / ik heb het mes geleid onder het bed.
Met deese woorden toog Hanefroi (die loos
was) sijn zwaard uit / en sloeg sijn Susters
Zoon dood / om dat hy niet verder spreken
sou van dat valsche bevrard. Doe seide Hane-
froi / laat ons dese Berrader aan de galg doen
hangen / want hy het wel verdien heeft.
Doe ging hy by Gurffon / seggende lieve
Heef / ik ben seer verblijd van u victorie.
Daer na is Hefone gekomen / die Gurffon
vriendelijk in de armen nam / en kustte hem.
Daer na ontbood Koning Pepijn Gurffon /
vraagde hem of hy ook enige wonde ontvan-
gen had: daar hy neen op antwoorde / seg-
gende. Ik heb de twee Berraders verwon-
nen / welke confucie Hanefroi gehoord heeft /
en heeft justitie gedaan als een vroom Heer.
Doe keerden de Koning niet al sijn Heeren
weder na Parijs. Hanefroi en Hendrik sei-
de op dien dag veel goeds van Gurffon met
den mond / maar niet 'er herten begeerde sy
sijn dood. Dog hun bevrard is daarna nog
uitgekomen. Nu sal ik dese materie hierby
laten / en seggen van Valentijn.

Hoe Valen: yn tegen een Serpent vogt,
en het zelve verwonnen hebbende,
deed doopen den Koning van
Antiochiën, met al zyn volk.

Het XXXV. Capittel.

Als Valentijn wat gereift had en sijn
kwonden genesen waren / sei hy / Heer
gy weet wat gy my belooft hebt dat gy
in Jesum gelooven sou / en u niet al u
volk laten doopen / indien ik u bescherme
de van 't Serpent / nu heeft my God gra-
tie gegeven dat ik het schandelijk Monster
verwonnen heb houd nu u belofren. Edel
Ridder / seide den Koning / ik wil mijn be-
lofte houden / en gelooven in Jesus. Doe
liet den Koning / gebieden door al sijn land /
datse soude gelooven in Jesum den Soone
des Levendigen Gods / en verfallen Maho-
niet's Wet / op poene van 't hoofd te verlie-
sen. Dan stonden aan ontbood de Koningin
Valentijn in haar kamer / daar hy by haar
ging: sy sei / de vroomigheid en edelheid
is in geen Ridder levende / die in u is / de
Vrouw sal wel gelukkig weesen die gy ver-
kiefen sult / en sal wel mogen seggen / dat
se de vroomste en edelste Ridder heeft die op
aarde leeft; dat ik aan niemand verbonden
waar / en indien gy my in uw gracie wilde
nemen / ik sou my gelukkig agten. Vrouw /
seide Valentijn / ik dank u van goede gra-
cie gy hebt getrouwt een Koning die vroom is /
hebt die lief. Ridder / sei de Vrouw / ik
heb hem lang lief gehad / maar sedert ik
u sag; is mijn liefde veranderd. Als Va-
lentijn dit merkte / seide hy / indien de Kro-
ning dat wist / hy sou my ter dood doen
brenghen: maar indien gy beliest te beiden
tot dat ik mijn bedevaard gedaan heb; so
wil ik in 't weder keeren / indien de Koning
dan niet leeft / u wille doen. De Koningin
in liefde ontfieken; sogt niet. dan de dood
van haar Man. Als de Koning sou gaan
slaapen; heeft de Koningin een schaal met
wijn

kwijn genomen / ende daarin gedaen al sulke
senijn / dat / so wie dat gedronken had / ster-
van moest / sy bewees den Koning groote
leste / en presenteerde hem de schaaren met
de wijn. De Koning gebende de wijn
in den naame Jesu / die van stonden aan
veranderde. Den Koning dit siende / dwong
haar het selve te drinken / of te seggen /
waaron sy dit gedaen hadt. Sy viel op
haare knien / biddende om genade / seggende:
Valentijn heeft 't my geraaden / om my toe
sijn wil te lyggen / 't geen den Koning ge-
loofden. Sy had den Koning dat hy Daleyn
wilde dooden / 't geen hy belooftde. Als de
Koningin dat hoorde / was sy seer bedroeft /
en deed veel moeite in de nacht / om te spre-
ken een van haar secreetste kameneren / die
soud sy by Valentijn / om hem te seggen des
Koning's voornemen / en hoe datse gemist had
hem seijn te drinken te geven / en door be-
naauwtheid gesegt had / dat het Valentijn
haar geraden had / 't geen de kamener heeft
gedaan. Als Valentijn hoorde 't bevrard daar
hy onschuldig af was / seide hy: helaas!
wat is een ongetrouwe Vrouw? Nu moet
ik door een geile overspeler reisen als een
Berrader? ik wil haar niet beschamen / maar
liever uit dit Koninkrijk reisen. Terstond
deed Valentijn sijn Paarden sadelen / en de
Poozt open doen / is also gereift met haast /
tot datse gekomen sijn op de haven van de
see / daar sy een schip vonden / daar sijn
sy in gegaan met den koopman: hy heeft
Godt gebeden dat hy mocht vinden Esclere-
monde / sijn Huisvrouw. Als den dag aan-
kwam / is den Koning opgestaan / deed ver-
gaderen al sijn Heeren: en sei / mijn Hee-
ren / ik ben seer verstoord op Valentijn /
die / om sijn lust te bedryven / mijn Wif
geraden heeft / my te vergeven / wild my
raden wat recht ik doen sal / en wat dood
ik hem sal doen sterben. Doe sprak een wijs
Heer / 't en behoort niet hem te becoordeelen
in sijn absentie; want die goed recht wil doen /
behoort den Misdadiger te hooren. Doe
wierd om Valentijn gevonden / die al weg
was / daar den Koning seer bedroeft om

was / maar hy deed sijn volk wapenen
om hem te vervolghen.

Hoe Escleremonde als het jaar om was
haar ziek hield, om dat den Koning
van Indiën haar niet trouwen zou,
en hoe Koning Lucra de dood wree-
ken wilde van zyn Vader, den Ko-
ning Trompaart, aan den Koning van
Indiën.

Het XXXVI. Capittel.

Wy hebben verhaald hoe den Koning van
Indiën / de Koning Trompaart had
om doen brenghen / en Escleremonde wel te
tracteren / meende haar te trouwen / maar
also 't jaar seer na om was / en sy geen
verlossing vernam / heeft sy haar siek ge-
maakt; 't welk den Koning verstaande / seer
bedroeft sijnde / haar kwam besochten. Als
hy sijn hand op haar hoofd wilde leggen /
hief sy haar armen en hoofd op / of sy hem
had willen beiten. De Koning seer verbaard
wesende / week uit de kamer / en beval haar
wel te tracteren; want my dunkt (sei hy)
dat haar de herfenen ontfouken sijn. In dese
staat hield haar Escleremonde lange tijd /
dat se eer scheen een beest / dan een mensch;
sy hadden en beet met de tanden al wie haar
vermakten wilde so dat se alleen bleef in haar
kamer gesloten / en door een vengster wierd
haar eeten en drinken gegeven. In die staat
kwam de Koning haar besien / seggende: hoe
kwalyk gaat 't met u persoon / neemt dog
een weinig patientie / en sijt so onberdudig
niet. Als sy den Koning hoorde spreken /
gelliet sy haar of sy 't niet verstaan had / maar
bedreef meer fortigheid / viel tegen de want
en tegen de schooiteken / maakte haar aange-
sigt so zwart als een Moorin / somtijds
gaf sy een soet lagje / daar na een vreeselijke
sugt; dit deedse al om haar eer te betra-
ren. Zy mijn God Mahon / sei de Kro-
ning / sulke siekte heb ik nooit gesien / ik
wil datse gebragt sal worden door Mahon /
en sullen hem bidden dat hy haar helpen wil;

't geen

't geen gedaan wierd / maar hoe sy nader kwam / hoe sy meer geliefte vrees. Als den Koning sag dat het niet en hulp / deed hy sy weder in haar kamer brengen / sy behield de maniere / tot datse van Valentijn gebonden wierd / als gy mi hooren sult. Valentijn hakerde na sijn lief / heeft dooz menig land gereist met Pacolet / die hem niet begeeven wilde / sy reden so ver / tot datse kwamen in Escardejen / 't welk was 't Koninkrijk van Koning Crompaart / als vooeren / gesteld is : sy vzaagden na den Koning Crompaart / en haar werden gesaid dat hy gedood was in groot Indien / en dat sijn Soon sijn dood wreken wilde / met twaalf Koningen. Pacolet vzaagde sijn waard van Koning Lucra's dooz kionen : de Waard vertelde hem / hoe hy beloofd had ten Welve te nemen Koning Brandesiers Dogter / welke te voren had de Koning van Antiochien / die by den Koning Brandesier gedood is. Van dese tydning was Valentijn seer verwondert vzaagde sijn Waard waar is de Vrouw gebleven / die Crompaart mee vragt : daar hy afwilt. Als Valentijn dit verstaan had / is hy gereist na Escardejen / om den Koning Lucra te gaan dienen / en sijn Esclemonde te binden.

Hoe Koning Lucra Trouwde de schoone Rosemonde : En hoe Valentyn verlost een Dogter uit de handen eens Sarasyns , die hy verkragten wilde.

Het XXXVII. Capittel.

Zo als den Koning Lucra was in de Stad van Escardejen gekomen , kwam daar ook den Koning Brandesier / met sijn Dogter Rosemonde. Als den Koning Lucra dat vernam / is hy met groote triumph haar te gemoet gegaan / maar Rosemonde was bedroeft / want sy den Koning Lucra niet gesind en hadde / maar dacht altijd op Valentijn. Sy wierd geleid in 't Koninklijk paleis / in 't voorbeeld van

Mahon / daar trouwde Koning Lucra / Rosemonde : Valentijn reisende na Escardejen / is gekomen in een Bosch / dat groen en genoegeelyk was / daar hy een Vrouw fugten hoorde / seide tot Pacolet / laat ons wat aanruden / wy sullen groote dienst doen haar te onseiten. Heer / seide Pacolet / laat de Vrouw / en moeit u niet haer niet / gy weet niet wat 'er is. Pacolet / seide Valentijn / gy spreek onwijsseelyk / 't is geen vroom Man die de Vrouw niet en helpt. Toen staken sy haer Paarden met spooren / en sijn gekomen daar sy de Vrouw vonden / die een Sarasijn onseren wude. Heer Ridder laat staan u voornemen / seide Valentijn / want de Vrouw tot u niet gesind is. By Mahon / seide de Sarasijn / ik wil tegen u streiden / ont dat gy my belet mijn wil te doen : met dese woorden is hy op sijn Paard geseten / dat daar stond aan een boom gebonden / heeft de lancie in de hand genomen / en van malkander gereiden / gebende malkander een teken. Valentijn heeft 't Paard de spooren gegeven / en de Sarasijn so getreft dat de lancie ging dooz 't harnas in 't lijf / sa dat hy doot ter aarden viel. Doe hy de Jonkvrouwe gaande / seide / Vrouw mit sijt gy verlost van nu vpart / wilt so veel doen dat gy my segt / hoe hy u in bosch gebragt heeft. Wel Heer : sy de vrouw / ik sal u de waarheid seggen : gisteren avond kwam hy logeren in mijn vaders huis / die heeft hy vermoord / doe heeft hy my genomen en hier gebragt om mijn eer te benemen / 't welk gy beschut hebt / dies gy niet my doen moogt wat u belieft. Vrouw / seide Valentijn dooz my sal u lichaam niet onteerd worden / trekt wederom in u huis / en denkt om wel te doen. Doe verliet Valentijn de Maaget / en reed na Escardejen : 't volk van de Sarasynen kwamen by hun Meester / die sy doot vonden leggen onder een boom : dus sy verschijft naden Koning gingen / seggende o Meester : den Maaschalt die gy so lief had / is heden van de Moordenaars in 't Bosch vermoord. Den

Koning liet dadelijk veel Volkis uit de Stad reiden / om de Moordenaars te soeken / die Valentijn sagen kionen / die daar met al sijn volk als een Moordenaar gebangen wierd. Nu was de schoone Rosemond in dit kasteel / dewelke Valentijn kende / en dooz de groote liefde die sy hem toe droeg / is gegaan by den Koning / en seide Heer Koning / wagt u wel dat gy deese Ridder niet en doot : ik zweer u dat hy is de vroomste Ridder / die gy onder al u Riddersen hebt : hy is Valentijn / die dooz sijn vroomigheid het Serpent dooden vooz Antiochien / wild hem in u dienst houden. Vrouw / sei de Koning / ik heb meenig Man hooren sproeken van sijn vroomigheid / ik moet hem doen roepen / en seide Ridder hebt geen vrees vooz sterben / gy moet my dienen / en sult gaan in Groot Indien / en segge den Koning van mynent wegen / dat ik bereid ben met al mijn ntage de doot te wreken van mijn Heer Vader / Koning Crompaart : die hy schandelyk heeft doen dooden. Sy sult hem sommeeren in 't paleis te kionen met een koopd om den hals / en dan te ontbangen sulik oordeel als mijn Heeren wyfen sullen. Heer Koning / seide Valentijn / ik sal de boodschap doen dat gy bedanken sult.

Hoe Valentyn toog na Indiën , om den Koning te ontvangen van wegens den Koning Lucra , en hoe Rosemonde hem een ring mede gaf daar hy sijn leven mede salveerde.

Het XXXVIII. Capittel.

Als Rosemonde sag dat Valentijn bereid was om te reisen na Indien / so heeft se haer Jonkvrouwen geroepen / en liet Valentijn halen. Als hy gekomen was / seide de Vrouw / welkom moet gy sijn / ik heb groote begeerte u te sien Edel Vrouw / seide Valentijn / so heb ik ook gehad de saken sijn seer verkeerdt sedert ik u laatst sag / ik heb verstaan dat u Man doot is / en dat gy weder gehuwt sijt aan dese / ik was by den Koning beschuldigt van verraad / daar dooz ik in groot perphel was. Dat is waar / sei sy / daar kan ik my schuldig in ; maar nu sal ik de foute verzoenen. Doe wel mijn Vader my gegeven heeft Koning Lucra / die rijk en magtig is / so sal ik hem nimmermeer lief hebben want hy is een Verrader. So haast als gy in mijn

Palets gekomen sijt / is hy saloers gewor-
den: want van al die boden die hy daar send /
is 'er nooit een weder gekeerd / want den
Koning van Indien laat hen alle dooden.
Niet lang is 't geleden dat my den Koning
van Indien versogt tot een Drouwe / maar
mijn Vader heeft my gewygerd / en gegeven
den Koning Lucra. Den Koning van Indien
heeft my gesonden een kostelike ring / die
ik ter liefde van hem bewaar / en om dat
ik sie de valsheid van mijn Man / sal ik u
helpen om dit perkel te ontgaan. Als gy
sijt voor den Koning van Indien / so sult
gy hem groeten van mynent wegen / als
mijn secrete Bode en hem seggen / dat mijn
Vader my gegeven heeft den Koning Lucra
tegen mijn dank / maar dat ik hem niet
heb vergeten / en dat ik middel vinden sal
met den Koning Lucra doot Indien te ko-
men / so sal in sijn magt wesen my te kyp-
gen / op dat hy niet en twijffele / sult gy hem
dese ring presenteren van mynent wegen.

Hoe Valentyn zyn boodschap deed aan
den Koning van Indiën, van des Ko-
nings Lucras wegen, en van het ant-
woord dat hem den Koning gaf.

Het XXXIX. Capittel.

Als Valentijn was voor 't Hof van
den Koning / is hy gegaan in de saal
daar den Koning sat / vergeselschap met
sijn drie Koningen / die hem seer sel aan-
fagen / en de een seide: Mahon de dus-
wel heeft u hier gebragt / sijt gy niet een
Dienaar van den Koning Lucra; heer Ko-
ning seide Valentijn / ik sal niet liegen /
ik bzing u tydning van de schoone Hofmon-
de / daar af gy verlyst sult wesen. Bode
seide de Koning / ik seg u in spijt van den
Koning Lucra / so sou ik u hebben doen
dooden / maar om de liefde van haar / daar
af gy my tydninge bzingt / sal ik u liff ver-
skeren / indien gy my eenige tekenen be-
wijst. Valentijn seide / het is waaragtig
dat ik ben een bode van Koning Lucra / die

my alhier gesonden heeft: en laat u weten
om den dood te wyken van sijn Vader / Ko-
ning Trompaart; so sult gy komen in sijn
Stad Esclardopen / in u linnen kleederen
met een koozd om den hals / als een Der-
rader en openbare Moordenaar / voor sijn
Koninglike mogentheid / om de Sententie
te ontfangen. Indien gy niet en wildt ko-
men / so laat hy u weten / dat hy sal in
korten tijd in u land komen / byanden en ver-
derven uw' steden en onderfaaten: dat heeft
hy gezwooren synen Godt Jupiter en Ma-
hon, hy sal Mannen / Wijfs en kinderen
ten swerden geven. Bode seide de Koning /
ik heb u wel verstaan / ik maak geen werck
van den Koning Lucra sijn kwaadheid / op
dese materie sal ik u geven een bzief / die gy
hem bzingen sult. Du segt my de boode-
schap van Hofmonde / want ik boven al
haar bewind. Heer Koning seide Valentijn /
ten beveele van haare majesteit / so groete
ik u van haar wegen / als een secreet Die-
enaar en getrouw vriend / sy onthied u dat
se weder gehoud is aan Koning Lucra /
dat tegen haar dank is / want sy is ont-
steeken met u liefde: indien gy haar verkyp-
gen wildt tot een vrouwe / so heeft hy gesegd
dat sy hier komen sal met haar Man en 't
geselschap / moogt gy practijk vinden om
haar te kypgen. By Mahon seide de Ko-
ning / die tydning behaagt my wel / daar ik
blyde om ben. Heer Koning seide Valen-
tijn / siet dese ring die gy haar hebt gege-
ven / dewelken sy send tot een teken: mijn
vriend seide den Koning / ik ken de ring
wel / nu gaat eeten en dinken / en maakt
goede cier / ik sal doen schyppen een bzief
dien gy bzingen sult Koning Lucra / voor
een antwoord. Valentijn wierd hooglijck ge-
dient: hy vzaagde de edel-lieden na Escler-
monde / of daar in 't land een kersten
Drouwe was / men seide hem ja. Doe kwam
de Koning / die Valentijn bzielen gaf / daar
hy meede weg trok. Ach eilaats! hy wist
niet dat sijn liefe in dat land was / so na-
by hem / die bad / dat sy dog tydninge mogt
kypgen van haar lief Valentijn.

Hoe

Hoe Valentyn weder keerden in Esclardopen, met het antwoord van den Koning van Groot-Indiën, en hoe Koning Lucra na hem toe voer, met veel volks.

Het XL. Capittel.

Met groote blijdschap keerde Valentijn
na de haven daar 't schip lag / seg-
gende tegen de Schipper laat ons weder-
keeren in Esclardopen / ik heb mijn boodschap
gedaan / daar ik blyde om ben. Doe seide

een van de Officieren / wy sijn wel verwon-
derd / want niemand een bode heeft sien
wederkeeren. Valentijn antwoorde / die
Godt helpen wil mag niemand deeren. Dus
sijn sy in korten tijd wederom gekomen in
Esclardopen. Valentijn ging terstond na het
palets / daar hy den Koning Lucra vond /
met den Koning Brandesier / en veertien Ad-
miraalen / die daar gekomen waren om hem
te helpen / tegen de Koning van Groot-
Indien / sy waren van Valentijns weder-
komst seer verwondert. Koning Lucra
vzaagde Valentijn hoe 't hem gegaan was;
daar hy op antwoorde / hy agt u niet meer

¶ 3

als

als een stroo / hy is sel en hobaardig: in dien gy daar gaan wilt / hy heeft grooten begeerte u daar te ontfangen / en dese brief send hy u / daar dooz gy sijn hert weeten mogt. Als koning Lucra en Brandesier den brief verstaan hadden / so zwoeren hy Mahon en Apollijn / dat sy nimmer weder keeren souden / of sy souden de koning van Indien levende of dood hebben? sy deden sijn Volk gereed maaken / en s anderen daags begaben sy sig op de see / wel met honderd duisend Mannen. Als Rosemonde verstonde dat sy reisende souden / heeft sy den koning gebeden dat sy mee mogt / dat hy confercerden / en hem namaals beroutwde. De koninginne Rosemonde / sende den koning van Indien komen (want sy hem wel hande aan 't wapen /) so is sy uit den Ceente gegaan den koning te ontmoet / 't welk hy merckende / so stak hy sijn Paard met sporen / is by haar gekomen: en heeftse van stonden aan op sijn Paard geset. De Vrouw / seide tot den koning van Indien / Heer koning / welkom moet gy weesen / gy sijt de geene die ik so lang tijd begeert heb / federt de tijd dat gy na my stond / maar mijn Vader my gehouwt heeft aan koning Lucra / tegen mijn dank; nu mag ik wel seggen / dat hy al sijn vzeugd heeft gehad van my / die hy nimmermeer hebben sal / want nu heb ik u gevonden / so begeert ik geen ander dan u edelheid. Vrouw / seide de koning / hebt geen sozge / want ik u nimmermeer verlaten sal / ik sal u binnen drie dagen maaken koninginne van groot Indien. Met deese woorden is de koning met haar gereden na de Stad toe. De jongvrouwen bedreeven groot misbaar / en sijn by de koning Lucra gegaan / seggende dat de koninginne genomen was. Zijgt / seide de koning / die een kwaad Wif verliest / heeft kleine schade. Doe is hy by den koning Brandesier gegaan / seggende: Heer koning uw Dochter behoord wel een kwaad leeven te hebben / want sy vereneigt is met mijn Brands Schoonsoone / seide Brandesier / ik sal desen dag wyakte nemen van den ber-

rader / die mijn Dochter heeft genomen. Doe heeft koning Brandesier sijn Paard met sporen geslagen / om den koning van Indien te verholgen / met meenigte van Edele daer Valentijn mede by was / stak sijn Paard met sporen / en seide tot Pacolet; 't is tijd dat gy u konst toont / doe deed Pacolet een groote konst / als dat den koning van Indien dagt dat voor hem stond een groot bosch / dat wel dik was van hout / en scheenen groote Riviere die sere weid en diep waren; doe was hy soo verbaard om gebangen te worden / dat hy de Vrouw van sijn Paard sette / om lighter met haar weg te komen / maar Valentijn was daar by / die tot haar seide: Edel Vrouwe / gy moet met my gaan / want gy hebt my beloofd dat ik u liefde verholpen sou. Sy antwoorde: ha Valentijn / ik behoef u niet lief te hebben: toen ik u had om liefde / doe ontfelde gy my / maar nu ik gemist heb in mijn voornemen / so geeven ik my in u handen / indien gy my peis maken moogt by den koning Lucra. Doe heeft hy de Vrouw geleid voor koning Lucra / seggende: Heer koning / siet hier Rosemonde u Huisvrou / die gerooft was van den koning van Indien. Heer / seide de Vrouw / hy heeft u de waarheid gesegd / als de barailje begon / sag ik na my komen een Ridder / die ik meende dat een van uwe had gewees / die kwam om my te bewaaren; soo ben ik hem te ontmoet gegaan / en sonder my iets te seggen / heeft hy my doen sitten op sijn Paard doen ik merkten dat ik beraden was / nam ik hem by sijn haer / en heb hem also in 't aangesigt gekzabt dat hy my by sozfen moest laten van den Paarde. Doe ben ik van de Ridder ontfers. De Vrouw deed Valentijn groote vriendschap / om dat hy haar verlost hadde / maar in 't herte haate sy hem / want sy wel gewild had / dat de saken voort gegaan hadden.

Hoe

Hoe Rosemond practizeerde, dat zy gebracht wierd by den Koning van Indien.

Het XLI. Capittel.

Den Koninginne Rosemonde geheel te onvzeede sijnde / dat haar voornemen niet volbragt was / heeft niet gerust / maar secretelyk den Koning van Indien ontboden / dat hy den derde dag daarna haar toelagen sou / datse met weinig volk omtrent de Stad soude komen spanceeren / daarom men mag seggen / dat het boose voornemen eener Vrouw kwalijk te beletten is. Den

derde dag gekomen sijnde / is sy geseten op een Kameel / om haar wat te vermaaken en de Stad te besien / 't welk den Koning van Indien gewaar wordende / is dooz een klein poozken uit gereden met eenige Ridders / nam 't Kameel daer de Koninginne op sat / by den toom / seggende: liefste gy moet niet met my in de Stad / en voerde haar met groote blijdschap binnen / altoear. Hy dien selfde dag nog trouwden / en won die nacht by haar een Soon / die hy Apbaster liet heeten / die de Stad van Jerusalem nog besat. Den Koning Lucra dit hoorende / seide / die my mijn Wif weder vzeugt sal ik Denschaal maaken / en Meester van mijn Hof.

hof: Pacolet seide tot Valentijn / ik weet 'er u aan te helpen. Valentijn seide naar: Den Koning Lucra was seer bedroeft / siende dat hy sijn Vrouw verlooren had / maar koning Brandesier trooste hem / zweerende van daar niet te reysen / of hy sou sijn wraak nemen / maar het verging anders / want op den selfde dag kwam daar een Bode: en seide: Heer koning / daar is kwaade tyding: koning Peryn van Frankryk met den Soon van de keiser van Grieken / die in u gebangen is / sijn gekomen met een groot heit in 't Land / en hebben verdoorben Steden / Dorpen en kasteelen / en hebben belegerd de groote Stad van Angorien / in welke uw Vrouw bevallen is van een schoone Soon. Als Brandesier dese tyding hoorde / is hy gegaan by den koning Lucra / seggende: siet hier de Bode / die my tyding brenghet / dat de Francoisen sijn in mijn Land gevallen / daarom is 't noodig dat ik weg reis / om dat te beschermen; gy sult een Bode senden aan den koning van Indien / dat hy u weder geeft u Wuisvrouw op sulke een conditie dat gy hem vergeeven sult de dood van uw Vader / en dan sult gy opbrecken. Ridder / sei den koning / gy sprekt als een vroom Man / u woorden behaagd my wel / gy sult koning Lucra tot antwoord geven: indien hy een Vrouw van doen heeft / hy soekt die / ik hou mijn lief Rosmonde / Ridder / seide de Vrouw / goet mijn Vader / en segt hem dat hy de schuld heeft / hy wist dat ik koning Lucra niet hebben wilde / en segt koning Lucra dat hy niet meer op my en past. Edele Vrouwe / seide Valentijn / uw boodschap sal ik doen / heeft doe oorlof genomen / en is gekomen in 't heit by den koning Lucra / hem seggende de antwoorden van den koning van Indien / daer by voegende / gy moogt wel een ander kies / den koning van Indien die heeft Rosmonde getrouwt / daar hy alle nachten by slaapt. Als koning Lucra dit hoorde trok hy 't hair uit sijn hoofd en

wrong sijn handen. Doe seide Brandesier Schoonsone / van dese spijt ben ik seer bedroeft / maar op dese tijd mag ik u niet helpen.

Hoe Koning Lucra zo veel deed dat Koning Brandesier by hem b'leef, en dat hy Valentijn zond naar de Stad van Angorien, tegens den Koning Peryn.

Het XLII. Capittel.

Als koning Lucra verfond dat koning Brandesier hem vergeben wilde / was hy seer bedroeft / en seide / Heer koning / gy weet dat gy my belooft hebt / te helpen wreken de schande / die my gedaan heeft den koning van Indien. Dat is waar / sei de koning Brandesier / 't is my leed dat ik mijn belofte niet houden mag / nu sal ik u seggen wat wy doen sullen / sei de koning Lucra / ik sal Valentijn en uw Oom Margalant senden met een groote magt / om de Stad Angorien te ontfetten / en gy sult beliebe hier te blyben / 't welk aan beide syden geconsenteerd is: doe hebben sy Valentijn en koning Margalant met twee honderd duysend Mannen van wapenen te sloop doen gaan / en hebben de wind tot hun begeeren gehad / so darfe in korte tijd gekomen sijn in de haven van Angorien / maar eer sy in de haven kwamen / sag Valentijn een hooge Toeren in 't oosten / die gedeekt was met latoen. Doe vragde hy aan de Schipper wat plaatse dat was / hy seide dat het genaamt was het sterk kasteel / en verhaalde hem voorts de gelegendheid daar van / ook dat koning Brandesier aldaer betaarden sijn Dogter Galasie. Als Valentijn dit hoorde / nam hy woort / die schoone Vrouw te gaan besien / en kwam by Angorien. De kerstenen dedden groote neersigheit om de Stad te bestormen / maar daar was binnen een Ab-

mirael / genaemt Brulant / die alle Dagen uyt-biel / en groote schade dede. De Koning Margalant sag 't Heer van de Kerstenen / en seyde tot Valentijn / laet ons beraden wat wy doen sullen / ik sie dat de Kerstenen / seer sterk sijn. Heer koning / seyde Valentijn / laet ons een Bode senden in de Stad Angorien / dat wy hier gekomen sijn / en als sy moogen uytballen op de Kerstenen / aen een syde / dan sullen wy aen de andere syde aen komen / so sullen wy se vangen / 't geen besloten werd: Daer werde Pacolet na toe gesonden / aan de boodschap te doen / maer in plaats dat hy gaen sou in de Stad / ging hy in 't Leger van de Chri-

stenen / by koning Peryn en Oursfon / die hy al sijn Avonturen verhaelden / die hy in het reysen gehad hadden / en dat hy niet vernemen kon van Esclemonde; verhaelde mede dat sijn Broeder Valentijn en Margalant hier gesonden sijn van den koning Lucra en Brandesier / om te verjagen uyt den Lande / maer indien gy my gelooven wilt / sal van de Twee-honderd-duysend die hier gekomen sijn / niet een wederom keeren / het sijn verfoepelijke Dieren. Mijn vriend / sey Oursfon; in de Name Gods / indien gy dat doet / so hebt gy van uw leven nogt so veel eere begaen / gy sult Sacrifitie daer aen doen / Godt sal 't u vergelden.

Hoe Pacolet door zyn konst dede dooden de Sarazynen van Brandesier, die hy haer gezonden hadde.

Het XLIII. Capittel.

Het seide Pacolet tot onrsfon / ist ben een Dienaer van uw broeder en van u / hoorde hoe ik 't toe leggen sal / doet uw volck dese Magt Wapenen / sield se in ordinantie / ik sal u broeder Valentyn ter Centen doen blyben / en sal de Sarazynen in een vaste slaep maeken / dan sult gy 't nuur in de Centen steeken / en slaen al dood wat gy bind. Met dese woorden zyn onrsfon en Pacolet gegaen by den koning Peppyn / om te verhalen het opset / die wel te breede was als hy dat hoorde. Als Pacolet gegeeten had / nam hy oorslof / en reysde na Angorien / om syn boodschap te doen / op dat den koning Margalant een teken brengen soude als hy in de Stad kwam. In 't Paleys daer hy den Admirael Bzulant vond / die hy aanspreekt / eggende: Heer

Admirael / weet dat wy van den koning Brandesier hier gesonden sijn / met tweehonderd duysend Mannen / om u te ontfeten / en koning Margalant ontbied u / dat gy moogten met den Dag u volck gereed hebt / en de Kerstenen bespringen sult uyt de Stad / hy sal met zyn Heer van agteren komen / dan mogen sy ons niet ontkomen. Als den Dag aen gekomen was / dede de Admirael Bzulant sijn volck wapenen / als Pacolet gesepd hadde / en sijn uyt de Stad gereest / om koning Peppyn te bevegten / maer de Kerstenen / die van hun wel wisten / sijn haer te gemoet gekomen / en hun hoorden elskander gemengt. Daer begon den Strijd seer zwaer / 't gerugt was seer groot om te hooren / daer hoorde men menig Trompetten Olyphant voeren / daer men mede

wogt

wogt: Daer wierd menig Speere en lantie gebroken / en schilden doorhoutwen / en menig Man ter aerde geworpen / en menig harnas gebroken / en lighaemen ter aerden dood gevallen. Als den Admirael Bzulant sag dat de Kerstenen so groote schaden onder sijn volck deden / is hy gekomen als een rasende Man / met de lantie in sijn hand tegen een Ridder / heeft hem so getrest / dat de lantie door sijn lijf ging / dat hy dood ter aerden viel: Hy doode nog Gerard van Parys / en Robert van Normandien die sloeg hy 't regter been af / en nog tien vrome ridders. Dit sag koning Peppyn / die heeft

een lantie genomen / en sijn paerd met spoodre gesceken / en is met al sijn magt gekomen tegen den Admirael / die stak hy door longe en lever / dat hy dood ter aerden viel. Als de Sarazynen sagen dat den Admirael dood was / waeren se seer bedroeft / en keerden na de Stad / om die te bewaeren. De Christenen meenden niet enen de Stad in te nemen / maer die van binnen schooten so geweldig / dat se daer voer moesten wijken / 't welck koning Peppyn bemerkte / heeft met haest de Gysten gebuid / en also de Stad in genomen / slaende dood al dat sy in de Wapenen bonden.

Hoe Valentyn weder keerden door Indiën, by den koning Brandesier, die met hem voerde des konings Margalants doode Lighaam.

Het XLIV. Capittel.

Als de Stad Angorien van de Christenen in genomen was / heeft Valentyn doode lighaem van koning Margalant in een loode kist doen leggen / en 't Schrey doen brengen / en is met tien duysend mannen / die ober gebleve waeren / gekeerd by den koning Luera en Brandesier. Als Valentyn aen land was / dede hy Margalants doode lighaem voeren voer de Cente van koning Brandesier / dewelcke sat en schachte tegen koning Luera / vergeselschap met tien koningen. So haest als koning Brandesier Valentyn sag / vragde hy hoe de batalje geendigt was / die hem alles verhaelde / en wees het doode lighaem van zyn Oom. Doe wierd Brandesier als rasende / ende seide: Na! Valentyn / ik se wel dat gy mijn volck heer doen sterben. By mijn trouw / sey Valentyn / dat ik kwalijst gesproken / ik ben daer niet schuldig aen / waer daer ymand die wy dat aen seggen wilde / ik wou een kamp tegen hem aen nemen. By Mahon / seide koning Luera / van hem behoest men dat niet te seggen / hadde hy veraed willen doen / hy had hier niet weder gekomen. Die van de Stad hebben dese teydinge gehoord / daer

sy in verblijd waeren. Den koning van Indien deed sijn volck Wapenen / ende kwamen uyt de Stad / met veertig duysend Man. Als koning Brandesier hoorde / dat die van Indien uyt kwamen / deed hy zyn volck wapenen / en kwamen in bataljen. Valentyn was mede in dien Strijd / die aen alle zyden groot wonder deed / en versloeg al die hem te gemoet kwamen. Hy is so bereyden in de batalje / dat hy by den koning van Indien gekomen is / en heeft hem so grooten slag gegeven / dat hy van zyn paerd moest vallen. Als Pacolet sag / dat hy ter aerden lag / is hy met meer anderen gekomen by den koning / en hebben hem gebragt in de Cente van koning Brandesier. Als die hoorde dat Valentyn gemaegen had den koning van Indien / so heeft hy met luyder stemme tot sijn volck geroepen: Mijn Heeren / wy sullen heden victorie hebben op onse vyanden. Ik zweer by mijn Gode Mahon / dat ik nu voortaan de goede Ridder Valentyn niet lasteren sal. Hier door heeft de koning Brandesier en de koning Luera met al hun volck een moed genomen / en sijn in den Strijd gebeden / seker den opt

te vooren / so datse versloegen meer dan Dertig-duyfend Mannen. Als de Maerschalk van Indiën dit groot verlies sag / deed hy de Crompetten slaen om te vertrecken. Als koning Brandesier en Lucra sa-

gen dat sy de vlygt namen / sijnse hen na gebolgt niet al haer magt / en eer sy in de Stad kwamen / wierden daer meer dan Tien-duyfend Mannen verslagen.

Hoe Valentyn teydinge hoorde van zyn vader den keyzer van Constantinopelen, en hoe Pacolet uyt hielp den koning van Indiën, en hem den koning Brandesier gevangen leverde.

Het XLV. Capittel.

TE selver uren als koning Lucra den koning van Indiën niet er dood oezegde / kwam daer een bode aen den koning Brandesier / die hem teydinge bzagt / dat koning Pevyn de Stad van Angorien ingenomen / en alle Inwoonders met den zwaerde om gebragt had. By Mahon / septe koning Brandesier / dit sijn kwaade teydingen / want het de schoonste Stad is van mijn

stijt / maer nu wy die koning van Indiën hebben / sullen wy hier haest een eynde maeken ; en septe tot Lucra : Laet ons desen bezrader moezgen ter dood brengen / dan sullen wy keeren na Angorien / tegen de Fransospen / die mijn land verderben / en nemen vzaekt. Ik heb den keyser van Grieken in mijn sterck Casteel / met den Groenen Ridders / die onse Wer gelastert heeft / die sal ik

doen

doen hangen bānen heertien dagen. Valentyn was seer blijde / dat hy hoorde van sijn vader spreken / deed een teken aen Pacolet / dat 't tijd was om sijn konsten te toonen / bad in hem selven aen Godt / dat hy sijn vader wilde bewaeren van 't perikel daer hy in was / en sey : Ik sal geen blijdschap hebben vooz dat ik hem sal hebben verlost. Den koning van Indiën sag valentyn aen / en septe in hem selven / vermalebijd moet wesen de ruwe dat ik u niet deed sterben / ik sou noyt in dese sozen geweest hebben / als ik nu ben. Doe liet koning Lucra honderd Sarazpen komen / wel gewapend / en heeft geseyd : Siet dat gy desen bezrader wel bewaerd / op poene van u lijf / want so haest den Dag aen gekomen is sal ik hem doen hangen. De Ridders die den koning van Indiën te bewaeren hadden / deden een groot binn maeken vooz 't pavelhoen / daer hy in gebonden was. Pacolet is mede gegaen in hun Centen / als of hy mede had willen waeken / om den tijd te verduwen. Het leed niet lang / of Pacolet dede sijn konst in sulke manieren / dat hy se debe vallen op der aerden / en sliepen of sy dood geweest hadden. Doe ging hy tot den koning van Indiën / die hy ontbood / en septe tot hem / Edele Heer / neemt moed / ik ben uwen Gzooten God Mahon / die op de aerde is gekomen om u te helpen / om dat gy my lange gezdiend hebt / so wil ik u niet ongetroost laten / gy sult gaen in uw Stad van Indiën / in uw paleys / sonder ymands weder seggen / gy sult niet u nemen den koning Brandesier / die gy houden sult in uw gevangenis / dat 'er niemand af weeten sal. o : Mijn Heer / septe den koning van Indiën / waer mede hebbe ik dit verdiend / dat gy zijt gekomen op der aerden om my te beschermen / van mijne Dood-ypand. Heer koning / septe Pacolet / set u hertzoutwen op my / ik sal u in de Stad leyden sonder soez / dan moogt gy niet uw ypanden doen al wat u belieben sal : boden al beedele ik u / dat gy doen sult den Raed van uw Pynsvoutw / en ging also in de Cente van Brandesier / die

hy nevens al het volk in slaep toverde / en deed Brandesier al slapende op slaen / toog zjn hoefen / schoenen en klederen aen / en septe tot den koning van Indiën / ons God is hier gekomen / ik wil niet u gaen in uw paleys / en doen al wat u belieben sal. Doe viel den koning van Indiën op sijn knien / en septe : o : Mogende Heer : toond gy u Mirakel : Doe nam Pacolet twee schoone paerden / daer hy op dede sitten den koning van Indiën / en den koning Brandesier. Pacolet septe : houd den koning Brandesier wel vast / ik sal op het andere paerd gaen sitten / en u dan brengen in de Stad / daer Pacolet eozelof nam. De koning riep aen de Wagters met luyder stemme / doet op de poort / ik ben u koning / die Mahon verlost heeft. Als de Wagters dit hoorden / sijn sy geloopen tot de Stedehouder / en hebben hem de teydinge geseyd / die den koning in gelaten hebben / en sijn in 't paleys gegaen. Als Hofmonde den koning vernam / heeft sy hem welkom geheeten / en septe : Heer koning / segt my hoe gy mijn vader hier gebragt hebt ? Is den peys gemaekt tusschen hem en u ? Neen / septe de koning / het gaet wel anders : In dese Nacht als ik lag en sliiep / heeft my Godt Mahon geopenbaerd / die dooz sijn grondeloose barmhertighepd my gelebert heeft uyt de handen van mijn ypanden / en u vader den koning Brandesier. Doe werd de koning ontwaecht / seggende tot den koning van Indiën : Hoe mag dit wesen / hoe ben ik hier gekomen ? neen / sey den koning van Indiën / God Mahon wil dat wy samen bereenigen / en een goede peys maeken. By mijn trouw / sey koning Brandesier / ik had liever te stercken / dan niet u te bereenigen / laet my gaen by mijn volk. De koning van Indiën septe / dat en sal ik niet doen. Dus was de koning Brandesier in de Stad in groot verdriet / als hy sag dat hy gevangen was. De honderd Sarazpen die den koning van Indiën bewaeren souden / lagen nog op der aerden en sliepen. Als den Dag gekomen was / is

11 3

kie

konink Lucra op gescien / en ging na de Cente / daer hy den konink van Indien gelaten had. De Sarazinen wakker geworden sijnde / seiden se: Wy sijn betoebert geweest / want wy onse konink verlooren hebben. Valentijn riep Dacoleet / en seide: Ik sal my niet verblijden voor ik mijn vader gevonden heb / ik hoopte dat ik ook Gescelcmaende gebonden sou hebben / maer ik ge-

loof dat sy dood is / daerom wil ik gaen by den konink Pypyn. Dat is wel / seide Dacoleet / wy sulen eerst gaen by 't sterck Casteel / daer den keyser op gebangen leed / en ik hooppe met mijn konst u den keyser te leveren. Valentijn heeft verlof genomen / en is met sijn volck te Scheep gegaen / om sijn opster te volbrengen.

Hoe Hanefroy en Hendrik Verraden den konink Pypyn hun Vader, met de Twaelf Genooten.

Het XLVI. Capittel.

Op een Dagt / als konink Pypyn te ruste was / openbaerde hem in een droom die drie Nagels / waer mede Christus aen het kruys genageld was / en de lantie daer zijn sijde mede geopend was / en een Diefsier / singende den lofsang by 't Graf. Als hy nu in 't Hof by sijn Heeren was / heeft den konink hem dat visioen geopenbaerd / seggende dat het voor een Droom te houden was / dewijl sulks tot drie-mael hem verscheenen was / daer uyt hy besloot dat hy de H. Plaetse te Jerusalem soude beseken. De Heeren dit verstaende / sijn 'er veel geweest die niet begeeren daer na toe wilde Keyser / en voor al was Oursfon de eerste / seggende: Heer konink / indien 't H. E. belieft / sal ik mede Keyser / also ook Millioen Dangler / en de twaelf Genooten / daer voor den konink sijn bedankten. Doe dede de konink hy hem komen Hanefroy / seggende: Gy weet dat gy mijn zoonne sijt / maer doe gy gehoorren waerd had gy / nog u broeder / niet een hoec lands in Frankryck / so wil ik dat gy hier byben sijt om dit land te bewaeren: indien gy u draegt als een byoom Indier / ben ik besind het koninkryck van Angorien u te geben / dat ik gewonnen hebbe / en de konink Brandesier heeft een Dogter / die sal ik u geben tot een byoutw / sy sal wel

ons Seloobe aen nemen / ik sal voor Verdrikt een ander koninkryck verkerden / daerom denkt wel te doen. Vader / sey konink Hanefroy / ik dank u hooglyck / en is weg gegaen; seide in hem selven / by God / Heer konink / ik heb u wel verstaen / gy gind ons niet dat wy 't koninkryck van Frankryck hebben souden / maer al soude ik God versaken 't sal anders gaen. Doe heeft hy Hendrik geroepen / en seide: lieve broeder / gy hebt gehoord de meninghe van vader / hy wil ons bewijzen aen vyeemde koninkrycke / daer uyt wy verstaen dat hy Carolus konink van Frankryck maeken wil / en dat wy aen 't Ryck niet hebben souden: Laet ons hem doen dooden van de Sarazinen / en wy wesen Heeren van Frankryck / en Keyser van Rome. Lieve broeder / seide Hendrik / gy segt wyselijck / maer wy moeten de saken wel oer leggen. Broeder / sey Hanefroy / ik sal gaen by konink Brandesier / en overkomen uyt hem van dese saken / op conditie / dat hy my geben sal sijn Dogter Kallise / dan sal ik hem seggen: dat konink Pypyn met de twaelf Genooten sal Keyser na Jerusalem / om het H. Graf te beseken / dan sal hy se lytelijck mogen hangen / want sy gewonnen hebben sulken. Doe is Hendrik mede gereys met de Twaelf

Genooten by Brandesier / alwaer doe bestand was. Doe seide Kallise / Mijn Heeren / gy weet wel dat onse vanden de kerstenen in ons land zijn gekomen / en bederven alles; Dat meer is / sy hebben gewonnen het land van Angorien / dat groote schade is / so lange als de Oorloge duurd: 't Is waer / dat de konink van Indien u vader heeft doen dooden / maer met reden / want u vader den konink Trompaet / heeft sijn Oom doen dooden; nu moet gy denken dat se beyden dood sijn: de konink van Indien sal los laten Brandesier / die Mahon hem geleverd

heeft / en de schoone Rosemonde sal men brengen in presentie van u / en den konink van Indien / tot dien sy dan gaet / die sal se behouden. In dit hebben sy allen geconsenteerd. Doe werd Rosemonde voor den konink Lucra / en den konink van Indien gebracht. Als Kallise haer vragden by wie sy gaen wou? is sy gegaen by den konink van Indien / sander haer te beraden. Als Kallise de pens gemaakt hadde / gaf hy sijn Dogter aen konink Lucra / waer door de pens gemaakt werd door al het land. Nu sal ik spreken van Hanefroy den verrader.

Hoe Hanefroy by Brandesier en Lucra kwam, om zyn vertrad te volbrengen, en hoe hy cyndelyk zelfs verraden wierd.

Het XLVII. Capittel.

Op den selven Dagt als den pens gemaakt was / kwam Hanefroy in 't Heer / en vragde wie dat Lucra en Brandesier was / dewelcke hem wierden getwefen / die hy niet groote reverentie groeten. Brandesier seide: wat is u begeeren? Heer konink / seide Hanefroy / de reden waerom ik gekomen ben / is niet te seggen voor so veel volck: Doe sijn Brandesier en Lucra met Hanefroy en Kallise aen een sijde gegaen. Doe heeft Hanefroy gesepd: Mijn Heeren / ik ben den konink Pypyns zoon / en ik heb hooren seggen dat gy konink Brandesier sijn schoone Dogter hebt / indien gy my die geben wilsd tot een byoutw / ik sal u seggen hoe dat gy de twaelf Genooten in handen krijgen sult. By Mahon / seide Brandesier / om u goedvoornemen ik haer aen geuen anderen Man verlooben wou / maer gy moet versaken in Jesus. Doe seide Hanefroy / ik ben te vrede u

Dogter te nemen: siet ik ben een kercken / en verfaet mijn Wet / want ik daer niet vast in stond. Als konink Brandesier verstaend dat hy sijn selven verraden wilde / en van sijn Seloof af gaen / is hy met Lucra en Baldek alleen gegaen / seggende: Mijn Heeren / gy merckt het verraed van dese Man / ik sou my luttel op hem bezoutwen / als hy sijn vader wil verraden / ik had liever mijn Dogter te doen sterben / dan haer sulken Man te geben / gaen wy na Jerusalem / om te vangen konink Pypyn / met de twaelf Genooten; indien wy hem krijgen / so mogen wy seggen: wy hebben de bloeme van 't Christenryck; en om dit te volbrengen / sal ik dese verrader senden by mijn Dogter / en sal hem een bylef geben / waer door sy hem sal doen sieken in een diepe Gevangenis.

Als de schoone Galasie verstaen hadde de valsheyd en verradery van Hanefroy deed se hem strengelyk in de Gevangenis te stecken.

Het XLVIII. Capittel.

Als Hanefroy in 't Casteel was / heeft hy hem selven gepresenteerd voor de Koninkbyoutwe / als hy sag haer tynemende

schoonheyd / is hy in liefde ontflecken / en sen: Gewaerde byoutwe / de Mogende God Mahon / die 't Firmament gemaakt heeft / inoet

moet u kragt geben u wil te volbrängen ; de groote fante die ik gehoord hebbe van uw wprhemende fchoneit. Ik heb gefprooken met Brandefier uw vader / om u ten Echt te nemen / om dat dit waer is / fo is hier een brief / die uw Heer vader dooz my aen u gefonden heeft. Als sy die gelefen had / aen fag sy Haneftrop met een kwad aenfigt / en fep oberlynd : Heer ik heb den brief gelefen / die luyd dat gy verhogt hebt de twaelf Genooten van Frankryk / en dat nog erger is / gy hebt u eygen vader verraden : Zyn de kerfienen fo godloos ? dat dunkt my veynd / maer hoe dat het is / gy moet wel een valfch verrader zyn : De koning mijn vader gebied my dat ik u in de allerdiepste Gebangenisse leggen fal / want gy nu vader verraden wild / fo willen wy u in geen geloofte fetten. Doe liet sy Haneftrop in het diepste van de Gebangenisse fteeken / daer 't heel duyster was. o Gode vromt / riep Haneftrop / dit is een verdorietelijke huwelijks-dag. Heer / fepde Calafie / gy fult tot een Wyf trouwen

mijn Gebangenisse / want gy niet b'ter weerdig sijt. In dese Gebangenisse was den keifer van Conftantinopelen / met den Groenen Ridder. Als Haneftrop by hen was / vzaegde de keifer / wie sijt gy ? Gheslatie : fepde hy / ik ben Haneftrop / de ongebellige bastaerd van koning Peppin. Zeker sy den keifer / wy kennen u wel / en ik den den keifer van Grieken / segt my hoe dat het met mijn zoonen Valentyn en Oursson gaet / en met koning Peppin / Sampfon / Gerniers / den Hertog van Vendome / den Hertog Milloen Dangler / en al de Heeren van Frankryk. Heer / fepde Haneftrop / sy sijn in dese landen / en hebben de Stad van Angorien genomen met al het land / maer ik denk datse niet weten dat gy hier sijt. Dus fpraken de Gebangenen van hun Materie. Nu fal ik fpreken van Valentyn en Paolet / die gekomen sijn by 't Fort van 't Casteel. Valentyn fepde / Magende Gode / ik heb noyt fo een sterke plaetse gefien. Heer / fepde Paolet / ik fal 't beproeben : Doe trad hy een

een weelij van Valentyn' begon zyn konft / zo is by hem gekomen den boozen vpaand / die zeide / laat staan uw boozneemen / dit kasteel dat mag men niet winnen met toberpe / belegering / nog met ftozmen / maer met verraderij. Met deeze woorzen is Paolet gefcheiden / en kwam by Valentyn / en zeide / laat ons van hier gaan / want dit kasteel kan nimmermeer gewonnen wozden / en zynna Angorien gebaren. Als hy in de stad was / is Valentyn in 't paleis gegaan / en vzaagde de Bewaarder waar zyn Oom was / de koning Peppin / Oursson / en de twaalf genoten van Frankryk ; en hem wierd verhaalt dat ze in pelgims habyt na Jerusaleem waren. Als Valentyn dit hoorde / zeide hy : God wil ze bewaeren / en bleef in de stad van Angorien / verwagende de komft van koning Peppin / en de twaalf genoten.

Hoe den Koning Brandefier en Lucra in Jerusaleem vongen den Koning Peppin, met de twaalf Genooten.

Het XLIX. Capittel.

Nu was koning Peppin met de twaalf genooten van Frankryk gekomen in Jerusaleem / om 't H. gzaft te bezoeken / zo zyn ze gegaan by den Patziarch / die hun een leidfman gaf / om ze te leiden tot in de H. plaats / onderwijls koning Brandefier met de koning Lucra en de koning van Indien / dooz ingeeben van Haneftrop / daar gekomen / met een groot gezelfchap Sarazynen ; zy gingen na den koning van Surien / die 't Land tegenwooydig had : zeer verwondead van hun komft / vzaagde hy hun : wat is 'er dat gy hier komft ? Doe zeide Brandefier : Heer koning / daar is een Chyften Heer by ons gekomen / en heeft ons geadverteerd dat de koning Peppin met de twaalf genoten van Frankryk in derze stad zyn ; daarom zyn wy hier ge-

komen om hun leden te vangen / dan magen wy met Frankryk doen zo als 't ons belieben zal. By Mahon / zeide de koning van Surien / die den tempel van Salomou inhad : mijn Heeren / gy zegt wel / doet zo als 't u belieft / want ik zal doen vzaegen aen den Patziarch / of hy geen pelgims heeft uit Frankryk / endie hy heeft / dat hy ze by my brenge / ik zou gaerne een brief na Frankryk zenden / 't geen gedaan wierd. Doen is den Patziarch gegaen daar zy aan tafel zaten / (want zy hun Pelgimmasie gedaen hadden) en heeft gezegd : mijn Heeren / de koning van Indien doet u gebieden dat gy by hem zult komen. Ach : seide de koning Peppin / ik weet / indien hy my kent / zal ik nimmer wederkeeren in Frankryk / maer ik fal u zeggen wat wy doen fullen : Ik raade u dat wy mijn zoon Hendrik opperste van ons allen maakten / ik zal zyn bagagie nadragen als of ik zyn dienaar was / en in zulker maniere zo zal ik niet bekend wozden : Heer koning / zeide Hendrik. (Die van dit verraad wel wist) fprekt daar niet af / dewyl ik uw zoon ben / behoort ik u te dienen / daarom zal ik daar niet in conferreeren dat gy my zoudt dienen. Doe zeide de koning van Surien / ik ben verzeherd dat gy alle Franzoffen zijt / en hier komt om my te befpieden / en onder uw gezelfchap is de koning Peppin / die nu houdt de stad van Angorien / en heeft veel volks van ons dood geflagen / en by myn God Mahon zo zal hy nimmer in Frankryk weder keeren. Heer / zeide een van de twaalf genoten / gy zult 't ons vergeeben / want in dit gezelfchap is Peppin niet. Zwyg / zeide de koning van Surien / ik zweer by God Jupiter / indien de koning hem niet openbaard / ik zal allegaer doen hangen zonder vertzek. Heer koning / zeide de verrader Hendrik / wilt op mijn niet peinfen dat ik het hier. Doe dagt de hertog Milloen wel dat se verraden waren / zeide oberlynd : Heer / ik zal niet liegen / ik ben de koning / maer dat

dat wy hier gekomen zijn / is om het H. graf te bezoeken / zo behooren wy in geen maniere gebangen te worden; want het recht is dat alle Christenen vrylyk mogen gaan en komen / om hun Bedevaart te doen / mits betaalde de Tribuut / die wy nu al betaald hebben / en waar dooz gy ons onrecht doet te molsteeren.

Hoe de Koning van Indiën met hem nam Pepyn, niet weetende dat hy de Koning van Frankryk was.

Het L. Capittel.

Aldus nam de Koning van Indiën met hem de goede Koning Pepyn / zonder hem te kennen / daar de twaalf genoten zeer bedroefd om waren / maar niemand liet 't blyken / opdat men 't niet merken zou. De Heeren zagen hun Koning na / maar 'er was niemand die hem docht adieu seggen / om dat hy niet bekend zou worden. Ach laet / zeide hy by hem zelven / God wil mij vertzoosten: ach / mijn goede vriend Milloen / ik behoor u wel lief te hebben / wyl gy uw lijf om mynent wil in zulk een avonture sielt. Hendrik / Hendrik / gy hebt wel betrezen dat gy een verrader zyt / 't kind kan 't niet wel gaan dat zyne ouders in nood begeeft. Ach mijn koninginne Parthen / ik zal u niet meer zien. Morgende God / wil tog mijn zoon Carolus bevaaren / want ik weet dat de verraders hem lagen leggen / dus beklaagde hem de Koning met schpende oogen. Gostmende verstaande dat de Koning van Indiën kwam / is hem teemoet gegaan / en bewees hem groote vriendschap. De vrouwe bezag den Koning Pepyn / die welgemaakt was van lighaam / hoewel dat hy klein was. Zy vragde: mijn Heer / wie heeft u deeze kleine man gegeven? Vrouwe / zeide hy / hy is met de Koning van Frankryk en de twaalf genoten gekomen te Jerusaleem /

daer hy mede gebangen is; indien hy zijn geloof verzaaken wil / ik zal hem veel goeds doen. De Koning Pepyn sprak niet een woord / die wel een ander harte had. Doe het nu tijd was dat de Koning eeten zou / ging Pepyn in de keuken. De Koning zeide / zo hy koochen kon / dat hy hem een sause zoude maaken van gebakken hooft. Pepyn heeft 't van stonden aan zo wel gemaakt dat de Koning van Indiën geen spyse eeten wilde / dan die Pepyn bereid had / 't welk de keukenmeester zeer spreek / die op Pepyn een groote haat kreeg. Het gebeurde dat hy Koning Pepyn beval een paantje te bereiden; toen is hy na de keuken gegaan om zijn last te doen / doch zy begomen alle met Pepyn te spotten / dat hy niet achtte / maar is gegaan om de spyse aan het vuur te leggen. De Opperkocht / de hem zeer haastig bykwam / nam een brandende kool / en wierp ze na Pepyn / die hem daar dooz brandde / en zwoor dat hy het wreken zou / en gaf hem zulk een slag tusschen hals en hoofd / dat hy dood ter aarde viel. Als de andere dienaars zagen dat hun Meester dus gehandterd was / hebben ze Pepyn aan alle yden besprongen / de een met stokken / en de andere met messen. Pepyn / die stout was / weest niet / maar zwoer dat hy liever sterben wilde / dan zulk eene versmaadheid te lyden. Dit geroep kwam vooz den Koning / dat men Pepyn byngen zoude. Als hy vooz den Koning kwam / zeide hy / gy kwaade gult / hoe zyt gy zo stout / dat gy mijn Opperkocht hebt doodgeslagen / zeg my hoe dat toegegaan is. Heer Koning / zeide Pepyn / ik zal u de waarheid zeggen. De Koning ontbood de dienaars van de keuken / die ook also spraken. Doe deed de Koning een gebod dat niemand hem iets misdoen zou.

Hoe

Hoe Koning Pepyn by den Koning van Indiën was, en kennis kreeg aan Escieremonde.

Het LI. Capittel.

De Koning van Indiën / die Escieremonde opgesloten hield / als vooren verhaald is / deed haar nogtans byngen van de allerbeste spyse / daar hy zelve van at. Het gebeurde op een avond / dat hy Koning Pepyn ontbood / en seide: gaat in de kamer / daar is een venster / daar vooz zult gy vinden een raafend mensche / die moet gy spyse byngen. Koning Pepyn nam de spyse / en bragt ze de vrouwe / zo als hem de Koning van Indiën belast had. Zodra als hy de vrouwe zag / had hy 'er medeliden mede / en zeide: mijn lieve vriendin / God moet u vertzoosten / hebt vertzouwen op hem / en diend hem van harte / hy zal u vertzoosten in uw lyden. Als de vrouwe dit hoorde spreekten is zy nader gekomen / en zeide / goede vriend / weest niet verbaard vooz my / zegt my of gy Christen zyt of niet? Vrouwe / ik ben een goede Christen / zeide Pepyn / en ben uit Frankryk. Doe zeide de vrouwe al lagchende / gy zult dan wel kennen Koning Pepyn en zijn neebe Valentijn: dat is waar / zeide Pepyn / ik ken ook wel zijn broeder Gurgson / en de Keizer van Grieken / hun Vader / met de twaalf genoten / en Belesante hun moeder. Als de vrouwe dit hoorde / begon zy deerlyk te schrejen / en zeide: mag ik mijn vertzouwen op u zetten. Ja / zeide Pepyn / als of ik uw Vader was / mijn goede vriend / sprak de vrouwe / weest dat ik my dus zielt houde / ik ben zo gezond als ik ooit geweest ben; ik ben ondertzout met de Ridder Valentijn / maar ik ben genomen geweest van den verfoeijelijken Koning Compaert / en verhaalde al haar

zaaken zo als die gepasseerd waren / en hoe het met haar stond. Als Pepyn dit hoorde / begon hy deerlyk te schrejen en te zugten / bedenkende de avonture der waerheid / en zeide by hem zelven / Morgende God / wat is deeze duisterheid des waerheids! ik zie de edele vrouwe in al dusdanig verdriet haar leven lyden / om haar zekerheid te houden. Ach / Valentijn / mijn neebe / ik behoef u niet te vzaagen in wat verdriet gy zyt om de schoone Escieremonde die gy aldus verlooren hebt. Ach! dat gy dit wist dat die is gebonden / d'e om uwent wil verdriet leid. Hy zeide: schoone vrouwe / ik weet wie gy zyt / maar gy weet niet wie ik ben. Maar om dat gy uw vertzouwen op my gezet hebt / zo wil ik u zeggen dat ik ben de Koning Pepyn van Frankryk / daer 't fortuin op gevallen is / dat ik moet d'evn den Koning van Indiën. Met deeze woorden is de vrouwe in onnagt gevallen / en Pepyn heeft haar gelaaten / en is by den Koning van Indiën gegaan / die ter tafel was gezeten.

Hoe de Koning Brandesier de gevangenen van Frankryk in zyne gevangenis leide.

Het LII. Capittel.

Den Koning Brandesier is met twaalf genoten gereist na zyn kasteel Fort / alwaar hy zijn dogter Oelafie verhaalde / in wat manier hy de Fransoisen gezeegen had / die hy alle te zamen deed zetten in de gevangenis / daer den Keizer / de groene Ridder / en Haneszoi in zaten. Haneszoi viel Milloen (die hem bekend wierd) aan / en zeide: gaat aan de eene yde / want daar komen 'er meer / maar hoe komt gy hier / dewyl wy u in Angorien hadden gelaaten. De verrader zeide / dat hy op een avond gevangen en aldaar gebracht was.

H 2

H 2

Hy vzaagde / of zijn vader Koning Pepijn ook by hem was / daar men neen op zeyde. Cursson versterkte haar / zeggende / dat 't God also beliefde / en vertzoofte haar met Valentijn en Pacolet / maar hy wist niet dat 't kasteel zo sterk / en met geen Higromantie te winnen was. Als Brandesier de Heeren in de gevangenis had doen brengen / zeyde hy tot Galasie: ik wil gaen tot Palasien / om mijn heir te vergaderen; daar zal ik binden den Koning van Groot-Indien / en Koning Lucra / die met my zullen komen in 't Land van Angorien / dat de Fransoisen

ingenomen hebben / zo is mijn begeren dat gy die gevangenen wel betwaard. Dus is Brandesier gereist na Palasien / daar hy zijn volk vergaderde. Daar kwam Koning Lucra met een magtig heir volk; maar de Koning van Indien sond alleenlijk zijn volk / want zyn vrouwe Hofemoude zick lag / en stierf binnen negen dagen / waarom de Koning zeer bedroeft lag te bedde / twaalf dagen / zondet iemand te spreekten / daar de Koning Lucra om lagten / want hy hem zijn wijf Hofemoude ontnomen hadt.

Hoe

Hoe Brandesier zyn heir vergaderd heb-
bende, na Angorien is gevaaren.

Het LIII. Capittel.

Als de Koning Brandesier met Lucra hun heir vergaderd hadden / zyn ze scheep gegaan / engekomen in de haven van Angorien. Maar als de wagt van de stad Brandesier in de haven zag komen / zyn ze tot Valentijn gelopen / die wagtende was den Koning Pepijn / met de twaalf genoten. Als Valentijn de tenten van Brandesier zag opperigt vooz de stad van Angorien beklaagde hy zijn oom / en zeyde tot Pacolet: goede vriend / deeze zaaken gaan kwalijk / delwijf ik niet weeten mag hoe 't gaat met den Koning Pepijn. Pacolet zeyde / laat my bevrant / gy zult haast bescheid hebben. 's Anderendaags is Pacolet van Angorien gereist na den Koning Lucra. Als de Koning Pacolet zag / heeft hy hem gebzragt na zijn meester / die hy zeyde dat dood was / maar het verging hem zeyde niet wel. Als de nacht aankwam / deed Pacolet dooz zijn konst Koning Lucra slaapen / zette hem te paard / in voerde hem in de stad van Angorien / in 't paleis. Valentijn was zeer verblyd als hy de Koning zag Als nu Lucra ontwaakt was / zoo was hy verwondert dat hy in een zaal was / en Pacolet / die hem kwalijk vooz zien had / kwam by Lucra / en zeyde hem: Heer Koning / ik ben uw dienaar / beliest u my iets te bevelen? Doe bekende Lucra dat hy bevraden was / trok een scherp mes / en stak Pacolet in zijn lijf / dat hy dood ter aarde viel / daar Valentijn zeer bedroeft en was / en zeyde: nu mag ik wel zeggen / dat ik een groot vriend verloor en heb / en zal nimmermeer zo een getzoutwe dienaar hebben / ik ben alleen nabij myne vanden. Als de Koning Lucra in de gevangenis was / deed Valentijn het lighaam van Pacolet eerlijk ter aarde brengen / dat van elk een beklagt wierd.

Hoe Koning Brandesier wist dat Koning Lucra in Angorien was, en Valentijn deed vraagen, of hy hem Lucra wilde doen rantsoneeren.

Het LIV. Capittel.

Des andren daags vzoeg was 'er een groot ruoer onder de Sarasmen / om den Koning Lucra / die zy verlooven hadden. Doe kwam daar een bespieder / die hem zeyde dat hy in Angorien was / en dat hy Pacolet gedood had. De Koning Brandesier was verblyd ober de dood van Pacolet / maar bedroeft dat Lucra gevangen was. Doe heeft hy een bode ontboden / die Francois kon / en seide / gaat tot Valentijn / indien hy my zenden wil Koning Lucra / ik zal hem weder zenden Koning Pepijn van Frankrijk / de Keizer der Gieken / of zijn zoon Cursson / of eenige van de twaalf genoten van Frankrijk / of Daneszo / of Hendrik / of de goene Ridder / wie hy van dien het liefste heeft. De bode is gereist na de stad Angorien / daar hy ingelaaten wierd / en gebzagt 's hy Valentijn / die zeer verwonderd was / en tot de Bode zeyde / hoe mag dat wezen dat Brandesier zo meenig edelman in de gevangenis heeft / en hoe hy ze gevangen mag hebben? 't welk de bode in 't kort verhaalde / van al zijn bevraderen / zeggende op 't laetst / wist gy wijslijk doen / zo laat uitgaan den Koning Lucra tegens een van uwe liefste vrienden. Valentijn zeyde: bode ik zal u terstond antwoord geveben / en is gegaan in de zaal / deed zyn Heeren by hem komen / en zeyde / myne Heeren / ik mag uit de gevangenis van Brandesier verlossen den Keizer mijn vader / of myn broeder Cursson / of mijn oom den Koning Pepijn / die mijn allerbeste vrienden en naaste maagen zijn / zo wilt my hier in raaden / wie ik vooz

B 3

Ho-

Koning Lucra weemen zal. De Heeren antwoorde / het is niet te raaden / gy weet dat een legelyk gehouden is aan zyn vader of moeder. Myne Heeren / zeide Valentijn / gy sprecht wyzelyk / maar ik ben van een andere zyn: weet gy alle wel dat mijn moeder Belesante met groot onrecht van mijn vader is gebangen geweest / en in zulk een verdriet gebracht / dat ze ontydig heeft gebaard / en wel in het bosch van Oylens? Met recht hiey ik mijn oom den koning Pepijn / die my daar vond en heeft doen opvoeden / zonder my te kennen / en my Ridder gemaakt heeft / en al 't goed dat ik hebbe is van hem gekomen. De keizer / mijn vader / heeft my nooit zo veel gegeven als een paar sporen; daarom ben ik gezind den koning Pepijn te verlossen vooz koning Lucra.

Hoe den Hertog Milioen Dangler gelost wierd voor Koning Lucra.

Het LV. Capittel.

Koning Brandesier verstaan hebbende / dat Valentijn / Pepijn vooz Lucra wilde hebben / heeft terstond de vrede gezonden na zyn dochter Galasie / bescheid begeerende / dat ze koning Pepijn zenden zou / om koning Lucra te lossen. Galasie belaste den stokbewaarder / dat hy koning Pepijn uit de gebangenisse zou haalen. Als hy aan de gebangenisse kwam / riep hy / laat de koning van Frankryk 'er uit komen. Milioen Dangler antwoorde: ik ben hier / waarom roept gy my? Heer / zeide de stokbewaarder / heb geen zorge / gy zult verlost worden vooz een koning / die de Christenen gebangen hebben. Als Hendrik dat verstond / beklaagde hy hem / dat hy zyn vader ontzet had / en dat hy geen koning gemaakt was als men 't hem aanbod / en al de andere Heeren namen oozlof van hem. Nych / zeide de keizer der

Grieken / groot my mijn zoons Valentijn en Guffon / ik gebiede u / zegt haar in wat verdriet wy hier zyn. Myn Heeren / neemt moed / antwoorde hy / als ik in Frankryk keer / zult gy ontfangt weezen van uwe gebangens. Doe Milioen Dangler uit was / is hy gegaan by de schoone Galasie / en nam oozlof van haar / die hem met zoete woorden haaren God Mahon beval. Also is de hertog Milioen gereist met de voden / die om hem kwamen op de haven van de zee / en zyn ter schep gegaan / en in 't heit van Brandesier welkom geheten / seggende / gaat met mijn volk / die u hier gebracht hebben tot in Angorien / en zegt Valentijn / dat hy my wederom zend koning Lucra / also dat besloten is. Doen is Milioen Dangler gereist met die hem geleide / in de stad van Angorien / tot in 't paleis / daar ze Valentijn vonden. Als Valentijn Milioen Dangler zag / heeft hy hem vriendelyk in de armen genomen / en Milioen heeft Valentijn in 't geheim verteld / hoe dat ze gebangen wierden in Terukalem / en hoe de koning van Indien met hem geleid heeft koning Pepijn / zonder hem te kennen / en hoe de andere gebangen lagen in het kasteel. Als Valentijn dus met Milioen gesproken had / deed hy koning Lucra haalen / en zeide / Heer koning / vooz deeze tyd zyt gy wy / maar denkt om mijn goede vriend Dacolet / die gy gedood hebt / ik beloove u / ludien ik u te gemoet come in eene batalje / dat wy zullen zien wie van ons beide de grootste is. Met deeze woorden is koning Lucra zeer blyde wy gegaan. Als hy uit de poorte was / bedreeven zy groote feest om zyn wederkomst.

Hoe

Hoe Valentyn en den Hertog Milioen Dangler uit Angorien reeden op de Sarafynen, en hoe de Sarafynen den stryd verlooren.

Het LVI. Capittel.

Als Milioen Dangler by Valentijn was / ordneerde zy hem een batalje van vijftigduizend mannen / en zyn also uit de stad gekomen. Als Brandesier deeze tyd ding hoorde / deed hy de trompetten gaan / en heeft zyn batalje van zestigduizend mannen geordneerd / en had by hem dertien koningen / die hem alle onderdanig waten. Daarop zyn de Christenen gekomen om in hun heit te slaan / maar zy waren zo wel geordneerd / dat men daar niet in komen konde. Doe leide Valentijn zyn lancie in de kiling / en riep met luid stemme: O Christen Heeren! neemt moed / denkt om het bloed dat onze Verlosser gestort heeft. Toen begon 'er een sterke stryd; de Christenen zyn na den standaard van Brandesier gereden / die by hem hadden koning Lucra / met veel Sarafynen / die seherpelyk bogten. Om den standaard van Brandesier waren vijftigduizend mannen / die vooz hem hielden groote schilden / waardooy de Christenen hun niet deeren konden. Doen kwam de Admiraal van Colcidoren / dien hy zeer kwetste / en is voortgereden. Daarna sloeg hy een andere Fransoy met een hamer op zyn helm / zodat hy hem 't hoofd kloofde / maar eer hy weder op kon komen / heeft hy van 't zelve sop gedronken. Doe kwam daar een jonker uit Rozmandpen den Admiraal te gemoete / en sloeg hem als dood vooz de voeten van Milioen Dangler / die hem Ridder maakte. Deeze batalje duurde tot de zon onder was. Als de dag aankomen was / begon de stryd wederom.

Valentijn / die ligt te voet was / heeft hem van stonden aan opgericht / met zyn zwaard in de hand / en sloeg al dood daar hy by komen kon / en riep met luid stemme: Gy Christen Heeren / denkt om wel te doen. Milioen Dangler bracht Valentijn een paard; als hy daarop gezeten was / is hy uit de batalje gereden / om hem wat te verberschen / en bronk een teuge wyng; daarop is hy wedergekeerd in 't heetste van den stryd. Valentijn is met zyn volk na den Marschall toegekeert / en zyn onder de Sarafynen gekomen met zo grooten moed / dat zy der Heidenen batalje scheurden. Valentijn heeft den Marschall / die hem nieude te bergen / zo grooten steek gegeven met zyn lancie / dat hy en 't paard ter aarde viel. Doe heeft hem Valentijn gebangen genomen / en aan vier Ridders in bewaering gegeven / die hem in de stad van Angorien brachten.

Doe bekende Brandesier en Lucra dat zy het kward hadden.

Hoe de Koning Pepyn verloft wierd voor den Marschall, van de Koning van Indien

Het LVII. Capittel.

Na dat de Christenen de batalje gewonnen hadden / is Valentijn in 't paleis gegaan / en deed vooz hem brengen de gebangenen. Daar wierd gebracht de Marschall van Indien. Doe vraagde Milioen Dangler / uit wat land hy was / hetwelk hy zeide. Als Milioen dat verstond / heeft hy Valentijn aan een zyde genomen / en gezegt / het is goed dat wy deeze Marschall gebangen hebben / want vooz hem zullen wy koning Pepijn weder terug kypgen / die de koning van Indien vooz een dwerg met zich nam.

Doe

Doe vzaagden hy de Sarafynen / of de Koning van Indien in zijn gevangenisse niet had een man / klein van persoon / zinde een Chyften. Doe sprak de Marschall / aan zijn hof is een klein persoon / die altijd met de Koning van Indien uit ryden gaat / en die hy mede vragt van Jerusaleim / toen de twaalf Genoten gevangen genomen waren. Heer Marschall / zeide Valentijn / dat is hy daar wy na vzaagen ; weest zo goed en laat hem hier komen / gy zult vooz hem uitgaan / zonder rantsoen te geven / want het myn die-naar is / en heeft myn langen tyd vzuwelyk gediend. Ik ben te vrede / sprak de Sarafyn / en was zeer verblyd.

Coen schreef hy een brieven aan den Koning van Indien / of hy Pepijn zenden wilde / dat hy dan zou bevlyd worden van al zijn rantsoen.

Als de Koning van Indien de brieven wel verstaen had / deed hy den Koning Pepijn vooz hem komen / en outsoeg hem / daar Pepijn zeer blyde om was / zeggende : Heer Majesteit / vergeeft my dat ik u also niet gedient heb als 't behoort. Doe is Pepijn naa de kamer gegaan daar Esclemeronde in was / en zeide haar : mijn Dichte / hebt nu goeden moed / ik ben ontlast van myne gevangenisse / en zal in korten tyd zien uw lief Valentijn / en niet rusten vooz dat gy zult verloft zijn. Daar mede heeft Koning Pepijn oozlof genomen van Esclemeronde / waardoor y van blydschap in onnaght ter aarde viel.

Hoe Koning Pepyn van Angorien naa Frankryk keerde, om Artus van Britangien te verdryven, die zyn huisvrouw hebben wilde, om dat hy 't Koningryk verkrygen zoude.

Het LVIII. Capittel.

Gedurende dat Koning Pepijn in Angorien was / om de Sarafynen te

bevegten / is hy hem gekomen een vode van de Koningin Barthem sijn Huysvrouw / die hem heeft gesegd / dat syne onderdanen gelooven dat H.C. met de genooten dood sijn / om dat sy geene tydng gehad hebben / sedert dat gy gevangen sijn van de Sarafynen. En Artus is met groote magt in 't land gekomen / en wilde met hragt Koning van Frankryk wesen / en wil hebben uwe Koninginne Barthem tot eene vzuwte : ik ben tot uw gekomen / om H.C. dese sake bekend te maken. Op dese nur is groote oozlage in Frankryk / want Willem van Mongen heeft Barthyn gedood / en heeft voozgenomen te dooden uwen soon Carolus.

Pepijn was van dese tydng bedroeft / die sijn raad vergaderde / en vzaagde wat hy doen sou : so waren sy van accoord / dat het beter was sijn eigen land te beschermen / dan te arbeiden om andere : also heeft de Koning oozlof genomen / om in Frankryk wederom te keeren. Doe heeft Valentijn tot hem gesegd : liebe oom / het is van nooden dat ik hier blybe / om myne vader de Kysper / en Gueson mijn vzoeder / met de twaalf genooten te verlossen. Doe seide de Koning / gy spreekt wijselijc / en is te s'chey gegaan niet ses duysend klocke mannen.

Hoe Valentyn reisde na Indiën, en hem voor een Doctor uitgaf, om te zien de schoone Esclemeronde, dien hy wegvoerde.

Het LIX. Capittel.

Als Valentijn wist waar Esclemeronde was / zo is hy gereist met een dienaar alleen / gekleed als een medicijnmeester ; en vond een kroopvaarder die in Indien wou wezen / daar hy mede in 't schip trad / en zijn also gereist / tot dat ze kwamen in 't land

land van Indiën. Ter Valentijn in de Stad ging / deed hy een lange tabbert aan / en setten op sijn hoofd een geboerd cappon / en kwam so in de Stad / ging in een rijc Burger huys logeren. So haast als de Waard hem sag / vzaagde hy wat sijn handteering was ? Heer Waard / sei Valentijn / ik ben een Medicijnmeester / en versta van alle siekens. Hy begeerde een knecht / die hem den Waard vragt / die geen schoenen aan sijn voeten had / nog rok / nog kousen / ja byna naakt was. Valentijn dit siende / deed hem verkleeden om Gods wil / en seide : Driend gaat in de Stad en roept met luider stemme : hier is gekomen een Meester in de medicinen / die hem vermeet al sulke siekens te genesen / hoe dat se sijn / ook al de geene die hun sinnen verlaoren hebben / 't is Man of Wyf. De knecht bly weseide dat hy verkleed was / ging dooz de Stad roepende / al den dag / so als hem Valentijn bevolen had ; so dat de tydng vooz den Koning kwam / die dese Meester / ter liefde van de schoone Esclemeronde / outbood. Daar waren vooz Valentijns logijs veel sieke menschen / so dooden / blinden / krentpelen en mantien / van allerlei Natie / maar hy deed sijn onschuld / dat de Koning hem outboden had om daar te komen. Hy groeten de Koning van Indiën. Den Koning seide / Meester / gy moet welletom wesen in mijn Hof / eet eerst en dinkt / dan sal ik u seggen waarom ik u outboden heb. Doe seide den Koning : Meester / ik heb in mijn paleis een vzuw / die voden alle vzuwen de schoone is / so haast ik se hieeg / begeerde ik se ten huwelijc te hebben / maar sy deed verstaen dat sy haar God Mahon beloofd had niemand te trouwen / tot dat 't een jaar geleden was / so heb ik haar geconsenteert dat jaer te wagten / maar in 't laatste van het jaer heeft haar een deerlyc siekte bevangen / dat 'er geen persoon by ho-

men durft / sy scheyd en roept seer deerlyc / dan lagt se / en dan scheyd se / en houd geen manier / waar dooz mijn hert bedroeft is : indien sy genesen waar / ik sou se nemen tot een vzuw. Heer Koning / seide Valentijn / ik sal 'er mijn best toe doen / maar de siekte is nabij het hert gekomen dooz lankheid van tyd / niet te min ik hoop dat ik haar vertroosten sal / maar ik dien dese nagt / ontrent haar kamer te wesen / om haar manieren te sien. Ik sal u daar doen vzenen / (sei de Koning /) maar wagt u wel dat sy u niet beit nog kwaad doet / en liet Valentijn leiden dooz een van de dienaars. Valentijn dit verstaande / heeft tot sijn lief gesegt / Ik sal gaan / so haast als 'er gegeten is / sal ik weder komen / ik heb gesegt dat ik een Doctor ben / hy heeft my outboden dat ik u genesen sou. De vzuw seide : mijn lief : ik bid God Almagtig dat te volvzenen. Doe is Valentijn van daar gegaan / zeggende ; Heer Koning weest verblyd / by de hulp Mahon / vnuen drie dagen sal sy spreken / so wijselijc als sy ooit gedaan heeft. De Koning was seer verblyd / en deed Valentijn geven een mantel van goud laken / deed hem sitten aan de tafel om te eten. Da het eeten heeft Valentijn oozlof genomen aan den Koning / en gegaan by de schoone Esclemeronde / liet een groot ligt outsteken / en vuur maken. De Koning beval dat men de Meester doen sou / al dat hy begeerde. Doe beval Valentijn / dat een tegelyk gaan sou / sonder alleen sijn Dienaar / die hem dienen moest. Valentijn is daar alleen gebleven in de kamer / heeft de deuren en vengsters gesloten / en gesegt : mijn liefste / nu mogen wy vzuwlyc sijn / de tyd is gekomen dat wy mallander geboeden hebben. Aldus vergat Valentijn en Esclemeronde al haar rouw / die sy geleden hadden / gedurende haar beider liefde.

Hoe Koning Pepyn te Parys kwam, en
Koning Artus deed onthoofden.

Het LX. Capittel.

Als Koning Artus van Brittanien
hoorden dat Koning Pepyn niet de
twaalf Genoten gebangen waren in Jeru-
salem / dacht hy dat se gedood soude wor-
den / en nam voorz. Barth. in tot sijn vrouw
te neemen / en te weesen Koning van Frank-
rijk. Artus deed vraggen aan den Hertog
van Anjou / of hy hem de passagie wilde
verleenen / om in Frankrijk te komen / 't
geen hem afgeslagen wierd. 't Duurde
niet lang / of Koning Artus kwam met
drie hertogen van Angiers / en beleegde hem /
maar de Hertog van Anjou verweerde sig
mammelikt. En de Koning Pepyn deed sijn
neerftigheid / so dat hy te Parijs is gekomen
maarom groote blyfschap bezochten wierd.
Als de Koninginne Barthelemy wist / dat de
Koning te Parijs gekomen was / so is sy
na hem toe gereist / en hebben met groete
sijte de Koning op een nacht binnen sijn tent
gebangen genomen / en geleverd aan den
Koning Pepyn / dewelke hem in 't kasteel
van Parijs deed onthoofden.

Hoe Valentyn 't Kasteel Fort innam, en
verloste de Keizer van Grieken-
land, en alle de andere Ge-
vangenen.

Het LXI. Capittel.

Valentijn in Angorien sijnde / was nacht
en dag in gepens / hoe hy sijn vader
sou verlossen / en heeft dese bond bedagt:
dat hy deed bereiden twaalf seepen / waar
in twee duisend mannen / en deed se laden
mee / suet / wijn en koozn / en nam met

hem een goude koozn / rphelikt gemaakt
van kostelike gesteentens / en veele andere
sierlijkheden / dien hy in 't schip deed / en
sijn also by 't kasteel gekomen. Valentijn
heeft hem verkleed als een koopman / sette
de kostelike koozn op 't hoofd / en seide
tot sijn volk / dat se sig wapenen moesten
en stil blijven leggen / en indien de Sara-
sinen in 't schip komen / slaat se dan dood
opdat 'er geen een van ontkome. Doe is
Valentijn gegaan booz de poort van 't
kasteel. Als de poortier hem sag / vrag-
de hy: wie heeft u hier gefonden? ik ben
een koopman die gaarne in Spanje waar-
en heb groote rijksdommen in mijn schip
en ik heb hoozn seggen / dat geen koop-
man hier boozp reisen mag sonder tol te
geeven / op de verbeurte van lijf en goed;
so ben ik hier gekomen om mijn tol te
betaalen. Mijn Heer / seide de poortier /
verberd / ik sal by mijn vrouw gaan / en
heeft haar alles verteld. Doen heeft sy
haar Castelein doen roepen / en gesegt:
gaat op de haven / en omvangt den tol
van den koopman / en neemt so veel volks
met u / dat se u geen kwaad kunnen doen.
De poortier / die hem so geladen sag aan-
komen / dacht dat 't sijn gesellen waren / en
bond de twee Recuten op die aan de plaats
waren / en heeft de bygge nedergelaaten /
meurende ook wat van de kleinodien te heb-
ben. Hierop ging hy bytlen de kalle van de
poort / en Valentijn heeft hem gebangen ge-
nomen en geleid by de seepen / en liet hem
de dooden sien / seggende: aldus sult gy
ook vaaren / of gy sult my in het kasteel
leiden. Mijn Heer / sei de poortier / nu wil
sal geschieden / ik sweer u by Mahon /
dat ik u 't kasteel leveren sal tot u believen;
daarop seide de poortier / komt byelijt / en
doet nu volk komen / die met der Sarasinen
kleedeten gekleed sijn / en laat een booz cen
in 't kasteel komen / om de sozge van de
bygg / want kwamen 'er twee te gelijck over /
sy soude beiden in de Aldier verdynken.

W.

Dies sijn de vijftien Kerken in gekomen;
de poortier heeft Valentijn gewesen een hel-
melike deur / Valentijn deed die open en
dies den hoozn / en alle die in de seepen
waren / kwamen van stonden aan daer Va-
lentijn trad boven in 't Casteel by de kauer /
om de schone maget te onderhouden. Als
sy Valentijn sag / die haar so eerlyk groe-
ten / was sy verwonderd hoe hy daar ge-
komen was. Jongvrouwe weest niet ver-
baard booz my / seide Valentijn / ik ben om
uw liefde hier gekomen. Doe sag sy Va-
lentijn aan / en wierd gurskeken in 't hert
van liefde. Als de Kerken in 't Casteel
waren / die groot gerugt maakten / sag de
Vrouwe ten vengstieren uit / merkte dat sy
verraden was / keerden haar weder tot Va-
lentijn / en seide met schrijende oogen. Ge-
dele Vrouw / bescherm mijn maagdom. Ge-
dele Valentijn hebt geen
sozge / u sal niets geschieden; want dit Ca-
steel is nu 't myne. Doe ging Valentijn in
de gebangenis / en brakt de deuren op /
en seide: mijn Heeren die hier binnen sijn /
sozekt indien gy nog leeft / so kon Ours-
son terstond de stem van Valentijn / en sei-
de: Zweder / welkom moet gy sijn. Mijn
Heeren / sy Valentijn / hebt goede moed /
want in dese ure sal ik u verlossen / en
schoot de ladder daar in / en deed se alle
daar uit komen.

Hoe den Keiser van Grieken met Ours-
son en den Groenen Ridder op het
Casteel bleven, en hoe Hanefroy en
Hendrik deden doodea hun Vader Ko-
ning Pepyn.

Het LXII. Capittel.

Na dat 't Casteel gelwormen was / heb-
ben sy te saunen raad genomen / dat

't goed was dat men daar eenige op liet bli-
ven / om 't Casteel te bewaaren; want de
plaats wel gelegen was om de Sarasinen
daar mede te krenken. Daar waren eenige
die op schijp seide / dat 't goed waar dat
Hanefroi en Hendrik daar blijven soude.
Mijn Heeren / seide Hanefroi / mijn Zweder
en ik / hebben besloten na Frankrijk te
keeren / en ons Vader te dienen. By mijn
trouw / seide Oursson / wy sullen 'er niet
om schreijen / want wie van kwaad gesel-
schap scheid / mag God danken. Hanefroi
en Hendrik namen dese woorden in grooter
ontwaarden / maar sy moesten patientie heb-
ben / daar wierd in 't einde besloten tot
des Keisers gemak / dat hy daar blijven
soude niet sijn Soon / Oursson en den groe-
nen Ridder en Valentijn / soude met sijn
volk weder keeren in Angorien. De Ver-
raders Hanefroi en Hendrik sijn na Frank-
rijk gekeerd / die in hun boosheid volhar-
den. Als sy kwamen te Parijs; hebben
sy den Koning reberente gedaen. De Ko-
ning deed hun goeden cier maken / vrag-
den wat tydning van den Keiser / Valentijn /
Oursson / en de twaalf Genooten? Heer
Koning seide de Verraders / sy sijn alle
dood gebleven in een grooten stryd booz
Angorien. De Verraders spraken met een
oude Vrouw / die nacht en dag by de Ko-
ninginne was / belosden haar giften / waar
booz de valsche Vrouw de Koningin ter dood
bragt / daar delkoning seer bedroeft om was
en viel te bed van droefheid. De Verra-
ders deden so veel booz haar futtelheid /
dat de Koning in korte tyd stierf / daar
klein en groot om schreiden. De Verra-
ders gelieten him voor den Volke seer droe-
big / maar sy waren blyde / en seiden: nu
mogen wy doen met het Land so het ons
believen sal.

Hoe na de dood van Koning Pepyn,
den Hertog Miloen Daugler wou
doen kroonen Carolus.

Het LXIII. Capittel.

Na de dood van Koning Pepijn/ deed
den Hertog Miloen Daugler/ den
raad vergaderen/ om de jonge Carolus
Koning te maaken: maar Hanestoi en
Hendrik beletten dat/ door dien sy de Hee-
ren omkregen/ en seide: dat Carolus te
jong was/ en deed den Hertog gebangen
stellen in 't kasteel van Parijs; daar na
wilden sy Carolus gelijk of hy een keu-
kendienaer geweest had en gebood Carolus
dat hy sou gaan zitten vinden: Carolus
nam het spit/ en sloeg Hanestoi daar me-
de sulks een slag/ dat hy ter aerde moest
vallen/ en Hendrik te toegeschoten om
Carolus te slaan/ maar Carolus sloeg
Hendrik op sijn hoofd/ dat het bloed ter
aarde liep. Toen begon Hanestoi te roe-
pen/ daar op sijn volk in de kerken kwam
die wilde Carolus vangen/ maar den Rid-
der van Lions/ die Carolus sijn School-
meester geweest had/ die nam hem by de
hand/ deed hem van stonden aan op sijn
Paard zitten/ en vragt hem uit Parijs.
Als de verraders wisten/ dat Carolus
weg was/ hebben sy hem laten vervol-
gen/ maar die hem na volgden/ reden al
willens de weg dwars: also hebben sy
hem niet gebonden. Doe vzaagde valen-
tijn/ waar den Hertog Daugler was? sy
wefen hem de kamer die valentijn open
deed. Den Hertog ontsprong uit sijn slaap.
vzaagde: wie hier dus kout komt in de
kamer/ valentijn seide: staet op/ en kleed
u/ ik kom uit Angorien/ om u te ver-
lossen.

Hoe den Keiser van Grieken, met Ours-
son, en den Groenen Ridder, na An-
gorien reisden, de Christenen te hulp,
en den vervaarlyken Seeftryd.

Het LXVI. Capittel.

Den Keiser van Grieken die in 't kas-
teel was/ haoyde seggen dat Bran-
desier de Stad van Angorien hadde bele-
ged/ so was hy betweegd om 't Chyffien
geloope te beschermen. Doe namen sy
raad onder hun lieden/ dat se een kasteel
laaten maaken sou/ en dat een vroom
Ridder/ als Castelen het betwaren soude.
De Keiser is met twee duisent mannen te
scheep gegaan/ maar sy wagten niet lan-
ge/ of hun ontmoeten veel scheepen/ in
welke was een Admiraal met twaalfdui-
send Sarasijnen/ deselbe stelden haer te
weer/ dog sy hebben God aangeroepen
en also met moed gebogten. Daar geschie-
den een vreeselijken stryd; den keiser met
Oursson/ en den Groenen Ridder/ toon-
den daar hun hragt/ en riepen: Jeshu/
Davids/ Soone/ wild ons nu bystaan want
de Sarasijnen waren tien tegeneen. Als
den Admiraal sag dat de Chyffien hem so
veel volks afliegen/ so sloeg hy een Rid-
der/ die by Oursson stond/ dat hy dood
over boord in see viel/ daar door Oursson
verstoord was/ nam een hamer/ en heest
den Admiraal so grooten slag gegeven/ dat
hy dood in 't schip viel. De Sarasijnen
dit siende namen de vlugt/ en lieten daar
wel vyftien scheepen/ en vierduisent Man.

Hoe

Hoe de Christenen uit de Stad kwamen,
en van den vervaarlyken Stryd die sy
deeden.

Het LXVI. Capittel.

De Koning Brandesier en Koning Tu-
era/ hadden een maand lang gelegen
booz de Stad sonder iets te doen/ dies
valentijn met de andere Heeren raad hiel-
den/ om hunne vanden te bevegten/ so
hebben de Chyffien die binnen Angorien
waren/ de Batalije geordineerd in tien par-
tien/ daar af had Miloen Daugler de eer-
ste/ de andere Sampson Doriaans/ de derde
Gernier sijn Soon/ de Grabe van vendome/
de vierde/ de grabe van Compinguien/ de
vijfde/ Quikun van Normandien/ de zesde
de Hertog van Bourgondien/ de zevende/ de
Hertog van Dammerijn/ de agtste/ de ne-

gende voeren de Marschalk van Constan-
tinopolen/ en valentijn had de tiende ba-
talijs. Aldus sijn de Chyffien uit de Stad
gereden/ om Koning Brandesier te beveg-
ten/ die maaken vyftien batalijs/ setten
over elk batalijs een Koning. Daar begon
een harde stryd; onder de standaert van de
Sarasijnen was Koning Brandesier/ den
Koning van Escatpen/ van Indien/ van
Saluen/ van Dammeden/ den Admiraal
van Coydes en van Arabien/ den Koning
van Dublas/ Josie van Palerinen/ den
Hertog Byziant/ en den Hertog Corfolane;
als sy malkanderen genaaken/ was daar
een Sarasijn/ die nooit in geen Batalijs ge-
weest had/ die sijn lijf bezoeven wilde: hy
is voorby sijn volk gereden/ de lance in
sijn hand hebbende/ het wesk valentijn sien-
de/ is hem te gemoet gereden/ en heest
hem so geflooken/ dat hy do. d ter aerde viel.

Q 2

Mil.

Milhoen van Diglon / stak in sijn eerst aan komen dood / den Koning Lucra / en den Koning Tubus / waar af Brandesier seer verwondert was. Daar na kwam Keinier : die stak en sloeg menig vroom Ridder dood. Valentijn was verbyd dat hy dese twee Ridders sag dusdanigen seiten van wapenen doen / en is hy hun gereden / heeft tot haar gesegt : mijn Heeren / sijt welkom / segt my so 't u beliest / wie u hier gesonden heeft : en wie gy sijt : mijn Heer / seide Keinier : wy sijn Francoisen / en komen van den N. Landen / wy hebben hooren seggen van den strijd / dus sijn wy hier gekomen om u te helpen / en u Kersten Geloove te stecken / indien 't u beliest onse naam te wecten / ik ben Keinier uit Probintien / en mijn Gesel Milhoen van Diglon / een stout Ridder. Dus sprekende sijn sy in de batalije gereden / die hard was. De Koning van Indien bedenkende dat valentijn hem van sijn Paard gestookten had / is valentijn te gemoet gereden met drie koningen / hebbende hem so benaant / dat se hem van sijn Paard gestoken hebben maar hy is van sijn stonden aan opgestaan / en heeft sijn zwaard in de hand genomen / en hem daar mede beschermt so hy best moegt. Daar kwam kwade tyd / dat men den oever besetten moegt / aet de passagie / en de haven van de see betwaaren. Ach ! 't was de keiser van Grieken sijn vader / die hem te hulp kwam / gekleed met kleederen van de Sarassnen.

Hoe Valentyn zyn Vader den Keizer van Grieken, in de Batalije, zonder zyn weten, doorstak.

Het LXVI. Capittel.

Als haast als den keiser aan 't Land was / is valentijn daar mede gekomen / en stak sijn Paard met spooren. Den

keiser / die een stout en vroom Man was / hem siende komen / heeft een lance genomen / en is sijn soon te gemoet gekomen / hebbende een schijd van de Sarassnen / sijn malkander so sel tegen gekomen / dat valentijn sijn vader doot het hof stak / dat hy doot ter aarde viel / sonder een woord te spreken / en riep : Viva la Grieken ; oursson / die dit verstaad / bekende dat het sijn Broeder was / die sijn vader gedood had / en riep met schreijende oogen : lieve Broeder / gy hebt een kwaade daad begaan / gy hebt op desen dag gedood / die ons gelan. Als valentijn dit hoorde / is hy van sijn paard gevallen in bezwinnige. Doe is oursson van sijn Paard gereden / hem nemende in de armen / bezwevende sulc een rouw / dat het geen mensch sou kunnen vertellen : Broeder / seide oursson / neemt weer moed / denkt dat Godt barmhartig is / en magtig uw sonden te vergeven / al waren sy nog eens so groot. Also heeft hem oursson getroost / dies hy nogtans bedroefd was / en heeft so veel gedaan / dat hy is geseten te paard / en is gereden als een man die liever dood gewest had / dan langer te leeven / en is mede na den strijd getreden / en sloeg aan alle syden so / dat / wat hy raakten / dat bragt hy ter dood. Op die selfde tyd is Christusfel onder de Christenen gekomen. Valentijn heeft gesien dat hy groot kwaad deed / en hy sloeg de koning op sijn hoofd / dat hy hem kloofde tot den hals toe. In dese batalije waar Milhoen / en Keinier / die groote vroomigheid deden / en traden so diep onder de Sarassnen / dat se beiden gevangen wierden ; hui wierden de oogen verbonden / en geleid in hunne schepen ; maar God / die sijn vrienden niet en vergeet / heeft se nog verlost. De strijd duurde lange / valentijn sag sijn leven niet aan / maar sloeg so vreeselijc onder de Sarassnen / dat se allen doot hem wecken ; doe is hy gekomen by koning Brandesier / die hebben malkander gestoken / dat se beiden ter aarde sijn gevallen / die

die verbittert was op Brandesier / heeft hem so grooten slag gegeven / dat hy hem het hoofd kloofden. Als koning Bizulant sag dat sijn Broeder dood was is hy uit den strijd geweken / met den Admiraal van hoedes. Den koning Josue deed sijn trouwpet van te vertrekken slaan / en sy gaan vlugten om hem te verbergen / maar de Christenen sijn hen gevolgt / roepende : Christus den Bekuisten.

Hoe Milhoen Dangler keerde na Frankryk, en hoe Valentyn en Oursson in Griekenland keerden.

Het LXVII. Capittel.

Na dat de Sarassnen tot tweemaal verslagen waren / heeft Milhoen Dangler ooglof genomen aan valentijn / om in Frankryk te reisen / en seide : ik won wel dat ik so ligt in Frankryk waar / als wy hier kwamen. vriend / seide valentijn / met schreijende oogen / sulken spel gaat met God niet toe / 't is pyffelc voor de siele / die 't my leerden siet een harde dood. Doe nam Milhoen Dangler / met twaalf gewonten / aan de andere Heeren ooglof / en sijn heen gereist. Valentijn en Oursson beslooten dat sy reisen souden na Constantinopolen ; en deden den groenen Ridder tot koning van Angorien krounen / waarop hy den eed deed naar behooren. Doe ontbood Oursson Galasie / en seide : lieve vrouw / ik weet dat gy van my een vrucht ontfangen hebt / maar ik mag u niet hebben tot een vrouw / want ik een ander getrouwt heb / daarom sal ik u so veel renten bewyzen / daar gy eerlyk van leeven sulc. Mijn Heer / seide Galasie / met schreijende oogen / indien 't u beliest wil ik niet u reisen / of doet my in een klooster / om God daar te dienen.

Toen sijn sy ober see getogen / en hebben so lang gereist / tot sy gesien hebben de Toreen van Constantinopolen / alwaar sy aan haar Moeder de tydning vragten van den Keiser haar man / maar sy seide niet dat 't Valentijn gedaan had.

Toen wierd daar groote blindeschap bezweven om de komst van Valentijn en Oursson ; en als sy in de stad waren / sijn se beide in 't paleis gegaan.

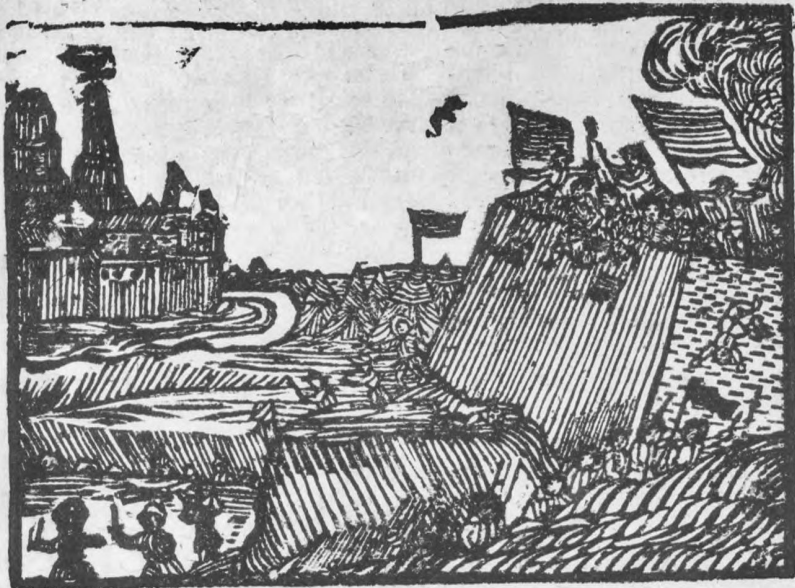
Hierna vzaagde Belesante ober de maaltijd tot valentijn : wie van u beiden sal 't rijk besitten ? ik weet niet wie van u beiden de oudste is / dus moet gy selve u hierin wyselijc beraaden.

Hierop seide valentijn / lieve Moeder / ik ben 'er mede te vrede dat mijn Broeder keiser sal weesen. Neen / by myn trouw / seide oursson / 't en behoort my niet toe / want ik ben gehouden aan u / en gy niet aan my ; dus / lieve Broeder / gy maect keiser weesen.

Hoe Valentyn uit Constantinopolen trok in een Wildernisse, en daarna wederom onbekend in de Stad keerden, en hem onthield onder de Trappen van 't Paleis; hoe de schoone Fesone sterft, en Oursson de schoone Galasie Trouwden.

Het XLVIII. Capittel.

Hoewel valentijn en oursson te samen het Griekse keiserlyk in vrees besaten / so is valentijn niet gerust geweest / maar heeft by hem selven voorgekomen / tot leedweesen des doodslags aan sijn vader / een slyng en armoedig leven te lyden / en heeft op een tyd sijn huisvrouw Escleremonde vereld / hoe dat hy onweetende sijn vader doozteeken had / en niet gerust konde leeven / hy hem met God verstaad had / dat

halven de waereld booz een tijd wilde verlaten / en gaf haar een brief / die hy belasten sijn Broeder en Moeder te behauidigen / veertien dagen na sijn vertrek. Escleremonde dit verstaande / wierd bitterlyk schreyende / dog valentijn troosten haar / begeerende van haar den trouwring / dien hy haar gegeven had / brak die in twee / en gaf haar de eene helft / de anderen helft behield hy / seggende: dat sy die helft wel bewaaren soude / en wat men van hem seide / na sijn vertrek / dat sy niemand gelooven soude / dan die haar de andere helft van den ring toonden / die ik mee draeg. Als de veertien dagen om waren / heeft Escleremonde den brief aan Oursson behauidigt / die valentijn haar gegeven had. Als Oursson den brief gelezen had / begon hy deelyk te weenen. Escleremonde vraagde hem / waarom hy weenden? och! lieve Suster / seide Oursson / om dat mijn Broeder schryft / dat hy sijn leven in een woeste plaats om sijn sonden

wil bescheyen. Als Escleremonde sulks verstonde / meende sy van rouw te sterben / als ook Belesante sijn Moeder: de droefheid was so groot / dat 't kwalijk te schryben waat. Weinig tijd hier na / wierd de Keiserin Jefone gesegt / dat Oursson nog een vrouwe had / groot gaande / 't welk sy so ter herte nam / dat sy een siekte kreeg / en stierf / 't welk sy booz Oursson een nieuwe droefheid was: nog eenige maanden gepasseerd sijnde / heeft hy getrouwt de schoone Galasie. Valentijn geheel door armoede veranderd / en onkenelikh sijnde / is na Constantinopolen gereist / om te vernemen wat men van hem seide / en is booz na 't Paleis gegaan / op de middag / als sijn Moeder en Broeder ter tafel soude gaan sitten / maar de tafel Dienaars sloegen hem dat hy uitgaan souden / maar hy leed dat patientelyk. Oursson wierd hem sende / en beval dat men den armen Man niet breeiden soude laten. Coen brachten sy bas-

ten van de spise en wyn / die van de de armen in gebragt wierd / waer over tafel kwam / dog hy weigerde die / en zy hem verwonderde. nam eten uit de kof / daar de spise booz

Hoe Koning Hugo deed aan zoeken de schoone Escleremonde, om die te hebben tot zyn Vrouw, en hoe dat hy Oursson en den Groenen Ridder verried.

Het LXIX. Capittel.

In die tyd was 'er in Hongarpen een koning / genaamt Hugo / die had hooren seggen / dat Falentijn begeben hadde 't keiserlyk van Grieken / so is hy gekomen in Constantinopolen; Oursson heeft hem eerlyk ontfangen. Op een morgen is de koning gekomen by Escleremonde / seggende: edele vrouwe / gy sult weten dat ik den koning van Hongarpen ben / en heb geen vrouwe / so ben ik hier gekomen / om dat ik heb verstaen / dat de goede ridder Falentijn niet weder keeren sal / daarom bid ik u ootmoedighlyk / dat gy my ontfangen wild booz uw dienaar / ik sal u koningin maaken van Hongarpen. Heer koning seide Escleremonde / de eer die gy my yfentert / daar dank ik u hooglyk booz / ik ben niet van sijn weder te houwhijken want myn lief Falentijn is nog levende. Dus wil ik den tijd verbeiden van seben jaaren / en of ik al hundert wilde / so sou ik 't niet doen / dan bij des keisers Oursson / en bij myn broeder den Groenen Ridder raad. Koning Hugo seide / de Heere God wil hem bewaaren / ik ben van sijn te reise na Jerusalem / om te soeken het H. Graf onses heeren / ik wou wel dat ik goed geselschap had. Heer koning / seide Oursson / ik ben ook van die mening / wy sullen reisen na Angorien / by den groenen Ridder / die sal gaarne mede reisen. Doe nam Oursson vreesd aan sijn vrouwe Galasie / en aan sijn moeder Belesante. Doen spise te scheep gegaan / en sijn gekomen in de harte van Angorien / daar sy wel ontfangen wierden van den koning / seer verbiyd sijnde van de

konste van Oursson / die hem booz bereiden om met haar te scheep te gaan / so dat se in korten tyd sijn gekomen in Jerusalem / hebbende die nacht gerust buiten de stad 's morgens spise gegaan by de Patriarche / die hun deed leiden door de stad / om het H. Graf en andere H. Plaatsen te visiteren. Den koning Hugo / die verraad in sijn sijn had / ging van sijn geselschap by den koning van Surien / Nabustum genaamt / sijn de een broeder van den koning van Indien / die voor Angorien dood geslagen was / heeft hem gezocht / en gesegt: heer koning / hier sijn gekomen twee Ridder / dien niet welkom behoorden te wesen; want sy besitten een groot deel van u land: daar en boven hebben sy verslagen den edele koning Brandesier / koning Luera / en uw broeder den koning van Indien. Als den koning Nabustum verstonde dat sijn broeder dood was / seide hy tot Hugo: heer / indien gy my de twee Ridder leveren meugt / ik sal u loonen. Doe sei Hugo ik sal se u leveren / maar gy moet my hun signeten geven / 't geen Nabustum beloofden. Dan sal ik vrieven schryben / die myn knigt trouweloos bestellen sal. Den inhoud was aldus:

Oursson, by de Gratie, Gods, Kyzer van Grieken, en naa u myn lieve Vrouw Moeder, en myn lieve Huisvrouw Galasie, en Suster Escleremonde, wensche ik voor een vriendelyk groete, en goede patientie. Het heeft den Almagtigen God be-

gekomen zyn, en myn Broeder Valentyn ter dood krank leggende bevonden hebben, die aan my voor zyn dood begeert heeft, dat ik u Escleremonde voor al zoude groeten, en dat gy uw druk wild magtigen, en niet ongehuiwt blyven, wanneer u eenig Prins mogte gebeuren: En dat hy tot een Lytkeken zynr begeerten, de helft van den ring niet en zend, is: dat hy ziek leggende, hem ontnomen is. Dit waren zyn laatste woorden, en is alzo in den Heere gerust.

Deze blyef geschreeven sijnde / heeft hysse gefegeid met Ourssons sege / en heeft die Galeram gelangt / om na Constantinopolen te reisen / en die te behandigen aan Belesante en Escleremonde / daer sal ik eenige dagen daarna volgen / en versoekens tot een vrontw. Galeram de vrieven hebbende is na Constantinopolen gereist / is in 't paleis gekomen / reyt als zy er tafel seiden gaan sitten / en heeft de vrontwe eerlyk gegroet / van wegen den keiser Oursson / en heeft de vrieven overgeleverd. Vode / seide Belesante / hoe is 't met mijn soen Oursson? edele vrontw / seide Galeram / ik liet hem te Jerusalem gesond / so gy verstaan mit uit deese blyef. Belesante deid gebieden dat men de vode sesteeren soude. De blyef griesen sijnde / wierd Escleremonde so misgroslyg / dat haer Belesante gerust moest

stellen / en seide: denkt dat u broeders u geschreeven hebben. Ach facie: seide Escleremonde / wat sprekt gy? wat huttelyk sou sy doen / die geen hoop en heeft nimmermeer verlijd te wesen: dus sprekt my niet meer daar af / om Gods wil; want ik van mijn leven geen man nemen sal. Mijn lieve dogter / seide Belesante / gy sijt kwalijk beraden / aangefien een so edelen koning u begeerende is / ik seg u Certijn / so daar kwamen die my geliken mogten / dat ik my daar toe nog sou begeeben. Da dese woorden is de edele vrontw in haer kamer gegaan / bitterlyk schreijende. Valentijn is onder de ruypen gaan leggen / oberdenkende door wien dit verraad uitkomen mogt: vier dagen daarna kwam den verrader Hugo / in Constantinopolen / om sijn opset te volbringen / en wierd met groote eere ontfangen / maar Escleremonde bewees hem geen teken van liefde. Doe sprak Hugo overhuid: edele vrontw / gy hebt den blyef wel verstaen die Galeram gezagt heeft / dat de edele Ridder Falentijn u soon dood is / so heeft den keiser Oursson beslooten / dat ik hebben sou Escleremonde / tot mijn getrouw huysvrontw. Heer koning / seide Escleremonde / ik verkeer u by mijn vrontwe / dat ik voer genomen heb in mijn hart u / nog iemand te nemen tot mijn man. Hier stond Falentijn / by die dit verraad opzoyte in sijn hart.

Hoe Belesanten en Escleremonde vernamen 't verraad van den Koning.

Het LXX. Capittel.

Als Falentijn bedagt dat sijn vrontw verraden was / kreeg hy groot mededogden met haer / en is gegaan in een havelleken / daer hy gewoonlyk in was om God te dienen / soo viel hy op sijn knieer reboutheijl / seggende: o! genadige God / wijst my: tog es mijn huysvrontw bescher-

men hoor dit verraad / en in 't openbaar laten komen / datse haer door onweetenheid niet en misdaagt. Doe is Falentijn gekomen in Pelgim kleederen / en gesegd: Edele vrontw / wild niet gelooven / ik wil daar voer sterben / hidden hy niet en leest / al eer drie dagen om sijn suit gy hem sien. Als

Als den verrader Hugo hoorde dat Valentijn nog leefden / soo is hy heimelyk uit 't paleis gegaan / en op sijn paard geseten / en is weg greden sonder een woord te spreken. Zy waren alle verwonderd en ver-

vond / wonden den Pelgim sekeren / maar hy en wilde niet gesekeert wesen / en seide / Edle vrontw beigt uw niet / ik heb myne gesellen in de Stad / daer sal ik by gaan.

Hoe Oursson en de groenen Ridder uit de Gevangenis van den Koning van Suriën kwamen, om te oorloogen tegen den Koning Hugo.

Het LXXI. Capittel.

Den koning van Suriën die in sijn Gevangenis hield den keiser Oursson / met den groenen Ridder / deedse op een tijd voer hem komen / en seide hem: gy Heeren / gy sijt die onse God Mahon / en ons te niere doen wild / so sweert ik by God Mahon / dat ik ulieden sal doen sterben / ten sei dat gy my weder geeft de stad van Angoriën / met 't kasteel Fort / en nog

dertig andere plaatsen / die gy onder u hebt / heer koning / sei Oursson / dat stillen wy niet doen / ten sei dat gy ons weder geeft koning Hugo / die gy houd in u gevangenis. Toen seide de koning van Suriën / hy is gereist en heeft uwer segels met hem: hy is 't die u verraden heeft. Als den keiser Oursson dat verhoort / was hy seer verwonderd / sweert dat hy niet rusten

fon / of hy fou 't gelvoken hebben op koning Hugo. Den keifer Oursfon en den groenen Ridder / sijn niet den koning van Suriën over een gekomen / om huij liff te beschermen / en hebben de Stad van Angoriën met 't kasteel gelebert in de handen van den koning van Suriën / en sijn gekeerd na Constantinopolen / daar sei huij volk seer bedrukt vonden. Doen seide Escleremonde tot de heeren / dat se tydinge gekzeggen had van Valentijn / dooz een pelgryn / daar af Oursfon seer verblijd was / want hy boven al begeerden de komst van Valentijn sijn broeder. Die nacht rusten Oursfon by sijn huysvrouw Galasie / en gewan by haar een soon / die genaamt was Marant / naderhand koning van Angoriën. niet lang daarna deed Oursfon sijn armee vergaderen / om te gaan in Hongarpen /

tegen koning Hugo. Als koning Hugo hoorde / dat keifer Oursfon met den groenen Ridder / kwam / om hem en al sijn land te verderben / so heeft hy een bode aan den keifer gesonden / dat hy te vrede wilde wesen / hy fou hem geven de stad van Hongarpen / en om de konste die hy gedaen had om sijn heit te vergaderen. Doe is den keifer met den groenen Ridder gekeerd na Constantinopolen. Valentijn was seer blijde dat hy Oursfon sag / maar Escleremonde verwonderde haar seer om dat Valentijn niet en kwam / als de pelgryn! haar gesegd had / en seide: ha pelgryn! gy hebt my gelogen / want hy seide dat hy in drie dagen hier wesen soude / en verneeme geen tydinge / maar sy en wist niet dat hy haar soo nabij was / en onder de trappen lag.

Hoe Valentyn zyn leven einde in 't Paleis onder de Trappen, en hoe hy een Brief geschreven had, waar door hy onbekend wierd.

Het LXXII. Capittel.

Als de teben jaaren om waren / die Valentijn hem tot sijn penitentie / geseld had / heeft 't God belieft hem in sijn kiste te halen / en besogt hem met een groote siekte / daar af Valentijn hem so geboelden / dat hy sterben moest / ende dankten Godt dooz sijn groote genade / ende seide: Ach! Heere mijn Schepper: wild tog mijn aernie sondig mensch barmhartig wesen / en wild my dog vergeven de dood van mijn vader / en alle andere sonde: O Verlosser der Waereld: wild my niet verdoemen ter ewige dood / maar bescherm my van de hoosen Geest / dooz uw grondloose barmhartigheid / seggende deese woorden heeft hem den engel geopenbaard / en seide Valentijn / Godt laat u weet dat gy van dese Waereld scheiden sult binnen vier dagen. Mogende Godt / seide Valentijn / ik mag

u niet ten volken danken / dat gy mijn sterf-dag openbaard dooz uwe Engel. Doen deed hy tekenen dat men hem ink en papier brengen soude / en hy schreef in een brief hoe hy 't verzaad van koning Hugo uit bragte / en selve den Pelgryn was. Doe ondertekeude hy den brief met sijn naam / en leide den halve ring daar in / en gaf sijn Geest. Het wierd den keifer Oursfon gesegd / dat den armen man dood was / het welk den keifer hoorende / is met sijn heeren uit 't Paleis gekomen / daar de arme man dood lag. By mijn vrouw / sei Oursfon / ik geloove dat dit een heilig man is / en dat hy penitentie doende / hier sijn leven geëindigt heeft: die seggende / sag den keifer dat hy een brief in de hand had / meende die daer uit te nemen / maar hy mogt niet. Doe kwam de goede vrouw Escleremonde:

en so haast sei den brief vaaluten / is de hand open gegaan / en heeft den brief uit de hand genomen tot haar belieben / die sei open deed / en de halve ring daar in vond. So haast Escleremonde de helft van de ring sag / heeft sei die gekend / en seide: mijn heer / ik sal terstond tydinge hebben van Valentijn. Doe heeft zy een Secretaris ontboden / die haar den brief las / hoe dat de heilige man Valentijn sijn leven hadde geleid / en dat hy den Pelgryn had geweest / die 't verzaad had uitgebragt van koning Hugo. De rouw die Escleremonde bedreef / en den keifer Oursfon / soude een steenen hart erbarnt hebben. Ach lacie! seide de goede vrouw / wat sal ik nu beginnen / also ik verlooren heb al mijn vzeugd en troust dese aarden? ach lacie! mijn lief Valentijn / wat hebt gy in den sin gehad / dat gy hier nabij gekomen sijt / in al dusdanige elenden en armoede te sterben / sonder my een woord te spreken of wat te kenen te geven? ach lacie! ik heb u menigmaal sien leggen in groote armoede onder de trappen / sonder u te trousten. Ach! ik ben wel verblijd geweest / en een ongelukkige vrouw / dat ik geen kennisse gekreegen heb van u edele persoon / die ik behoorde te dienen in alle staaten / als een gezoutw wyf schuldig was: sy kustten hem sijn handen en voeten / en bedreef seer groo-

ten rouw. Doe wierd het lighaam gebragt in de groote kerck te Constantinopolen / met groote eerwaardigheid / soo dat men de staaten niet gebruiken mogt van 't gedrang des volks. Niet lang hier na deed Escleremonde maachen een vrouwe klooster / ter eere van Valentijn / daar sy Abdiffe af wierd / en een heilig leven leide. Na de dood van Valentijn / regeerde Oursfon den keifer / het land van Grieken een Jaar lang in vrede / en hadde een soon by sijn huysvrouw Galasie / Marant genaamt / die het koningrijk van Angoriën regeerden. Nozt daarna stierf vrouw Galasie / daar de keifer bedreeft om was. Na de dood van Galasie / heeft den keifer ontboden den groenen Ridder / en sei: lieve vriend / ik weet dat 't niet duurende is / so bid ik u vriendelijc / dat gy mijn kinderen bewaard / haar onderwysende / om 't kyserrijk wel te regeeren. So is Oursfon in 't bosch gegaan / daar hy een heilig leven leide / en stierf; en hoe den groenen Ridder regeerden de kinderen. Hy hield het keiserrijk in eeren / en won het koningrijk van Hongarpen.

Ik bidde God Almachtig; dat hy de sielen der vromen barmhartig wil sijn; 't welk ons gunne God den Vader; den Soon / en den H. Geest / Amen.

- H**oe Koning Pepyn trouwde een Edel Vrouw, genaamt Barthem, van groot gellagt en afkomst. Cap. 1
- H**oe een Ridder van Constantinopolen op de Keizerin verliefde. Cap. 2
- H**oe een valschen Ridder de Keizerin van overspel beschuldigde. Cap. 3
- H**oe de valschen Ridder vervolgde Belesante, om met haar zyn wil te doen. Cap. 4
- H**oe dat Belesante baarden twee zoonen in 't bosch, daar af den eenen heet Valentyn, en den anderen Oursfon, en hoe zy die verloor. Cap. 5
- V**an den Beer, die een van de zoonen van Belesante wegdroeg. Cap. 6
- H**oe den valschen Ridder nieuwe vonden opgesteld had tot Constantinopolen, daardoor zyn verraad uitkwam. Cap. 7
- H**oe den Keizer by Raad van de wyze deed halen Koning Pepyn, om de waarheid te weten tuschen de koopman en den Ridder. Cap. 8
- H**oe den koopman en den Ridder te zamen vogten, om te weten de Waarheid van 't verraad. Cap. 9
- H**oe Koning Pepyn ooslof nam aan den Keizer, en reisden na Vrankryk, en van daar na Roman, tegens de Serafyne, die Roman gewonnen hadden, en wederkreegen door de kloekheid van Valentyn. Cap. 10
- H**oe Hanefroi en Hendrik, groote haat en nyd hadde op Valentyn, om dat de Koning hem begunstigt had, en hoe Valentyn weg trok. Cap. 11
- H**oe Valentyn zyn broeder Oursfon verwon in 't bosch van Orliens. Cap. 12
- H**oe Valentyn met den Wildenman naar Orliens reed, daar Koning Pepyn was. Cap. 13
- H**oe Hanefroi en Hendrik, raad namen om Valentyn dood te slaan in de kamer van Engletyne. Cap. 14
- H**oe de Hertog Savoryn aan Koning Pepyn om secours zond tegen de groenen Ridder, die met kragt zyn Dogter hebben wilde. Cap. 15
- H**oe menig Edel Ridder kwam in Aquitanien, om te verkrygen de schoone Fesone. Cap. 16
- H**oe Hanefroi en Hendrik, deede wagten Valentyn en Oursfon, om hem op den weg dood te slaan. Cap. 17
- H**oe Koning Penyn gebod den kante bereiden voor zyn Paleis, om te zien Oursfon en Gringaart vegten. Cap. 18
- H**oe Gringaart den Koning 't verraad ontdekten, als hy verwonnen was van Oursfon; hoe Valentyn na Aquitanien trok, en tegen den groenen Ridder vogt. Cap. 19
- H**oe Valentyn Oursfon zond om 's anderdaags den groenen Ridder te bevegten, en hoe Oursfon den Groenen Ridder verwon, die hem zy dat hy een Konings zoon was. Cap. 20
- H**oe een Engel Valentyn openbaarden, dat hy met Oursfon ryz n zou na het Kasteel aan Escleremonde, en hoe de Koning bescheid kreeg van zyn zuster en haar Kinderen. Cap. 21
- H**oe Koning Pepyn reisde na den Keizer van Grieken, en Oorlogende tegen de Soudaan, die de Stad van Constantinopolen belegert hadde. Cap. 22
- H**oe Valentyn en Oursfon kwamen aan 't Kasteel daar de schoone Escleremonde was, en hoe zy kennis kreegen van hun geboorten. Cap. 23
- H**oe Pacolet den Tovenaar de Reus Faragus zeide de tydinge van zyn zuster en den Ridder Valentyn, en van het verraad van denzelve Reus. Cap. 24
- H**oe Pacolet met zyn Konste, Valentyn en Oursfon uit de gevangenis van den Koning Faragus verlost, en hoe hyze bragt uit het Land, met hun Moeder Belesante, en de schoone Escleremonde. Cap. 25
- Het

- H**oe Koning Faragus, om wraak te nemen van Valentyn en zyn zuster Escleremonde, al zyne magt vergaderden, en voor Aquitanien kwam. Cap. 26
- H**oe Oursfon wilde beproeven de getrouwigheid en gestadigheid van de schoone Fezone, eer hyze trouwen wilde. Cap. 27
- H**oe Koning Faragus ontbood Koning Trompaart, dat hy hem te hulp komen wilde met zyn Tovenaar Adriaan Mein, en hoe Valentyn reisde na Constantinopolen. Cap. 28
- H**oe Pacolet den Tovenaar, Valentyn en den groenen Ridder verlost uit de gevangenis van den Soudaan, en hoe hy hem bedroeg. Cap. 29
- H**oe Koning Trompaart, den Koning Faragus te hulp kwam, en met hem bragt Adriaan Mein den Tovenaar, doorden welke Pacolet verraden word en Koning Trompaart, Escleremonde wegvoerden. Cap. 30
- H**oe Pacolet hem gewroken heeft van den Tovenaar Adriaan Mein, die hem zyn Paard en schoone Escleremonde ontvoerd hadde. Cap. 31
- H**oe de Christenen uit de Stad sprongen, om victalie te krygen en hoe Valentyn en den groenen Ridder gevangen wierden. Cap. 32
- H**oe Koning Pepyn oorlof nam aan den Keizer, om na Vrankrijk te reizen, en 't verraad van Hanefroi en Hendrik, tegen Oursfon. Cap. 33
- H**oe Oursfon, als men hem veroordeelen wilde, een kamp begeerde tegen die hem accuzeerden, 't welk hem geconferentced wierd van de twaalf genooten. Cap. 34
- H**oe Valentyn, 't Serpent verwonnen hebbende, deede doopen den Koning van Antiochiën, met al zyn volk. Cap. 35
- H**oe Escleremonde haar ziek gelliet, om den Koning van Indiën niet te trouwen, en hoe Koning Lucra zyn Vaders dood wreken wilden aan den Koning van Indiën. Cap. 36
- H**oe Koning Lucra trouwde de schoone Rozemonde, en hoe Valentyn verlost een Dogter uit de handen eens Sarafyns, die zy verkragten wilde. Cap. 37
- H**oe Valentyn toog na Indiën, den Koning te ontzeggen van wegens den Koning Lucra, en hoe Rozemonde hem een Ring gaf, daar hy zyn lyf mede salveerden. Cap. 38
- H**oe Valentyn zyn boodschap deed aan den Koning van Indiën, van Lucras wegen. Cap. 39
- H**oe Valentyn weder keerden in Esclerdyen, met de antwoorde van den Koning van Indiën, en hoe de Koning Lucra van Indiën voer. Cap. 40
- H**oe Rozemonde vond de manier dat zy gebragt wierd by den Koning van Indiën. Cap. 41
- H**oe Koning Lucra zo veel deed dat Brandesier by hem bleef, en Valentyn zond na de Stad van Angoriën. Cap. 42
- H**oe Pacolet by zynder konst deed dooden de Sarafynen van Brandesier, die hy daar gezonden had. Cap. 43
- H**oe Valentyn weder keerde door Indiën by den Koning Brandesier, met des Konings Margalants doode Lighaam. Cap. 44
- H**oe Valentyn tyding hoorden van zynen Vader, en hoe Pacolet uit hielp den Koning van Indiën, en hem den Koning Brandesier gevangen leverden. Cap. 45
- H**oe Hanefroi en Hendrik verraden den Koning Pepyn met de twaalf genooten. Cap. 46
- H**oe Hanefroi by Brandesier en Lucra kwam, om zyn verraad te volbrengen, en hy zelf verraden wierd. Cap. 47
- H**oe de schoone Galazie verstaan hebbende de verradery van Hanefroi, hem zeer strengelyk in de gevangenis deed steeken. Cap. 48
- H**oe den Koning Brandesier en Lucra in Jeruzalem vingen den Koning Pepyn met de twaalf genooten. Cap. 49
- H**oe den Koning van Indiën met hem nam den Koning Pepyn. Cap. 50
- Hoe

- Hoe den Koning Pepyn was by den Koning van Indiën, en kennis kreeg van de schoone Escleremonde. Cap. 51
- Hoe de Koning Brandesier de Gevangene van Frankryk in zyn gevangenis leide. Cap. 52
- Hoe Brandesier zyn Heir vergaderd had in Falesiën, en na Angoriën trok. Cap. 53
- Hoe de Koning Brandesier wist dat de Koning Lucra in Angoriën was, en aan Valentyn zond om hem te rantzoeneeren. Cap. 54
- Hoe den Hertog Milioen Dangler verlost wierd voor den Koning Lucra. Cap. 55
- Hoe Valentyn en Milioen Dangler uit Angoriën reden op de Sarafynen, en hoe de Serafynen den Stryd verloorren. Cap. 56
- Hoe Koning Pepyn gelost werd voor den Maarschalk van den Koning van Indiën. Cap. 57
- Hoe Koning Pepyn na Vrankryk keerden om Artuns van Brittanniën te verdryven. Cap. 58
- Hoe Valentyn reisde in Indiën, als een Doctoor, en de schoone Escleremonde wegvoerden. Cap. 59
- Hoe den Koning Pepyn te Parys kwam, en Koning Artus deede onthoofden. Cap. 60
- Hoe Valentyn 't Kasteel Fort in nam, en verlost den Keizer en de andere Gevangenen. Cap. 61
- Hoe den Keizer van Grieken met Oursfon en de groenen Ridder op 't Kasteel bleeven, ende Hanefroi en Hendrik deden dooden hunnen Vader Pepyn. Cap. 62
- Hoe na de dood van Koning Pepyn den Hertog Milioen Dangler woude doen kroonen Carolus. Cap. 63
- Hoe de Keizer van Grieken met Oursfon en den groenen Ridder na Angoriën reisden, de Christene te hulpe. Cap. 64
- Hoe de Christenen uit de Stad kwamen van hun ordonnantie, en van de vervaarlyken sryd. Cap. 65
- Hoe Valentyn den Keizer zyn Vader in de batailje zonder zyne weeten dood stak, en de Serafynen meest al verflagen wierden. Cap. 66
- Hoe Milioen Dangler in Frankryk keerden en Valentyn en Oursfon in Griekenland reisde. Cap. 67
- Hoe Valentyn uit Constantinopolen trok in de Wildernisse, en daar naa weder onbekend in de stad keerden, en hem onderhield onder de trappen van 't Paleis, en hoe de schoone Personne stierf, ende Oursfon de schoone Gealazie trouwde. Cap. 68
- Hoe Koning Hugo deed aanzoeking de schoone Escleremonde, om die te nemen tot een Vrouw, en hoe dat hy Oursfon en den groenen Ridder verried. Cap. 69
- Hoe Belesante en Escleremonde vernamen 't verraad van den Koning Hugo. Cap. 70
- Hoe Oursfon en de groenen Ridder uit de gevangenis kwamen, om te oorlogen tegen den Koning Hugo. Cap. 71
- Hoe Valentyn zyn leven einde in het Paleis onder de trappen, en eenen Brief geschreeven had, waar door hy onbekend werd. Cap. 72

E I N D E.

plet J

